TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 33

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

AHMET MİTHAT EFENDİ

Henüz 17 Yaşında

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları



Genel Yayın: 4687

TÜRK EDEBİYATI

AHMET MİTHAT EFENDİ
HENÜZ 17 YAŞINDA

UYARLAMAYA KAYNAK ALINAN ÖZGÜN ESER
İSTANBUL, 1298 [1881]

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2019
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
DEFNE ASAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
YONCA GÜNEŞ YÜCEL

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM: ŞUBAT 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-7999-45-8

BASKI
DÖRTEL MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
ZAFER MAH. 147. SOK. 9-13A
ESENYURT İSTANBUL
Tel: (0212) 565 11 66
Sertifika No: 40970

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE UYARLAYAN: DEMET SUSTAM

İstanbul'da doğdu. Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 2015 yılında aynı üniversiteye araştırma görevlisi olarak atandı. Reşat Nuri Güntekin'in piyesleri üzerine yazdığı tezle yüksek lisansını tamamladı. Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde doktora öğrenimine devam etmektedir.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 33

Roman

henüz 17 yaşında

AHMET MİTHAT EFENDİ

Günümüz Türkçesine Uyarlayan: Demet Sustam

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Henüz 17 Yaşında, Ahmet Mithat'ın 1881 yılında *Tercüman-ı Hakikat*'in 988-1040 sayıları arasında tefrika ettiği ve aynı yıl müstakil bir kitap olarak da basılan romanıdır. Arap harfleriyle tek baskı yapmış olan eserin, günümüz Türkçesine aktarımında 1298 (1881) yılı baskısı esas alınmıştır. Okuma ve anlamlandırma güçlüğü çekilen yerlerde ise tefrika metne başvurulmuştur.

Eser sadeleştirilirken okur tarafından rahatça anlaşılması göz önünde tutulmakla birlikte yazarın üslubunun korunmasına özellikle dikkat edilmiştir. Bu nedenle yazarın cümle yapısına dokunulmadığı gibi okur tarafından anlaşılacağını düşündüğümüz Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin Türkçeleştirilmesi gibi bir gayret içine de girilmemiştir. Alaturka saatlerin alafranga saate çevrilmesinde ise metinde yer alan "Alafranga saat on ikiden yani şimdi alaturka saat altıdan sonra" ibaresi dikkate alınmış, vaka tarihleri de takip edilerek metin içindeki saat çevrimi buna göre düzenlenmiştir.

Roman, Ahmet Mithat'ın 1870'te yayımlanan *Mihnetkeşan*'ında da işlediği ve araştırmacıların, dönemi için özgün bir tema olduğu noktasında birleştiği bir konu üzerinde şekillenir: Küçük yaşta geneleve düşen bir genç kızın, merhametli bir adam tarafından kurtarılması. Yazar *Mihnetkeşan*'da sadece bir vaka anlatısı olarak işlediği bu konuyu *Henüz 17 Yaşında*'da Kalyopi'nin geneleve nasıl düştüğünü de bir iç hikâye şeklinde vererek geliştirmiştir. *Mihnetkeşan*'da adı dahi bilinmeyen kadın karakter, *Henüz 17 Yaşında*'da kendi hikâyesini kendi ağzından anlatır.

Tanzimat Dönemi eserlerinde "ahlaksız kadın" tiplemesine çoklukla rastlanır. Ancak bunlar, genellikle erkek başkişiyi yolundan eden, hayatını karartan, uzak durulması gereken kadınlardır. Ahmet Mithat, bu yönüyle dönemin diğer yazarlarından ayrılır. *Henüz 17 Yaşında*'da Kalyopi'den merhametini esirgemez, onu Rum bir uşakla evlendirerek toplumsal düzendeki yerini almasını sağlar. Bu yönüyle Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Mihnetkeşan* için yaptığı, ancak konularının aynı olması nedeniyle *Henüz 17 Yaşında* için de geçerli olduğunu düşündüğümüz değerlendirmesini burada anmak isabetli olacaktır:

"O devirde fuhuşu geleneğe uyarak kayıtsız ve şartsız mahkûm edeceği yerde, fahişeye acıyan ve onun derdini paylaşmak isteyen bir eser, velev ki dışarıdan alınmış bir tesirle yazılmış olsa bile, yine mühimdir. Çünkü onunla edebiyatımıza yeni bir tema gelmiş olur. Acıma hissi, kökünü dinden alan bir ahlakın ötesine geçer."[1]

Ahmet Mithat'ın fahişeye acıyan ve onu anlamaya çalışan bu tavrının döneminde nasıl karşılandığını görmek için Halit Ziya Uşaklıgil'in *Hikâye* adlı teorik eserine bakılabilir. Halit Ziya, *Hikâye*'de realist ve romantik romanlar hakkında değerlendirmeler yaparken esas olarak Ahmet Mithat'ı ve onun *Henüz 17 Yaşında*'daki fahişelere yönelik tavrını hedef almış, bir fahişenin melek gibi gösterilmesinin ancak hayal ürünü olabileceğini dile getirmiştir. Nitekim *Sefile*'yi de bu romana alternatif olarak yazmış ve *Sefile*'nin çeşitli yerlerinde anıştırma yoluyla Ahmet Mithat'ın eserlerine gönderme yapmıştır.[2]

Ahmet Mithat ise *Henüz 17 Yaşında*'da fırsat buldukça *Mihnetkeşan*'a gönderme yapar. Girdikleri genelevde Ahmet Efendi, daha önce okuduğu Ahmet Mithat'ın *Mihnetkeşan* hikâyesini hatırlar ve yazarın bu hikâyede anlattıklarının ne

---

1 Ahmet Hamdi Tanpınar, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitabevi, 1997, s. 289-290.

2 Ömer Faruk Huyugüzel, *Eleştiri Terimleri Sözlüğü*, Dergâh, 2018, s. 491.

kadar doğru olduğunu daha mekânı görür görmez anlar. Fazıl Gökçek, roman kişilerinin, roman yazarını tanıyıp ondan bahsetmelerinin *Don Kişot*'ta da bulunan bir kurgu olduğunu belirtir ve Ahmet Mithat'ın belki de Cervantes'ten esinlenerek bu kurguyu oluşturduğuna dikkat çeker.[3] Burada Ahmet Mithat'ın *Mihnetkeşan*'da yazılanların doğru olduğuna vurgu yapıyor olması da önemlidir. O, yazma serüveni boyunca gerçek olduğuna inanılan, ibret verici hikâyelerle okurunu bilinçlendirmek ister. Romanda da *Mihnetkeşan*'ı okumuş, Ahmet Mithat'ı tanıyan bir okuyucu olarak karşımıza çıkan karakter, girdiği mekânın *Mihnetkeşan*'dakiyle benzerliğine dikkat çekerek yazarı bu yönüyle adeta takdir etmektedir. Böylece Ahmet Mithat, *Mihnetkeşan*'da yazılanların gerçek olduğunu bu romanıyla ispat etmiş olur.

Orhan Okay, *Henüz 17 Yaşında*'da Kalyopi'yi genelevden kurtaran Ahmet Efendi'nin Ahmet Mithat'ın kendisi olduğunu söyler.[4] Gerçekten de yazar, okuyucuya vermek istediği mesajları, Ahmet Efendi vasıtasıyla dile getirir. Ahmet Mithat'ın çoğu eserinde okuyucusuyla sohbet halinde olduğu bilinir. *Karıkoca Masalı* ve *Müşahedat* gibi romanlarında ise okuyucu bizzat eserin içinde, yazarla münakaşa halindedir. Ahmet Mithat, *Henüz 17 Yaşında* romanında da yer yer yazar anlatıcıyı esere dahil etmekle birlikte çoğunlukla sözcülük görevini Ahmet Efendi'ye vermiştir. Onun karşısında ise "sorgulayan bir okur" vazifesi görmek üzere Hulusi Efendi vardır. Fuhşun, Osmanlı toplumunda nasıl ortaya çıktığı, genelevlerin ne yolla kapatılabileceği, kadın tiyatro oyuncularına nasıl davranılması gerektiği gibi ciddi meselelerde Ahmet Efendi ve Hulusi'yi sürekli diyalog halinde görürüz. Bu tartışmalardan haklı çıkanın her seferinde Ahmet Efendi olması Orhan Okay'ın tespitini güçlendirmektedir.

Henüz 17 Yaşında'nın Kalyopi'sinin Ahmet Mithat'ın ikinci evliliğini yaptığı Melek Hanım olabileceğine yazarla

---

3 Fazıl Gökçek, *Küllerinden Doğan Anka*, Dergâh, 2017, s.138.

4 Orhan Okay, *Batı Medeniyeti Karşısında Ahmet Mithat Efendi*, Dergâh, 2017, s. 222.

ilgili yapılan hemen her çalışmada değinilir. Yazarın ikinci eşi Melek Hanım'ın –gerçek adı Angliko Karakaş– eski bir fahişe olduğu söylenir. Ancak Nüket Esen, eserin 1881'de yazılıp evliliğin 1884'te gerçekleşmiş olduğuna dikkat çekerek, "burada edebiyat hayatı değil, hayat edebiyatı taklit etmiş gibidir"[5] tespitinde bulunmuş ve yazılanlara yeni bir boyut kazandırmıştır.

Ahmet Mithat'ın eserinde başkarakterler arasında neden bir aşk ilişkisi kurgulamadığına da değinmekte fayda var. Yazar, Ahmet Efendi'nin Kalyopi'yi evlenmek için değil kendi halinde namuslu bir hayat yaşaması için genelevden kurtardığını ısrarla belirtir. Onu harekete geçiren duygu merhamet duygusudur. Nitekim eserin sonunda da Ahmet Efendi, Kalyopi'yi uygun gördüğü başka bir gençle evlendirmiştir. Aşk, insanı bazen yanlışa da sürükleyecek bir duygu olduğu için Ahmet Mithat, Kalyopi'nin masumiyetine gölge düşürmek istememiş gibidir. Onun mutlak masumiyeti, Ahmet Efendi'nin ona âşık dahi olmamasına rağmen içinde bulunduğu durumdan kurtarmak istemesiyle kanıtlanmış olur.

Demet Sustam

5 Nüket Esen, *Hikâye Anlatan Adam*, İletişim Yayınları, 2014, s. 61.

Önsöz

Henüz 17 Yaşında başlığıyla okuyucularıma sunduğum bu hikâyede, olay örgüsü açısından bir romancı ustalığıyla övünmeye asla hacet görmüyorum. Bu hikâyenin en büyük meziyeti, her olayının kesin gerçekliğindedir. Bu hikâyeyi, yalnız zevk almak için okuyanlar, en büyük zevki burada bulabileceklerse de, bir hikâyeyi toplumsal hallerin aynası olarak felsefi incelemeleri için okuyanlar, en çok dikkate değer görecekleri halleri bu hikâyede bulacaklardır.

Ahmet Mithat Efendi

Birinci Bölüm

Birkaç sene önce şubat sonu veya mart başı olduğu tahmin edilecek bir mevsimdeydi ki iki ahbap, Beyoğlu'nun orta halli bir lokantasında yemeğe gitmiştiler. Bunlardan birisi orta boylu, ince bıyıklı, ne güzel ne çirkin sayılacak ve fakat kendisine has güzel tebessümüyle, edalı ifadesiyle, gönül çelen tavrıyla herhalde güzel olduğuna hüküm verilecek bir çehre sahibi, tahminen yirmi sekiz, otuz yaşlarında bir adam olup; diğeriyse uzuna yakın boyuyla orantılı vucutlu, koyu kumral sakallı, değirmi çehreli ve çehrece güzel olmadığı halde görüştüğü kişinin ilgisini çekebilecek kadar cazibeli, tahminen otuz sekiz, otuz dokuz yaşlarında biriydi.

Lokantaya girinceye kadar yolda ve girdikten sonra lokanta içinde bunlardan birisini veya her ikisini tanıyan Müslüman ve Hıristiyan birtakım adamların, "Vay, siz de Beyoğlu'na gelir miydiniz?" ya da "Canım sizi kaç senedir kaybettik, ne oldu?" yollu sorularla aşinalık göstermelerine bakılırsa, kendilerinin Beyoğlu âlemlerinin büsbütün yabancısı olmadıkları gibi bir hayli zamandan beri oralarda boy göstermemiş oldukları da anlaşılabiliyordu.

Acaba taşrada memuriyetteymişler de şimdi dönüş mü yapıyorlar?

Hayır! Taşradan dönen, memuriyetine son verilmiş kimseler, İstanbul'un son modasına girinceye kadar üstlerince, başlarınca, kılık kıyafetlerince henüz eski modayı muhafaza ettiklerinden derhal tanınıp anlaşılırlar. Fakat bu adamlarda memuriyette bulunduklarını gösterecek bir kıyafet bile yok-

tu. Altlarında gri denen boz renkli birer pantolon ve sırtlarında yine o renkten kısaca birer ceket ile boyunbağları ve kalınca galoşsuz[1] potinleri[2] bunların esnaftan olduklarını bile zannettirebilir. Bununla beraber hususi durumlarından da haber verelim: Bunlardan bıyıklı dediğimiz Hulusi Efendi, zengin halasının kendisini hiçbir kimseye muhtaç etmeyecek kadar verdiği parayla pekâlâ geçinir ve bu durumda belirli bir iş güçle meşgul olmaya hacet görmez bir adam olup sakallısı da hangi işe teşebbüs edecek olsa üstesinden gelebilecek yolda eğitim ve öğretim görmüş ve bundan dolayı epey zaman mimarlık ve demiryolu inşaatında müteahhitlik, aşar[3] ve agnam[4] işlerinde mültezimlik[5] gibi işlerde bulunduktan sonra da avukatlığa başlamış, bir yandan da komisyonculuk türünden ticaret işleri içine girmiş Ahmet Efendi isminde bir adamdı.

Bu iki arkadaşın hususi hallerinden, böyle servetlerinden filanlarından ziyade bizi yine aşağıdaki konuşmalarından anlaşılan halleri ilgilendirir. Zira bunlar lokantaya girip boş bir masa buldukları zaman bıyıklısı sakallısına demişti ki:

— Birkaç kadeh bir şey çakıştırsak nasıl olur?

— Vallahi birader, biliyorsun ki benim âdetim değildir.

— Benim de âdetim değildir. Fakat Beyoğlu'na gelişimizden maksat, bu geceyi eğlenceli bir biçimde geçirmek değil miydi?

— Evet ama içki içmek, eğlencenin olmazsa olmazı değildir ya? Biz buraya yemekten sonra tiyatroya girip ... oyununu izlemeye geldik.

— Her ne kadar içki içmek, eğlencenin olmazsa olmazı değilse de bir iki üç kadehin neşesinden başka, mideye edeceği hizmet de inkâr edilemez.

---

1 Sokakta potinin kirlenmesini önlemek için üstüne giyilen ayakkabı.

2 Koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan, bağcıklı veya yan tarafı lastikli ayakkabı.

3 Tarım ürünlerinden alınan onda bir oranındaki vergiler.

4 Koyun, keçi ve diğer hayvanlardan alınan vergi ve bundan elde edilen gelirler.

5 Hazineye belirli bir para vererek/kefil göstererek devlet gelirlerinden bazılarının toplanmasını üzerine alan kimse.

— Ben sana mâni olamam. Sen zevkine bak kardeşim.

— Yok, ama içilecekse birlikte olsun. İçilmeyecekse yine birlikte olsun.

— Öyleyse sana mâni olacağıma ben de sana ayak uydurayım. Bu akşam da böyle geçsin.

Şu kısa konuşma, bize bu hikâyemizin vakasının önemli üyelerinden olan iki arkadaş hakkında, birkaç yönden bilgi vermiş olur. Bundan anlarız ki kendileri öyle ayyaş takımından sayılacak adamlar değildir. Ama içki içmekten bütünüyle uzak duracak sofulardan da olmayıp her hal ve harekette şahsi hürriyetlerinden ölçülü olarak yararlanan aklı başında adamlardandır. Bununla beraber senli benli konuşmaları ve yeri geldikçe birbirlerine "birader" diye hitap etmeleri aralarında resmiyet de bulunmadığını gösterip hele ikisi de birbirinin görüşüne uyma yolunu tercihte görünmeleri, öyle arkadaşını kendi görüş ve fikrine bağlı kılmak isteyen bıktırıcı adamlardan olmadıklarını gösterir.

Masanın yanına oturur oturmaz ne isteyeceklerini, ne emredeceklerini sormaya gelen garsona Hulusi Efendi dedi ki:

— Her şeyden önce bize iki kadeh rakı! Fakat silme dolu olmalı. Ondan sonra da yemeklerin listesi!

Garson başıyla bir itaat işareti vererek gitti. Eğer bu müşteriler, lokantanın her akşam müdavimi olan müşterilerden olsaydılar, garson gittikten sonra bir daha görünmesi için adeta can sıkacak kadar fazla beklemek lazım gelirdi. Ancak bu gibi yerlerde ilk gelen müşteriyi çekmek için garsonlar, vazifelerini iyi yapmaya daha çok gayret ederler ki ilerleyen zamanlarda bu gayretlerin, her yemekten sonra birkaç kuruş bahşişle satın alınabileceği de tecrübeli kişilerin malumudur.

Kısacası uşak gider gitmez yine geldi. Masanın üzerine oldukça temiz iki tabak ve onların üzerine de oldukça parlak iki kadeh koyup mastika[1] dolu bir şişeyi de bunların yanına koydu ki şişenin bir tarafı birer santimetre aralıkla çizilmiş ve üzerlerine de birer numara konulmuş olduğun-

1 Sakız karıştırılarak yapılan rakı, sakız rakısı.

dan müşteriler ne kadar içerlerse içsinler bu işaretlerden miktarı anlaşılacaktı.

Garson sordu:

— Meze filan bir şey de ister misiniz efendim?

Ahmet:

— Hayır hayır! Biz yalnız birer kadeh alıp hemen yemek yiyeceğiz. Sen arkadaşımın dediği gibi yemek listesini getir.

Yemek listesi gelinceye kadar iki arkadaş birer kadeh parlattılar. Ondan sonra listeyi ellerine alarak çorba çeşitlerinden başlayıp okumaya koyuldularsa da hangi yemeği sipariş edecekleri konusunda bir uzlaşmaya varıncaya kadar ilk kadehlerin çakırkeyifliği birer kadehe daha yol açtı. Eğer kendileri, her şeyde ölçülü olmayı tercih eden aklı başında adamlardan olmasaydılar, kadehler birbirine yol aça aça artık edep yolunun da büsbütün kapanacağı vadiye kadar varılacağı belliydi. Zira yeri göğü fark etmemek derecelerinde zilzurna sarhoş olanlar, hiçbir zaman o derecelere varmak azmiyle işe başlamadıkları halde, işte böyle kadehler birbirlerine yol aça aça sarhoşları o mertebelere vardırırlar da öte tarafa bile geçerler.

Böyleyken biftekler ısmarlanıp gelinceye kadar Hulusi ve Ahmet Efendilerin kadehleri birer daha doldu ki her ne kadar miktarları üçerdiyse de şişenin son damlası da son kadehe damladığından ve şişe üzerinde son çizginin hizasına yirmi dört rakamı konulmuş olduğundan, bunların içtikleri rakının diğer içkiciler hesabınca miktarı, yirmi dört kadehe denk sayılırdı.

Biftekler ısmarlanıp gelinceye, yani üçüncü kadehler de içilinceye kadar, iki arkadaş arasında konuşulanları işitmekte fayda var. Ahmet sözü şöyle açtı:

— Fransız tiyatrosuna gelen oyuncular arasında birkaçı hakikaten vaktiyle Paris tiyatrolarında bile büyük bir şöhret kazanmışlar.

— Vaktiyle! O halde demek oluyor ki çuha[1] giymiyorsak kenarını kuşanıyoruz. Kaymağını başkaları alıyorsa biz de kâr edecek yanını bulabiliyoruz.

---

1 Yün kumaş.

— Hayır! Ben bu fikirde değilim. Bir tiyatro oyuncusuna bir kadın olmak sıfatıyla hiçbir zaman bakmam ki gençliğini, kartlığını hesaba katayım da ona göre düşüneyim. Benim için tiyatro oyuncusu denen mahluk, bir edebiyatçının en ulvi duygularını tiyatro sahnesinde hakkıyla canlandıran sanatkârdır. Bu sanatkârda fazla olarak bir de kadına has bir nitelik arayanları tasvip edemem. Kadına has niteliği tiyatroda aramaktansa toplum içinde başka köşelerde aramak daha doğru olur. Çünkü daha çok bulunur.

— Gerçi pek doğrudur. Bununla beraber tiyatro oyuncuları için halkın o kadar büyük bir arzuyla can atması da şaşılacak bir haldir. Bir oyuncu hakkında ilk edilen bahis gençliğine, güzelliğine dair olup eğer bir kimse oyuncuyu eleştiriye girişiyorsa mutlaka kadınlık meziyetinden kendisini mahrum ederek yüz vermediği içindir.

— Eğer halkın arzu ve isteklerine göre bir hüküm verecek olursan pek çok durumda halk kadar gülünç olursun. Bununla beraber tiyatro oyuncularını istediğin gibi algılamada da serbestsin. Zira ben hiçbir kimsenin özgürlüğüne dil uzatmayı sevmem. Fikrimi de hiçbir zaman kabul ettirmek için söylemem. Kabul eden eder, etmeyen görüşümü yine bana iade eder. Ben kendi fikrimden çoklukla pişman olurum. Kısaca bu akşamki fikrim –oyuncular içinde birkaçı vaktiyle Paris tiyatrolarında hakkıyla şöhret kazanmış olduklarından– ben o meşhur ve yetenekli oyuncuları izlemeye gidiyorum. Eğer sen kadın görmeye gidiyorsan, beklediğin kadar mükemmel bir şey göremeyerek zararlı çıkarsın.

— O halde de kadını toplumun başka köşelerinde ararım. Kısaca tiyatronun localarında!

— Buna da diyeceğim yoktur. Sen locaları gözden geçirirken ben de koca Victor Hugo'nun bu oyununda canlandırdığı, en ulvi insani duyguları izlemekle meşgul olacağım. Benim bundan alacağım lezzet, senin locaları gözden geçirmekle alacağın lezzetten aşağı kalmayacaktır. Kendimi bu maddi dünyadan, bir hayal âlemine nakledeceğim ki...

— Fakat senin gibi ciddi bir adamın hayale hakikatten fazla önem vermesi de şaşılacak bir şeydir ya...

— Hiç de şaşılacak bir şey değildir. Maddi dünyada hoşlanabileceğim hiçbir şey olmazsa ne yaparım? Hayal âleminde fikrimi gezdirerek ve gördüklerimin bir kısmını da kendi hususi âlemimde uygulamaya çalışarak şöylece birkaç dakika geçiririm. Zaten Victor Hugo da insan için bundan ziyade zenginliğe ulaşmanın mümkün olmadığını söylüyor.

— Neyse! Şu anda maddi ve hakiki olarak varlık gösteren şey şu bifteklerdir. Evvela onlarla meşgul olalım, sonra da senin hayal âleminle meşgul oluruz.

Biftekle meşgul olunmaya başlandığı sırada da bu konuşmanın kalanı devam ettiyse de her konu üzerinde o kadar az duruldu ki konuşmanın o derecesini kaydetmenin okurlarımıza mühim bir faydası yoktur.

Bizim iki ahbabın yemekleri, haklarında "obur" sıfatını kullanmanın mümkün olamayacağı kadar kısa sürdü, yemek esnasında şarap filan da kullanılmadı. Yalnız birer sade kahve içerek o günkü gazetelere göz gezdirdikten sonra birbirlerine tiyatro vaktinin geldiğini hatırlatarak kalktılar, yirmi beş kuruşa varmayan hesaplarını ödeyip garsonun altmış para bahşişini vermeyi de unutmayarak Kristal Kahvesi'ne[1] bitişik olan Fransız Tiyatrosu'na vardılar.

Tiyatro bir süreden beri kapalı olduğu ve o gece oyuncular ilk defa bir oyun vermekte oldukları için hem tiyatronun temizliğine oldukça dikkat edilmiş ve hem de epeyce seyirci kalabalığı oluşmuştu. Zira bu tiyatro, genellikle bizim Güllü Agop'un Gedikpaşa Tiyatrosu'nu aratacak kadar temizlikten uzak olduğu gibi, Beyoğlu ahalisi de genellikle tercihini özel gösterim konçertolar gibi oyunlardan yana kullanarak, öyle biraz masrafla gidilmesi gereken şeylere çok rağbet etmezler.

Hulusi ile Ahmet Efendi birer koltuk sandalyesi bileti almış oldukları için yan yana yerlerine oturdular. Tiyatroseverleri bir hayli beklettikten sonra açılan perde, hakikaten gidenleri ve özellikle Ahmet Efendi'yi pişman etmeyecek kadar

1 Tarihi Elhamra Sineması'nın yerinde bulunan Kristal ya da Palais De Kristal, Abdülhamid çağının ünlü şarkılı kahvehanelerinden (café-chantant) biridir.

güzel oynandı. Esasen oyunun düzeni pek mükemmeldi ve vaktiyle Paris'te tam manasıyla şöhret olmuş denen oyuncular da kazandıkları şöhrete yalnız kadın oldukları için değil, belki hünerli sanatkâr oldukları için ulaşmış olduklarını gösterdiler.

Oyunun perdeleri arasındaki molalarda herkesin dışarıya çıkarak arkadaşlarıyla görüştüğü malumdur. Fransız Tiyatrosu ise dışarıdaki Kristal Kahvesi'yle bitişik olduğundan seyircilerin çoğu perde aralarında bu kahveye çıkarak istedikleri içecekten içerler. Bizim iki arkadaş da bu dinlenme usulüne uymaktan geri kalmamış, hatta ilk arada birbirlerine birer konyak içmeyi teklif ve onu takiben birer de pişmanlık gösterdikleri halde nihayet yine oy birliğiyle birer... onların ardından birer daha konyak içmişlerdi. Kafaların sıcaklığı, müziğin neşesi ve oyunun hissi tesirleriyle birleşince ikinci arada konyaklar üçe varıp oyun dört perde üzerine düzenlenmiş olduğu için üçüncü perde ile dördüncü arasındaki molada, yine kahveye çıktıkları zaman dışarıdan içeriye doğru bir yağmur şakırtısı geldiğini işittiler ki hemen hemen, "bardaklardan boşanıyor" tabirine yaraşırdı. Hulusi dedi ki:

— İşte bu fena! İstanbul'a[1] nasıl kapağı atmalı arkadaş?

— Genellikle böyle şiddetli yağmurlar tez geçer.

— Yaz olsa sözünüz pek doğru olurdu. Fakat bu mevsimde?

— Aman Allahını seversen Hulusi! Şimdi zihnimi yağmurla, gök gürültüsüyle karıştırma! Zira zihnim oyunla meşguldür. Koca Victor Hugo! Eğer dünyanın medeni kanunlarını düzenledikleri zaman sana sormuş olsalardı, insanlık medeniyetinin esasını öyle bir şekilde tertip ederdin ki ben bile beğenecek birçok yönlerini bulurdum. Haydi Hulusi! Bir de şair filozofun hayatına!

— Çok olmadı mı ya?

— Bu dereceye geldikten sonra olması icap eden dereceye kadar da varmalıdır. Zaten benim bir prensibim de budur. Bir şey ya hiç olmamalı veya olursa olmalı!

1 20. yüzyılın ortalarına kadar İstanbul dendiğinde Suriçi olarak da adlandırılan Tarihi Yarımada kastedilmekteydi.

— Zannederim ki bu prensip sence genel geçer bir kural değildir. Zira pek çok konuda ölçülüsündür. Ama alkol böyledir ya!

— Öyledir ya! Ne diyeceksin bakayım! İşte alkol konusunda bu kural, bence genel geçer bir kuraldır! Zaten filozof İbn-i Sina da böyle tavsiye etmemiş mi? Vakit vakit insan içki içecek olursa kendinden geçmeliymiş. Hatta pancar turşusunu da meze olmak üzere tavsiye ediyor. İçilmediği zaman ise hiç içilmemeliymiş.

— Gerçekten Ahmet, senin neşelerin de doyulur neşelerden değildir. Kendi neşenle arkadaşlarını da neşelendirirsin. Haydi, bir de senin filozof ve şair Victor Hugo'nun hayatına birer konyak parlatalım!

— Hem bu kahveci, konyak kadehlerini niçin öyle yarım dolduruyor? Kendisi pek genç, bana sevgili olsaydı şairin, "yârim kadeh verdi yarım kadeh verdi"[1] diye taslamış olduğu zarafeti, bir de ben sarf ederdim. Fakat iş öyle değil. Bunun için garsona söylemeli de kadehleri tam doldursun. Eğer Karamürsel kayıkları gibi etrafına bir muşamba çekip de öyle doldurursa daha isabet etmiş olur.

— Pekâlâ öyle olsun. Bu kadar şerefe şair hazretlerinin değeri vardır ya?

— Daha ziyadesine bile! Victor Hugo'nun değerine uygun kadeh çakıştırmak lazım gelirse bunlar olmaz. Şarap kadehleri de hiçbir şey değildir. Su kadehleri bile küçüktür. Çamçakları,[2] maşrapaları konyak doldurup öyle dikmelidir ki ağzın iki tarafından taşanlar, şöyle insanın çenesinden aşağıya doğru sel olup akmalıdır!

---

1 Eskiden işret meclislerinde tecrübeli sakiler, dayanıklı sarhoşlara dolu kadehler verirken meclisin nizamı bozulmasın diye içkiye dayanıklı olmayan kişilere yarım kadeh verirdi. Metinde anılan ve hekim şair Abdülhak Molla'ya (1786-1854) ait olan bu dize, böyle bir uygulamaya gönderme yapar. Beyitin tamamı şu şekildedir:
Meyhane-i emelde keyfimce olmadım mest
Yârim kadeh verirdi yarım kadeh verirdi

2 Genellikle çam ağacından, sonradan şehirlerde bakır, gümüş, cam ve kıymetli taşlardan yapılıp bazen meşin bir mahfaza içine de konan, kulplu veya kulpsuz, dibi yuvarlak, yayvan bir tas biçimindeki su kabı, çapçak.

Ahmet'e bu kadar neşe veren şey yalnız yemekten önce içilen üçer kadeh rakıyla tiyatroda alınan beşer küçük konyaktan ibaret değildi. Zaten rakıların hızı ve kuvveti geçmişti, konyaklar da öyle şişesi on franklık, etkili cinsten değil, Kristal Kahvesi'nde daha iyisi hiçbir zaman rafları süslememiş olan bir frank, seksen santimlik şişelerdendi, bunların da insanı o kadar sarhoş etmeyeceği biliniyordu. Fakat oynanan oyun, Baba Ahmet'i hiçbir şey içmemiş olduğu halde bile sarhoş saydıracak kadar şaşkınlığa uğrattığı için bu neşeler görünüyordu. Lakin içkinin bundan sonrası bu hükme uymadı. Victor Hugo'nun afiyetine içilen kadeh, çifte kadeh olduğu gibi ondan sonra da filozoflardan, şairlerden şereflerine kadeh kaldırılacak kişiler az değildi. Kısaca şair, âşık Alfred de Musset'nin canı için ikinci çifte kadeh içilince Hulusi'nin gözleri parlamaya başlayıp Ahmet ise sıranın Madam George Sand'a geldiğini söyleyince Hulusi dedi ki:

— Birader! Fransa'da böyle adına, aşkına, hayatına şarap içilecek kırk elli filozof şair gelmiştir. Onlardan sonra sıra Avrupa'nın ve nihayet dünyanın diğer taraflarında yaşamış şairlerinin, filozoflarının canları, isimleri için konyak içmeye gelecek olursa halimiz ne olur!

— Ha! Gerçekten bak! Dünyanın diğer tarafları dedin de aklıma geldi. Ya koca Hafız-ı Şirazi'nin aşkına bir tanecik parlatmayalım mı?

— Sadi, Saib filan İmruü'l-Kays'a kadar varacak mıyız?

— Öte tarafa bile geçeceğiz.

— Öyleyse ben yokum! Ben senin kadar felsefe ve şairliğe düşkün değilim.

— Ama şimdi biz koca Hafız-ı Şirazi'yi unutacak mıyız ya?

— Sen bunun en kestirmesini ister misin? Gel, biz gelmiş gelecek ne kadar şair, filozof varsa hepsinin şerefine topluca bir konyak daha fırlatalım da içeriye girelim. Çünkü dördüncü perde belki de başlamıştır.

— Adam, daha çıngırak çalınmadı be!

— Öyleyse sen benim hürriyetime karışmayacağın gibi, ben de senin hürriyetine karışmam dostum! Sen Micha-

ud'un *Kamus-ı Meşâhîr*'ini[1] eline alırsın. Yukarıdan aşağıya kadar gözden geçirip süzersin. Ne kadar hünerli şair, ne kadar bilgili filozof ismine rastlarsan hepsinin aşkına birer tane içersin. Ama bu gecenin süresi yetmezmiş! Ama bu kahvede o kadar konyak bulunmazmış! Oraları bana lazım değil. Ben dediğim gibi, gelmiş gelecek ne kadar ünlü isim varsa hepsinin aşkına bir daha atıp hemen içeriye gireceğim... Gel garson! Şunları bir daha ağzına kadar dolduruver!

Akşam lokantada içmek için ilk teklifi yapan Hulusi ve ilk nazı gösteren Ahmet olduğu halde şimdi ısrarın Ahmet'e ve nazın da Hulusi'ye geçmesi, içkinin dikkate değer olan güzelliklerindendir.

Neyse, Ahmet'in ısrarı ciddi bir şey bile olmayıp neşeli bir şakadan ibaret olduğundan iki ahbap, gelmiş gelecek şairler ve filozoflar adına birer daha içtikten sonra tiyatroya girdiler ki meğer kendileri sarhoş olurken çıngırak bile çalınmış olduğundan tiyatronun dördüncü perdesi de başlamıştı.

Sözün kısası tiyatro oynandı. Ahmet Efendi oyunun en ince hükümlerini açıklayıp arkadaşıyla beraber halka uyarak dışarıya çıktığında yağmur hâlâ önceki şiddetiyle devam etmekteydi, bundan dolayı arabası ve sedyesi[2] olmayan seyircileri bir düşünce almıştı. Halbuki semtleri yine Beyoğlu olduğu halde düşünen seyirciler arasında, semtleri İstanbul olan bizim iki ahbabın düşüncelerinin daha önemli olacağına şüphe yoktur. Hulusi dedi ki:

— Arkadaş ne yapacağız?

— Vallahi bilmem, bunda geçecek hal yok.

— Ciğerlerimize geçecek hal pekâlâ var. Zannedersem biz İstanbul'a gidemeyeceğiz.

— Bir arabaya bindiğimiz gibi gideriz.

---

1 Joseph François Michaud (1767-1839), *Biographie Universelle*.

2 16. yüzyıldan sonra Avrupa'da yaygınlaşmış, daha sonra terk edilmiş olup şimdi Doğu Hindistan, Çin ve Japonya'da kullanılan, yanlarına geçirilmiş sırıklar yardımıyla iki kişi tarafından taşınan, kapılı, pencereli, süslü nakışlı bir insan taşıma aracına bir ara İstanbul'da verilmiş olan isim, bir çeşit tahtırevan.

— Ama arabacılar havanın fenalığından istifadeyle baksana Beyoğlu'nun iki adımlık yerlerine bile bir buçuk mecidiye istiyorlar. Bir mecidiyeyi beğenmiyorlar bile. İstanbul'a kadar bir liraya giderler mi dersin?

— Ne diyeceğimi bilemem. Herhalde bir çare buluruz. Şimdilik benden bir fikir istersen derim ki şuraya, yukarıya kahveye çıkalım da biraz bekleyelim, belki bir ara verir.

— Yoksa yine adına, şanına konyak içip alkışlayacak bir büyük şair mi aklına geldi?

— Hayır. Fakat burada tiyatro kapısının önünde dolaşmak da güzel bir şey değildir ya? Bizi görenler acaba, "Eğlence ister misiniz?" diyecekler mi diye yüzümüze bakarlar!

— Gerçekten! Bu da bir hatıradır ya!

— Hangisi?

— Kendimizi bu akşam bir yere misafir etsek...

— Otellerde kirden girilmez odalar, pislikten yatılmaz yataklar birer mecidiyeyedir. Sabahleyin kahve ve kahvaltı filan hep liraya ulaşır. O lirayı arabaya versek de yerimize gitsek daha mı fena olur?

— Hayır hayır! İsteğim bir otele gitmek değil. Hem bak, hava bile ne kadar soğuk, şimdi temiz pak bir sıcak oda! İçinde her gün gelin olup her gece zifafa hazır bir cilveli güzel! Mis gibi yatarız zevkimize...

— Ben yokum azizim!

— Canım...

— Ben sabahlara kadar Voltaire'in, Jean Jacques Rousseau'nun şerefine konyak parlatabilirim ama o her gün gelin olan güzellerle bir dakika bile zifaf olamam.

— Amma yaptın ha!

— Nafile, hiç üstüme varma! Şurada eski püskü bir araba var. Kimse onu beğenmedi. En ucuzu olsa olsa bu olabilir. Şuna sorsak ya?

Hulusi Efendi arabacıya seslenip İstanbul'a kaç kuruşa gideceğini sordu, herif, "Yedi mecidiye" demesin mi? Bir para aşağı olmayacağını katiyen söyledi.

— Canım, bu ne rezalet?

— Efendim köprü açıktır, ta Azapkapısı'ndan gideceğiz.

— Gerçi öyle! Şimdi Galata Köprüsü açılmıştır, sandalla da geçilmez.

— Efendim! O kadar dolaştığı halde de gidip gelmek için mecidiyenin birisini köprüye vereceğiz demektir.

Gerçi arabacının açgözlülüğüne söz yoktuysa da böyle bir havada İstanbul'a gelip Beyoğlu'na dönmek de bundan ucuza katlanılır dertlerden değildi. Lakin bizim arkadaşlar, bu ücreti çok görüp hatta arabacıyı bir de azarladılar. Ahmet Efendi'nin fikri üzerine yukarıya kahveye çıkıp yağmurun dinmesini beklediler.

Kahve içinde boşu boşuna da oturulmaz ya? Victor Hugo'nun, Alexandre Dumas'nın canı için olmasa bile Ahmet Efendi kendi canı için birkaç konyağa daha ihtiyaç gördü. Ya Hulusi Efendi arkadaşını nasıl yalnız bıraksın? Bundan dolayı kadehler gelip gitmeye başladı.

Halbuki tiyatro zaten saat on birde bitmişti. Saat on ikiye geldiği zamansa kahvede bulunan ahali de birer ikişer dağılmaya başladı. Yalnız çalgıcı Alman kızlarına sokulmak ve hizmetçi yedi millet kızlarına yanaşmak isteyen bazı zevk ve eğlence düşkünleri kalıp onlar da anlaştıkları kızlarla ikişer dörder çekilince garsonlar, gazları söndürmeye ve bizim iki ahbabın yüzlerine manalı manalı bakmaya başladılar. Hulusi, Ahmet'e dedi ki:

— Ee, buradan bize, "Uğurlar olsun, hoş geldiniz, sefalar götürdünüz!" diyorlar, şimdi ne yapacağız?

— Yağmur nasıl oldu yağmur?

— Şakırtıya kulak verirsen nasıl olduğunu anlarsın.

— Sen bana kulak verirsen birer konyak daha ısmarlarsak da biraz daha zaman kazanırız.

— Azizim! Her dakika için bir konyak ısmarlamış olsak yine faydası yok. Hem heriflerin artık bize konyak verecek dakikaları da kalmaz veya onların verdikleri konyağı alabilecek bizim vaktimiz kalmaz.

— Öyleyse çare yok. Pisliğine, kirliliğine bakmayıp bir otele canımızı atmalıyız!

Ahmet Efendi'nin bu lakırdısı kendisini dinleyip duran uşağı güldürdü. Ahmet'ten evvel Hulusi davranıp dedi ki:

— Ne gülüyorsun a oğul! İşte bu havada yersiz yurtsuz kaldık.

— Efendim! Gülmemin sebebi şu ki saat ikiye geliyor. Alafranga saat on ikiden yani şimdi alaturka saat altıdan sonra otellerin hepsi kapalıdır. Hiçbirisi müşteri almaz.

İki arkadaş birbirlerinin yüzüne baktılar. Hulusi arkadaşının kulağına eğilerek dedi ki:

— Arkadaş! Dediğimden başka çare olamayacak. Geçici bir zifaf...

— Bu da bence kabul olamayacak! Hem öyle kötü bir iş için birkaç lira masraf edeceğimize arabacının istediği yedi mecidiyeyi versek akla ve mantığa daha uygun düşer.

Bunlar, bir yandan bu sözleri söyleyerek ve bir yandan da kahveciyle hesaplarını görerek herhalde arabayla İstanbul'a gelmek yanı, zihinlerinde daha ağır basmak üzere aşağıya indilerse de artık kahvelerin, tiyatroların, filanların kapanması üzerine yağmurun da bastırmasıyla sokaklarda kupa[1], fayton filan değil, belediye dairesinin çöp arabaları bile görünmemekteydi. Hulusi Efendi dedi ki:

— Ee, şimdi ne diyeceksin?

— Hep dediklerimi tekrar edeceğim. Ben öyle senin dediğin yerlerde hiçbir eğlence bulamam.

— Ama artık filozofluğun bu kadarı da fazladır ya?

— Belki!

— Belki melki! Şu halde sokak ortalarında mı kalacağız? Bununla beraber, bu akşam içki hakkındaki hale bakılırsa ben zannetmek istiyorum ki zifaf yerinden de hoşlanacaksın!

— Allah etmesin! Biz o tecrübeleri çok ettik azizim. Artık unumuzu eleyip eleğimizi de astık.

— Fırsat bulunca bir kere sızıncaya kadar sarhoş olmayı tavsiye eden İbn-i Sina fırsat bulunca geçici bir zifafı da tav-

---

1 Kapalı ve yalnız arkada oturulacak yeri olan, genellikle atların çektiği dört tekerlekli araba.

siye etmiyor mu? Pancar turşusu buna meze olamazsa da şöyle sesleri güzel kızların okuyacakları güzel güzel şarkıları olsun meze makamına denk olamaz mı?

— Hayır! İbn-i Sina'da böyle tavsiye görmedim. Yalnız, çağdaş yazarlar içinde Ahmet Mithat Efendi'nin *Mihnetkeşan* başlıklı bir hikâyesini gördüm ki senin geçici zifafhane diye tarif ettiğin yerlerin adeta birer mihnethane[1] olduğunu ispat ediyor.

— Eğer sen öyle her roman yazarının ispatlarına kulak verecek olursan gerçekten gülünç olursun. Akşam lokantada ne diyordun? Âlemin dediklerine inanacak olursak âlem kadar gülünç olacağımıza hükmetmiyor muydun?

— Romancıların oluşturdukları âlemin, maddi bir âlem değil hayali bir âlem olduğunu düşünürseniz, romancıları eleştirmeye gerek görmezsiniz. Halbuki *Mihnetkeşan* başlıklı romanda yazar, şimdi senin beni davet ettiğin geçici zifafhaneleri öyle bir şekilde tasvir ediyor ki hayal ile hakikatin birleştiği veya birleşebilecekleri bir nokta varsa o da bundan ibarettir.

— Güzel ya a canım! Şimdi hayal ve hakikat bahisleri bizi şu yağmurdan muhafaza edebilir mi? İşte araba yok, otel yok. Yaz olsa bir camiye giderdik, son cemaat yerinde sabahı edebilirdik. Zaten başımıza hiç de gelmemiş bir şey değil ya? Yağmur yağmamış olsa sabaha kadar serseri yankesiciler gibi sokakları dolaşır vakit geçirirdik. Şimdi şu haldeyse ben başka çare bulamıyorum. Sen buluyorsan söyle de yapalım. Hem teklif ettiğim yerlere gidenler, mutlaka oraların alışverişinde bulunmaya mecbur da olmazlar ya? Sana bir yatak gösterirler. Yalnız yatıp gönül rahatlığıyla uyursun. Hatta benim de niyetim öyledir. Yok, eğer mutlaka beni zevk düşkünü akılsızlardan sanıp da bu teklifimi düşkünlüğüme verirsen ayıp edersin.

— Ey, darılma kardeşim! Dediğin gibi olsun. Fakat bir şartla: Ben yalnızca yatacağım, hiç bana zorla...

---

1 Eziyet çekilen yer.

— Kimin nesine lazım?

Hulusi Efendi, arkadaşını bu kadarcık olsun yola getirebildiğine memnun olarak Kristal Kahvesi'nin garsonlarından zaten kendi evine dönmekte olan birisinin kılavuzluğuyla böyle bir misafirhaneye gitmeye karar verdiler. Sokağa çıktılar. Zavallıların şemsiyeleri bile bulunmadığı için artık gök kubbeyi kendilerine şemsiye sayarak yola koyuldular.

İkinci Bölüm

Bizim iki ahbap... Hayır! Kahve uşağıyla beraber üç arkadaş büyükçe bir evin önünde durdukları zaman, kendilerini görmüş olsaydınız gülmekten kırılırdınız. Hulusi ile Ahmet Efendi'nin ıslandıkları kadar ıslanmak başka zamanda, kimse için mümkün olamaz ki! Ya böyle bir zamanda insan böyle çıkmaz ya da yağmurdan kendini korumak için gerekli eşyaları yanına alır. İşte bu sebepten Ahmet ile Hulusi hakikaten hiç görmemiş olacağınız derecelerde ıslanmışlardı.

Bilemeyiz ki aşırı derecede ıslananlara neden, "Sırsıklam sucuk kesilmiş" derler. Hatta "sıçana dönmüş" tabirinin bile bir türlü sebebini bulamıyoruz. Sucuğun veya farenin başında bir fes bulunup da ıslandığı zaman bozularak yarım portakal kabuğu gibi bir şey kalır mı? Püskülü fare kuyruğuna benzeyerek ucundan sular akar mı? Bunların üstünde birer setre[1] bulunur mu ki, omuzlarından doğru süzülüp gelen sular, yenlerinden ve eteklerinden zırıl zırıl akıp oluksuz saçakları geçsin? Bacaklarında birer pantolon bulunur mu ki şeridi akan sularla ıslanıp ve büzülüp bacaklara sımsıkı sarılarak kendisini yürümekten bile men etsin? Özellikle ayaklarında kundura, potin bulunur mu ki pantolondan süzülen sularla dolup bastıkça jark jurk ederek insanın baldırlarına doğru çamurlu suları fıskiye gibi fışkırtsın? Hele bu kunduralar, zaten biraz fazlaca bolken

1 Düz yakalı, önü tek ilikli, çuhadan yapılmış elbise.

ıslandıktan sonra biraz daha açılarak, artık ayaklar bunların içlerinde küçük kalmakla jark jurk ederken, bazen de tersine dönmek, yani köselesi yukarıya ve yüzü aşağıya gelmek derecelerini bulsun?

İşte ıslanmış adamın en başlıca halleri bunlardan ibaret olur ki bu hallerin ne sucukta ne de ıslanmış sıçanda bulunamayacağını tahmin ederiz. Halbuki bizim arkadaşlar bu dereceden daha fazla ıslanmışlardı. Zira Hulusi Efendi zavallısı, kılavuzu olan uşağa dedi ki:

— Aman arkadaş! Daha gidecek miyiz? Zira kürek kemiklerimin arasından sızıp gelen sular, belkemiği hizasında sel gibi akarak kuyruksokumumda adeta bir çağlayan oluşturuyor.

Uşağın cevap vermesine gerek kalmaksızın "büyükçe" diye nitelediğimiz hane önüne gelip durdular. Uşak kapıyı çaldı. İhtiyar bir Ermeni karısının garip Rumca telaffuzuyla, "Kimdir?" sorusuna uşak birkaç lakırdı söyledi ki anlamının ne olacağı, açıklanmaksızın anlaşılabilir. Fakat uşağın bu sözü üzerine hemen kapı açıldı. Kadın tekrar söyleyip uşak tekrar karşılık verdi. Sözler adeta bir tartışma şeklini aldı, hatta kadının ifade tarzından, bayağı öfke belirtileri bile anlaşılmaya başladı. Nihayet kadın kapı yanındaki bir pencereye gelip, "Geliniz bakayım, bir kere yüzünüzü göreyim" deyince Ahmet Efendi'nin öfkesi öyle bir dereceyi buldu ki hemen sağdan geri dönmeye hazırlandıysa da zavallının ensesini durmadan kamçılamakta olan yağmur, bu kararını kuvveden fiile çıkarmanın mümkün olamayacağını hatırlatmada bir uyarı kırbacı oldu. Kendi kendine, "İşte, vicdanen utanacağımız bir harekette başarıya ulaşabilmek için şu rezil kadının muayenesinden geçmek alçaklığını kabul etmek lazım geliyor. Hatta kadın bizi beğenmeyip de şuradan kovsa bile hiçbir şey söylemeye hakkımız olmaksızın boynumuzu büküp arkamıza bakarak defolup gideceğiz" diyerek, arkadaşıyla beraber muayene yerine geldiler.

Kadın bunları görünce epeyce derin bir düşünceye daldı. Zaten gecenin bu vaktinde, böyle bir havada, bu kadar ıs-

lanmış olan iki herifin ne çeşitten olduklarını kestirebilmek için öyle az buçuk düşünmek yeter mi?

Ahmet Efendi'de öfke topukları geçti. Hatta Hulusi'nin bile canı sıkılmaya başladı. Nasılsa kadın incelemesini bitirdikten sonra dedi ki:

— Birer buçuk liranız var mı?

Bu kadar rezil bir söz üzerine Ahmet Efendi, bir tufanda boğulmayı tercih ederek böyle rezil bir yerde konukluğu kabul etmemeyi düşündüyse de Hulusi Efendi, kendisine fırsat vermeksizin, "Aç Dudu aç! Parası olmayan böyle yere gelir mi?" demiş olduğundan Ahmet Efendi, öfkesini yutmaya kendini zorladı. Ama kadın ne dese beğenirsiniz? "Paraları buradan, pencereden vermelisiniz!" demesin mi!

Artık Ahmet baklayı ağzından çıkarmaya davrandı. Gerçi insanın kendi akçesiyle kendisini bu kadar rezil etmeye katlanması pek zor bir şeydir. Lakin böyle bir rezalet yerine gitmek için vicdanını bastırmaya mecbur olan insanın, bu yoldaki hakarete de katlanması lazım gelir.

Şuracıkta bir düşüncecik olarak sunalım ki bu yerleri kullananların hepsi, Ahmet ya da Hulusi Efendi gibi vicdanını bastırmaya da mecbur olmaz. Böyle bir karı tarafından ortaya atılan teklif üzerine büyük bir şerefle, "İşte paralar! Aç bre filan!" diyen bile bulunur. Gerçi Hulusi de paraları karıya verirken söyleyeceği sözü bu tarzda söylemeyip, "Henüz tanışmadığımız için bu tedbirlerde haklısınız Dudu! Alınız paranızı!" demiş ve işte bu altın anahtarla o uğursuz kapı açılmıştı.

Karıda itiraz: "Vallahi beyim kusurumuza kalmayınız. Birtakım rezil çapkınlar gelirler, eğlenirler filan da nihayet para bahsi gelince işin rezaletini çıkarırlar!" dedi ki Hulusi Efendi nezaketi elden bırakmayarak bu edepsizliğe de, "Zararı yok Dudu, zararı yok!" cevabıyla yetindiyse de Ahmet Efendi bu kadarcıkla yetinmeyerek, "Bir kere insanın suratına bakarlar da öyle laf söylerler" dedi.

Keşke bunu da söylemeseydi. Sözünü esirgemek şanından olmayan karı, "Efendiciğim affedersiniz! Bu halde sizi

gören, nasıl kişiler olduğunuzu anlayamazsa hoş görülmelidir!" diye bir tarafta bulunan elbise dolabının kapısındaki aynayı gösterdi ki Ahmet Efendi ile beraber Hulusi de aynaya bakıp kendi hallerini gördükleri zaman artık öfkelerini muhafaza edemeyerek kahkahalarla gülmeye mecbur oldular. Ahmet Efendi dedi ki:

— Pekâlâ Dudu! Sen tedbiri elden bırakmayarak bizden paraları peşin almak istedin. Arkadaşım da hiç tedbir almayarak sana paraları verdi. Fakat ya bize çıkaracağın kızları beğenmeyecek ve burada kalmayacak olursak?

— Oo! Onu merak etmeyiniz beyim. Marianko Dudu'nun evinde beğenilmeyecek kız bulunmaz.

— Öyle ama ya biz...

Ahmet'in bu sözünü bitirmesine fırsat vermeksizin Hulusi dedi ki:

— Buraya gelmekte naz eden de önce sen oldun, kız hakkında ilk bahse girişen de sen oldun. Arkadaş, hakikaten hallerin pek tuhaf.

— Ben sana ne demiştim? Bir şey olursa mükemmel olmalı dememiş miydim?

Şu kadar ki Ahmet Efendi bu defa bu sözü kalbinden geçenlere uygun olarak söylemiyordu. *Letaif-i Rivayat* başlığıyla âciz[1] yazarın on sene önce yazmış olduğu birtakım kısa hikâyeler arasında *Mihnetkeşan* adıyla kaleme alınmış bir küçük hikâye eksikleriyle beraber nasılsa Ahmet Efendi'nin zihninde güzelce yer etmiş bulunduğu için, bu haneye girdiği anda hikâyenin bütün betimlemeleri bir anda aklına gelerek o hayalleri burada göreceği gerçeklere uygulamak için durmadan etrafına bakınmakta ve her ne görürse aklından, "Ne kadar doğru! Ne kadar tamam!" diye tavrında bile onaylama belirtileri göstermekteydi.

Bunula beraber Ahmet Efendi'yi bu yerlerin acemisi bir adam olarak düşünmemelidir. Vaktiyle bu yerlerin pek mü-

---

1 Alçakgönüllülük göstermek isteyen kişiler kendilerinden bahsederken bu kelimeye başvururlar.

davimi, pek alışkınıydı. Hatta bu eğlence düşkünlüğünden el çekmesine birinci sebep olan şeyin de yine o *Mihnetkeşan* hikâyesi olduğunu daima itiraf ederdi. Ancak sekiz on senedir hakikaten kendi halinde ve kendi âleminde yaşayarak bu yoldaki düşkünlükleri tamamen aklından çıkarmış, unutmuş olduğu için şimdi, gördükleri eski hatıralarını tazelediğinden tavrında da onaylama belirtileri gösteriyordu.

Acaba Ahmet Efendi bu yerde ne gibi durumlar görerek tavrında da bu belirtileri gösteriyordu?

Bu soruya cevaptan önce şu gerçek dikkate alınmalıdır ki her şeyin, her halin insanda uyandıracağı hisler, daima o insanın önceden sahip olduğu yatkınlıklarıyla uyumlu olur. Hikâye ederler ki Anadolu'dan İstanbul'a gelmiş olan beş altı adam, birkaç sene İstanbul'da kalıp tekrar memleketlerine döndüklerinde, köylerinin en akıllısı sayılan ve hakikaten de akıllı olan bir ihtiyar, İstanbul'dan gelen bu adamlarla birer birer görüşerek, "Oğlum, bizim koca İstanbul'u ne halde buldunuz? Neler gördünüz? Biz görmeyeli acaba İstanbul başka türlü mü olmuş?" sorusunu her birine ayrı ayrı yöneltmiş. Birisinden, "İstanbul'da olan ilim medreseleri, dünyanın hiçbir yerine mahsus değildir. Medreseleri, imaretleri şöyle gördüm, böyle beğendim!" cevabını alıp diğerinden ise, "İstanbul umumi bir meyhane haline gelmiş. Adım başında bir meyhane olduğu gibi içki bulunmadık hane de yoktur" ve bir diğerinden, "İstanbul bir karı pazarıdır. Hiç yok sayılacak kadar ince yaşmaklı[1] hanımlar sokaklarda her kimi görseler yüzlerine gülerler" cevabını ve diğerlerinden de böyle yani birer meseleye mahsus cevaplar almış. İhtiyar her aldığı cevabı ayrı ayrı onaylamış. Çünkü kendi kendine demiş ki: "Herkes İstanbul'u kendi yatkınlığına, uğraşlarına mahsus bir gözle görmüştür."

Anadolulu akıllı ihtiyarın bu sözü, adeta her meseleye uygulanabilir bir sözdür. İnsan yalnız İstanbul gibi başlı başına

1 Kadınların feraceyle birlikte kullandıkları, yalnızca gözleri açıkta bırakan yüz örtüsü.

geniş bir dünya olan koca şehri değil sadece bir maddeyi, bir şeyi, bir noktayı bile kendi yatkınlıklarına mahsus gözle görür. Bundan dolayı Ahmet Efendi'nin de bu gece girdiği yeri, kendi yatkınlığına, duygularına mahsus bir gözle görüşü, şayet okurlarımızdan bazılarının şerefli onayını alamazsa zavallıyı kınamamalıdır.

Daha hanenin önüne geldikleri zaman Ahmet Efendi, bu hanenin en alt katında ve "ev altı" tabir olunan yerinde bir ışık görerek etrafına bakındığında benzer evlerin hiçbirisinde ışık kalmadığı ve bütün mahalle ahalisinin uykuya daldığı bir zamanda, kendilerinin gitmekte olduğu evin ışığı kendisini adeta ürkütmüştü. Kendi kendine demişti ki, "Bu ışık ne için olabilir? Limana girecek olan gemilere kılavuzluk eden fenerler gibi bu da bu yerin zevk düşkünlerinin uğrağı olmasından ve geleceklere yeri göstermek için konmuş bulunmasından başka ne olabilir? Bu ışık buraya gelenlere, 'Zevk ve şehvet düşkünleri! İşte kendinizi, kendi vicdanınızda bile ayıplamak için aradığınız yer burasıdır ki gerçek ayıbınızı şimdi şehvet hasretiyle pek de fark etmiyorsanız da yarın o hasret, o hırs geçerek buradan çıkarken kendi kendinizden bile utanarak çıkacaksınız. Hatta o halde ben bile sizi görmeyeceğim. Utancımdan ışık saçan gözümü kapamış olacağım!' diyor."

Daha evin önündeyken duyguları bu yönde olan Ahmet Efendi, evin müdiresi olan ve isminin Marianko olduğu daha sonra kendi ifadesinden anlaşılan karının, arkadaşı Hulusi Efendi ile rezil ve açgözlüce bir umursamazlıkla ettiği pazarlığı da görünce, "Vay lanet! Parasıyla kendisini âleme rezil etmeye gelen adamların vicdan azaplarını artırmak için bu hakarete de cesaret ediyor!" diye elemli hislerine bir de öfke eklemişti.

İçeriye girdiği zaman, dışarıya yansıyan ışığıyla kendisini ilk ikaz eden kandili gördü ki konulduğu köşeyi, kandile en yakın yerleri simsiyah ve uzaklaştıkça rengi açılmak üzere, ocak bacası gibi kurum içinde bırakmış olmasına bakılırsa kim bilir kaç aydan ve daha doğrusu kaç seneden beri bu

kandil burada, bu iğrenç kılavuzluk işini yapmakta, diye düşünerek tüyleri ürperdi.

Nihayet merdivenden yukarıya çıktılar. Salon gibi bir yere girdiler ki bütün ev halkı derin uykuya dalmış oldukları için ayaklarının patırtısı o kargir bina içinde müthiş bir şekilde çınladı. İki üç saat önce buraya gelmiş olsalardı, olayların gidişatından dolayı vicdanlarında utanç ve yüreklerinde pişmanlık bulmak şöyle dursun, belki bu gece burada ulaştıkları zevk ve sefanın nimetlerinden dolayı memnuniyetlerinden içi içine sığamayan ve bu neşe ve ferahlık meyiliyle içmeye de başlayarak coştukça coşan eğlence ve şehvet düşkünlerinin gürültülü avazları ve coşkun naralarıyla duvarların titrediğini görürlerdi. Şimdiyse bunların her biri birer yatakta köpek gibi sızmış ve dünyalarından habersiz kalmışlardı.

Ahmet Efendi bunu bile hatırladı. Hatta kendi kendine düşünmek kabilinden dedi ki: Acaba şu zilzurna sarhoşlar için bu hane bir batakhane olsa şimdi şu anda kendi kendilerini soktukları büyük tehlikenin dehşetini ölçebilecek kuvvette midirler?

Salon dediğimiz yere girdikleri zaman, cumba gibi bir yerde bir uşağın horlayarak uyuduğunu gördüler. Marianko Dudu, onlardan önce davranıp ilerleyerek herifi göğsünden dürttü, "Vasili! Vasili!" diye söylenip uşak gözlerini açtığı zaman, "Gece uyursun, gündüz uyursun! Nedir senin bu tembelliğin!" diye herifi azarlamaya başladı. Vasili dediği herifinse zaten benzinde kan olmadığı gibi uykusuzluk haliyle bir kat daha rengi solarak, bir konsol üzerinde yarı indirilmiş fitiliyle baygın baygın yanmakta ve petrolün bu halde yayacağı pis bir kokuyla bütün evi kokutmakta olan lambanın sarı ışığı da çehresini bütün bütün korkunç bir hale koymuştu. Esneyerek, gözlerini ovuşturarak ve gelenlere hain hain bakarak aklını başına toplamaya çalışan Vasili, Marianko'nun azarına karşılık dedi ki:

— Gece uyuma, gündüz uyuma! Geberip gitmeli mi?

Ahmet Efendi'nin hisleri biraz daha başkalaştı. Gerçi bu heriflerin gece de gündüz de uyumamakla görevlendirilip,

buna mecbur olduklarını dikkate alarak toplumun bir sınıf fertlerini bu hovardalık batağında boğmak için açılmış bulunan şu fabrikanın, ne gibi hademesi olduğunu Vasili'den kıyaslayarak nefreti arttı. Üstelik Vasili orada sadece uşak sayılacak bir adam da değildi. İki metreye yakın boyu ve seksen santimetre kadar geniş omuzu, olur olmaz adama bacak olabilecek kadar kalın pazuları ve yüzünden düşen bin parça denecek kadar somurtkan, lanet ve asık suratı, uşak olacak bir adam için fazla ve gereksiz şeyler olup, bu herifin kalıbına, kıyafetine, tavrına, çehresine bakıldığı ve Madam'ın azarına fütursuz bir de cevap verdiğine dikkat edildiği takdirde kendisinin bu hanedeki asıl vazifesinin polislik ve jandarmalık etmek, hanenin kural ve düzenine uymayanları itaate mecbur etmek olduğu anlaşılırdı.

Ahmet Efendi bunu da anladı. Marianko ise Vasili'ye Rumca birkaç lakırdı söylemeye başladı ki bu sözlerin içinde "Mari", "Olympia", "Amelia" ve "Agavni" gibi kadın isimleri de bulunduğuna bakılırsa, anlaşılan yeni gelen müşterilerine göstereceği kızları emrediyordu.

Uşak çıktı. Biraz sonra Marianko da dışarıya çıktı. İki arkadaş yalnız kalınca Hulusi Efendi dedi ki:

— Ne düşünüyorsun arkadaş! Galiba konyakların da hayrı geçti.

— Sarhoşluktan eser bile kalmadı.

— Ee, ne düşünüyorsun?

— Hiç! Akşamdan beri iki defa sarhoş olup ayılan bir adamda kafa sersemliğinden, baş ağrısından başka ne olabilir? Fazla olarak bir de ıslaklık, uykusuzluk hesaba katılırsa tir tir içimin titrediğini de pek kolay anlayabilirsin.

— Yakınma ha? Fakat başka sığınacak yerimiz olmaz ise ne yapabilirdik. Hatta Kristal Kahvesi'nin uşağına bu hizmeti için bir mecidiye bahşiş bile verdim, herif olmasaydı...

— Bir mecidiye bahşiş mi?

— Ya buraya kadar kılavuzluğunu bedavaya mı sandındı?

— Yarın o gelip ev sahibinden bahşişini alabilir.

— Müşterinin de vermesi âdettir.

— Resmi ifadece "eski âdete saygı" ha?

— Öyle bir şekilde söylüyorsun ki adeta yakındığına yoracağım geliyor.

— Estağfurullah! Fakat hal ve tavrından anlıyorum ki sen de bu geceki şu hareketimizden pek memnun değilsin.

— Mecburi olduğunu anlatamadık mı? Hava böyle olmasaydı bu yerlere kim gelirdi? Fakat senin rakı hakkındaki felsefeni burada da uygulayacak olursak hiç de böyle bir üzüntü ve pişmanlık duymamalıyız. Mademki bir iştir oldu, mademki üç dört lira masrafa giriyoruz, bari zevkini de çıkaralım!

— En doğrusu öyle olacak. Fakat bunlar galiba kızları getirmeye gittiler. Keşke tembih etseydik de yalnız iki kız getirselerdi.

— Sebep?

— Hangisi olursa olsun iki kız getirselerdi de onlar da beğenilmiş sayılsalardı.

— Sebebini anlayamadım.

— Beş altı kız gelirse hepsini alıkoyacak değiliz ya? Sonra ötekilerini üzgün bir şekilde iade etmek nasıl olur ya?

— Amma yaptın ha! Böyle bir yerde bu kadar mahcubiyet! Parasıyla...

Üst katın merdivenlerinden aşağıya birkaç ayak patırtısının inmeye başlaması, Hulusi Efendi'ye sözünü tamamlaması için fırsat bırakmadı. Bir kız, onun arkasından bir tanesi daha içeriye girdiler. Merdivenin üst tarafından da diğer birkaçının ayak patırtıları işitildi.

Ahmet Efendi, görenlerin gerçekten kakavan[1] sanacakları kadar hayret içindeydi, Hulusi ise oldukça güler yüzle kızları karşılamaya yürüdü. Bunlar, henüz yataktan kalkmış ve hâlâ esnemekteydiler. Üstlerinde birer beyaz gömlek ve onların üzerinde, sonradan omuzlarına aldıkları birer palto veya kabı[2] yırtık kürk vardı, ayakları çıplak ve saçları perişan

1 Sevimsiz, aptal, budala.

2 Omuzlardan geçerek boyunda kapanan, kolsuz, vücudun biçimine göre kesilmiş dökümsüz bir kadın üstlüğü.

bir haldeydiler. Güya alafranga "reverans" olmak üzere biraz eğilmekle beraber elleriyle de birer temenna[1] ettiler ki şu hale ve istemeye istemeye kendini zorlayarak yüzlerinde birer tebessüm göstermeye çalışmalarına bakanlar, onlardan önce hiçbir kaltak karı görmemiş olsalar, kaltak diye adlandırılan kadınların ancak bunlar gibi olabileceğini zannederdi.

Bunları takiben üç karı daha gelip beşi de kendilerini müşterilere beğendirmek için becerebildikleri derecede sevimli yüzlerini gösterdikten sonra birer tarafa oturdular. Bu anda, hiçbir tarafın söz söyleyememesi normaldir. Ahmet ve Hulusi Efendiler kızları birer birer inceliyor, bakışları hangisi üzerine isabet ederse o kızın, bir anlığına gözleri yere eğilerek tavırları değişiyordu. Lakin bu halin yalnız bir anlık olduğuna dikkat etmelidir. Bu utanma belirtisiyse kendi hallerini, kendilerinin de ürkütücü ve utanç verici görmelerinden kaynaklanmayan, acaba müşteri beni beğenecek mi beğenmeyecek mi şüphesinden kaynaklanan bir şeydi. Müşterinin kendisini beğenip beğenmediğinin, ilk dikkatini takip eden tavrındaki özel alametlerden anlaşılacağı, bu karılarca zaten tecrübe edilmiş ve bu yolda kendileri pek hünerliyseler de herhalde müşterinin bu tavrını görmemek için bir saniyeye, bir âna mahsus olmak üzere gözlerini yere indirirlerdi.

Sessizlik bayağı uzadıktan sonra nihayet Hulusi Efendi güya söz açmak üzere, "Matmazeller! Size zahmet verdik!" dediyse de kızlarda esnemekten, elleriyle gözlerini ovuşturup saçlarını filanlarını düzeltmekten başka cevap görülmedi.

Ahmet Efendi, sanki acemi bir askermiş de ilk defa yürüyüş antrenmanı yapıyormuş gibi oda içinde bir aşağı beş yukarı gezinmekte ve önceden yapıp hazırlamış olduğu sigarasını yakmayı bile akıl edemeyerek ucu yanmamış sigarayı çekip yürümekteydi. Neden sonra Marianko Dudu geldi. Dedi ki:

— Nasıl beyefendiler? Kızlarımı beğendiniz mi?

Hulusi — Maşallah hepsi güzeldir Dudu!

---

1 El başa götürülerek verilen selam.

Marianko — Öyleyse size hangileri lazımsa onlar kalsın da diğerleri de rahatlarına baksınlar.

Hulusi — Söyle bakalım arkadaş, hangisini beğendin?

Ahmet — Dudu! Burada bir adama yalnız yatmak yasak mı?

Kızların beşi birden gülmeye başladılar. Dudu dedi ki:

— Demek oluyor ki siz beğenmediniz!

Ahmet — Hayır! Beğenmedim değil. Fakat yalnız yatmak isteyen adam ne yapar diye sordum.

Marianko — Yalnız yatmak isteyen adam bir otele gider.

Ahmet — Yağmur yağar, vakit geçtir de otel bulamayarak buraya gelirse?

Hulusi — O halde geceliği tamamen verip bir yatakta yatabilir. Öyle değil mi Madam?

Marianko — Orası öyle ya! Fakat ben size mutlaka kız beğendirmek isterim. (Kapı yanında bulunan uşağa) Vasili! Git Virginia'yı kaldır da al, getir.

Uşak bu emir üzerine karının yüzüne öyle bir bakış baktı ki Hulusi Efendi, bu bakışın anlamının, "Canım! Virginia nasıl kaldırılabilir? Bilmiyor musun ki müşterisi vardır?" demek olduğunu anladı. Ahmet Efendi dedi ki:

— Yok yok! Zahmet etmeyiniz Dudu! Kimseyi zahmete koymayınız. Kız beğenmediğim için değil. Huyum öyledir. Yalnız yatmaktan hoşlanırım.

Marianko:

— O da sizin bileceğiniz şey beyim. Ya sizin için hangisi kalsın efendi?

Sözün ikinci kısmı, Hulusi Efendi'ye bakarak söylenmiş olduğundan Hulusi Efendi, Dudu'ya bir cevap vermezden önce arkadaşının yanına sokularak Fransızca, "Adam, niçin böyle ediyorsun? İşte bu gece de böyle eğlenelim!" diye birçok sözle iknaya çalıştı. Ahmet de kendisine karşılık verse de sunduğu deliller birbirinden kuvvetli olacağına gittikçe zayıflaştı. Bunlar Fransızca söyleşirlerken kızların birkaçı güya Fransızca anlıyorlarmış gibi davranarak birkaç kelime söylediler ki bu kadar pis lakırdılar, Fransızcada değil Çincede

bile ağza alınamayacak kadar iğrenç sayılır. Anlaşılıyor ya? Görüştükleri bayağı kimselerden öğrendikleri sözler olup gayet soğuk bir yapmacıklıkla bunları telaffuz etmişlerdi.

Nihayet Hulusi Efendi, arkadaşını ikna edebildi. Fakat Ahmet, kendisi için hangi kızın kalması gerekeceğini belirleyemeyip, bu hizmeti de Hulusi yerine getirdi, bir tane de kendi için ayırdı. Diğer üç kıza lüzum kalmayınca onlar kalkıp gittiler.

Kızlar giderken arkalarından bakan Ahmet Efendi'nin yüreğinden ve zihninden acaba neler geçiyordu? Mutlaka pek dayanılmaz şeyler geçiyordu ki kaşları, gözlerini örtercesine burnu üzerine doğru düşmüş ve gözleri ateş gibi parlamaya başlamış ve burnunun kanatları dikilerek nefesi de yunus balığının nefesi gibi çok şiddetli bir hal almıştı.

Üç kız gittikten sonra Vasili denen uşak sokulup, "Mastika filan bir şey ister misiniz?" dedi. Ahmet Efendi ile Hulusi, aynı anda fakat birbirlerine uymaz birer cevap verdiler. Ahmet dedi ki, "Hayır! Rakı filan lazım değil! Hemen yatacağız", Hulusi ise, "Güzel konyağınız varsa biraz getir!" demişti.

Akşamdan beri görülen uyum ve birlikleri, burada uyumsuzluk ve ayrılığa dönüşen iki ahbap, rakı veya konyağın lüzumu ve lüzumsuzluğu üzerine de biraz çatışmaya başladıysa da, uşak doğal olarak Hulusi'nin emrini Ahmet'inkine tercih etti, hemen elinde bir şişe ve dört kadeh ve bir tabak içinde de birkaç çürük çarık meyveyle döndü.

Konyak diye getirdiği şey ne olsa beğenirsiniz? Rom, hem de Limon İskelesi'ne[1] fıçıyla gelerek okkası üç buçuk, dört kuruşa verilen pis şeylerden olursa beğenirsiniz ya? Hulusi kadehin dibine birkaç damla koyarak tadına bakınca yüzünü buruşturup tükürecek yer de bulamayarak oda içinde birkaç kere dönmüş ve nihayet kapıdan dışarıya çıkarak bir tarafa püskürtmüştü. Bunun üzerine uşağa, "Oğlan, bu

---

1 Eskiden Eminönü Balıkpazarı'nda bulunan iskelelerdendi. Meyhaneleriyle meşhurdu.

nasıl konyak?" diye tersini gösterince herif, "Efendim, konyak! Hem de halis şampanya konyak!" demesin mi?

Artık konyak istendiği halde bulunamadığına mı yanmalı yoksa uşağın insanı cahil yerine koyduğuna mı? Bir söz daha söylenecek olsa herif, "Öyleyse galiba sizin konyak içtiğiniz yok da konyağın iyisini tanımıyorsunuz!" demekten bile geri durmayacak.

Fakat nasılsa bu konyağı beğenmemek konusunda, efendiler uşağa üstün gelebildiler. Ahmet Efendi, hiçbir şey istememekte ısrar ettiyse de Hulusi Efendi, "Buralarda rakı daha çok kullanılır. Belki içilecek gibi bir rakınız vardır. Ondan getir" diye uşağı tekrar gönderdi. Bu defa getirdiği şey, konyağın konyağa hiç benzememesine karşılık rakıya epeyce benzeyen bir şeydi. Ahmet Efendi, hâlâ aşağı yukarı gezinmekte devam ettiği halde Hulusi ve iki kız, rakıdan birer kadeh içtiler.

İki kız ile Hulusi arasında söylenen birkaç kelimeyi, burada yazmak için tekrar hatırlamak mümkün müdür? O kadar manasız, yavan, yersiz ve münasebetsiz sözleri bellemek nasıl mümkün olabilir? Ezberlemek için daima sözlerin en ölçülüsü tercih edilir. Hatta eski zamanlarda bazı mühim şeylerin kaydı için onları ezberlerlerdi ama ezberlenmesi kolay olsun diye manzum bir hale koyarlardı. Sayıklama ve saçmalamadan ibaret olan şeyleri akılda tutabilmek en zor olan işlerdendir. Hele bu çeşit karılar ki dünyada hiçbir erkekle bir haftayı sürekli beraber geçireceklerini akla bile getirmeyerek bir daha ya görecekleri ya görmeyecekleri herifler huzurunda söyleyecekleri söz için mana ve uyum aramaya da asla hacet görmezler. Farz edelim ki bir daha, beş daha bu erkekler oraya gelecek olsunlar. Öyle birbirlerine alıştıkları zaman, rezaleti daha fazla ve fakat oldukça manalı ve uyumlu sözler kendi kendilerine ortaya çıkarabilirler. En ziyade dikkat olunacak şey ise böyle henüz ilk defa görüştükleri adamlara, henüz meydanda hiçbir yakınlık da olmadığı halde bulup buluşturup söyledikleri sözlerdir ki bunların hakikaten ilk işitenlerin kalplerinde bir nefret uyandırmaması mümkün değildir.

Bu nokta, hakikaten biraz üzerinde durularak dikkat sarf edilmesi gereken bir noktadır. Bu nokta üzerinde gerek kızların ve gerek heriflerin halleri güzelce düşünülerek, ilk görüşmede birbirlerine söylemeye değer uygun hiçbir söz bulamamalarının sebebi, biraz daha araştırılmalıdır.

En önce düşünmelidir ki bu kadınlar şu heriflere göre nedirler? Hani ya, bazı sokaklarda şunun bunun kirletmesinden kurtarmak için mezar olmadığı halde birer taş dikilmiş yerler olmaz mı, ki bunların taş dikilmemiş olanları gayet iğrenç bir hal alır? Gelen geçen orada hacetlerini giderirler. İşte şu pis yerlere uğramak, aynıyla böyle bir köşeye uğramak gibidir ki bir kere uğrayanın bir daha kesinlikle o yeri bulmak için zorluğa katlanmayacağı bellidir. O karılar da bu yerler demektir ki bir kere kendisine uğramış olan adamları, bundan sonra kendilerinin gidip arayamamaları kaçınılmaz olur.

Ya o halde karılar ile erkeklerin ilk görüşmesinde kendilerini söz aramaya, söz bulmaya mecbur edecek ne olabilir? Hele ki böyle yerlere söz sohbet için de gelinmiyor! Başka pis bir maksat için geliniyor. Bundan dolayı karılardan hiç ilgisi, anlamı, sırası, yeri olmayan ne kadar uygunsuz söz işitilirse insana asla tesir etmemelidir ama insan ne kadar olsa bu karıları insan evladı sandığı için, onların sergilediği münasebetsiz tavırlardan adeta kendisi utanmak gibi bir şeyler hisseder.

Hele bizim Ahmet Efendi'nin bu ilk münasebetsizliklerden duyduğu nefret, daha fazlaydı. Hulusi bile tiksindiyse de aradan birkaç dakika daha geçip de birkaç kadeh daha içtikten sonra, şu kısa sürenin kendisine göre bir geçmiş, bir ilişki ortaya çıkaracağını, söze, sohbete, cümbüşe, şenliğe meydan açılacağını bekliyordu.

Gerçekten Hulusi'nin bu bekleyişi boşa çıkmadı. Önce zorla, sonraları daha fazla istekle aldıkları kadehlerin biraz uykularını dağıtması nedeniyle kızlar, müşterileri eğlendirmek için gerek mecburen ve gerek birkaç kadehin tazelediği akşamki neşeleri üzerine şevkle ufak ufak şarkı okumaya

da başladılar. Lakin akşam eğlencelerinde olduğu kadar tiz perdelere çıkamazlardı. Zira uykuya dalmış olan diğer müşterileri rahatsız etmeye hakları yoktu. Ahmet bunu görünce, "Artık büyük şair Victor Hugo'nun aşkına olamazsa da şu iç sıkıntısı aşkına olsun" diye içki masasına yaklaşarak bir doluca kadeh parlattı ve yavaş yavaş meclisin sonbahar neşesi gibi köhne ve soğuk neşesine katılmaya başladı.

Bu cümbüş bir saat kadar devam ettikten sonra yağmurdan ıslanmış olan iki ahbap, çamaşır değiştirmenin imkânsızlığı üzerine yatmak ihtiyacını gördüler. Hulusi Efendi, kendisi için seçmiş olduğu karıyı beğenerek seçmiş olduğundan hanım arkadaşını alıp kendisine ayrılan odaya çekildi. Ahmet Efendi ise kendisi için alıkonan kadına dedi ki:

— Nasıl yatacağız?

— Nasıl isterseniz öyle yatacağız.

— Öyleyse hani ya bu gece boş kalan kızlar yok mu? Sen onlardan birisinin koynuna girersin. Ben de senin yatağında yatarım. Olmaz mı?

— Buna sebep?

— İşte o sebebi sormazlar.

— Siz bilirsiniz beyim.

— Ben bilirsem öyle olmalı. Haydi beni odama götür de sen de yatacağın yere yat!

Üçüncü Bölüm

Ahmet Efendi henüz yarı uyanık, yarı uyur bir halde sabahleyin yatağı içinde yuvarlanırken, dışarıdan gelen kilise çanlarının ve yüzlerce satıcının ve birçok arabanın gürültü patırtısının, Beyoğlu'nun geceki sessizliğini büyük bir hayat velvelesine ve geçim koşturmasına çevirmiş olduğunu yatağı ve uykusu içinde düşünüyor, bütün bu çalışma temposunun, bu gürültü ve şamatanın hepsinin, sahipleri için iftihar sebebi olacak kadar meşru olduğuna ve hal ve hareketi asla meşru olmadığı için yaptığından utanması gereken bir

adam varsa onun da kendisi olduğuna hükmediyorsa da, uyku haliyle dışarıdan gelen bu sesler kendisine rüya gibi gelerek, bundan dolayı pişmanlık duyduğu hükümlerin de rüyada verilmiş hükümlerden olmasını hatırlamakla teselli buluyordu.

Yarım saatten fazla bir zamanı böylelikle geçirdi. Fakat nihayet uyku sersemliği, uykuya galip gelerek gözlerini açınca gördü ki güneş gerektiği kadar yükselmiştir. Sabahleyin sigarası ağzına verilmeyince gözlerini açmamak ve kahvesini bile yatağı içinde içmek şanından olan zavallı Ahmet, bir kere etrafına bakınınca yanında ne insan ne sigara filan göremediği gibi, seslenecek olsa şayet ev içinde başka adamları rahatsız etmekle beraber, kendi kendisini de ilan etmiş olacağı düşüncesi, buna mani oldu. Farz edelim ki akşam beraber yatmasını kabul etmediği karı yanında bulunsun, hiç insanın ahlak ve huyunu bilmeyen ve bilmek zorunda da olmayan bir karıyla sabah âdetlerini alışageldiği gibi yerine getirebilmesi mümkün olur mu?

Artık kendi kendine bin pişmanlıkla söylenerek yerinden kalktı. Öteye beriye aranarak bir sigara bulmaya çalıştıysa da bulamadı. Sigara içmedikten sonra da aklını toplaması mümkün değil!

Ne yapsın? Bir ara oda kapısını açıp dışarıya göz gezdirdiyse de öyle bir yerde bulunuyor ki oda kapısının eşiğinden öte tarafı kendisi için bir yabancı yerdir. Zaten iç tarafı da alışkın olduğu bir yer değil ya? Olabilmesi de imkânsız.

Gerçi alt katlarda, insan bulunduğuna işaret eden bazı sesler ve ayak patırtıları varsa da nasıl seslensin? Hatta kapısı açık bulunduğu halde öyle dışarısını izlemeye devam etmeyi de zararlı ve tehlikeli bulmaya başladı. Öyle ya! Bu sofa üzerinde bulunan kapılardan birisi açılıp da dışarıya başka bir misafir çıksa? Gerçi çıkacak olan misafir de kendisini yemez yutmazsa da ya bir bildik olup da tanırsa? Ama öyle bir yere gelen bildikler de kendisini ayıplamakta haklı olamayacak kadar rezalet içinde bulunuyor demekmiş. Ne demek olursa olsun! Kendisi ayıplanacak bir halde bulunuyor ya!

Kapıyı tekrar kapayarak odasına girdiyse de bir sigara içmedikten sonra sersemliği def edebilmek mümkün değildi. "Bari yüzümü gözümü yıkayım!" diye oracıkta duran bir yüz takımının yanına yaklaşarak üzerinde kokulu sabunlar ve birkaç şişe lavanta görüp ilk bakışta süsünü takdir ettiyse de, su kabının içindeki suyun üzerinin toz toprakla kaplanmış olduğunu görünce, "Kim bilir bu su buraya ne zaman konulmuş?" diye irkildi.

Bu ürküntü zihnini daha fazla açarak düşündü. Kendi kendine dedi ki:

— Gerçi pek süslü bir yüz takımı! Pek güzel sabunlar! Lakin acaba bunlarla kimler yıkanmış? Nerelerini, ne gibi bir pislikten temizlemek için bunları kullanmış!

Ahmet Efendi, şu sözleri kendi kendine söylerken yüzüne bakacak olsaydınız, sanki fazlasıyla tiksinecek bir şey görmüş gibi çehresinde büyük bir iğrenme ifadesi görürdünüz. Şu ilk tiksinme üzerine tekrar kendi kendine dedi ki:

— Etrafa bakılacak olsa her şey temiz, her şey süslü görünür. Beyoğlu'nun en mükemmel yerinin burası olduğuna şüphe kalmaz. Fakat bu temizlik, bu süs, işte tıpkı şu yüz takımının temizliğine, süsüne benzer. Karıları da böyle! Fuhuş kirinin zihni pisletmesine karşı zihni temizleyecek bir sabun da icat edilmiş olsaydı belki insan rahatlayabilirdi!

Hepsi yolunda ama sigara yok! Sigara isteyecek adam yok! Adamları çağırmaya imkân yok! Fakat bu sersemlikle devama da hiç imkân olmadığından Ahmet Efendi, oda kapısını tekrar açtı. Sofaya doğru, büyük bir çekingenlikle birkaç adım atmaya cesaret buldu.

Yeni binaların merdivenleri bazen ne güzel işe yarar! Elbette tecrübe olunmuştur ki yeni binalarda birbirinin üzerine inşa edilen merdivenler, ta üst katta bulunan bir adamın baktığı zaman en alt katı görebilmesini mümkün kılar. Ahmet Efendi de merdivenin yukarısından yavaşça aşağıya bakınca aşağı katın merdiveni başında iki kadının gizlice söyleştiklerini gördü.

Bu karıların birisi Rum, diğeri Ermeni olup birbirlerinin dillerini bilmedikleri için Türkçe konuşuyorlardı. Konuşmanın başının Ermeni karısının o gece iki müşteriyi idare etmiş olduğuna dair olduğunu Ahmet Efendi, konuşmanın kalanından anladı. Zira Rum karısı demişti ki:

— Kız nasıl korkmadın? Ya gece yarısı ilk müşteri uyanıp da seni arasaydı ne yapardın?

— Onda uyanacak hal mi kaldı? Zaten sarhoş geldiği halde iki şişe de burada içti.

— Ya şimdi ikisinden birisi uyanır da seni ararsa?

— Aman sen de! Acemi eğitecek vaktim yok. Elbette önce akşamdan gelen herifin yanına gireceğim. Çünkü o bazı bazı buraya gelir. Hem de geceliği akşamdan vermeyip sabahleyin verir. İkinci gelense buraya daha ilk defa geliyor. Geceliği de peşin vermiştir. Vasili'ye tembih ettim. Uyandığı ve beni aradığı zaman hamama gittiğimi söyleyecek. Anladın mı ahmak! Acemilik lazım değil. İki gecelik birden kazanmak öyle kopkolay olmaz ya! Biraz zahmeti göze almalı!

Ahmet Efendi, bu yerlerin pisliğini bir kat daha artırmak üzere böyle iki adamı birden idare etme ihtimalini henüz hayal bile etmemiş olduğundan karının bu sözlerine şaşmıştı. Halbuki Rum karısı da Ermeni karısının bu sözlerine hayret ederek, “Kız Agavni! Eğer üç müşteri olsa üçünü de aldatabilir miydin?” demiş olduğundan karı, bu işlerin eski ustası olduğunu anlatacak bir zafer edasıyla demişti ki:

— Hay hay! Fakat üçüncü müşteri, geceden sabaha kadar kalmamalı. Yalnız bir saat kadar görüşüp gidecek olan müşterilerden olmalı. Hoş, üç müşterinin ikisi geceliği peşin vermiş olurlarsa sabahleyin Marianko Dudu'ya biraz kavga dinletmek şartıyla üçünü de savmak mümkün olur ya! Her şekilde sabahleyin devamlı müşterinin yanında bulunursun. Çünkü böyle işlerin en güç zamanı sabahleyindir. Ama müşterilerden birisi şayet çevreden utanır takımdan olup da gündüz buradan çıkamayarak sabah erkenden çıkarsa artık iş pek kolaylaşır. Bunları hep öğrenmeli kuzum. Daha neler var neler var ki onları öğrenmeyen kız bir kerhanede para kazanamaz, eğer iş yalnız geceliğe kalırsa hal yamandır!

Dikkat edilir ya? Ahmet Efendi için düşünce kapsamı gittikçe genişliyor. Müşterileri aldatmak için daha neler varmış neler! İş, yalnız geceliğe kalırsa hal yamanmış!

Fakat sigarasızlık tasası her halden daha yaman olan bir hal! Ahmet Efendi ne yapsın?

Kendisini şu karılara gösterip onlar aracılığıyla hizmetçiyi çağırtmak ve onun aracılığıyla da sigara buldurmak çaresini düşündü. Artık bu pis karılardan da utanacak, çekinecek değil ya?

Bu cüretle merdiven başında bazı hareketler yaptı ki aşağıda bulunan karılar yukarıda adam olduğunu anlayarak baktılar. Ermeni karısı Rum'a "Kız Kalyopi! Kocan uyanmış!" dedi.

Ahmet Efendi de kulak kabartmış! Kendi kendine, "Bunun birisi bizim karıymış! İsmi Kalyopi'ymiş! Fakat burada müşterilerin ismi de kocaymış!" diyerek zihnini meşgul eden düşüncelere sermaye sayacağı şeylerin gittikçe çoğalmasına kendisi de şaştı.

Kalyopi denen kız hemen yukarıya koşup, "Kocacığım! Uyandınız mı?" deyince Ahmet Efendi, sanki yüreği ve ciğerleri üzerine bir güğüm kaynar su dökülmüş gibi bir şeyler hissetti. "Koca!" tabirine şaştığı halde, şimdi sevgi dolu bir de küçültme edatıyla kendisine "Kocacığım!" deniyor! Erkeğe bu hitabı olur olmaz nikâhlı kadın bile edemez. Kimi "ağa", kimi "efendi", kimi "beyefendi" diye hitap eder; bunlara bir de küçültme edatı ilavesiyle "Ağacığım!" ve "Efendiciğim!" demek derecelerine bile zamanla ve karı koca arasında resmiyetin hiç kalmamasıyla varılır. "Kocacığım!" ise karı koca arasında, gerçekten olağanüstü zarif bir ifade olup bu ifadenin kullanılmasına müsait zamanlar bile bir özel öneme sahiptir. Buradaysa birkaç saat önce görüşülmüş olan bir karı, henüz sohbet bile etmediği bir adama şu hitabı etsin!

Ahmet Efendi'ye bu hal gerçekten büyük bir etki ettiyse de sigarasızlık ona bile galip geldiğinden karı, daha merdivenin yarısına kadar çıkmış olduğu halde, "Aman, bana sigara bulunuz! Bir de büyük fincanda kahve!" dedi.

Artık karıda hangi fabrikanın, hangi çeşit sigarasından istediğine dair sorular! Ahmet Efendi sözün uzayıp gitmemesi için istediği sigarayı gerektiği gibi açıkladı. Ama bu açıklama da sözü az uzatmamıştı.

Gerçekten! Reji[1] çıkalıdan beri sigara almak için bir yere gidenler, epeyce ayrıntılı bir sorguya çekilirler. Mesela dükkânın birisine gittiğinizde bir sigara istediniz. Örnek olarak şu sorulara yakalanırsınız:

— Kaçlıktan?

— Hangi fabrikanın?

— Zıvanalı[2] mı olsun zıvanasız mı?

— O fabrikanın bir cinsi kalın, bir cinsi de ince sigarası vardır. Hangisinden olsun?

Ahmet Efendi, bu sorulara meydan vermemek için, "Beyoğlu fabrikasının yüzlük, zıvanasız sigarası!" diye bir kerede maksadını belli ederek yine odasına girdi.

Bir hayli zaman sonra nasılsa sigara ile kahve gelmiş olduğundan zavallı adamcağız, bunlara şevkle sarılarak sabah keyfini yerine getirdi. Kahvenin her zaman alışkın olduğu üzere kavrulmuş olmayıp yüzde altmışı nohut karışık çarşı kahvesi olması, tam olarak keyiflenmesine maniyse de artık bu kadar ince eleyip sık dokunacak yerde bulunmadığını düşünerek sıkıntının bu tarafına katlanmaya mecbur oldu.

Efendi sigarasını kahvesini içerken kız birtakım saçma sorular sorduysa da Ahmet, bunların bazılarına yalnız "evet" veya "hayır" makamında, bir baş sallayışla cevap vererek zihni, içinde bulunduğu hali sorgulama ve gözleri de kızı muayeneyle meşguldü.

Karşısında bulunan kız eğer o kadar zayıf olmasa yuvarlak yüzlü sayılacak, saçları, kaşları kumral; gözleri koyu ela, kirpikleri bayağı uzun ve gözlerinin güzelliğini artıracak derecelerde kaşlarla uyumlu ve burnu gayet güzel çizilmiş,

---

1 Tekel idaresinin eski adı.

2 Sigaranın veya tütün çubuğunun ağza gelen kısmına geçirilen kâğıttan yapılmış kısa boru.

hele ağzı ve çenesi pek mini mini, orta boylu, eli ayağı da küçük ve güzel bir şey olup genel görünümüne "güzel bir kız" denebilir ve hele bazı haller üzerine tebessüm ettiği zaman güzelliğinin arttığı teslim olunursa da içinde bulunduğu hal, kendisini o kadar soldurmuş, yıpratmıştı ki bu güzelliği bulabilmek için insanın epey dikkatli olması lazım gelirdi. Kadınlar, kızlar, genellikle güle benzetilirler. Eğer bu kız da bir gülse, öyle bir güldür ki gonca haline gelir gelmez güzel kokusunu koklamaya can atan birçok adamın eline düşerek bunların koklaya koklaya vakitsiz soldurmuş ve yıpratmış olmalarından başka, onu koklayan burunların, en hafif ve tehlikesizi nezleden ibaret olan birçok hastalıklarla kirlenmiş oldukları da gül üzerine bıraktıkları çeşitli pisliklerden anlaşılmaktaydı.

Haydi bakalım, midede kuvvet varsa şu haliyle beraber bir pisliğin içine düşmüş olan bu gülü elinize alınız da koklayınız!

Kalyopi'nin vücudunda emmekten, ısırmaktan, sıkmaktan, çimdiklemekten kaynaklanan çürükleri uzun uzadıya tarife imkân yoktur. Fakat sigarasını, kahvesini içtiği müddet Ahmet Efendi, bu hallere o kadar dikkat etmişti ki kendisi ressam olsa da kızı resmetmesi lazım gelse bir daha görmediği halde ezberinden resmedebilirdi.

Nihayet aralarında şu konuşma baş gösterdi. Ahmet Efendi dedi ki:

— Bizim arkadaş uyandı mı?

— Hayır efendim! Daha uykudadır.

— Nereden bilirsin?

— Şimdi karısıyla beraberdim.

— Karısı kendi yanında değil miydi? O da bu gece benim gibi yalnız mı yattı?

— Hayır efendim! Beraber yattılar. Fakat karısı hamama gidecek de...

— Hamama mı gidecek? Tuhaf! Sabahleyin bu kadar erkenden hamama gitmek!

— Erken değil efendim! Saat dokuz oluyor!

Ahmet Efendi daha önce merdiven başından işitmiş olduğu konuşma üzerine bu hamam bahanesinin sebebini anlamışsa da yine sorguya devam etti:

— Her ne zaman bir müşteri gelse siz hamama gider misiniz?

— Her zaman değil ama hamama sık sık gideriz. Doktorlar öyle emrederler.

— Doktorlar ha? Sizin doktorlarınız da var demek.

— Elbette! Kendimizi sık sık doktorlara göstermeyecek olursak nasıl olur? Burası en kibar bir yerdir. Buraya hep beyler, efendiler gelirler.

— İyi ama şimdi arkadaşım kalkar da karısını isterse ne cevap vereceksiniz?

— Hamama gitti diyecekler.

— Ya inanmazsa?

— İnanmazsa hamama haber gönderip çağırırlar. Hem inanmayacak ne var, artık gündüz oldu.

Bir iki dakikalık bir sessizlikten sonra Ahmet Efendi sordu ki:

— Senin ismin nedir?

— Bana Kalyopi derler efendim. Küçük Kalyopi!

— Demek oluyor ki burada bir de büyük Kalyopi vardır.

— Hayır! Buradaki kızların en küçüğü ben olduğum için!

— En küçüğü mü? Kaç yaşındasın?

— Henüz 17 yaşında!

Ahmet Efendi hayret denizine bir kere daha daldı. Tavrı değişti. Kız ise efendideki bu hale kim bilir ne mana verdiğinden dedi ki:

— Başka yerlerde benden daha küçükleri bile vardır ama burada en küçük ben olduğumdan...

— Senden daha küçükleri mi?

— Evet efendim! On üç yaşında, on iki yaşında bile vardır.

— On iki yaşında mı? Acayip!!! Burası mektep mi?

— Ah! Burası da bir mekteptir efendim!

— Kız, on üç yaşındaki kızlar adeta mektep çocuğudurlar. Böyle yerlere onlar nasıl olup da düşüyorlar? Yoksa bu yerlerin ne demek olduğunu bilmiyorlar mı?

— Babaları ya da anaları satıyor efendim.

— Satıyorlar mı? Nasıl satıyorlar? Onlar köle mi?

— Adeta satıyorlar! Kızın gençliğine, güzelliğine göre on lira, on beş lira, yirmi lira bazen otuz liraya kadar satarlar.

Ahmet Efendi neredeyse kendisini çıldırıyorum zannetmeye başladı. Bir sigara daha yakıp, "Mümkünse bir kahve daha içebilir miyiz?" diye kızdan bir kahve daha istedi. Kız merdiven başından, "Vasili" diye seslenerek Rumca bir kahve daha ısmarladı. Ahmet Efendi'nin yanına geldiği zamansa Efendi sordu:

— Şimdi seni de buraya satmışlar mıdır?

— Hayır! Ben kendi kendimi sattım.

— Kendi kendini mi? Nasıl? Anlayamadığım şeyler...

— Evet efendim, kendi kendimi sattım. Fakat buralar sizin nenize lazım? Siz akşam yalnız yattınız.

— Pek iyi ettim. Hem de sarhoş olduğum için korkmuştum ki... Neyse fakat şu satışı alışı anlamak isterim.

— Ne lazım efendim. Kocacığım! Haydi yatağa yatalım. Hava soğuk!

— Bana yatak filan lazım değil. Şimdi giyineceğim. Ama şu on iki yaşında kızları nasıl satıyorlarmış? Bunu anlamazsam patlayıveririm.

— Yalan söyledim kocacığım, yalan söyledim. Satmazlar!

— Hem bana öyle kocacığım filan deme! Neden ben senin kocacığın oluyormuşum! Zavallı kız! Ben şimdi gideceğim. İhtimal ki bir daha senin ismin bile aklıma gelmeyecek.

Kız gözlerini önüne eğip Ahmet'in bu sözünden bayağı mahcup oldu. Fakat Ahmet, şu satış ve alış meselesine dair açıklama almadan kahveyi getiren Vasili'nin, "Efendi! Arkadaşınız uyanmış. Sizi istiyor. O mu buraya gelsin, siz mi oraya gidersiniz?" demesi üzerine, Hulusi'nin oraya gelmesine karar verip, Hulusi geldikten sonra da söz başka yöne intikal ettiği için kızdan istediği açıklama doğal olarak ertelenmişti.

Başka yöne intikal etti dediğimiz söz, Fransızca söylenip özüyse Ahmet'in arkadaşına o geceyi nasıl geçirmiş olduğuna dair sorduğu soru üzerine Hulusi tarafından verilen ce-

vap ve açıklamalardan ibaretti. Meğer Hulusi de o kadar memnuniyetle vakit geçirmemiş. Hele sabahleyin bir yatak sefası yapmak emelinde olduğu halde bir gecelik karısı olan hanımın "hamama gitmesi!" buna da mâni olduğundan canı bile sıkılmışmış.

Ahmet Efendi hamama gitme nedeninin ne olduğunu bildiği halde arkadaşına bu durumu açıklamaya şimdilik gerek görmedi. Bilakis arkadaşının hayret derecesinde dikkatini çekmek için dedi ki:

— Bugün ve bu akşam burada kalacağımızı haber verirsem şaşar mısın?

— Biz mi? Sen mi?

— Ben, biz!

— Galiba sen bu geceyi pek rahat geçirmiş olmalısın ki bir dahasını arzu ediyorsun!

— Öyle olmalı ve daha başka türlü nedenini de sormaksızın bu fikrime uymalı.

— Acayip, aklınıza bu keyfi fikir ne zamandan beri geldi?

— Bu sabahtan beri! Sana yalnız şu kadarcığı söyleyeyim ki Ahmet Mithat Efendi'nin *Mihnetkeşan* hikâyesi gerçekten pek eksik, pek basitmiş.

— Canım sana ne oldu Allahını seversen? Meraktan çatlayacağım.

— Ben de merakımdan çatlayacağım, çatlamamak için bu geceyi de burada geçirmek lazımdır diyorum.

— İyi ya! Beni de işten haberdar et ki beraber kalalım, eğlenelim.

— Sen hikâye, roman filan merakında mısın?

— Pek o kadar düşkünü değilsem de yine de severim.

— Bir hikâyenin en ziyade meraka dokunacak yerine geldiğin zaman alt tarafı kesilirse?

— Herhalde insan merak eder.

— Öyleyse bu geçici zifafhaneler hikâyesinde, her gün gelin olan şu kızların adeta cariyeler gibi alınıp satıldığını işitirsen merak etmez misin?

— Alınıp satılmak mı? Amma yaptın ha! O nasıl şey?

— Nasıl şey olduğunu ben anladım mı ya? İşte buraları gerçek bir roman olup tam şu meraklı yerinde de hikâyenin alt tarafı kesildi.

— Kızlardan soralım.

— Evvela bu alışverişi kendisi söylediği halde bilemem neden korktu, sonra kesinlikle inkâra başladı. Kızları, anaları babaları satmaktaymış. Elbette bu alçaklığı icap ettiren birçok durumlar var ki onları anlamalıyız. Dünyaya geldiğimize, dünyada yaşadığımıza göre dünyanın bu türlü hallerini öğrenmeyecek olursak neye yarar? Fakat bunları mutlaka etraflıca bir tedbirle öğrenmeli. Zira adam aldatmaya ayrılmış olan bu yerlerde insan biraz tedbirsiz davranacak olursa alacağı haberler yalandan ibaret olur. Özetle sizin karının hamama gitmiş olması gibi!

— Vay, bizim karı hamama gitmedi mi? Yoksa bir başka müşteriyle...

— Kaldır ayağını üstüne bastın.

— Ne? Bu ne halt etmek? Kabul etmem!

— Ee, bakalım şimdi bir rezalet çıkarabilirsen sayarım seni!

— Şimdi müşterisi gidince hamamdan gelir, hiç renk vermemeli de bu garip yerlerin hususi hallerine dair alacağımız bilgiyi almalıyız.

— Pekâlâ, fikrinden asla ayrılmayacağım.

— Şimdi sen buradan kalkarsın. Doğruca bizim sarraf Ohannes'e gidersin. Benim orada param vardır. Sana bir pusula veririm. Beş altın alıp gelirsin. Ötesini ben ayarlarım.

İki arkadaş Fransızca olarak bu konuşmayı yaparken Kalyopi, acaba neler söyleştikleri merakıyla şaşkın şaşkın yüzlerine bakıyordu. Lakırdı bittikten sonra efendiler sigaralarını tazeleyerek tekrar sohbete başladılar. Bir ara Ahmet'in üçüncü ve Hulusi'nin ikinci kahvesi olmak üzere birer kahve daha ısmarlandı. Nihayet saat on bire yaklaşınca ve bu zamana kadar Hulusi'nin karısı Agavni de hamamdan! gelince iki kadın ve iki erkekten ibaret olan toplulukta Ahmet Efendi dedi ki:

— Kızlar, biz ne düşünüyoruz biliyor musunuz?

Agavni — Ne düşünüyorsunuz beyim? Bu gece pek rahatsız oldunuz da onu mu düşünüyorsunuz?

Ahmet — Bilakis bu gece burada kalmayı düşünüyoruz. Fakat sizin bir mâniniz yoksa kalacağız.

Kalyopi — Bizim ne mânimiz olur?

Agavni — Anlamazsın bre? Sanki dostlarımız filanlarımız var da geleceklerse demek istiyor. (Ahmet'e) Yok beyim yok! Şimdi bu züğürtlükte öyle dost tutuşacak adamlar da yok.

Ahmet — Öyleyse arkadaşım gidecek para getirecek. Ben, burada kalacağım. Bugün akşama ve gece de sabaha kadar beraberiz.

Kalyopi — Oh! Pek güzel olur.

Agavni — Vallahi pek güzel olur! Bir eğleniriz, bir eğleniriz ki!

Verilen karar üzerine Hulusi Efendi, Ahmet tarafından sarrafa yazılan pusulayı yanına alarak çıktı, gitti.

Dördüncü Bölüm

Ahmet Efendi, Kalyopi ile yalnız kalınca kızcağız güya müşterisinin geceyi yalnız geçirmiş olması noksanını tamamlamak ve gönlünü almak için bazı arzu ve neşe alametleri göstermeye başlamışsa da bu soğuk işveler, bu cilveler Ahmet Efendi'nin buz gibi donmuş kalmış olan yüreğini ısıtamadı. Kız dedi ki:

— Akşam yalnız yattığınız gibi bu akşam da yalnız yatmak için mi burada kalmayı ayarladınız?

— Senin için bu hal fena mıdır?

— Yoksa akşam beni beğenmediniz de bu akşam başka bir karı mı çıkaracaksınız kocacığım?

— Hayır! Bu akşam da seni çıkaracağım. Fakat sana rica ederim, bana "kocacığım" deme! Zavallı kızcağız! Kocacığım demenin ne demek olduğunu bilerek mi söylüyorsun?

— Bizim gibi günahkârlar için kocacığım diyecek müşterilerimizden başka kim olabilir? Fakat mademki bu akşam da beni çıkaracaksınız, niçin?

— Dedim ya işte! Senin için en iyi müşteri benim gibi müşterilerdir. Rahat edersin! Baksana vücuduna! Kim bilir buraya gelen herifler sizi ne kadar hırpalarlar!

— Ah! Öyle ya! "Parasını verdim!" diyorlar!

— O halde bir müşteriyle yatmaya neden heves ediyorsun?

— Müşteriyi tutmak için başka türlü olur mu?

— Anlayamadım?

— Kendimi müşteriye beğendirirsem başka vakit de bana gelir.

— Ha! Anlamaya başladım. Demek oluyor ki bu evde hangi kadının müşterisi çok ise...

— Öyle ya! Hem hiçbir geceyi boş geçirmez hem de Du-du'nun yanında itibarı ona göre olur.

— Müşteriyle yatmayı arzu etmek onu sevdiğinden değil, bunun içinmiş ha? Gerçi hesabın pek doğrudur. Sevmek lazım gelse bu kadar müşterinin hangi birisini sevmeli? Fakat bunları sen bana söylememelisin. Söylersen beni nasıl aldatabilirsin?

— Siz zaten aldatılacak müşterilerden değilsiniz ki! Dün gece paraları verdiğiniz halde benimle yatmadığınız gibi bu gece de kalacaksınız da yine yatmayacağınızı söylüyorsunuz.

— Ne bilirsin? Belki yatarım!

— Hayır! Siz bizim gibi kızlarla yatmazsınız. Öyle sizin gibi bazı müşteriler vardır ki buraya yalnız eğlenmek için gelirler. Yerler, içerler, çalarlar, çağırırlar hatta koyunlarına kız alsalar bile dokunmazlar.

— O nasıl olur? Bir adam koynuna kız alır da dokunmaz olur mu?

— Onlar bizden iğrenirler. Hakları da vardır ya! Bir kere sizin gibi bir müşteri bana demişti ki, "Siz bir kaşığa benzersiniz, herkesin ağzına girersiniz. Bunun için midesi olan bir adam o kaşığı ağzına almaktan tiksinir."

— Acayip! Sen böyle sözler de işitmişsin ha? Ee, bunların ne demek olduklarını da güzelce anlamış mısın?

Ahmet Efendi'nin bu son soruyu sormasına şaşırmamalıdır. Biz burada kızın söylediği sözleri düzgün bir Türkçe olarak kaydetmekteysek de Kalyopi, Türkçeyi o kadar tuhaf konuşan Rumlardandı ki söylediği şeyleri anlayabilmek için insanı epeyce düşündürürdü. Bu haldeki bir Rum, insana, "Ben sizi bağırsaklarımdan severim!" dediği zaman canıyürekten sevdiğini anlatmaya çalıştığını anlayabilmek için hayli düşünmelidir. Bunun için Ahmet Efendi, kızın söylediği şeyleri anlayıp anlamadığını öğrenmeye lüzum görmüştü. Kız dedi ki:

— Ben Türkçeyi iyi konuşamasam da söylenmek istenen şeyi pekâlâ anlarım. Karakter sahibi olan erkeklerin bizden iğrenmelerine hak da veririm.

— Hak mı verirsin?

— Evet! Hiç haremlerde kocasından başka erkek tanımayan, kocasını yürekten seven hanımlar bize benzerler mi? Biz neyiz? Dünyada hiçbir kimseyi sevmeyen, hayvan gibi bir mahlukuz. Bir müşteri bizi aldığı zaman bizden sevgi bekler, zevk bekler. Halbuki biz ona ne kadar sevgi ve şevk ve zevk gösterirsek hepsi yalandır. Öyle değil mi? Biz gönlümüz isteyerek ona gitmiyoruz ki! Geceliğimizi almak için gidiyoruz. Bir kere düşününüz! Bir insan kendi işini kendisi gördüğü zaman, ne kadar gayret ve şevk ve zevkle görür. Gündelikçi, bir başkasına iş gördüğü zaman öyle gayret ve şevk ve lezzetiyle çalışır mı?

— Bu lakırdıların hepsi doğru, ama bunları senden işitmeyi beklemezdim.

— Ben de bu sözleri her müşteriye söyler miyim ya? Fakat sizin öyle başka müşterilere benzemediğinizi anladım da onun için söylüyorum. Buraya birtakım adamlar gelirler ki gecelik konusunda adeta pazarlık ederler. Bir buçuk lira istendiği halde üç mecidiyeden kapıyı açarlar. Artık bunların verdikleri paranın acısını çıkarmak için o geceyi sabaha kadar nasıl geçireceklerini düşünmelisiniz! Siz ise iki gecede

üç lira veriyorsunuz da yine beni rahat bırakacağınızı söylüyorsunuz. Artık sizden bu sözleri saklamaya ne hacet kalır? Ben size, "Aman, sizi şöyle sevdim, böyle sevdim. Mutlaka sizinle yatmak isterim!" diye yalandan arsızlanacak olsam bana inanır mısınız? Yok! Öyleyse size her şeyin doğrusunu söylerim de, bari hiç olmazsa bizim ne çeşit zavallılar olduğumuzu anlarsınız.

Daha konuşmanın başından beri Ahmet Efendi, Kalyopi'nin çehresinde bir masumiyet tavrı görmekteydi ki bundan, kalbinin de saffetini anlayarak hele şu söylediği sözlere yürekten inanarak söylediğine asla şüphe etmemek istiyordu. Gerçi biri fikir beyan ederken onda özel bir tavır, bir ifade, bir eda vardır ki insan biraz detaycı olup da güzelce dikkat edecek olursa, konuşanın söylediği sözün, vicdanına uygun olup olmadığını bayağı iyi anlar. Ahmet Efendi ise öyle her işittiği söze inanır cinsten olmayıp bin söz içinde doğruya benzer ancak iki söz bulabilir adamlardan olduğu halde, Kalyopi'nin söylediği sözler içinde, binde ikisinin, üçünün bile yalan olmayıp ciddi olduğunu teslim etmek için kalbinde bir mecburiyet duymaktaydı. Böyleyse de her ne olursa olsun elinden bırakmadığı ihtiyatını yine ele alarak dedi ki:

— Güzel ama sizin ne çeşit zavallılar olduğunuzu anlarsam, bu sana ne fayda getirir?

— Hiç! Sadece bizim nefret edilecek kızlar olduğumuzdan ziyade acınacak kızlar olduğumuzu anlamış olursunuz.

— Bir de bizimle beraber geçirdiğiniz geceyi biraz daha rahat geçirmiş olursunuz, öyle değil mi? Fakat bir başka fayda daha var. Onu niçin söylemiyorsunuz?

— O hangisi?

— Bizden, geceyi bizimle beraber geçirmemek için paraları aldıktan sonra o gece bir başka müşteri daha alarak iki kat ücret kazanmış olmak.

— Evet! Bu da mümkündür. Eğer müşteri çıkarsa mümkün olur.

Kız bu cevabı iyice düşünmeden ve tedbirsiz, serbestçe vermiş olduğundan Ahmet Efendi'nin şaşkınlığı arttı, dedi ki:

— Acayip! Bunu da inkâr etmiyorsun ha?

— Neden inkâr edeyim?

— Demek oluyor ki bazen böyle yapan kızlar da vardır.

— Böylesini değil daha başka türlüsünü bile yaparlar. İkisinin de koynuna girmek üzere başka başka iki müşteri alanlar da bulunur. Hatta sizin arkadaşın aldığı kız yok mu? Agavni? İşte dün gece iki müşteri savdı.

— Ya mesela bu gece sana bir müşteri daha çıksa alır mıydın?

— Siz yattıktan sonra çıkarsa alırdım. Ya da siz yatıncaya kadar beklerse!

— Bunu da söylüyorsun ha?

— Niçin yalan söyleyeyim? Sizin benden istediğiniz eğlenceyi yaptıktan sonra beni yanınızda alıkoymazsanız, geceyi boş geçireceğime bir müşteriden beş on para daha alsam fena mı olur?

— Ya o geceyi de rahat geçirdiğine sevinsen fena mı olur?

— Bizim için rahat ne kadar uzak!

Kızın sözleri, Ahmet Efendi'nin merakını gittikçe tahrik ederek zihnine de o kadar çok şey hücum ediyordu ki, zihnine gelenler altında neredeyse ezilip kalacaktı. Bununla beraber, açlık da kendisini hissettirmekte olduğundan, kuşluk yemeği için ne yapmak gerektiğini kızdan sordu. Kalyopi dedi ki:

— Dışarıdan yemek getirmek lazımdır. Fakat bir tanıdığınız yer varsa oraya haber gönderip getirtiniz. Parasını da oradan gelen adama verirsiniz.

— Bu neden?

— Neden olacak, bizim Vasili'ye para verip getirtecek olursanız verdiğiniz paranın yarısı kadar bile yemek gelmez.

— Çok şey! Vasili senin arkadaşın olduğu halde onun faydasını gözetmeyerek bu sözü niçin söylüyorsun?

— Sizi zarardan kurtarmak için!

— Ben bir yabancı adam olduğum halde?

— Size gerçekten söylüyorum ki sizi başka müşteriler gibi görmüyorum. Çünkü siz de beni başka müşterilerin bizim gibi kızlara baktıkları gözle görmüyorsunuz.

— Kalyopi, şu doğru sözleri söylemekten maksadının ne olduğunu şimdi anlamaya başladım. Beni bir karı sıfatıyla aldatamayacağını gördün, böyle saflık göstererek aldatmak istiyorsun.

— Aldatmak değil. Size o şekilde kendimi beğendirmek istiyorum. Aldatmaktan elime ne geçecek? Ben geceliğimi bilirim. Ama size kendimi beğendirecek olursam, şayet bir daha gelirseniz yine beni çıkarırsınız. Mademki buralara karı aramak için gelmiyorsunuz, yalnız bir eğlence için de beni yeterli görürsünüz. Benden daha güzel olanları aramazsınız.

— Ama sen de pek güzelsin.

— Ben mi?

— Hakikaten pek güzelsin ama gece gündüz yorgunluktan solmuş, berbat olmuşsun.

Bu söz kızın can evinden bir ah koparıp, ağzından burnundan alevler çıkarırcasına göğüs geçirmesine sebep oldu. Ahmet Efendi sordu:

— Neden ah ettin?

— Siz beni bir sene önce görseydiniz...

— Sen bu sanata başlayalı ne kadar zaman oldu?

— Dokuz ay!

Dokuz ay süresince bir kızın böyle yaşının iki katı ihtiyarlamış görünecek kadar yıpranamayacağını düşünen Ahmet, birdenbire kızın sözüne inanmak istemediyse de, aklına, "Henüz 17 yaşında!" sözü gelerek, "Vah biçare! Henüz 17 yaşında! Ne zaman kadın oldu, meleklerinki kadar temiz namusunu ilk ne zaman kaybetti? Ne zaman buralara düştü! Evet! Bu da doğrudur. Bu kız henüz bir senelik günahkâr değildir" dedi.

Bununla beraber, her şeyden evvel hallolunacak mesele yemek meselesiydi. Dün akşam yemek yedikleri lokanta, vaktiyle her zaman devamlı müşterisi olduğu bir yer olduğundan, Ahmet Efendi oraya bir pusula yazarak yemek istedi. Halbuki tanımadığı bir yer olsa da yemek getirtmek mümkünmüş. Zira Kalyopi'den öğrendi ki gelen müşteriler haber gönderdikçe lokantalar yemek gönderir ve yine kendi

fiyatlarıyla akçesini alırlarmış. Bunu bilmeyen müşteriler ise uşağa para vererek yemek satın aldırtacak olduklarında hep hırsızlığa uğrarlarmış.

Gönderdiği uşak yemeği getirinceye kadar büyük şair Victor Hugo'nun aşkına değil ama şu pis yerlerde nefrete layık olmaktan ziyade merhamete layık olduklarını yine Kalyopi'nin hükmettiği zavallılara şefkat namına birkaç kadeh içmek istedi. Gerçek miktarı elli dirhem olmadığı halde yüz dirhem sayılarak, fiyatı da hane sahibinin başkaca bir ticareti olmak üzere on kuruş olan şişelerden bir tanesi, iki kadehle beraber getirildi.

Ahmet Efendi Kalyopi'ye dedi ki:

— Müşterileriniz size çok rakı içirmek isterler. Öyle değil mi?

— Evet!

— Sizi neşelendirip de eğlenmek için olmalı. Fakat siz vücudunuza niçin acımazsınız da o kadar çok içersiniz?

— Biz vücudumuza acıyacak olsaydık, zaten buralara düşmezdik. Biz de müşterilerimize çok içirmek isteriz de onun için kendimiz de çok içeriz.

— Müşteri çok içerse onun ne faydası olur? Gecelik fiyat artmaz ya?

— Öyle değil. Beş altı şişe rakı tüketilirse elli altmış kuruş eder. Bizim Dudu, müşterilerine çok rakı içiren kızlardan memnun olur!

— Öyleyse demek oluyor ki sen de bugün hem kendin çok içeceksin hem de bana çok içireceksin. Öyle mi?

— Hayır! Siz o adamlardan değilsiniz. İstediğiniz kadar içersiniz.

— Sen de eğer istersen hiç içme, ben Dudu'yu başka türlü memnun ederim.

— Siz bilirsiniz. İçmem efendim!

— Yok! Seni içmekte içmemekte zorlamak istemiyorum. Canın nasıl isterse öyle hareket et.

— Canım nasıl isterse mi? Hiç benim canımın istediği gibi olur mu? Müşteri ben miyim? Siz nasıl isterseniz öyle.

— Hayır hayır! Bugün ben istiyorum ki müşteri sen olasın. Canın nasıl isterse öyle hareket edesin.

— Ne kadar iyi adamsınız!

Kalyopi bu, "Ne kadar iyi adamsınız!" sözünü o kadar hayretle karışık bir tavırla söylemişti ki adeta dünyada bu kadar iyi adam bulunabileceğine ihtimal bile verememekte olduğu, tavrından anlaşılmıştı. Bundan dolayı Ahmet Efendi, artık kendisi için bir gün bile istediği gibi hareket etmenin mümkün olmadığına inanmış olan bu kızcağızı bari bir gün olsun özgür iradesinden faydalanarak yaşatmaktan kendince de pek büyük bir zevk duyacağına hükmetti. Dedi ki:

— Kalyopi! Senden bir şey rica edeceğim.

— Ne isterseniz efendim! Söyleyiniz!

— Bugün şu saatten yarın bu vakte kadar buradayız değil mi?

— Öyle söylediniz.

— Bu süre boyunca beni istediğim gibi eğlendirmek ister misin?

— Başka ne isterim?

— Öyleyse yarın bu zamana kadar kendini tamamıyla serbest bileceksin. Sana hakikaten âşık olan bir koca yanında bulunuyorsun. Her nazını çekmek onun için bir şereftir. Seni her yolla memnun etmek istiyor. Anladın mı? Yarın bu vakte kadar nasıl yaşamak istersen öyle yaşayacaksın. Ben de işte bununla eğlenip zevk alacağım.

— Ah kocacığım!

— Yine kocacığım dedin.

— Siz öyle emretmediniz mi ya? Daha şimdi söylemediniz mi ki yarın bu vakte kadar...

— Evet! Evet! Söyledim. Yarın bu vakte kadar bana kocacığım, demeli. Fakat yine niçin ah ettin? Söylediğim sözü beğenmedin mi? Teklifimi kabul etmedin mi?

— Nasıl kabul etmezmişim! Memnuniyetle ve minnettarlıkla kabul ederim. Fakat ben de sizden bir şey rica edeceğim.

— Söyle, zaten her ne istersen söyle demedim mi?

— Tamam, siz de yarın bu vakte kadar günahkâr kızlar hakkında, günahkârlığa dair hiçbir söz söylemeyeceksiniz. Bana hiçbir şey sormayacaksınız. Bizim acınacak kızlar mı yoksa nefret edilecek kızlar mı olduğumuzu hiç yüzümüze vurmayacaksınız. Zevkinizde, sefanızda olacaksınız.

— Pekâlâ! Bu şartı da kabul ettim.

Ahmet Efendi bu şartı kabul etti ama pek de gönlünün arzusuna uyarak kabul etmedi. Zira bu işe başlamaktan maksadı Kalyopi'yi deşip aradığı esrara ulaşmaktı. Kızın katıksız hayranlıkla söylediği sözler üzerine, onu bir günceğiz olsun bahtiyar etmeyi başkaca bir arzu olmak üzere emel edinmiş olduğundan, şimdilik bu emele ulaşmakla yetinmeye mecbur oldu.

Bir başkasını memnun ve mutlu ederek zevk aramaya, şaşılacak bir manasızlık gözüyle mi bakarsınız? Halbuki bu durum insanlar için genel bir şeydir. Bu da insan yaradılışının büyük bir gerekliliğidir ki tesiri her şeyden kıymetli olsa da birçok konuda insan farkına varamaz. Yolda bir adama niçin yakınlık gösterirsiniz? Herkese güler yüz gösterip tatlı söz söylemeyi nezakete uygundur diye neden tercih edersiniz? Bunlar hep başkalarını memnun etmek değil midir? Onların sizden memnun olmaları size de zevk verir de onun için böyle yaparsınız. Bu sır, sevgi hususunda kendisini en parlak şekilde ortaya koyar. Sevdiğiniz bir kadını memnun ve mutlu etmek için neler yaparsınız? O kadını kendinizden memnun ettiğinizde onun da size göstereceği memnuniyet tavrı karşılıklı bir sevgi sayılır, siz de bundan memnun olursunuz. Zevk alıp sevinirsiniz. Sevgiliye kavuşma anında bile kendi hazzınızdan çok sevgilinizin hazzını arzu edersiniz. Zira sizin zevkiniz de o yüzden tamam olacaktır.

Ama böyle pis bir yerin, pis kızları hakkında bu hüküm gerçekleşemezmiş!

Pekâlâ tamamıyla gerçekleşir. Önceki konuşmada da geçtiği üzere buraya gelenler, genellikle kızları sarhoş ederek onların neşesinden zevk ararlar. Hem de bizim Ahmet Efendi'nin aklına gelen şeylerin hiçbirisi onların aklına gelmediği

halde bu kızları adeta kadınsal nitelikleri mükemmel kadınlardan sayarak o şekilde hareket ederler. Kızların bu derecelere kadar hırpalanmalarının sebebi de bu değil midir? Böyle birkaç altın masraf edenler, her zaman bu masrafa gücü yetemeyip bahsedilen masrafı göze aldıkları zaman da bari mükemmel eğlenmek için zevklerin hepsinde taşkınlığın o derecesine varırlar. Suiistimallere girişirler. Her ne kadar bu yorgunluk onları birkaç gün hasta ederse de zavallı kızlar, ertesi akşam için de suiistimale, taşkınlığa bu kadar meyilli olan diğer birtakım hırslı ve hevesli kişilerin, hırs ve heveslerini tatmine, mecburen hazır bulunurlar. İşte bir gecesi, bünyesi güçlü erkekleri birkaç gün hasta eden bu suiistimaller, bu eziyetler, o zavallılar için her gece var olduğundan onlar böyle henüz on yedi yaşındayken yıpranarak solar, giderler.

Ahmet Efendi ise yabancısı olan bir kızı yirmi dört saat mutlu ve memnun etmekten zevk aramakta başkalarından daha fazla haklıydı. Zira bu zevki, ömrü boyunca kendisi denemediği gibi onu tattırmak istediği kız da hemen hemen ömür boyu görmediği bir şeyi görecekti.

Sözün kısası ısmarlanan yemek geldi. Ahmet Efendi, arkadaşının arkadaşı olan Agavni'yi de yemeğe davet etti. Agavni ise zaten sabahleyin merdiven başında Kalyopi'ye; hani ya şu sınıfta henüz acemi saydığı kıza ders vermesinden de anlaşıldığı üzere, kendilerine mahsus olan halleri Kalyopi gibi saflıkla itiraf ve hikâye edecek cinsten olmadığı gibi, Kalyopi ile Ahmet Efendi arasında konuşulan sözler, onunla hiç konuşulmadığından onun bu müşteriye bakışı Kalyopi'nin bakışıyla asla kıyaslanamazdı. Bundan dolayı ortada duran bir tek şişeden, bir tek kadeh içerek yemeğe oturmaktan memnun olmadı. Daha rakı istedi. Ahmet Efendi, o gün ta yarına kadar, her emir ve yasağın Kalyopi'nin elinde olduğunu söyleyince şaşırdı. Böyleyken Kalyopi bir şişe daha ısmarlayıp, arkadaşının şaşkınlığına engel olmak için önce Rumca olarak aldıkları kararı anlatmaya başladıysa da, Agavni Ermeni olduğu için Rumcada öyle yetenekli olmadığından, Kalyopi'nin ona anlatmaya çalıştığı Rumcayı zaten meseleyi

bildiği için Ahmet Efendi de anlıyordu. Yemek zamanının en büyük kısmı, bu Rumca sözlerle geçti. Agavni, Kalyopi'nin söylediği sözleri öyle bir tavırla dinliyordu ki Ahmet Efendi'yi adeta parası çok, aklı yok bir ahmak olarak gördüğünü bu tavrından Ahmet Efendi de anlıyordu. Öyle ya! Koynuna almaktan bile tiksindiği bir kız hakkında şu cömert muamele, ahmaklıktan başka neden kaynaklanabilir?

Lakin zavallı Kalyopi, kendi sözlerini müşterisinin anlaması ihtimalini aklına bile getirmediği halde, Ahmet Efendi'nin o zamana kadar hiçbir benzerini görmediği bir adam olduğunu ve gösterdiği cömertliğin kendi kalbine de büyük bir tesir bıraktığını o kadar saf bir halle söylüyordu ki, bu halin Ahmet'i duygulanma ve etkilenme olayında bir kat daha doğruladığı ve Agavni'de ise acemi kızın, acemilikten fazla bir de eşekçesine bön olduğu fikrini uyandırdığı, karının bu manayı ima eden alaycı gülüşünden anlaşılmıştı.

Beşinci Bölüm

Yemekten kalktıktan sonra, zaten geceden beri uykusuz ve yorgun olan Ahmet Efendi'yi bir gevşeklik alarak gözleri kapanmaya başladığından, kızların da hemfikir olması üzerine Ahmet Efendi yatağa girdi. Kendisini de acaba davet eder mi diye Kalyopi biraz Ahmet'in yüzüne baktıysa da öyle bir teklif olmadığından, önce Agavni ve biraz sonra Kalyopi odadan çıktılar. Ahmet Efendi de uykuya benzer bir halle daldı gitti.

İki saatten fazla uyumuş olmalı ki, oda içinde çıkan bir gürültü Ahmet'i uyandırdığında kafası bayağı yerine gelmişti. Bu gürültü, Hulusi Efendi'nin dönmesi nedeniyle ortaya çıkmıştı. Her ne kadar Kalyopi, Ahmet'in rahatını gözeterek yukarıya çıkılmamasını söylemişse de, Hulusi Efendi öyle söz dinlemeye kendisini mecbur saymadığından yukarıya çıktığı gibi, Agavni de arkasından ve nihayet Kalyopi de hepsinin arkasından çıkmıştı. Ahmet Efendi'nin uyanması, toplu bir

kahkahaya sebep oldu, Ahmet bile bu kahkahaya katılmaktan geri kalmadı. Her kafadan bir ses çıkarak demincekki yemek ve yarına kadar verilen karar, Hulusi'ye de anlatılmaya başlandı. Sonunda, yarına kadar ne yapılacaksa Kalyopi'nin fikriyle yapılacağı da Hulusi Efendi'ye anlatılınca dedi ki:

— Oo! Ne çabuk âşıklık! Ne çabuk mahkûmiyet! İşte sen böylesin. Daima uçlarda yaşarsın. Ya hiç olmaz ya en fazla olur.

Fakat Ahmet Efendi bunun sebebini sormanın lazım olmadığını anlatıp ikna edince Hulusi de şakayı kısa kesti. Bununla birlikte Kalyopi'ye dönerek dedi ki:

— Ee, hanımefendi! İşte saat üç oldu. Ne yapacaksak her şeyin tam zamanıdır.

Kalyopi — Ne yapacağız diye düşünüyorsunuz?

Hulusi — Acayip! Burada kalmaktan maksat zevk değil mi, sefa değil mi? Bunun birinci gereğiyse dün akşam lokantada olduğu gibi istemeye istemeye başlayarak sonra dünyada gelmiş gelecek ne kadar şair, filozof varsa hepsinin aşkına, hayatına, ölümüne kadeh tokuşturmak değil midir?

Kalyopi bu sözün, ta "kadehlere" gelinceye kadar olan kısmından hiçbir şey anlayamamıştı. Kadehleri işitince dedi ki:

— Bu gece her şeyi ben emredecek değil miyim? Eğer her şeyi benim emrime bağlı kılmaktan maksat bizim eğlencemizin, rahatımızın, memnuniyetimizin sağlanmasıysa ben öncelikle derim ki bu akşam rakı içilmeyecektir.

Agavni — Oh! Eğer senin her fikrin böyle olacaksa ben de sana haber veririm ki fikirlerinden hiçbirisi kabul olunmayacaktır.

Hulusi — Ben de Matmazel Agavni ile beraberim. Hem zannederim ki sen de bizimle berabersin, değil mi Ahmet!

Ahmet — Hayır! Ben Kalyopi'ye söz verdim. Onun dediğinden dışarıya çıkmam!

Agavni — Eğer Kalyopi'nin dediğinden dışarıya çıkmayacak olursanız, bu akşam esnemekten çeneleriniz ayrılır. Can sıkıntısından patlarsınız.

Kalyopi — Biz bu kararı verdiğimiz zaman, siz yoktunuz. Bundan dolayı siz bu karara uymamakta özgürsünüz. Fakat biz içmeyeceğiz. İyi değil mi kocacığım?

Ahmet — Pekâlâ karıcığım!

Hulusi — Vay vay! Karıcığım, kocacığım ha! Bravo! Bravo! Aferin Kalyopi, başarı ve zafer bu derecelerde ha? Tebrik ederiz.

Kalyopi – Biz yarına kadar böyle karar verdik. Yarına kadar karıcığım, kocacığım diyeceğiz. Siz buyurunuz, rakı ısmarlayınız. İçiniz! Biz içmeyeceğiz.

Hulusi — Güzel a? Fakat şundaki sebebi bize de söyle ki eğer akla yakın bir şeyse biz de size uyalım. Zaten biz de Bekri Mustafa'nın[1] torunu değiliz ya? Arada bir içeriz.

Kalyopi — Bundaki sebep şudur ki biz her akşam... her akşam değilse bile haftada dört, beş, altı akşam körkütük sarhoş oluncaya kadar içiyoruz. Eğer bu akşam da içersek her akşamdan bu akşamın ne farkı kalır? Halbuki bir akşamcık da sarhoş olmaksızın uslu, akıllı, rahat eğlenirsek bizim için fevkalade bir akşam geçmiş olur. Ben de bundan pek ziyade hoşlanırım. Zaten benim hoşnut olmamı kocam istiyor. İşte bunun için öyle düşündüm.

Hulusi — Güzel ama matmazel, sizin gibi biz de her akşam içsek, körkütük sarhoş olsak bir akşamı da ayık geçirmeye lüzum görürdük. Muhtemelen aylar vardır ki biz ağzımıza damla koymamışızdır. Yalnız dün akşam birkaç kadeh parlattık. Bu durumda biz bu akşamı vur patlasın çal oynasın diye geçirirsek hoşlanacağız!

Ahmet — Canım, işte kızcağız pekâlâ söyledi ya! Siz buyurunuz! Afiyet olsun. Bizi de kendi halimize bırakınız.

Hulusi — Canım, sana lakırdım yok. Sen şimdi içmemek için dünyanın felsefelerini, hikmetlerini ortaya koyarsın ama bir kere de başlandı mı, artık sana engel olmak için zincirlerle bağlamak lazım gelir. Her arkadaşın muhalefeti senin gibi

---

1 17. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen, içki düşkünlüğü ve halk arasında içki yasağına duyulan tepkiyi dile getiren fıkralarıyla ün yapmış ayyaş.

olacak olsa dünyada hiç iki ahbap arasında anlaşmazlık görülmezdi. Ben Matmazel Kalyopi Hanım'la konuşuyorum.

Kalyopi — Pekâlâ efendim! Söyleyelim de içki getirsinler!

Hulusi — Ha şöyle! Bravo matmazel! Ama zannetmeyiniz ki fikrinize muhalefet ediyoruz! Haşa! Her durumda fikir sizindir. Yalnız biz de âcizane fikir beyan edelim de beğenmezseniz yine sizin dediğiniz gibi yaparız.

Kalyopi — Benim dediğim gibi yapacak olsanız bu akşam içmezdik.

Hulusi — Yok ama sözünüzden dönmeyiniz! Onun kararını verdik gitti! Bundan sonra her ne emrederseniz demek istiyorum.

Agavni — Ben öyle şey bilmem! Bu gamlı dünyada rakısız yaşayamam. Hiçbir şeyde de Kalyopi gibi mektep çocuğunun emrine uyamam!

Ahmet — Vay! Bu dünya sizin için bile gamlı dünya mıdır hanım!

Agavni — Gamlı, gamsız! Kadehleri parlattığın gibi ne gam kalır ne tasa.

Ahmet — Kalyopi de mektep çocuğu ha?

Agavni — Ne olacak ya? Hatta geçen gün gördüm ki bir yüz havlusunu, dürmüş, bükmüş başına bir hotoz[1] koyup bebek yapmış oynuyordu. Henüz 17 yaşında!

Ahmet Efendi bir kere daha içini çekti. Hulusi öncesini bilmediği için bu sözden bir şey anlayamadı. Kalyopi'nin saflığı veya tabiri caizse masumiyeti, bu son söze dikkate bile engel oldu.

Uşağa verilmiş olan emir gereğince dört şişe rakı, dört kadeh, dört bardak da su geldi. Agavni dedi ki:

— Siz bu gece kumandayı kime vereceğinizi bilemediniz. Eğer kumandan ben olsaydım şimdi Vasili'ye bir emir verip âlâ mezeler de getirtirdim.

Hulusi — Orduda yalnız bir kumandan olmaz ya, sen de ikinci kumandan ol da bu emri ver!

---

1 Kadınların süs için saçlarının üstüne taktıkları, çeşitli renk ve biçimde yapılmış küçük başlık.

Agavni bir asker kumandanı tavrıyla Vasili'ye haykırarak meze de emretti. Kalktı, kadehlerin dördünü de doldurdu. Fakat Kalyopi ile Ahmet içmek istemediler. Agavni:

— Siz bu akşam burada eğlenmek için kaldınız öyle mi? Yazık öyleyse paralarınıza! Daha başında böyle birbirimize uymayacak olursak nasıl eğlenebilirmişiz? Evinizde kalsaydınız, hem istediğiniz rahatı bulur hem de avuçlar dolusu para masrafa girmezdiniz.

Hulusi — Böyle bir fikir vereceğin ve söz söyleyeceğin zaman, paradan asla bahsetmezsen pek kibarlık göstermiş olursun.

Agavni — Oo! Oo! Öyle ya! Paradan bahis mi olurmuş! Paranın gittiğine bakmıyoruz, galiba daha yakınlarda miras yemişiz!

Hulusi — İşte bu şakaları da bırakarak yalnız zevke bakarsan pek terbiyeli olursun.

İlk kadehleri Hulusi ile Agavni yalnız içerek Ahmet ile Kalyopi onlara eşlik etmedikleri gibi, ikinci üçüncü kadehler de öyle yalnız içildi. Fakat dördüncü kadehte bunların kafaları epeyce kızmış olduğundan, Agavni dedi ki:

— Efendiler! Hanımlar! Ben size bir şey söyleyeyim mi? Dünyada bir ayık adamın, bir sarhoştan hoşlanmadığı kadar nefret hiçbir yerde olamaz. Halbuki bir sarhoş da bir ayıktan asla hoşlanmaz. Siz şu rakıdan içer misiniz yoksa biz karı koca çıkıp odamıza mı gidelim?

Ahmet Efendi'ye kalsaydı hemen, "Evet çıkınız, gidiniz!" diyecekti. Lakin Kalyopi dedi ki:

— Yok yok! Biz de içeceğiz. Fakat çok içmemek için ben hiç içmeyelim diye fikir vermekle başladım. Kardeşim Agavni! O kadar içmekle niçin kendimizi de efendileri de hasta edelim? Az içelim, çok neşelenelim daha iyi olmaz mı?

Hulusi — Gördünüz mü bir kere! İşte bu fikre ben de uyarım.

Öncekiler beşinci kadehi içerken Kalyopi ile Ahmet de birinci kadehleri çektiler. Artık aşüftelerin başı Agavni'deki neşeyi görmeliydi. Kahkahalar, şenlikler, kıyametler! Sonra

onlar altıncıyı diğerleri ikinciyi yuvarladılar. Neşeler arttı. Meclis daha ziyade parladı. Agavni dedi ki:

— Efendim! Matmazel Agavni Hanımefendi Hazretlerinin bulunduğu mecliste kıyametler kopmalıdır. Onun içindir ki her ne zaman buraya efendiler, beyler gelecek olsalar en evvel beni isterler. Zaten aşağıda dolabımın gözlerinde santur, ney, keman gibi birkaç müzik aleti eksik olmaz ki bunların her biri bir beyin, bir efendinin olup, bense onların meclislerinin daima bülbülü olduğum için sazları benim odamda saklarlar.

Gerçekten bunları Hulusi Efendi de görmüş olduğundan onayladı. Derken şarkıya başlandı. Agavni'de o kadar güzel bir ses vardı ki, Avrupa'da olup da tiyatroya girecek olsa Matmazel Patti[1] gibi birinci primadonnalardan olup hazineler kazanabilirdi. Meşk ettiği şarkıları en iyi üstatlardan meşk etmiş olduğu da hiçbir nağmesinde usulsüzlük, uygunsuzluk görülmemesinden anlaşılıyordu. Yüzce, vücutça Kalyopi'den daha, çok daha güzel olduğu gibi cidden o kadar meclisi neşelendiren, şen, keyifli, hoş bir kızdı ki Kalyopi onun yanında hakikaten bir mektep çocuğu kalırdı.

Bizim iki ahbap, karının haline hayran oldular. Fransızca konuşarak, gerçekten ortaya içki çıkarıldığına isabet edildiğini ve dün gece her ne kadar rahatsızlık çekilmiş ise de bu gece acısının çıkarılmakta olduğunu söyleştiler.

Zavallı Kalyopi de Agavni'ye ayak uydurmaya çalışırdıysa da ne mümkün? Kalyopi her şeyin acemisiydi. Hatta onlar sekizinci ve Ahmet ile Kalyopi dördüncü kadehleri devirdikten sonra Hulusi demişti ki:

— İmkânı olsa da şu Kalyopi'yi değiştirip Agavni gibi sesi güzel, kendisi neşeli bir kız daha çağırsak. Fakat olamaz ki! Nasılsa Matmazel Kalyopi zatıâlinizin pek ziyade sevgilerini kazanmış! Zira yarın sabaha kadar emir ve fermanlarına uyma vaadini vermişsiniz.

---

1 Adelina Patti (1843 – 1919): Ünlü İtalyan opera sanatçısı.

— Ama zararı yoktur. Birisi en parlak, diğeri en miskin iki karı arasında bulunmak, şu resmi oluşturan renklerin zıtlığı yerine geçer; bir resimdeki renklerin zıtlığının birbirinin parlaklığını artırması gibi, burada da kızların yeteneklerinde görülen zıtlık, birbirini bir kat daha parlatmaya hizmet eder.

— Oh oh oh! Biraz neşelendiğini görüyorum. Sen biraz neşelenmezsen filozof ve şair olamazsın. Hele bu akşam şiir ve felsefeden başka bir de güzel sanatların en önemlisinde yetenekli bir ressam olmaya başladığını görüyorum. Nasıl? Dün akşam Eflatun'ların, Sokrates'lerin, Victor Hugo'ların aşkına şarap içtiğimiz gibi bu akşam da Rafael'lerin, Camille'lerin, Boulanger'lerin aşkına birkaç kadeh parlatmayacak mısın? Şu kadar ki güzel sanatlardan ben de biraz bahsedebilirim. Yerinde kullanılan bir parlak renk, parlaklığını bir kat daha artırsa da, donuk rengin donukluğu da bir kat daha artarak insanın gözlerine batar durur. Onun gibi burada da Agavni kadar parlak bir rengin yanında Kalyopi kadar donuk bir renk bulununca donukluğu bir kat daha artarak insanın gözlerine batıyor. Değişmesini arzu edişim de yine senin zevkin içindir kardeşim! Bunun için bana darılmazsın ya?

— Darılmadığım gibi, bilakis memnun bile olurum. Güzel sanatlara dair şu ince görüşlerinizi kabul ediyorum ve onlara katılıyorum. Fakat ben de derim ki, bir resimde tam yerinde kullanılmış dediğiniz renk o resmin zeminine, konusuna göre olur. Meselâ öldürülen bir adamın vücudunda açılan yaranın dehşetini gösterecek kırmızılıkla çehresindeki solukluğu gösterecek renkler o resmin en başlıca renkleri sayılır. Bu akşam, şu masa başında oluşturmakta bulunduğumuz resim, sence cümbüş ve ahenkten ibaret bir resim olduğu için buradaki en parlak rengi, Agavni'nin güzel sesiyle şuh tavırlarında buluyorsun. Ve gerçekten o parlaklığın yanında, Kalyopi pek donuk kalıyor. Fakat ben bu masa başında oluşturduğumuz resmi, öyle cümbüş ve ahenkten ibaret neşeli bir resim olarak kabul etmiyorum. Kadınlığın mahcubiyet ve masumiyeti ile fuhuş ve rezaletinin farkını gösteren bir resim olarak kabul ettiğimden, bence bu resmin en

başlıca rengi Kalyopi'nin masumluğunu gösteren acemiliği, donukluğu ve miskinliğidir. Bundan dolayı, Agavni mükemmel bir kaltak olduğunu sesiyle, neşesiyle ne kadar gösterirse Kalyopi'nin rengini o kadar parlatmış oluyor. Neyse, sen Agavni'nin şenliğinden, şuhluğundan memnunsun ya? İşte o lazım! Ben de Kalyopi'nin miskinliğinden pek memnunum!

— Efendim! Sizin felsefenize sınır ve son olmaz ki! Her şeyi, felsefi bir bakışla açıklar, mutlaka kendi iddianızı desteklemeye çalışırsınız. Pekâlâ pekâlâ! Öyle olsun. Hele şu, "Merhametsiz, bak perişan halime!"yi ne güzel söylüyor!

Artık Hulusi'nin onuncu kadehte gözleri süzülmeye başlamış olduğundan, "Düştü gönlüm sen gibi bir zalime / Merhametsiz bak perişan halime!"[1] şarkısında Agavni'ye ayak uydurmaya başladı. Gerçi ne Hulusi'de ne Ahmet'te ses denecek bir ses bulunduğu için sessizliği tercih etseler, dinleseler daha iyi olurduysa da Agavni kendisine ayak uydurulduğunu görünce arzusu, şevki artarak hakikaten pek çok şarkıcıda varlığı hayal bile olunamayacak bir letafetle çalıp söylüyordu. Zavallı Kalyopi de ayak uydurma gayretinde kusur etmiyorduysa da yetenek olmazsa gayretin ne faydası olur? Ama Ahmet Efendi'nin kulağı Agavni'nin sesindeyse gözleri de Kalyopi'nin şu acemiliğini incelemekteydi. Hulusi neşe dolu! Her halükârda meclis mükemmeldi.

Saat altıya gelmiş olduğundan Kalyopi akşam yemeği için düşünmek lazımsa daha şimdiden düşünmeyi önerdi. Agavni ise, "Aman bu kız ne kör boğazdır! İşte bu kadar mezeler var. Yemek olarak yetmiyor mu?" diye Kalyopi'nin fikrini reddetti. Öyle sesinin letafeti, musiki usulünün mükemmeliyeti, güzelliğinin fazlalığı, yeteneğinin ziyadeliğiyle yalnız bu meclisin değil bütün hanede bulunan kızların birincisi Agavni olduğundan, artık Ahmet Efendi'nin ta yarına kadar Kalyopi'ye vermiş olduğu yetki ve bağımsızlığın geçerliliği kalır mı? Bununla beraber, "Ne zaman olsa yemek istenebilir!" sözünde görüş birliğine varılarak zevk ve sefaya yine devam olundu.

---

1 Dügâh makamında Santûri Ethem Efendi tarafından bestelenen şarkı.

Bu işret, akşam yedi buçuğa kadar devam etti ki hakikaten en parlak bir eğlence olarak adlandırılabilirdi. Marianko Dudu bile bir aralık gelerek bir tek rakı içmiş ve kim bilir kızlara ne türlü talimat olmak üzere Rumca ve Ermenice birtakım sözler söylemişti. Marianko Dudu gittikten sonra meclisin neşesi daha çok artarak bir saat kadar daha devam etti. Bir de bir ara Agavni dışarıya çıktı. On dakika kadar kaybolduktan sonra yine döndüyse de ikinci defa olarak dışarıya çıktığında aradan yarım saat, üç çeyrek geçtiği halde dönmedi. Halbuki meclisin ruhu kendisinden ibaret olup o çıkar çıkmaz oluşan sessizlik, hepsinin ve özellikle Hulusi'nin canını sıkmaya başladığından, "Agavni, Agavni!" diye aranmaya başladıysa da Agavni'den ses seda alınamadı.

Hulusi Efendi bu kayboluşu, karının fazlaca içmiş olması nedeniyle bir tarafta sızıp kalmış olmasına yorarak odasına kadar indi. Ancak odası zifiri karanlık olup, "Agavni, Agavni!" diye verdiği sese de hiçbir cevap veren olmadı. Zavallı Hulusi hâlâ Agavni'sini aramakta olsun, Marianko Dudu'nun yardımcısı, vekili filanı olan kısa boylu, esmer bir karı Ahmet Efendi'nin yanına gelerek, her tabiri insanın ciğerlerini tırmalayacak kadar iğrenç ve ürkek birtakım soğuk nezaketlerle, Agavni'nin dostunun geldiğini, pek belalı bir herif olduğunu ve kızı alıp götürdüğünü, bu Marianko Dudu'nun diğer bir hanesi daha olduğunu, oraya gittiklerini ve her ne kadar kendileri gibi nazik ve itibarlı bir müşteriye bu muameleyi etmek istemezlerdiyse de şayet kızın dostuna muhalefet edilecek olsa herifin büyük bir dert çıkaracağını, hiçbir şeyden utanmaz, korkmaz bir çapkın olduğunu filan ayrıntılarıyla hikâye etti.

Ahmet Efendi'de şaşkınlık ve hayret! Kalyopi'de gayet hafif manalı bir tebessüm!

Nihayet zavallı Hulusi, Agavni'yi bulamayıp da yukarıya geldiği zaman Ahmet yer ve zamana uygun bir şekilde kendisini meseleden haberdar etti. Hulusi'deki öfkeyi tarif gerekir mi? Orada bulunan karıya, "Bre hınzır kerhaneci! Dün gece paramızı peşin almayınca bizi kabul etmemek gibi

hakaretiniz yetmedi de bu gece de kızı yine çıkarmış olduğunuz halde başkasına vermek derecesinde edepsizliğe mi başvuruyorsunuz?" dediyse de, karı yavan ve yalan özürlerini ona da tekrar edince, her ne kadar Hulusi'nin öyle bir çapkından korkusu yoktuysa da böyle pis bir yerde, bir kaltak için rezalet çıkaracak kadar çocuk da olmadığından, nasılsa öfkesini yenerek susabildi.

Artık Ahmet Efendi'nin içinden geçenleri hiç sormayınız! Bir kızı, bir müşteriye çıkardıktan sonra başkalarına ret cevabı vermek, şu pis yerlerin kirli kuralları gereğinden olması lazım geldiği halde, bu kirli kurala bile uyulmaması, buraların nasıl külü havaya savrulacak kötülük yuvaları olduğu düşüncesini kuvvetlendiriyor, kalbinden öyle düşünceler geçiyordu ki, sonu gelip bitmek bilmiyordu.

Bununla birlikte başlamış olan sohbeti bozmamak gerektiğini yine Hulusi Efendi söyleyerek ve yardımcı karı da hemen kendilerini memnun etmek gayretine düşerek hanede ne kadar kız varsa birer birer getirdiyse de hiçbirisi Agavni'ye denk bulunamadı. "Ahu" adında bir Ermeni kızı, gerçi boylu poslu, sesi güzel, meclis neşelendiren bir şey olduğu düşünülerek bir ara alıkondu ve kız da davudiye yakın, güzel bir sesle şarkılar filanlar okuyarak önceki coşkuyu iadeye çalıştıysa da mümkün olamadı. Hatta Hulusi Efendi de neşeli görünmeye kendini zorladığı halde, bir kere bozulmuş olan eski düzen yerine gelmedi. Nihayet Ahu Hanım'a da izin verilerek Hulusi'nin o gece yalnız yatması kararlaştırıldı. Ahmet Efendi, bu fikri kabul etmeyerek ikisinin de oradan çıkıp gitmesini tercih ettiyse de Hulusi, "Bari senin zevkin bozulmasın!" diye ısrar ederek, dediği gibi kendisi yalnız yatmaya ve Ahmet'in de Kalyopi ile kalmasına karar verdi. Ahmet dedi ki:

— Bundan Agavni için sizde bir düşkünlük, bir meyil, bir bağlılık anlaşılıyor. Benim için güldüğün hali kendin mi tercih edeceksin?

— Hayır! Benim de başka bir hesabım vardır. Varsın Agavni, ondan başkasıyla yatmadığıma ne mana verirse ver-

sin, ben de yapacağımı sonra gösteririm. Elbette bu çingeneliğin altında kalmam.

— Bu gayreti beğenmesem de neyse senin dediğin gibi olsun.

Ahu Hanım geriye gönderildiyse de burada da ufacık bir mesele ortaya çıktı ki bu yerlerin hal ve meylini açıkladığı için onu da önemsemeden geçmemeye mecburuz: Ahu'nun bizim iki ahbabın yanına gelmesi ve birkaç şarkı okuması ancak bir ya da bir buçuk saat kadar sürmüş olduğu halde, "Ben beyleri bu kadar eğlendirdim. Yarım gecelik isterim" demesin mi?

Arkadaşların ikisi de hayrette kaldılar. Fakat bu tarz tekliflere arsızlıkla karşılık verecek adamlardan olmadıkları için, bu ödemeyi de sineye çekerek karının istediği kadar parayı hemen o anda verip savdılar.

Gecenin bundan sonrasında cemiyetçe öyle sözünü etmeye değer bir şey görülmedi. Zaten saat on ikiye yaklaştığından mezelerin kalanıyla güya bir akşam yemeği yenerek Hulusi kendisine gösterilen odaya çekildi. Ahmet de Kalyopi ile odasında kaldı.

Altıncı Bölüm

Gecenin bundan sonrasında cemiyetçe öyle sözünü etmeye değer bir hal görülmediyse de Ahmet ile Kalyopi arasında söz etmeye değer haller ortaya çıkmıştı. Şöyle ki:

Kalyopi, Ahmet Efendi ile yalnız kaldığı ve artık yatmak da lazım geldiği zaman Efendi'ye giydirmek için bir gecelik entarisi çıkardı. Ama Ahmet Efendi entariye düşmana bakar gibi bir bakışla baktı. Bu bakışı Kalyopi anlamakta gecikmedi, dedi ki:

— Entariden iğrendiğinizi anladım.

— Öyle ya! Kim bilir kimler giymiştir.

— Halbuki bu entari temizdir. Çamaşırcıdan dün geldi. Dün gece siz giymediğiniz için henüz hiç kimse giymemiştir. Hakkınız var kocacığım, burada her neden iğrenmiş olur-

sanız olun, hakkınız vardır. Sizin gibi daima temizlik içinde büyümüş olan adamların buralara nasıl geldiklerine biz daima şaşarız. Yalnız şaşmak değil hatta sizlere düşmanlık bile ederiz. Her birinizin temiz pak evleriniz, aileleriniz olduğu halde buralara nasıl gelebilirsiniz ki? Burada bir bardak su içseniz o kadehin kim bilir nasıl ağızlara geçmiş olduğundan emin değilsiniz. Biz, sizlere güya her sabah hiç kullanılmamış temiz peşkirler çıkarırız. Sizden önce kimsenin silinmemiş olduğunu söyleriz. Halbuki sizi böyle korumaya neden mecbur olalım? Siz bizim neyimizsiniz? İşte biz o peşkirleri her gün biraz sular serpip tekrar ütületerek, güya çamaşırcıdan temiz gelmiş gibi bir hale koyar, müşterileri aldatırız. Dedim ya işte, burada karılardan başlayarak soluduğunuz havaya kadar her şeyden iğrenseniz hakkınız vardır.

— O halde ben nasıl inanayım ki bu entari temiz olsun? Sen o hileyi bana da niçin yapmayacaksın?

— Hayır! Yüreğiniz rahat olsun. Rastlantı; gerek çarşafların, gerek entarinin henüz çamaşırcıdan geldiği zaman siz de geldiniz. Emin olunuz diyorum. Benden başkası, hepsi temizdir.

— Sen temiz değil misin?

— Ben hamama gitmediğim için kendimi temiz saymıyorum.

— Hamama gitmiş olsan kendini temiz sayacak mısın?

Ahmet Efendi bu son soruyu öyle bir tavırla sormuştu ki, Kalyopi müşterisinin yüzüne baktığı zaman gördüğü nefret ve iğrenmeyi, o zamana kadar hiçbir çehrede görmemişti. Kalyopi, Ahmet Efendi'nin son sorusuna birdenbire cevap bulamadı. Nasıl cevap bulabilsin? Gerçekten solunan havaya varıncaya kadar pis olan bir yerde bulunduğu pek doğruydu. Bu pis yerlerde ses dışarıya çıkmasın diye pencereler açılmaz! İçlerindeki hava bin sarhoşun, bin şehvet düşkününün ciğerlerine bin defa girip çıktığı ve hemen hemen safi asit karbonik kesildiği halde yenilenmesi akla bile gelmez. Hele kızlar, hamama bile gitmiş olsalar, nasıl temiz sayılabilirler ki; onların gözeneklerinden bile pislik sızar.

Ahmet Efendi'nin sorusuna Kalyopi cevap vermeyince Efendi dedi ki:

— Öyleyse niçin bu şeyleri bana söylersin? Niçin nefretimi bir kat daha artırırsın?

— Biz gündüz karar verdik ki sizinle yarına kadar bir günahkâr kız ve bir zampara gibi zaman geçirmeyeceğiz. Birbirini cidden sevmekte olan iki vefalı yâr gibi zaman geçireceğiz. İşte onun için bu pislikleri size anlattığım zaman, kendimi tamamıyla buradan çıkmış da kendimden başka birtakım kızların hallerini hikâye ediyormuşum gibi hissediyorum.

Bir yandan bu sözler söylenirken diğer taraftan da Ahmet Efendi, soyunarak yatağa girmiş ve kız da yanına gelmişti. Efendi, nefsini zorlayarak kızla biraz şakalaşmak ve oynaşmak istedi. Kalyopi karşı çıktı. Ahmet bu muhalefeti, kızın temiz olmadığına ve bir çeşit hastalıkla olan yakınlığına yorarak o yolda soru sormaya kalkışınca, kız sağlığının mükemmelliğini temin ederek dedi ki:

— Eğer bu gece benimle şakalaşacak olursanız, ben kendimi yine bir müşterinin koynunda göreceğim. Gündüz yaptığımız anlaşmanın bu tarafı da tamamen geçerliliğini kaybedecek. Bana verdiğiniz izin üzerine, bu akşam içki içmeyip ve böyle bir yerde bulunanların yaptıkları eğlencelerin hiçbirisini yapmayıp rahat ve uslu, akıllı zaman geçirmek istediğim halde rakı da içtik, curcuna da yaptık. Hatta arkadaşlarımızdan birisi başka müşteriye giderek kahpeliğini de gösterdi. Yani bu akşamı da adeta her akşamdan beter bir halde geçirdik. Şimdi yalnız, bu yatak sohbeti kaldı. Eğer bundan sonra olsun anlaşma gereğine uymayacak olursanız neye yarar? Hatta ben size buraların kiri, pisliğini mahsus anlattım ki bu hareketlere kalkışmayasınız diye. Böylece bu geceyi rahat rahat geçirelim, konuşalım. Sizi bu yerlerin hallerinden haberdar edeyim; benden başka hiçbir kızdan bu haberi alamazsınız.

— Alamaz mıyım? Amma yaptın ha! Niçin alamam? Sen söylediğin halde onlar niçin söylemesinler?

— Ben de söylemezdim. Onlar hiç söylemezler! Hangi dükkâncı vardır ki malının fena olduğunu ve kendisinin düzenbaz ve dolandırıcı olduğunu söylesin? Hem de müşterisine söylesin! Lakin siz bizim müşterilerimizden değilsiniz. Olamazsınız! Müşterilerimizden olmadığınızı da her kız anlayamaz. Dün gece siz beni koynunuza almadınız değil mi? Başka bir kız olsaydı kendisini beğenmediğinize hükmeder, başka bir şey anlamaya kafa yormazdı. Bense düşündüm ki beni beğenmediğiniz için koynunuza almayacak olsanız, benden niçin utanasınız? Başka bir kız istersiniz. Burada beğenebileceğiniz bir kız yoksa başka yerden getirmesini Dudu'ya söylersiniz. Nihayet beğendiğiniz gibi kız bulunamazsa başka yere gidersiniz. Bir fakire sermaye olacak kadar parayı, bu yere boşu boşuna niçin veresiniz? Fakat bu yerlerden iğrendiğiniz için beni koynunuza almadığınızı anladım. Sizin nasıl bir kibar ve aile adamı olduğunuzu ve rasgele bu yerlere düşmüş bulunduğunuzu anladım. Ben ne kadar yaltaklık etsem, kaltaklık göstersem yine hoşnut olamayacaksınız. Bundan dolayı eğer size bilmediğiniz bazı halleri anlatabilirsem sizi eğlendirmiş olacağımı düşündüm. İşte bunun için size her şeyin doğrusunu söylüyorum. Bir daha buralara gelmeyeceksiniz ki bizim fenalıklarımızı öğrendiğiniz için zararlı çıkmış olayım.

— Ya gelirsem?

— Eğer gelecek olursanız sizi buraya yine başka müşterilerin hevesi gibi bir heves getirmiş ve mutlaka size gösterdiğim şu tiyatronun daha başka perdelerini de görmek için gelmiş olursunuz. O zaman da beni alırsınız. Gördünüz mü bir kere! (Gülerek) Hem sizi aldatmayacağımı söylüyorum. Hem de yine pekâlâ aldatmış oluyorum. Zararlı değil kârlı çıkıyorum.

Ahmet Efendi'yi bir başka dalgınlık aldı. O dalgınlık ise kızın, "Bir fakire sermaye olacak kadar para!" diyerek kaldırmış olduğu bir fikir katmerinden kaynaklanmıştı.

Bu Ahmet Efendi hakikaten tuhaf bir adamdı. Bazı yönleriyle hemen hemen deliliğine hükmolunsa olurdu. Olma-

yacak bir ipucu üzerine kafa yormaya başlayarak ondan o kadar hükümler çıkarırdı ki insan şaşar. İşte Kalyopi'nin, "Bir fakire sermaye olacak kadar para" demesi de Ahmet için böyle bir düşüncenin ipucu oldu. Avukat olduğundan mıdır nedir? Bu ipucunu uzattı gitti. Kendi kendine dedi ki:

— Bir adamın böyle yerde bir gece geçirmesi, bir buçuk lira gecelik. Hiç olmazsa yarım mecidiye kılavuzluk bahşişi. En az üç dört şişe rakı parası olarak iki mecidiye. Sabahleyin uşaklara bir mecidiye bahşiş. Hamamda bir kese sabun için bir mecidiye. Etti iki yüz altmış, iki yüz yetmiş kuruş para! Halbuki sabahtan akşama kadar arkasında küfe, meyve ve sebze satanların sermayesi nedir? Arkasında elli okka üzüm bulunsa kârıyla beraber kırkar paraya veriyor ki elli kuruş eder. İşte elli kuruş bir fakire sermaye olur. Demek oluyor ki iki yüz yetmiş kuruş, bir değil beş altı fakire sermaye olabilecek! Bazı köşelerde bazı kebapçı, muhallebici filancı adamlar görülüyor. Sermayesine iyice dikkat edilse iki yüz yetmiş kuruşluk sermayesi olmadığı görülür. Elinde bir testi veya sırtında bir varil su satanların sermayesi nedir? Boynunda bir tabla ve içinde sigara kâğıdı, kav kibrit, mektup kâğıdı filan satanların sermayesi acaba üç yüz kuruşa ulaşır mı? Demek oluyor ki elinde, iki yüz yetmiş, üç yüz kuruş sermayesi olan adam adeta esnaf sayılıyor. Evini barkını besliyor. Anadolu'dan buraya gelen bir adam, bu kadar bir sermayeyle işe başlayıp hem kendini geçindiriyor hem memleketinde vergisini filanını veriyor. Hem de üç beş senede, beş on bin kuruş biriktirerek sılasına gidiyor. Of! Bizim bir gecede telef ettiğimiz para ne çok paraymış! Bir değil birkaç fakire sermaye olacak parayı kaldırıp atıveriyoruz. Halbuki birçoklarımız buralara kendi kazandıkları parayla bile gelmiyorlar. Ya babalarının kazandığı veya lütuf ve merhametle kayırılarak bir memuriyetten aldıkları paralarla geliyorlar. Acaba böyle bir kız, onlara bu paranın bir fakire sermaye olabileceğini söylemiş olsa inanırlar mı? Bu sözün altındaki hükmü anlayabilmek için birazcık olsun kafa yorarlar mı? Dur bakalım bunu da kızdan anlarız.

Ahmet Efendi'nin kendi kendine söylediği bu sözler, onların buradaki kayıtlarını okuyacak kadar bir zaman geçmesini gerektirmemişti. Zihin ne kadar hızlıdır! Bir anda kâinatı dolaşır. İşte zihnin dili de o kadar hızlıdır. Onun bir anda söylediğini, bir kâtip üç gün yazsa bitiremez. Bundan dolayı, Ahmet Efendi bir fakire sermaye olacak kadar paranın şu yoldaki hesabını bir anda tamamlayarak kıza dedi ki:

— Kalyopi! Bu söylediğin sözlerin hepsi doğrudur. Doğru olan bir şey, hangi ağızdan çıkmış olursa olsun yine doğrudur. Bir elmas çamurdan çıkarılmış olmakla onun kadir ve kıymetine asla halel gelmez. Bu sözleri sen canıgönülden söylemiş olsaydın, elması çamurdan çıkarmış olmayıp belki kendisi kadar kıymetli bir kutudan çıkarmış olmak derecesinde hükmü değişirdi. Halbuki henüz birkaç saatten beri görüşülmekte olan bir adama bu kadar samimi sözler söylenemez. Bundan dolayı ben anlıyorum ki, bu türlü sözler de sizin adam aldatmak için her zaman kullandığınız sözlerdendir. Her kim buraya gelse, siz bu sözlerle onun sevgisini kazanmaya çalışırsınız. Öyle değil mi?

— Öyle değil efendim! Sözde bu derecelere varmak, bu vadilere kadar girişmek için öncelikle o sözleri dinleyecek olan adamda anlama kabiliyeti olmalıdır. Buraya gelenler, bu yerlerin pisliğini ve kızlarının yüreksizliğini, hilekârlığını nasıl akıllarına getirebilirler ki; kızların boyunlarına sarılıp da şapır şapır öpüşlerini görseniz kırk yıldan beri birbirlerinin hasretini çeken âşık ve maşuk zannedersiniz. Kızların onlara gösterdikleri sevgi ne kadar yalansa, heriflerin gösterdikleri meyil, hırs ve heves o kadar doğrudur. Hüngür hüngür ağlayanları olur. Efendim! Bizim gibi murdar kızlar için dağ gibi herifler arasında kan döküldüğünü hiç işitmediniz mi?

— Canım, nasıl olur ki her gece başka bir herifin kucağında zaman geçiren kızların sevgilerine inanılabilsin?

— Onu bana sormayınız! İnananlara sorunuz. Besbelli filanca kız kendisini seviyor, kendisinden başka kimseden hoşlanmıyorsa da ne yapsın ki sanatı olduğu için bu yerlerde bulunuyor diye, kızlar tarafından söylenen sözlere inanıyor.

— Ya kızların bazı adamları birazcık olsun sevdikleri var mıdır?

— Bu, bir başka meseledir kocacığım! Hem pek uzun bir meseledir.

— Hayır hayır! Ben bu meseleyi anlamak istiyorum. Buralarda harcanan paralar bir fakire sermaye olur dedin ki pek doğrudur. O paraları harcayan heriflere hiç sizin yüreğiniz acımaz mı?

— Neden acısın? O herif bilmiyor mu? Düşünmüyor mu? Eğer bu dünyada ilk zampara kendisi olsa da kendisinden önce hiçbir herifin uğradığı belayı görmemiş olsa bir şey diyemezdik. Buraya bir Acem gelir. Çerçidir. Hani ya demin buraya gelen Ahu yok mu? Onu gördükçe, "Ah Ahu! Niçin beni böyle harap ettin?" dediğini görseniz, yüreğiniz acır. O Acem, şalcı bir tacirmiş. Bilmem kaç bin lirası varmış. Hepsini Ahu'ya yedirdikten sonra işte şimdi çerçi olmuş. Birkaç paralık düzgün[1] pudra filan koymuş. Birkaç çift de çorap, mendil filan. Bütün kerhaneleri dolaşıp ekmek parası kazanmaya çalışır. Yalnız bir Acem değil ya? Ne kadar beyler, efendiler, ağalar var ki kül olmuşlar. İşte onlardan ibret alarak kendilerini korusunlar. Onlara acımak lazım mı?

— İyi ya! Şu birkaç bin lirayı gözden çıkardıktan sonra niçin o Ahu kızı kendisi alıp beraberce yaşamamış? O zaman ya sermayesi mahvolmaz veya mahvolursa da bari Ahu'yu kazanmış olurdu. Zira binlerce lirayı Ahu'ya yedirmiş diyorsun ama eğer o binlerce lira Ahu'ya geçseydi, Ahu'nun şimdi buralarda sürünmemesi lazım gelirdi.

— Öyle ya! Öyle ya! Ahu'da binlerce lira para değil yetmiş seksen lira borç vardır. İşte biz de heriflere bunun için acımayız ya!

— Ama bu acımamak herifi sevmemekten gelir. Benimse, "Heriflere acımıyor musunuz?" diye sormaktan maksadım, sizin birini sevip sevmediğinizi anlamaktır. Kızların, bazı

---

1 Eskiden kadınların ciltlerinin güzel ve gergin görünmesi için yüzlerine sürdükleri sıvı halindeki madde.

adamları birazcık olsun sevdikleri var mıdır diye sordum. Ona cevap ver.

— Dedim ya işte! Bu mesele pek uzundur.

— Uzun olsun! Ben bunu anlamak isterim, hem şuradan birer sigara yap da içelim. Hem içer hem konuşuruz.

— Rahatsız olursunuz efendim, vakit pek ziyade geçti.

— Zararı yok. Bir gece daha rahatsız olayım. Sen de benim için zaten alışmış olduğun rahatsızlığa bir gece daha tahammül et!

Kalyopi sigaraları yaptı. İkisi de kalkıp yatağın içinde oturdular. Ahmet Efendi'nin soru, talep ve ısrarını tekrar etmesiyle kız dedi ki:

— Bir kimse insan olsun ve göğsünde bir yürek bulunsun da hiçbir kimseyi sevmesin, bu olacak şey midir? Fakat bizim gibi kızların sevmesi, sevmemesi neye yarar? Bizi ne kadar severlerse biz de o kadar severiz.

— Yok ama demin söylediğin söze bu uymadı. Demin diyordun ki buraya gelenler arasında ağlayanlar, kan dökenler bulunur.

— Öyle dedim. Fakat bu ağlamak, kan dökmek sizce sevda alameti sayılır mı? Herif, körkütük sarhoş olarak ağlar. Bir kıskançlık üzerine gazaba gelerek kan döker. Onda azıcık akıl olsa bizim gibi bir kız için ağlanmayacağını anlamaz mı? O haftada mı on beş günde mi bir kere bizi gördüğü zaman sevip çıldırdığı gibi, biz de gönlümüzün biraz hoşlandığı adamlar olursa kendilerini gördüğümüz zamanlar aklımıza gelerek birazcık severiz. Eğer o bizi, biz onu gerçekten sevecek olsak buralarda işimiz ne? Buralarda harcanan paralarla bir kuru ekmek yiyerek olsun yaşayamaz mıyız? Fakat daha ne kadar haller var ki böyle daimi şekilde birleşmeye mâni olur.

— İşte o halleri de hep öğrenmek isterim.

— O haller çok! Hangi biri söylenir, bu geceyi sabah etsek yine yetmez. Mesela çok vakitler olur ki bizim en çok hoşlandığımız, sevdiğimiz adamlar, bizi en çok sevenler değildir. Bizi en çok sevenleriyse biz sevmeyiz. Mesela arkadaşınızın karısı

olan Agavni yok mu? İşte o bir Ermeni'yi sever. Herif de onu sever. Fakat herifin iki cebinde beş para yok ki, kalksınlar buradan çıksınlar da, bir yerde daimi şekilde birleşsinler. Herif hamallık etmeye razıysa da Agavni pek kibirli bir karıdır. Bir kere beraber bunu konuşurken bana dedi ki, "Burada beylerle efendilerle sohbet etmeye, paralar kazanmaya alışmışken, Artin ile gidip aç ve çıplak kalmaya nasıl razı olayım?" Sevgi iki taraftan olur. Hem de kuru kuruya sevgi de karın doyurmaz. İnsanın sırtı giysi ister. Boğazı yemek ister.

— Demek oluyor ki kızlardan bazıları pek hoşlandıkları adamlarla beraber yaşamayı arzu edebilirler ha? O halde bu adamın şu pis yerlerde israf ettiği paralara da mutlaka acırlar.

— Ona şüphe yok. Burada bir kız var ki Lisimaki derler. Bilmem nerede başkâtip olan Cüneyt Bey daima ona gelir. Hem de kendisini sever. Lisimaki her zaman der ki, "Yazık bu adamcağızın paralarına! Benim için ne kadar masrafa giriyor! Beni gezmeye gönderip kendisi de gelerek avuç dolusu para harcıyor. Bu harcadığı paraların yarısını olsun bana tahsis etse de beni buradan çıkarsa, dünya yüzünde kendisinden başka hiçbir erkeğin yüzüne bile bakmaz, ona kul kurban olurdum."

— İyi ya, bunu Cüneyt Bey niçin kabul etmez?

— Tuhaf! Cüneyt Bey buna ne cevap veriyor bilir misiniz? Çünkü Lisimaki kaç defa kendisine teklif etmiş. Cüneyt diyor ki: "Ben bir evde yalnız benim olan bir karıyla kapanıp kalacak olursam evlenirim. Bana bir zevce değil, bir aşüfte lazımdır. İstediğim gibi saçlarını döktürür serbest eğlenirim. Ne isterse yaparım. Usandığım zaman da bir diğerini beğenirim." İşte bu da böyle!

Bu söz de Ahmet Efendi'nin zihninde yeni bir katmer kaldırdı. Kendi kendine, "Of! İşte bu da böyle! Böylesi de var! Renk renk!" diyerek kızın yüzüne dikkatli bir bakışla daha baktı. Kalyopi dedi ki:

— Bir başka yerde Filomen derler bir kız vardır. Bir Rum sever. Dostu da onun için çıldırır. Fakat herif evlidir. Eğer evli olmasa, kızı adeta nikâhla alacak. Lakin kendisi fakir

olup parayı karısı verdiğinden, şayet duyarsa fena olur diye geceleri bile gelemeyip gündüzleri gelir.

— Bu da böyle ha?

— Evet, bu da böyle! İşte böyle hiçbir ucu diğer ucuna uymadığı için biz de bir kimseyi sevemeyiz. Onun içindir ki bir kimsenin parasına, israfına filanına acımayız. Farz edelim ki acıyalım, ne fayda? Biz de deriz ki, bu herif nasıl olsa bu paraları batıracak. Bari birazı da bizim elimize geçsin!

Kız bu lakırdıyı bitirdikten sonra Ahmet Efendi yeni bir soru daha açtı. Aldığı bilgiler hakikaten kendisini hayret denizine batırmış olduğu için bir türlü başını kaldıramıyordu. Dünya medeniyetinin böyle birtakım köşeleri olsun da kimse onları bilmesin? Hem de yüzlerce binlerce adam bu köşeleri mesken saydıkları halde yine medeniyet âleminin en meçhul köşeleri bunlar olsun! Ahmet Efendi, bunları düşündükçe hayreti artıyor ve hayreti arttıkça düşünüyordu.

Ne akşamdan içilen rakının tesiri kaldı ne uyku! Sigaranın birisi bittikçe diğerini yakmaya başlayarak şüphesiz bir saatten fazla zamanı bu dalgınlık içinde geçti. Kalyopi de kendi halince pek dalgın olarak aralıksız Ahmet'in yüzüne bakıyordu.

Ahmet Efendi, böyle ne müdavim olan kızlara ne de devam eden erkeklere hiçbir hayrı olamayan ve topluma da hiçbir menfaat ve hizmeti düşünülemeyen lanet müesseselere neden lüzum görünerek, bunların bu derecelere kadar çoğaldığına ve yayıldığına zihninde hiçbir mana veremediği için merakından çatlıyordu. Bu hakikate ulaşmak için şu kızların bu yerlere nasıl yakalandıklarını öğrenmek istiyordu. Bereket versin ki daha gündüzden Kalyopi'nin söylemiş olduğu kız satılması, satın alınması meselesi zihninden çıkmıştı. Eğer o da aklına gelecek olsaydı Ahmet'in çıldırmasına ramak bile kalmazdı. Kendi kendine dedi ki:

— Bu meseleyi halletmek için, dünyada bu yerlerin icat olunması üzerine mi birtakım adamların buralara geldiklerine, yoksa birtakım adamlar buralara geldikleri için mi bu yerlerin icat olunduğuna karar vermek lazımdır.

Eğer Efendi'nin zihni pek yorgun olmasaydı, bağlantıları daha güzel kurabilirdi. Şimdiyse mutlaka bu yerler icat olunduğu için birtakım adamların da buralara alıştıklarına, zihninde hükmetti. Hatta kendi kendine, "İşte bu yerler mevcut olduğu için ben de geldim. Mevcut olmasaydı nasıl gelirdim? Öncelikle bir kerhane oluşturarak öyle gelmezdim ya!" diye hükmündeki doğruluğu teyit ederek, bu yerlerin açılması birtakım kızların buralara düşmesiyle olduğundan, mutlaka bu tarafı anlamak istedi.

Zemin ve zamana uygun bir soruyla bunu da Kalyopi'den sordu. Burada, "Zemin ve zamana uygun bir soru" dememizin sebebi, Ahmet Efendi'nin bu soruyu sormakta adeta mahcup olmasıdır. Zira sorusunu genellemeyerek, bilakis Kalyopi'ye bu kadar gerçeği kendisine keşfettirdiğinden dolayı teşekkürlerini sunarak daha fazla ilgi, yakınlık ve dostluk göstermiş, fakat kendisince bu gerçekler bilindiği halde nasıl olup da buralara düşmüş olduğunu sormuştu.

Ancak Kalyopi, Ahmet'in bu merakını da gidererek onu memnun edemedi. İlk çekingenliğini Ahmet Efendi naza yorduysa da biraz daha ısrar edince kızcağızın gözleri sulandı, Ahmet Efendi ısrarı artırınca da hüngür hüngür ağlamaya başladı. Dedi ki:

— Boşuna beyim, hiç üzerime varma! Bunu söyleyemem. Hem artık geç oldu. Biraz da uyumaya gayret edelim.

Uykuya gayret edecekler ama gözlere uyku girer mi? Tekrar rakıya ihtiyaç duyuldu. Kalyopi artık sabaha karşı bir zamanda uşağa seslenemediği için aşağıya kadar kendisi inerek Vasili'den bir şişe rakı istedi. Vasili dedi ki:

— Bir değil iki şişe koyalım. Yarın Dudu sana aferin der.

— Hayır, iki şişe çoktur. Birisi yeter. O kadar rakıyı kim içecek?

— Canım, bilmez değilsin ya? Kadehleri doldururken biraz taşırırsın. Dopdolu kadehin hepsi içilmeyeceği için ikincisini doldururken kadehin dibindekini de dökersin. Zaten Marianko Dudu her zaman böyle emretmez mi?

Eğer Kalyopi'nin şimdiye kadar bir müşteri için bir defacık yüreği acımışsa o da şimdi Ahmet Efendi içindi. Sebebiyse o gün gündüzden o gece akşama kadar Ahmet Efendi ile söyleştiği şeylerin kendi yüreğinde de büyük bir acıma uyandırmış olmasıydı. Vasili'nin yüzüne dik dik bir baktıysa da herife dert anlatmanın hiçbir işe yaramayacağını düşünerek, dilinin ucuna kadar gelmiş olan sözleri tekrar yuttu. Hatta rakıyı iki şişe almaya da razı olarak yukarıya geldi.

Meğer rakıyı çok fazla almamış. Dışarıda şafak yeri ağarmaya başladığı zaman Ahmet Efendi'nin gözleri kapandığında, henüz gözleri uyku istemeyen Kalyopi, ömründe kendi isteğiyle bir rakı daha içmeye davrandıysa da şişelerin ikisinde de bir damla kalmamış olduğunu gördü.

Yedinci Bölüm

Ertesi gün Ahmet Efendi gözlerini açtığında havayı gayet açık ve parlak ve Beyoğlu'nun satıcı gürültülerini pek aşırı görmüşse de Kalyopi henüz gözlerini açmayıp bilakis derin bir uykuya dalmıştı.

Şu anda Ahmet Efendi, ilk sabahki gibi sigarasızlık tasasına düşmek korkusundayken yanı başındaki küçük masa üzerine baktı ki, birkaç sigara yapılıp bir tabağın içine üç beş tane kibrit bile konmuş. Ahmet'in zihni, bu nokta üzerinde de bir dakikacık durdu. Kendi kendine, "Acayip! Bu kızlardan bazıları müşterisinin yarın içeceği sigarayı bile düşünebilirlermiş ha? Doğrusu ya, pek büyük önem verilecek şeydir!" diye Kalyopi'yi uyandırmaksızın yavaşça kalktı, sigaranın birini yaktı. Meğer kibrit bir yere sürtüldüğü zaman kapsül gibi çatlayan kibritlerdenmiş. Bu çatlayış Kalyopi'nin gözlerini açtı. Kız:

— Kalktınız ha?

— Evet! Fakat sen yat!

— Yok yok, kahve istersiniz.

— Rahatsız olma Kalyopi, yat!

— Bugün saat ona kadar istediğim gibi hareket etmeyecek miyim?

Kız kalktı. Aşağıya inip biraz sonra yukarıya gelince, Hulusi Efendi'nin de kalkmış olduğunu haber vererek, kahveyi beraber içmek isterse Hulusi'nin mi yukarıya çıkmasını yoksa kendisinin mi aşağıya inmesini tercih edeceğini sordu. Bugün Ahmet Efendi aşağıya inmeyi tercih edince ikisi beraber aşağıya indiler.

Hulusi Efendi, o geceyi yalnız geçirmiş. Akşamki eğlenceye ve özellikle Agavni'nin ettiği uygunsuzluğa dair yakınma yollu sözlerle kahveler içildikten sonra zaten saat on bire gelmiş olduğu için iki ahbap giyindiler. Borçları hesap edilirken Hulusi Efendi için de tam gecelik olarak bir buçuk lira talep edilmesin mi? Halbuki Agavni'nin müşterisini bırakıp gitmesi ve sonradan gelen Ahu'nun bir iki saatlik kalışı için de başkaca ücret verilmiş olması yüzünden Hulusi Efendi'den sadece bir yatak parası alınması lazım gelirdi.

Burası Dudu'ya anlatıldıysa da, "Pazarlıksız giren, haksız çıkar" sözü gereğince haksızlık bizimkiler tarafında kaldı. Zaten böyle yerlerde bu tarz hakları korumaya çalışmak, rezil karıların rezaletlerine meydan açmak demek olup, bizim iki ahbap ise bu çeşit adamlar olmadıkları için, talep edilen geceliği ve gerekli gereksiz bahşişleri de verdiler.

Burada Ahmet Efendi bir iş daha yaptı ki önemsiz olmakla beraber söylemeden geçemeyeceğiz. Dudu, uşak bahşişi olmak üzere efendilerden bir mecidiye almış ve uşağa da, "Vasili! Senin bahşişin bendedir!" demişse de Ahmet Efendi, uşağa bir mecidiyeyi vermenin hane sahibi için düşünülebilecek cömertliklerden olmadığını anladığı için, mecidiyeyi karının elinden alıp uşağa teslim etti. Bu hareket pek yerindeydi. Zira birkaç müşterinin toplandığı geceler, müşterilerden alınan birkaç mecidiyeyi Marianko Dudu'nun uşağa verdiği gerçekten hiç görülmemişti ve zaten uşağın belirli bir maaşı bile yoktu; her gün bir ve en fazla iki çeyrek verir ve fazla olarak uşağın bahşiş adına kaç parası olursa onu da kendi kâr defterine kaydederdi. Şu kadar ki

hiç müşteri gelmediği gün uşağa bir çeyrek değil bir habbe[1] bile verilmezdi!

Kısacası hesaplar da kesilip ödendikten sonra, veda zamanında, bu sınıf karıların müşterileriyle öpüşerek bir daha ne zaman geleceklerini sormaları coşkunluğu ve bu laubali ortamda müşterilerden bir de söz almaları âdet olduğundan bu âdete de uyuldu. Ahmet Efendi içinden dedi ki: "Birbirine en çok sevgi besleyen ve âşık olan iki vefalı yâr bile, olsa olsa ancak bu kadar arzuyla ve hasretle ayrılabilirler."

Gündüz bu vakitler, şu kalabalık içinde böyle pis bir yerden çıkanlara tesadüf etseniz de yüzlerine dikkatlice baksanız, zaten seçtikleri fuhuşperestlikten dolayı pişmanlıkla beraber halkın bakışlarından da utandıklarını, yüzlerinde apaçık bulunan alametlerden anlarsınız. Eğer bir adam size böyle pis bir yerden çıktığı halde pişmanlık ve utanma hissine yenilmediğini söyleyecek ve bu davasında ısrar da edecek olursa asla inanmayınız. O adam, nefsine büyük bir utanmazlık atfediyorsa da, bir adamın insan evladı olup da sarhoş olmadığı ve aklı başında bulunduğu zaman bu kadar utanmaz olması asla düşünülemez. Hele Ahmet ve Hulusi Efendiler, bu iğrenç hanenin kapısından çıkarlarken yalnız insanların bakışlarından değil birbirlerinden de ziyadesiyle utanmaktaydılar. Oradan biraz ayrıldıktan sonra Ahmet Efendi Hulusi'ye dedi ki:

— Nasıl arkadaş? İki geceyi geçen durumumuzdan memnun oldun mu?

— Buraya sarhoş olarak girdiğimiz gibi yine sarhoş olarak çıkmış olsaydık belki memnun olabilirdim.

— Ne demek istediğini anlayamadım.

— İnsan böyle yere girmek cesaretini ancak sarhoşken bulabiliyor. Ya da gecenin karanlığı ve tenhalığı kendisini insanların bakışlarından gizlediği için insan utanmaksızın buralara girebiliyor. Fakat sabahleyin çıkarken iş böyle değil.

---

1 Buğday, arpa vs. gibi ufak ve yuvarlak olan şeyler, taneler.

— Hakkın var. Ben de çıkarken pek utandım. Dükkâncıların hepsi bize bakarak gülüyorlardı. Hele şu odun yarmakta olan herife dikkat ettin mi?

— O da mı bize güldü?

— Hayır! O bize dikkat etmedi ama ben ona dikkat ettim. Alnının teriyle ekmek parasını kazanmak için balta sallayan gayret sahibi bir adama karşılık, kendimi bir kerhaneden çıkan düşkün ve melun bir adam gibi görünce yüreğim sızladı!

— Neyse dünyanın bu köşesini de görmüş olduk deriz.

Gerçi bu da bir teselliydi ama Ahmet Efendi, arkadaşının bu sözünü tamamıyla onaylamadı. Zira dünyanın bu köşesini henüz kendi istediği kadar görememişti. Bunun için arkadaşına hiçbir cevap vermeyerek önceki akşam yemek yemiş oldukları lokantaya geldiler. Mükemmel çorbalarla kahvaltı ettikten sonra iki ahbap birbirinden ayrılıp her biri kendi işine gittiler.

Birbirinden ayrılan bu iki ahbabın ikisinin de yüreklerinde birer şey vardı ki birbirlerine söylememişlerdi. Hulusi Efendi, Agavni denen karıyı pek beğenmiş olup, karının diğer bir müşterisinin ortaya çıkmasından fazlasıyla canı sıkılmışsa da bu can sıkıntısına rağmen Agavni'yi yine değerlendirmeye değer bulmaktaydı. İçinden kendi kendine diyordu ki: "Kızın geçerli sebepleri var. Şimdiye kadar gördüğüm bu türlü kızların en güzeli kendisi olduğu gibi, billur gibi bir sese ve gayet güzel bir de musiki usulüne sahiptir. Şendir. Şuhtur. Meclisi neşelendirir. Buralara gelenlerin arayacakları kız da olsa olsa kendisi olur. Ben nasıl onu diğerlerine tercih ediyorsam herkes de tercih eder."

Bu düşünce Hulusi'yi götüre götüre ta Agavni'nin kalbini çalmaya karar vermek derecesine kadar götürmüştü. Zira kızın böyle kendilerini terk ederek başka bir müşteriye gitmesinin, o müşterinin kızı gerek akçe gerek iyi muamele ve bir dereceye kadar muhabbet yönünden etkilemiş olmasından kaynaklandığını görmüştü. Bu düşünce üzerine dedi ki: "Bir daha geldiğim zaman kıza başka türlü davranırım. O

türlü davranırım ki şayet bir başka müşterinin yanında olsa bile, ben gelirsem onu bıraksın da bana gelsin!"

Kızın başka müşteriyi bırakıp da kendisine gelmesi fikrinin Hulusi'de olduğu gibi Ahmet'te de tamamıyla bulunması garip tesadüf değil midir? Çıktıkları yere girmiş olmalarından dolayı o kadar pişmanlık duymuş olan bu iki uslu, akıllı efendinin ikisi de, kızlar bir başka müşteride oldukları zaman gelecek olsalar, onları terk ederek kendi yanlarına gelmelerini düşünüyorlardı! Halbuki müşterilerin hepsi böyle düşünür. Hepsi bu gayrettedir. Pek çoğunu mahvederek, Kalyopi'nin anlattığı çerçi Acem gibi, tacirken çerçi ve zenginken züğürt ve namuslu ağırbaşlı adamken rezil rüsva haline koyan da bu gayret değil midir?

Şu kadar ki Ahmet Efendi kızın bir müşteride bulunduğu zaman onu terk edip kendisini tercih etmesini Hulusi'den biraz daha başka türlü düşünmekteydi. O da içinden kendi kendine demişti ki: "Zavallı Kalyopi! Eğer kumanda kendisinde kalsaydı bir gececiği olsun iffetli kadınlar gibi rahatça geçirecekti. Aman ya Rab! Bir gececik rahatı nimet sayacak hale gelmek ne beladır! Zavallı kızcağız! Gönlü ne kadar açık! Zihni ne kadar geniş! Gönlüne, zihnine neler geliyor! Tükçesi az olmayıp da zihni ve kalbinden geçenleri tamamıyla ifadeye gücü yetse daha nelerden bahsetmeyecek! Hakikaten cihanın en garip şeyleri bu yerlerde bulunur. Bu yerlerin halleri güzelce bilinirse insanlara mutluluk veren şeylerin neler olduğu asıl o zaman anlaşılacak. Çoluğuna çocuğuna bir kuru ekmek sağlayabilmiş olan bir fakir adamı, çoluğuyla çocuğuyla beraber bahtsız ve zavallı sanıyoruz. Onlar da kendilerini, feleğin güler yüzünü görmemiş zavallılar zannediyorlar. Halbuki onlar, şu kuru ekmeklerini, ailece birbirine yâr ve yardımcı olarak hiçbir şeyden yüzleri kızarmadan yiyorlar. Öte tarafta genç, güzel, kalbindeki hisleri yerinde bir kız var ki ailesinden uzak kalmış. Namusunun pahasını kan, irin yer gibi yiyor! Bu kızın güzel elbiseleri, süsleri filanları kendisi için lanet edilen bir şey olup, o fakir ailenin yamaları, yırtıklarıysa sabır ve kanaatlerinin delili olduğu için övünç ve

gurur kaynağı olmalıdır. Niçin olmamalıdır? Niçin olmuyor? Of! İnsanoğlu şu kadarcık olsun filozof olup da bu hikmet ve gerçeğin aslını ortaya çıkarmayı başarsa, en büyük sıkıntı ve sefaleti bile işine övünç kaynağı bulacak."

Kendi kendine bu yorumu yapan Ahmet de aynıyla Hulusi Efendi gibi, ta kızın kalbini çalmaya lüzum görmeye kadar varmasın mı? Yine kendi kendine dedi ki: "Şu kızcağız bir günü rahat geçirmeye ihtiyaç duyuyor. Bir güncük olsun kendisini bir şehvet düşkünü zamparayla beraber görmeyerek kendi haline acıyan bir dostla beraber yaşamaya ihtiyaç duyuyor. Bari şunu bir gün mesut edeyim. Hem benim ne fikirde adam olduğumu anlayacak olursa bir başka müşterinin yanında bulunduğu zaman, ben gelsem beni ona tercih eder!"

İki ahbabın kalbindeki hisler ve zihnindeki düşünceler bu merkezde olmasına rağmen bir de çıktıkları hanede bunlar hakkında yapılan bir konuşmaya kulak verelim. Bu konuşma, Hulusi ve Ahmet Efendiler çıktıktan yarım saat sonra diğer haneden dönmüş olan Agavni ve Kalyopi arasında geçmişti. Agavni, Dudu'nun Hulusi Efendi'den de bir gecelik almış olduğunu, Kalyopi'den haber aldığı için Dudu'ya demişti ki:

— Dudu! Bizim markaları verir misin?

Bu yerlerde "marka" denen şey kemikten ve fildişinden üretilmiş tavla pulu gibi şeylerdir ki bazıları bir ve bazıları yarım mecidiye değerinde olup hane sahibi, müşterilerden gecelikleri alınca bundan kızların hissesini vermiş olmak için ellerine lüzumu kadar marka verir. Sonra hafta başı geldiğinde bir kızın elinde ne kadar marka bulunduğu hesap edilerek ona göre hakları ödenir.

Marianko Dudu, Agavni'den bu sözü işitince oldukça fazla şaşkınlık göstererek dedi ki:

— Nasıl marka?

— İşte Hulusi Efendi midir nedir? Bu geceki heriften aldığın gecelikten bizim hisse!

— Sen delirdin mi? Gecelikten ne hakkın var ki marka istiyorsun?

— Ya senin o adamdan gecelik almaya ne hakkın vardı?

— Senin nene lazım? İş becerenindir. Ben işimi becerdim. Geceliği aldım.

— Öyle ama geceliği benim adıma almışsın. Benim adıma alınan gecelikteyse benim de hakkım vardır.

— Gecelikte hak arayan kaltak, müşterisinin yanında bulunur. İki müşteriden hak alacak değilsin ya?

— Üçten bile alırım kuzum.

— Hem ben o geceliği senin için almadım.

— Ahu için mi aldın? Kalyopi bana onu da söyledi. Ahu için iki saatlik ücreti ayrıca almışsın.

— Vay, Kalyopi benim evimin içinde casus mu kesilmiş? Kız sen öyle her gördüğün, işittiğin şeyi herkese söyleyecek misin? Sana merhamet ederek işini gördüğüm ve seni evime kabul ettiğim için mi iyiliğe karşı bu kötülüğü ediyorsun?

Kalyopi — Ben bunda darılacak bir şey olduğunu bilmediğim için söyledim Duducuğum!

— Nasıl darılacak şey değilmiş? Ben herifleri ahmak bulurum da istersem on lira, yüz lira sızdırırım. Kimin vazifesi? Bir kız kaç müşterinin koynuna girerse hakkına göre para alır. Yoksa Agavni Hanım benim ortağım değil ya?

Agavni — Müşteriyi aptal bulur da on lirasını sızdırırsan kendi adına sızdır. Fakat sen Hulusi Efendi'den benim adıma para aldın, mademki herif kendisinden kaçan bir kızın adına bile para veriyor, demek oluyor ki beni seviyor da onun için veriyor.

— Seni seviyor mu? Ne çabuk! Parayı seni sevdiği için vermedi. Acemi bir zampara olduğu için verdi.

— Ben öyle lakırdı bilmem Dudu, ya hakkımı verirsin ya da buralarda duruculardan değilim.

— Borcunu verir, istediğin yere gidersin.

— Onu da verebilirim. Fakat düşün ki senin evine şeref veren benim! Ben buradan gidersem en iyi müşterilerinden birçoğunu kaybedersin.

— Sana da şeref veren benim evimdir. Sen de böyle temiz pak bir yer bulursan müşteriyi götür.

Bu yüzden başlayan mücadele, bir kitaba yazıldığında kalemin bile utanacağı rezalet sözler alınıp verilmesine kadar varmışsa da son durumda ne Agavni haneden çıkmış ne de Dudu onu kovmuştu. Hulusi'den aldığı gecelikten iki mecidiyesini Agavni'ye vermek yoluyla barış imzalamışlardı.

Ancak Agavni ile Kalyopi, Dudu'nun yanından çıktıkları zaman Kalyopi demişti ki:

— Ne kadar ayıp oldu. Hem ben dikkat ettim ki Ahmet Efendi, Hulusi için de para istendiğine pek ziyade kızdı. Fakat kendileri pek terbiyeli adamlar oldukları için ses çıkarmayıp parayı verdiler.

— Ayıp oldu mayıp oldu. O benim neme lazım? Eşek herifler, vermeyeydiler.

— Ama böyle söyleme Agavni! Onlar eşek herif değil nazik adamlar.

— Eşek herif olmayan buraya gelmez.

— Herkes bir değildir Agavni!

— Herkes birdir kuzum! Buraya gelenlerin hepsi birdir. Hatta Dudu bu parayı aldığına pek iyi etti. Benim kızışım ise aldığı paradan bana da vermediği içindir. Zampara kısmından ne kadar çok para alırsan seni o kadar çok sever. Eğer sevmeyecek olursa para vermez. Bundan anlarsın ki sana sevgisi var mıdır yok mudur. Eğer sevgisi var da para da veriyorsa almamak adeta eşekliktir.

— Bilirim ama doğrusunu istersen derim ki, ben bu adamlar gibi adam görmedim Agavni! O Ahmet Efendi neler söyledi, eğer işitseydin sen de benim gibi söylerdin.

— Ben onlar gibi ukalanın pek çoğunu gördüm. Birçok şey söylerler ama sonunda paraları verdikleri zaman kendileri de anlarlar ki dünyada en doğru bir şey varsa o da paradan ibarettir.

— Vallahi sana doğrusunu söyleyeyim. Ahmet Efendi bir daha gelecek olsa da benimle yatmak için parası olmadığını söylese, bedava kendisiyle yatardım.

— Bunu ben de her gözümün kestiği müşteriye yaparım. İkinci defasında fazlasıyla para alacak olduktan sonra! Hey kuzum, biz kaç yıllık günahkârız. Buralarını bilmez miyiz?

— Öylesi değil. İkinci defa da almamak üzere!

— Korkarım herife gönül verdin. Vay Ahmet vay! Bir kucak sakallı, kırk yaşındaki herife gönül vermek! Fakat bilmiş ol ki sen gecelik almayacak olsan bile Dudu kendi evinde bedava yatırmaz. Eğer pek seviyorsan Dudu'nun payını da sen vermelisin!

— Seninki geldiği zaman veriyor musun?

— Sen bana ne bakarsın aptal! Sen benimle bir misin? Bak ben Dudu'ya, "Buradan gidersem, en iyi müşterilerinden pek çoğu gider" deyince aklı başından gidiyor. Senin dostun kaç belli başlı müşterin var bakayım?

— Hiç yok!

— Yok tabii! Seni koynuna alan bir daha almıyor. Ben sana her zaman söylüyorum ama kime söylersin? Na kafa! Fakat mademki Ahmet Efendi'yi beğeniyorsun, bari kendini de ona beğendirmeye çalış da yavaş yavaş dostların artsın! Dudu da sana asıl o zaman değer verir. Herif geldiği vakit rakının, mezenin filanın en âlâsını, en çoğunu iste! Pek iste! Hem öyle fasulye piyazı, çiroz salatası filan değil. Anlıyor musun? Âlâ yemek! İnce yemek! Dudu'yu da davet ettir. Hele herifi kandırabilirsen Dudu için bir hediye iste! Anladın mı? Kendin için acele etme! Bir kere Dudu için verirse artık senin için mutlaka verir. O zaman Dudu da seni başka kızlar gibi tutmaz. Sözümü dinle diyorum. Adam olmak istersen dediğim gibi gidersin. Yoksa bu kerhanelerde yalnız gecelikle kalırsın, nafile, hiçbir şey kazanamazsın.

İşte bizim iki ahbabın çıktıkları yerde kendi haklarında söylenen sözler bunlardı ki bunları Hulusi ve özellikle Ahmet Efendi işitmeliydiler.

Gerçi Kalyopi işin başında Agavni'nin verdiği bu nasihatlerin, alçakça bir ders olduğunu insaf gözüyle görerek iğrendiyse de biraz düşünüp taşındıktan sonra Agavni'ye hak bile verdi. Kendi kendine dedi ki: "Öyle ya! Yabanın herifini beğenmek, sevmek akıl kârı mıdır? Ne kadar beğenirsen beğen. Ne kadar seversen sev! Herif senin olacak değil ya? Eğer evliyse karısına hayrı olmayan bir heriften sana ne ha-

yır gelir? Eğer bekârsa zaten şimdiye kadar bin karıyı elden geçirmiş olduğu gibi, bundan sonra da daha bin tanesini elden geçirmek için bu yerlerde gezip dolaşıyor. Eğer bir karıya sadık kalacak adamlardan olsaydı evlenirdi. Hakkı var, Agavni'nin hakkı var. Bu zamparaları beğenmek, sevmek adeta eşekliktir. Onlar buraya bizim için gelmiyorlar. Kendi zevkleri için geliyorlar. Mademki kendileri için geliyorlar, bize ne kadar para verirlerse yanımıza kâr olarak o kalır. Bir daha gelirse bakayım bir tecrübe edeyim. Eğer para çıkma imkânı varsa hiç durmam."

Kalyopi'nin aslında temiz kalpli bir kız olduğuna hiç şüphe yoktu. Fakat insanda yaradılışın hükmünden ziyade karakterin hükmünü kabul etmek kaçınılmazdır. Bazı bilimadamlarının incelemelerine rastladık ki, ahlak yaradılış gereği olmazsa terbiyenin hiç etkisi olamayacağı iddiasında ısrar ediyorlar. Doğrusu birçok örnek bu iddiada bulunanlara hak vermeye insanı mecbur ediyor. Ancak adı geçen örneklerden daha çok olmak üzere, karakterin hükmünün yaradılışa galip olduğunu genel bir kural olarak kabule her zaman mecburiyet duyulur.

Tütün içmek, insanda yaradılış gereği bulunduğu halde insan bunu bir karakter özelliği olarak görünce, bir daha bırakmamak seviyesinde mahkûmu oluyor. Zaten karakter, yaradılıştan daha kuvvetli olmasa yaradılışa galip gelebilir miydi?

İnsanın aldığı terbiye, kendi yaradılış güzelliğini kötülüğe çevirmede pek büyük bir etki gösterir. İşte Kalyopi de yaradılış güzelliğine sahip bir kızcağızken Agavni'nin şeytani ilhamına yenilmiştir. Öyleyse meselenin tersi de inkâr edilemez olmalıdır. Yani fena bir yaradılışa sahip olan adam da iyi bir örnekten aldığı güzel terbiyeyle bayağı huy değiştirebilir.

Ama bir adamın yaradılışı zaten fena olup da, üstüne aldığı terbiye ve gördüğü örnekler de fena olursa o adam artık o kötü insanlardan olur ki görünüşü insan olduğu halde kalbi şeytandan başka bir şey olamaz.

İnsanlık bunlarla iftihar edemez, bilakis mahcup olur.

Karakterin yaradılışa galibiyetini açıkça görmek için bu fahişe kızların yine kendi fahişeliklerinden başka bir ayna aramak lazım mıdır? Düşünülmelidir ki yaradılışları dahilinde olarak bunlar melek gibi masum ve iffetli yaratılmışlardır. Bir adam şakada biraz ileriye varacak ve çenesini okşayarak bazı arzu ve hislerini kendisine anlatacak olursa utançlarından kıpkırmızı kesilmek, kendilerinin namusları ihtiyacındandır. Nefsin his ve hevesleri kendilerinde de bulunduğundan, gece yataklarına girdikleri zaman gibi boş zamanlarında, içlerini ateşli bir heves ve özlem tatlı tatlı yaktığında, bu ateşe bir kat daha alev verecek olan arzulu bir el, kendi göğüslerine doğru uzanacak olsa adeta ürkerler, korkarlar. Şimdi Agavni'nin ve Kalyopi'nin fahişeliklerine kendilerince güya zararsız bir tabir olmak üzere buldukları "günahkâr" tabirinin gerçek anlamı olmak üzere, "orospu" tabirini kendilerine layık bulmak, bu melekler kadar namuslu olan kızlar için o kadar uzaktı ki, şayet yaşıtlarından biri onları bu tabirle aşağılayacak olsa, üzüntülerinden hüngür hüngür ağlarlardı.

Yaradılışları genel olarak bu şekilde olan kızlar, nasıl olup da şimdi fuhuşu kendilerine bir iş ve kazanç saydıkları halde utanmak, arlanmak, akıl ve hayallerinden bile geçmiyor? Yaradılışın bir karaktere dönüşümünde bu kuvvet nereden geliyor?

Hiç şüphe yok ki yanlış terbiyeden!

Gerçi hiçbir anne kendi kızını sonradan bu pis yerlere devam ettirmek için terbiye etmemiştir. Bundan dolayı, "yanlış terbiye" dendiği zaman anne kucağında alınan terbiye anlaşılmamalıdır. O terbiyenin de bu meselede hiç etkisi yok değildir ya... Fakat kastedilen kötü terbiye, bu kızların birbirlerinden görerek aldıkları terbiyedir ki işte onun örneği de Agavni'de görüldü. Agavni'nin söylediği sözlere, Kalyopi hak vermekle bu sözlerin hükmünü zihnine ve kalbine yazmış oldu. Arada bir önceki temiz kalbi, bu yargıları kalbinden silmeye davranacak olsa bile nasihatlerin ve örneklerin art arda sıralanışı hükmün ilk zihne nakşedilmesini takvi-

ye ede ede, sonunda onu adeta çelik üzerine kazınmışçasına kuvvetlendirir. Bir kere de kazındı mı? Artık Eflatun'lar Sokrat'lar eksiksiz gelip olanca felsefelerini dökecek olsalar, onun kalbini temizleyemezler. Bu karakter arınması şahsiyetin oluşumunda "üçüncü!" sayılması lazım gelen üçüncü bir etken demek olup onun olmasıysa o kadar kolay mıdır?

Bu düşüncelerin, Ahmet Efendi'nin düşünceleri olmadığını hatırlatalım. Ahmet Efendi'nin henüz zihnini buralara yönlendirmeyip ne düşünce ileri sürdüğünüyse yukarıda söyledik. Bundan sonra zihni buralara varacak olursa o başkadır. Şimdiki haldeyse Kalyopi'nin yanına bir daha gidecek olursa kızın kalbini çalmaya çalışmak fikrindeydi ki Hulusi Efendi'nin de, yalnız bakış açıları birazcık farklı olmak üzere, bu fikir ve istekte bulunduğu malumunuzdur.

Sekizinci Bölüm

Fransız Tiyatrosu oyuncularını izleme vesilesiyle Marianko Dudu'nun hanesinde iki gece misafirliğe kadar varılmış olan bu Beyoğlu eğlencesi üzerine, bizim Hulusi ve Ahmet Efendiler bir hafta kadar işleriyle güçleriyle meşgul olmuşlardı. Gerçi Hulusi'nin güç sayılacak tarzda bir işi yoktuysa da Ahmet Efendi, öyle işlerinden iki gün kaybedebilecek kadar serbest adamlardan olmadığından, bu iki günlük eğlencenin acısını çıkarabilmek için cidden bir hafta kadar çalışmaya mecburdu.

Aralarındaki yakınlık, hemen her gün Hulusi ile Ahmet'in görüşmelerini gerektirdiğinden, bunlar görüştükçe Agavni ve Kalyopi hakkında söyleştikleri de oluyordu. Nihayet bir gün şu kızlara bir daha gitmeye karar verdiler. Zaten bu arzu ayrı ayrı ikisinde de bulunduğundan bu defa verilen karar, öyle uzun uzadıya ön konuşmayı gerektirmemişti. İkindiden sonra iki ahbap kalkıp Beyoğlu'na vardılar ve başka bir yerde dinlenmekle vakit kaybetmeksizin doğruca Marianko Dudu'nun hanesine yöneldiler.

İlk defasında halktan utanmak, yalnız haneden çıkıldığı zaman duyuluyorken bu defa haneye girilirken de mahcubiyet duyulduğunu unutmamalıyız. Nasıl unutulur ki, gerek Ahmet gerek Hulusi, kapıyı çalıp da içeriden de kapı açıldığı zamana kadar yüzlerini kapıya yapıştırmak derecelerine kadar sokulup bu yolla yüzlerini halktan gizlemeye çalışmış ve kapının bir an evvel açılmasıyla şu beladan kurtulmayı dilemişlerdi.

Bu defa gerek gündüz olduğundan ve gerek kendileri artık buraca bilinmiş, belli başlı müşterilerden olduklarından öyle kapı önünde kontrol ve sorguya da gerek kalmamıştı. Hatta içeriye girdikleri zaman uşak Vasili bunların yüzüne bakıp manalı manalı bir de gülmüştü ki, bu gülüşün manası pek açık olduğu için burada açıklanmasına gerek kalmaz.

Dudu'nun yardımcısı olan karı, bizim iki ahbabı görünce Agavni ile Kalyopi'ye seslenerek, "Kocalarınız gelmiş!" cümlesini de ilave etti ki, bugün Ahmet Efendi ilk nefreti bu söz üzerine hissetti. Fakat bugünkü bu nefret ilk defa gelindiği zaman ortaya çıkan nefretlerle kıyaslanamaz. Bugün Ahmet Efendi kendisini diğer zevk düşkünleriyle bir tutmamakta, buraya öyle rezil bir fuhuş mecburiyetiyle değil sadece insanlığın bu yönlerini de öğrenmek merakıyla geldiğini düşünerek kendi kendini teselli etmekteydi.

Kızlarda merdivenden aşağıya doğru yuvarlanırcasına bir acele vardı ki, görseniz hakikaten kırk yıldır gelmelerini bekledikleri ve özledikleri sevgili kocaları, vefalı yârları gelmiş de onları karşılamaya koşuyorlar zannederdiniz.

Bununla beraber bu halin birazı bizim iki ahbapta da vardı. Hulusi, kızın bu aceleyi ilk gece ettiği yolsuzluktan dolayı özür dilemek mecburiyetine bağladı ki bir dereceye kadar hakkı da vardı. Agavni, sesi güzel olduğu kadar dilbazlığı da mükemmel bir kadın olduğundan Hulusi'yi karşılarken, "Kocacığım! Size pek mahcubum ama ne yapayım? Bir belalı herifle belaya girmek de akıl kârı değildir. İşte bizim de bu kusurlarımız vardır. Affınızı rica ederim" diye özür dilemeye başlayınca, gerçi bu özürlerin ne kadar saçma

şeyler olduğuna asla şüphe edilemezse de, Hulusi Bey için o kadar ince eleyip sık dokunmak zamanı olmadığından ve zaten buraya kızı eleştirmek için değil onunla uzlaşmak için gelmiş bulunduğundan, özrü derhal kabul etti.

Kalyopi ise bu kadar yetenekli bir kaltak değildi. Ahmet'in gönlünü almak için yalnız, "Kocacığım! Bizi çok beklettiniz!" sözlerini bulabildi, fakat Ahmet bu kızın kendisinden korkmadığını hem bu halinden hem de daha önce yaşanan iki gecenin gidişatından anladığı için, Kalyopi'nin gösterdiği cana yakınlığın gerçek olduğuna Hulusi'den fazla inandı.

Yukarıya vardıkları zaman Agavni'nin Hulusi'ye sevgi ve sadakatini ispat için söylediği sözleri Ahmet Efendi işitmek istemiyordu. Zira kız, Hulusi'ye bağlılık teklifine kadar varmaktaydı ama Hulusi bile buna inanmamakta ve yalnız nezaketen memnuniyet göstermekteydi. Ahmet ise Kalyopi'ye dedi ki:

— Sana bir geceyi daha rahat geçirtmeye geldim.

— Teşekkür ederim efendim.

— Daha doğrusunu istersen rahatsız geçirtmeye geldim. Zira geçirdiğimiz iki gece zannederim senin için en rahatsız gecelerden olmuştur. Sana neler sordum! Ne cevaplar aldım.

— O sorular, o cevaplar beni rahatsız etmezler. Bilakis bana pek ziyade rahat ettirirler. Zira bir derde ortak olanlar ne kadar çoğalırsa asıl dert sahibi o kadar teselli bulur.

— Acayip! Sen kendini burada dertli mi sayıyorsun?

— Sorduğunuz soruları, verdiğim cevapları eğer unutmadınızsa bu soruyu hiç sormamalıydınız.

— Neyse! Şimdi olmaz, sonra konuşuruz.

Ahmet ile Kalyopi arasında geçen bu sözlere de Hulusi Efendi kulak vermek istemiyordu. Her ikisi konuşmalarıyla meşgul olarak sözlerini bitirdikten sonra o akşam nasıl eğlenmeleri lazım geleceğini konuşmaya başladılar. Kumandayı yine Kalyopi'ye terk etmek meselesi sadece bir şaka olmak üzere hatırlanarak birçok sözlerden, kahkahalardan, sevinçlerden sonra nihayet Agavni'nin şu sözünde karar kıldılar:

— Öyle hesapla, düşünmeyle, kararla eğlence düzenlenemez kuzum! Böyle şeylerde emir ve ferman rakı hazretlerinindir. Aklımıza ne gelirse onu yapmak üzere hemen mastikaları hazırlayalım. Zira ben sabahtan beri, bu akşamı kana kana rakı içmekle geçirmeye hazır bir adam arıyordum.

Ahmet — Demek oluyor ki sana rakı içirecek, seni eğlendirecek bir adam olsun da kim olursa olsun öyle mi?

Agavni — Pek de öyle değil beyim! Böyle yerlerde ömür geçiren bir kız, insanı gördüğü anda ne çeşit adam olduğunu tanır. Sizden hoşlanmayacak olsaydık, geldiğinizi haber alır almaz sizi karşılamaya can atmazdık. Şunu da biliniz ki öyle on beş müşterinin önünden beğenilmeyerek kovulup da haftada, on beş günde bir müşteri bulan karılardan da değiliz.

Ahmet — Darılmayın efendim! Hakkımızda gösterdiğiniz yakınlığa ve özel ilgiye özellikle teşekkür bile ederiz.

— Estağfurullah efendim. Hem şunu da bilmelisiniz ki sizin hükmünüz yalnız kendi karınıza geçer. Bana ise kocacığımın hükmü geçer.

Hulusi — Bunun böyle olmadığını da siz bilmelisiniz efendim. Biz iki ahbap hep birlikteyiz. İkimizin de birbirimize hükmü geçer!

Agavni — Haydi bakalım, hükmü geçer, hükmü geçmez diye kavga edersek aferin bize! Hayır efendim hayır! Kimsenin kimseye hükmü geçmez. Herkese yalnız Akyazılı Sultan'ın[1] emri geçer.

Bu söz üzerine bir kahkaha daha koptu. Karının bu zarafetini, Hulusi de Ahmet de gayet beğendiler. Özellikle Agavni'nin Türkçesi öyle Kalyopi gibi Rum Türkçesi değildi. Ermeni Türkçesi de olmadığına önemle dikkat çekelim. Karı, gerçekten bu yerlerin müdavimlerinin en kalburüstü olan adamlarıyla düşe kalka, zekâsı da fevkalade olduğu için Türkçeyi öyle kısaca, "fefkalade" diyen Ermeniler gibi değil en doğru söyleyen Türkler gibi konuşuyordu. Bundan dola-

---

1 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın başında yaşamış, Otman Baba'nın ölümünden sonra kutup seçilmiş, Balkanlarda Alevi-Bektaşiliği yaymak için uğraşmış Anadolu ereni.

yı, Agavni'ye ait burada kaydettiğimiz sözleri adeta pek az değişiklikle kaydetmekteyiz.

Kısacası rakılar ısmarlandı. Mezeleri de eksiksiz olarak geldi. İlk gelen dört şişe, birkaç dakika içinde boşaldı. Agavni, "Acayip! Bu şişeleri ne halt etmeye boş getirmişler" diye bir zarafet daha taslayıp Vasili'ye hitap ederek bir nara attı. Şişeler tazelenince bunlar da neşelerini buldular.

Ama ne şarkılar! Agavni tek başına bir bando mızıkaya bedeldi. Ya raksları? Ya çingene karılarını taklit edişi?

Karının her yaptığı şey hakikaten dikkate değerdi ama Ahmet Efendi bütün dikkatini Kalyopi'ye vermişti. Zavallı Kalyopi! Her ne kadar Agavni'ye ayak uydurmaya çalışıyorsa da bir aceminin bir üstada ayak uyduruşundaki çekinceler Kalyopi'de fazlasıyla bulunduğundan, Ahmet ile Hulusi şu bizim içki meclisi hakkındaki düşüncelerini Fransızca olarak birbirlerine söyledikleri esnada, Kalyopi'yi bir "acemi orospu" ve "orospu çırağı" diye nitelendiriyorlardı. Bu nitelemenin, Hulusi Efendi nezdinde bir yergi ve fakat Ahmet Efendi nezdinde bir övgü olduğuna dikkat lazımdır. Hulusi Efendi, mademki böyle bir rezil yere gelinmiştir, bari buradaki karıların en mükemmeliyle eğlenelim düşüncesinde olduğu için, Kalyopi'nin acemiliği ve çıraklığı onun fikrince bir eksikti ama Ahmet Efendi daha çok insanlık hallerini araştırmak için buraya geldiğinden, Agavni'nin tam tersi bulunan bu kızın acemiliğini, çıraklığını bir özel yetenek olarak kabul ediyordu.

Saat yedi buçuk, sekize kadar hep bu şekilde içildi ve sohbet edildi. Şişeler, on altıya ulaştı ki adam başına dörder şişe demek olup, birbiri üzerine otuz beşer dirhemden yüz kırk dirhem demekti. Fakat ertesi gün için Agavni'nin Marianko Dudu'dan bir büyük aferin kazandığını da unutmamalıdır. Zira on altı şişe rakı tükettirmek Marianko Dudu'ya sekiz mecidiye kazandırmak demek oluyor, mezeler filanlar da hesap edilince yalnız işret masrafı iki liraya ulaşıyordu.

Bunlar böyle eğlenirlerken diğer tarafta başka bir kumpanyanın da vur patlasın naralarını yükselttiğini bildirirsek, bu gecenin olaylarını eksiksizce anlatmış oluruz. Böyle iki

kumpanya birleştiği zaman genellikle kafalar hararetlendikten sonra, "Adam! Aramızda teklif yok ya! Haydi, birleşelim de hep birlikte eğlenelim!" diye o zamana kadar hiç de birbirini tanımayan adamların kırk yıllık dostmuşçasına birleşmeleri de bu yerlerin hususi hallerindendir. Hatta aksinin de gerçekleştiği az değildir. Yani iki kumpanyanın bu şekilde birleşmesinin aksine rekabete kalkışarak, taraflardan hangisi çok içer, çok güler, çok söyler, çok çağırırsa galibiyetin onda kalacağı iddiasıyla sonunda kavgaya dövüşe kadar varılır. Ancak bizim iki ahbap, bu çeşit adamlardan olmadıkları gibi öteki kumpanyada da oldukça ağırbaşlı adamlar bulunduğundan her ne kadar işi teklifsizliğe bozarak birleşmedilerse de öyle rekabete de kalkışmadılar, her iki taraf kendi âlemlerinde, kendi halleriyle hallendiler.

Derken yemek lakırdısı meydana çıktı. Kalyopi zaten mezelerle karnı doymuş olduğundan bahisle yemeğe lüzum göstermediyse de Agavni yemeğe hem de mükemmel bir yemeğe lüzum gösterdi, bu lüzum Ahmet ile Hulusi tarafından da tamamıyla onaylandı.

Lakin yemeği ne şekilde tedarik etmeli? İşte burası önemli bir mesele halini aldı. Herkes bir şey söyledi. Nihayet Ahmet dedi ki:

— ... oteline gitsek de yemek listesini okuyarak canımız her neyi isterse emretsek olmaz mı?

Agavni — Orası bizi kabul eder mi?

Ahmet — Neden kabul etmesin? Parasıyla değil mi? Sadece orada biraz sesimizi keseriz. Yok, eğer sizce bir mâni varsa onu bilmem!

Agavni — Sizin gibi adamlarla olduktan sonra Dudu hiçbir şey söylemez. Fakat sizin oraya hiç karılarla gittiğiniz var mıdır?

Hulusi — Benim gittiğim yoktur.

Ahmet — Benim pek çoktur. Bundan yedi sekiz sene önce pek çok giderdim.

Hulusi — Yedi sekiz sene önceyle şimdikinin arasında fark varsa?

Ahmet — Hayır! Lokanta hâlâ o müdürün idaresi altında! Canım zaten balo zamanlarında *soupe*[1] için herkes gitmez mi?

Agavni — İyi dedin, iyi dedin! Herkes gider elbette! Şimdi aklıma geldi.

Hulusi — Öyle ama karnaval mevsimi başka, şimdi başka.

Ahmet — Karnaval daha dün bitti. Canım sizin neyinize lazım? Ben sorumluluğu alırım.

Agavni — Biz de kovulursak hiç darılmadan, ırzımızla namusumuzla kıçımıza bakarak dönmeyi üstleniriz vesselam!

Bir kahkaha da bu konuşmaya son verdi, dördü de sarhoşluktan sallanmakta bulunan arkadaşlar gitmeye hazırlandılar. Karılar yeniden giyinmeye mecburdular. Erkekler de gömleklerini, boyunbağlarını, bileklerini filan düzeltip ceketlerini giydiler.

Bir de Ahmet Efendi, Kalyopi'nin tepeden tırnağa kadar siyahlar giymiş olduğunu, yani matem ve yas kıyafetinde bulunduğunu görmesin mi? Dedi ki:

— Vay! Bizim Kalyopi Hanım yas tutuyor. Korkarım sevgilisiyle kavga etmiş olmalı.

Zavallı Kalyopi'nin gözlerinden yaş boşandı. Ahmet Efendi'ye Agavni cevap vererek dedi ki:

— Rica ederim kızcağızı ağlatmadan götürelim.

Ahmet — Bu ricaya ne gerek var?

Agavni — Gerçekten yas tutuyor da onun için!

Hulusi — Kimin yasını?

Agavni — Kız kardeşinin yasını! Hem de nasıl bir kız kardeş? Hem de nasıl bir ölüm!

Bu söz üzerine Ahmet Efendi Kalyopi'nin yüzüne baktı; kızcağız ölü çehresi gibi bir çehreye bürünerek gayet suskun ve cesur bir tavırla gözlerinden yaş akıtıyordu. Yanına sokularak, "Kızım! İstersen gitmeyelim!" dedi. Doğrusu Kalyopi, hiç de gitmekten memnun olacak değilse de cemiyetin zevkine mâni olmak da istemediğinden, gitmekte ısrar etti.

---

1 Çorba.

Gözlerinin yaşlarını yakıcı ahlarıyla kurutarak en önde yürümeye başladı.

Al, Ahmet Efendi'ye bir merak daha. Hem de o zamana kadar ortaya çıkan merakları, meseleleri çözerek def etmeksizin birbirinden büyük meraklar birbirini takip ederek açılıyordu. Kendi kendine dedi ki: "Zavallı kızcağız! Henüz 17 yaşında! Hem de matem içinde. Hem yas tutmaya, gözlerinden yaş akıtmaya kalben ve bedenen mecbur hem de bulunduğu sanat gereğince gülüp oynamaya ve neşe göstermeye mecbur! Aman ya Rab! Ne fena hal! Ne fena yazı!"

Bu acı düşünce, adeta Ahmet'in sarhoşluğunu geçirmişti. Dört kişi, sokağa çıktıkları zaman, bir ara araba gerektiğinden bahsolunduysa da gidecekleri yer, zaten dört adım olduğu için o lüzum reddedildi. Böyleyken Hulusi Bey, Agavni'ye kol vermekten kaçınarak dört beş adım arayla yürümekteydiler. Hakkı da var ya? Bu çeşit kızlarla kol kola gezmek nasıl mümkün olur? "Kadın" sıfatının gereğini taşıyan şeyler olsalar hiçbir engel olmaz ama böyle ortalık malı şeylerle Hulusi Efendi gibi bir adamın caddede yürümesine asla hoş bakılamaz.

Ahmet Efendi ise hiç de bu düşüncede değildi. Kadın olduktan sonra hepsi için kadın muamelesi lazım olduğuna inanmakla beraber, Kalyopi zaten matem halinde bulunduğundan bu kıyafetteki bir kızın dikkat çekmeyeceğini düşünmüş ve kıza kolunu bile vermişti. Yolda dedi ki:

— Kalyopi! Senin bu haline hakikaten yüreğim acıdı. Kız kardeşinin vefatının da pek acıklı olduğu Agavni'nin anlattıklarından anlaşılıyor. Bu gece bana bunu anlatır mısın?

— Hepsini!

— Fakat o zamana kadar biraz güler yüz gösterirsin ya?

— Bakınız işte artık ağlamıyorum!

Gerçekten Kalyopi artık ağlamıyordu. Hatta lokantada da olanca kuvvetiyle kendisini zorlayarak güler yüz göstermeyi başardı.

Lokanta âlemi hakikaten güzel bir şekilde geçti. Erkekler zaten bu yerde tanındıkları gibi kadınlar da tanınmadıkla-

rından, üst katta bulunan odaların birisi açılıp dost ve düşmandan hiçbir kimse kendilerini görmeksizin, sanki kendi hanelerinde bulunan kendi yemek salonlarındaymışlar gibi rahat ettiler. Zaten gecenin bu vaktinde lokanta içinde başka müşteriler de bulunmaz ya! Ahali akşam yemeğini çoktan yemiştir.

Saat dokuzu bir hayli geçiyordu ki lokantadan çıktılar. Sokağa çıktıkları zaman gayet berrak ve parlak bir mehtap hepsinin kalbine büyük bir ferahlık verdi. "Haydi, bir mehtap yapalım" sözü hepsi tarafından hem teklif hem onay makamında söylendi. Bu durumda arabaya ihtiyaç duyuldu. Bir aralık, "Dördümüzü bir araba almaz" dendiyse de büyükçe bir arabada hep birlikte oturmak sefası göz önüne alınarak öyle araba tutuldu. Ver elini Feriköy!

Feriköy'e yaklaşıldığı halde orada ne yapılacağına dair henüz bir karar verilmemişti. Gerçi maksat bir mehtap sefası yapmaktan ibaretse de gece yarısı çıldırmış gibi kırları dolaşmak da pek uygun olamayacağından, Ahmet Efendi Madam ... isminde eskiden tanıdığı bir kadının hem otel hem meyhane hem her türlü çekiye gelir[1] olan hanesine uğramayı teklif etti. Meğer sekiz on sene önce bu kadının hanesinde birçok arkadaşla pek çok kere misafir olmuşmuş. Madam ... daha sonra hanesini değiştirmiş olduğu için, Ahmet Efendi yeni hanesini bilmiyorduysa da kadının ismini arabacıya söylediği anda arabacı derhal sözü geçen kadının hanesi tarafına dizginleri çevirdi. Zira bu kadın her ne kadar Avrupalı ise de, pek çok zamandan beri İstanbul'da bulunarak mesleğinde hayli yükselmiş, şöhret almış olduğundan, onun hanesini bilmemek bir arabacı için en büyük eksiklik sayılırdı.

Besbelli o gece, Madam'ın hanesinde misafirler yokmuş ki, hane karanlığa gömülmüş olup hiçbir tarafında yaşam belirtisi görünmemekteydi. Araba kapının önünde durup da arabacı kapıyı birkaç kere çaldığı halde ses işitilmedi. Nihayet Hırvat olduğu telaffuzundan anlaşılan ve fakat Hırvatla-

1 Çekiye gelmek: Düzene uymak.

ra mahsus kıyafeti, bir pantolon bir cekete çevirmiş bulunan bir herif kapıyı açarak ne istediklerini sordu. Ahmet Efendi:

— Buraya gelen ne ister? Buradan ne istenirse hepsini isteriz.

Kapıdan girildiği zaman, sol tarafa bükülerek tavanı alçak, alanı geniş salon gibi bir yere girdiler. Ahmet, herife dedi ki:

— Madam ... nerede?

— Yatmıştır efendim! Uyumuştur.

— Haydi kendisine söyle, eski dostlarından bir adam geldi. Kendisini görmek istiyor.

— Madam uyuduktan sonra kendisini uyandıramayız efendim!

— Ben uyandırırım. Sen korkma! Dediğimi yap!

Hırvat bu ısrar üzerine gitti. Hulusi Efendi şayet bu vakitte uykudan uyanmanın Madam'ın hoşuna gitmeyeceği düşüncesini söylediyse de Ahmet Efendi, "Aramızdaki tanışıklık kendisini bu kadarcık rahatsız etmek konusunda bana hak ve izin verebilir" diye onu da ikna etti.

Beş dakika sonra Madam ... arkasına şal gibi bir şey almış ve yarı giyinmiş bir halde geldi ki bu kadın, kırkını çoktan geçmiş, bir ayağını elliye uzatmış ve fakat gençliğini en cesur bir karı gibi geçirdiğine benzer şekilde ihtiyarlığını da daima dost içinde, zevk ve sefayla geçirmekte olduğundan, bu saatte kendisini uykudan uyandıran kişinin de mutlaka pek yakın bir adam olacağını önceden tahmin ederek, salona gayet güler yüzle girmişti. Dikkatli ve meraklı bakışları en önce kızlar üzerine düşüp, bunları tanıyamadığı gibi Hulusi Efendi'yi de tanıyamadı. En sonra Ahmet Efendi'yi inceleyip onu da birdenbire tanıyamayınca karının tavrı değiştiyse de, Ahmet Efendi yanına sokularak ve elini tutarak, "Senin mühendis Ahmet'i tanıyamadın mı Madam? Sekiz, on sene içinde böyle tanınmayacak kadar ihtiyar mı oldum yoksa?" deyince karı Ahmet'i tamamıyla tanıdı. "Vay Filozof Ahmet! Sen misin? Hayır! Tanınmayacak kadar ihtiyar olmamışsın ama aradan epeyce zaman geçtiği için hafızam

seni unutmuş!" diyerek son derece memnuniyetle Ahmet'in elini sıktı.

— Evet! Beni ihtiyarlatmıyorsun. Zira ben ihtiyarlanırsam sen?

— Halt etmişsin! Ben gittikçe gençleşiyorum.

— Öyleyse mutlaka bir genç dostun vardır?

— Yok Ahmet yok! Artık her ateş söndü. Külü bile soğudu. Şimdi dostların neşelerinden biraz da ben nasipleniyor, onlar zevk ve sefa sadakaları olmak üzere beni ne kadar neşelendirebilirlerse onunla yetiniyorum. Ee, sen bu kadar seneleri nerelerde ve nasıl geçirdin bakalım? İstanbul'da olsaydın mutlaka bu ihtiyar valideyi ziyarette kusur etmezdin.

— Öncelikle müsaade et de sana arkadaşlarımı tanıtayım. Birincisi dostum Hulusi Efendi! Tanıtma için bu kadarı kâfidir. Değilse de kâfi oluversin. Sonra Matmazel Agavni, sonra Matmazel Kalyopi! Sonra da kulunuz! Seni kendilerine daha önce tanıtmış olduğum için tekrarına gerek görmem.

Manalı manasız birçok sözlerden sonra ağızlarını ıslatmak lüzumundan bahisle işi konyağa bozdular. Madam ... geceyi burada mı geçireceklerini sordu. Ahmet Efendi, karının kızları tanımadığını görünce bir sebep uydurarak, "metreslerinin!" öyle geceyi dışarıda geçirebilecek kadar serbest olmadıklarını, yalnız bu taraflara çıkıldığı ve arabacı tarafından kendi ismi anıldığı için eski dostluk hatırına ziyaret vazifesini yerine getirmek üzere geldiklerini söyledi. Gerçi geceyi orada geçirememeleri Madam'ın pek de hoşuna gidecek bir şey olmayıp bunlardan iki yatak kirasıyla beş on mecidiye alabilse daha çok memnun olacaktıysa da, Ahmet Efendi ile olan eski dostluğu kendisinin bu derecelere kadar açgözlülük etmesini engelleyecek seviyede bulunduğundan önceki memnuniyetini yine de değiştirmedi.

Gerçekten buradaki eğlence pek parlak oldu. Konyaklarla neşeler tazelendikten sonra Agavni olanca yeteneğini derleyip, toparlayıp, o kadar güzel şarkılar okudu ki Madam ... bile hayrette kaldı. Bu kızların tiyatrocu kızlar mı olduğunu Ahmet'ten sordu. Ahmet kendilerinin aile kızları olduğun-

dan bahsederek, bu gece oraya kadar gelmelerinin de hemen hemen kız kaçırmak kadar külfetli olduğunu anlattı.

Buradan da çıkarak yerlerine döndükleri zaman saat on ikiyi geçmişti ama şu mehtap sefası Kalyopi'nin hakikaten pek ziyade hoşuna gitmiş ve Ahmet Efendi'ye bu iyiliğinden dolayı özellikle minnettar kalmıştı.

Yerlerine döndükleri zaman artık herkesin odasına çekilmesine lüzum görüldü. Bundan dolayı yekdiğerine, "bon nuit"[1] diyerek ayrıldılar. Ahmet Efendi Kalyopi ile kendi odasına geldiği zaman soyunup da yatağına girinceye kadar şöylece zihninden bir kaba hesap yaptı: "Üç lira gecelikler! En az iki lira rakı ve meze! Etti beş. Bir liradan fazlaca yemek! Etti altı. Yarım lira Madam ..., altı buçuk. Dört mecidiye araba ki bir de o demektir! Yedi buçuk. Şöylesi böylesi sekiz lira! Bir fakirin sermayesi değil adeta bir esnaf dükkânının sermayesi! Bu yolda müdavim ve şu sefalara müptela olanlara Allah hem yardım etsin hem akıllar versin!"

Dokuzuncu Bölüm

Kalyopi'nin yas sebebini söyletmek için Ahmet sabırsızlıktan çatlıyordu. Yatağa girdikleri zaman birer sigara yaparak hemen kızdan şu olayı hikâye etmesini ricaya başladı. Kalyopi, zaten bunu vaat etmiş olması nedeniyle Ahmet'i çok üzmeksizin fakat gözyaşlarını dindirmeye artık gücü yetmeksizin dedi ki:

— Biz esas olarak Ayastefanos[2] köyündeniz. Sonra bir ara nasıl olduysa Beyoğlu'na geldik. Bir anam, bir babam vardır. Kız kardeşim sağken yedi kardeştik ki en büyüğümüz oydu. Ondan sonra bir erkek vardır ki bir ayağıyla bir kolu sakat olup işe güce yaramaz. Üçüncü kardeş benim. Dördüncüsü diğer bir erkek olup demirci çırağıdır. Beşincisi ve

1 (Fr.) İyi geceler.
2 Yeşilköy.

altıncısı kızdırlar ki birisi on iki, birisi de dokuz yaşındadır. Yedincisi de henüz beş yaşında bir erkektir. Hepimiz bir hanede oturup çamaşırcılık ederdik. Kız kardeşim Mariola'nın bir nişanlısı vardı; çömlek testi, sırlı tuğla yapardı. Bu adam Selanik taraflarından bir Bulgar'dı, yine oralara gitti. Bir zaman, bize mektup ve harçlık gönderdi. Ondan sonra selamı da sabahı da kesildi. Ligor isminde bir bakkal, çamaşırlarını yıkatmak üzere bizimle münasebet kurdu. Meğer kız kardeşime ilgi duymuş. Ne kadar yalvarmış yakarmış ise fayda etmemiş. Kız kardeşim mümkün değil kendisine yüz vermemiş. Nihayet bir gün ailece fikir alışverişinde bulunarak Ligor'u hanemize koymamaya karar verdik. Bu karar da herifi büsbütün ümitsizliğe düşürerek bir gün nasılsa evimize gelmiş. Kız kardeşimi yalnız sıkıştırmış. "Ya bana teslim olacaksın ya sana kıyarım" demiş. Kız kardeşim o kadar yalvarıp yakarmış ki hep gözlerinden yaş yerine kan dökmüş. Hınzır herif bir türlü merhamet etmemiş. Mariola da, "Öldürürsen var öldür. Benim sana teslim olmamın ihtimali yoktur" demiş.

— Vay canına! İyi ya! Teslim olsa ne olurdu sanki?

— Teslim olmaz işte!

— Şey... Sana şunu da sorayım. Sen o zaman da burada mıydın?

— Yok! Ah! Hiç kız kardeşim sağ olsaydı ben buralara düşer miydim? Siz onu görseydiniz! Bütün Beyoğlu içinde onun gibi bir kız göremiyorum. O ne güzellik! Ne akıl! Ne marifet! Elinden uçan ile kaçan bile kurtulamazdı.

— Hani ya demek istiyorum ki, siz yine bu yoldaydıysanız herife o kadar inat etmenin lüzumu yoktu.

— Ah! Bizimkisi bir masaldır masal!

Burada kızcağızın adeta nefesi tıkandı; iki gözünden boşanan yaş kendisini boğup yok edecek zannolunurdu.

Ahmet Efendi'nin öyle her işittiği söze tamı tamına gerçek gözüyle bakan adamlardan olmadığına dikkat çekmiştik. Kalyopi'nin buraya kadar anlattığı hikâyenin yüzde bir miktarında bile yalan ya da hiç olmazsa abartma payı olabilirdiyse de, gözyaşı denen şeyin böyle bela seli gibi boşa-

nıp gitmesi büsbütün yalandan olamayacağını da dikkat ve önemden uzak tutamıyordu. Kıza dedi ki:

— Ben o masalı tamamıyla öğrenmek istiyorum.

— O hem uzundur hem de ben onu kimseye söyleyemem.

— Kimseye söyleyemeyeceğin şeyi bana söylersen, işte o zaman beni öyle buralara gelen herkes gibi saymadığını ispat etmiş olursun.

— Kısacası efendim! Herif zorlar, kız kardeşim inat eder. Sonunda hınzır zalim belinden koca bir bıçak çıkarıp kardeşimi altı yerinden vurur!

— Aman ya Rab!

— Ben o zaman komşudaydım. Kardeşim koşar oraya kadar gelir. "Bak Kalyopi! Ligor beni ne hale koydu. Öldürdü, beni öldürdü" der. Ben onu öyle al kanlar içinde görünce deli gibi bir şey olmuşum. Hemen evin altında bulunan kuyuya kendimi atmaya davranmışım. Bereket versin ki orada bulunanlar benim ne yaptığımı hiç bilmeyerek kalkıştığım bu hareketi engellemişler.

— Kız kardeşinin oraya kadar gelebilmiş olduğuna bakılırsa demek yaraları o kadar tehlikeli değilmiş.

— Dört tanesi tehlikeli değilmiş! Fakat göğsünün sağ tarafında bulunan bir tanesi pek derin olarak ciğerini de parçalamış olduğu gibi, boş böğrüne vurduğu zaman bıçağın ucu ta öte taraftan çıkmış. Hatta biz bıçağın ucunun çıktığı yeri de başkaca bir yara zannetmiştik. Sonra hekimler doğrusunu söylediler.

— Çok yaşadı mı?

— İki gün yaşadı. Ah keşke yaşamamış olsaydı. Keşke vurulduğu anda vefat etseydi, hem bana o kadar acıklı sözleri söylemez hem de ben...

Kalyopi cidden hikâyesine devam edemeyecek bir hale geldi. Hatta Efendi, "Bu olay olalı kaç ay oluyor?" diye sorduğu zaman, kız yalnız parmaklarıyla "iki" işareti yapmış, Ahmet Efendi, "İki ay mı?" diye sorduğu zaman da, "evet" işaretini başıyla vermişti.

Kalyopi yarım saat kadar daha ağlamaya devam etti. Ahmet Efendi her ne kadar ağlamıyorduysa da yüzü de gülmüyordu. Kalyopi'nin kardeşinin bir namus timsali olamayacağına hükmederek, sırf kendi kavuşmasına talip olan bir adama böyle canını feda etmek derecesinde niçin karşı koyduğuna bir mana veremiyordu.

Fakat bu karşı koymayı niçin göstermiş olursa olsun sonuç olarak kız sağlam bir irade sahibiymiş; can vermiş de sözünden, inadından dönmemiş. Üstelik katil, zavallının vücudunda yedi yara açmış! Burada biraz düşünüp taşınmak lazımdır!

Katil şu altı darbeyi çılgıncasına bir öfkeyle birbirini takiben vurmamıştır. Zira kıza, "Ya bana teslim olursun ya sana kıyarım!" demiş. Demek oluyor ki melunun asıl maksadı, kızı öldürmek değil belki ona kavuşmaktır. Bu durumda, ilk bıçağı vurduğu zaman teklifini tekrar ederek, "İşte görüyorsun ya? Mutlaka öldüreceğim! Haydi, teslim ol da canını kurtar" demiş ve kız muhalefette ısrar ettiği için ikinci darbeyi vurup, kısacası altı darbenin altısını da mutlaka böyle canlar dayanmayacak birer işkence şeklinde açmış olmalıdır.

Zavallı kızcağız her darbeyi yedikçe kim bilir acı ve ıstırapla ne kadar kıvranmıştır. Elbette kendisini kurtarmak için katiline gerek ricada bulunma, gerek bir kaçacak yer arama gibi her çareye başvurmuştur. Zaten altı yarayla firar edebilmesi bile kendisi için bir başarı sayılabilir. Zira bir kere iş bu dereceyi bulduktan sonra, katil artık kendisini sağ bırakmayıp canını bedeninden tamamıyla ayırıncaya kadar taşyüreklilik ederdi.

Bu düşüncelerin hepsi Ahmet Efendi'nin zihninden geçiyordu. Bu yüzden, Kalyopi gibi hüngür hüngür ağlamasa da gülmeyip içinden ağladığı sanılırdı.

Neden sonra Kalyopi'ye biraz sessizlik çökünce Ahmet:

— Yat artık Kalyopi! Uyumaya çalış! Zira sana bu durumda rahat ve uyku lazımdır.

— Evet kocacığım! Biraz uyuyalım.

— Hem bana kocacığım deme! Koca, kardeş, baba onun gibi isimler öyle olur olmaz yerlerde ağza alınacak şeyler değildir. Bana, "dostum" de. Daha iyisi ismimi söyle!

— Hayır hayır! Bu tabiri yasaklamamanızı rica ederim. Öncelikle şunun için ki buralarda bizim ağzımız buna alışmış olduğundan, şayet yasakladığınız halde yine ağzımdan kaçarsa emrinizi tutmamış olurum. İkincisi herkese böyle hitap ettiğim halde size niçin etmeyeyim?

— Benim de herkesten farkım bu olsun. Zaten ben sana herkesten başka türlü bir adam değil miyim ya? Bak işte, üç gece oldu ki seninle beraberim. Buna rağmen seni rahat ettirmekten başka hiçbir istekte bulunmadım.

— Teşekkür ederim efendim! Fakat size kocacığım demekten beni men etmemenizi tekrar rica ederim.

— Pekâlâ! Bu ricanı kabul ederim. Fakat benim de senden bir ricam var! Onu kabul edersen sana söz veririm ki dünyada senin en ciddi dostun ben olurum. Ama dost dediğim zaman, hani ya buralarda birbiriyle dost tutuşan karılar, erkekler gibi değil. Dost diyorum dost!

— Teşekkür ederim efendim! Rica değil, emredeceğiniz şey nedir?

— Bana uzun bir masal anlatman! Hani ya demincek bir uzun masal demiyor muydun? O masalı isterim.

— O masal sizin ne işinize yarar?

— Hayır! Öyle deme! Merak bu ya! O masal benim pek çok işime yarayacak! Nasıl oluyor da senin gibi bir kız buralara düşmüş olsun?

— Buralarda binlerce kız var. Onların da hepsi benim gibi bir kız oldukları halde nasıl düşmüşlerse ben de öyle düşmüşüm. Bizim hepimizin hali az çok birbirimize benzer.

— Öyleyse de ben o kızlar arasında özellikle senin masalını öğrenmek isterim.

— Bu meraktan vazgeçerseniz daha iyi yapmış olursunuz. Hem böyle sizin gibi bir erkek, bizim gibi bir kızdan macerasını sorduğu zaman biz doğrusunu söylemeyiz ki! Doğrusunu söyleyecek olsak kendi kabahatlerimizi de söy-

lemeliyiz ya da başkalarının bize ettikleri işleri anlatmalıyız ki her şekilde bunların hiçbirisi hakkıyla söylenemez.

— Hayır! Ben emin olmak istiyorum ki, sen bana her şeyin en doğrusunu söylersin.

— Yok yok! Sormayınız efendim, söylemeyeceğim. Söylersem bana ne faydası olacak? Boşuna sizi yormuş olacağım. Ben bu gece Fransız karısıyla konuştuğunuz sözlere dikkat ettim. Siz sekiz on seneden beri bu yollardan ayağınızı çekmişsiniz. Buraya rasgele geldiniz. Bu ikinci defasında da belki benden bazı şeyler öğrenmek için gelmiş olasınız. O halde bir daha ya gelirsiniz ya gelmezsiniz. Bunun için kendi masalımla canınızı sıkacağıma, sizi eğlendirsem daha hayırlı olur.

— Öyle de değil! Sekiz on seneden beri bu yollardan ayağımı çektimse de sen benim ayağıma bir son köstek daha vurabilirsin. Beni buraya bağlarsın.

— Onun da bir faydası yoktur efendim! Müşterilerim on bir, on iki olmuş. Yirmi bir, yirmi iki olmuş. Ne fayda? Rica ederim bana bunları sormayınız.

Biraz daha sessizlikten sonra Ahmet:

— Yalnız bir soruma cevap ver yeter. Ayastefanos'tan Beyoğlu'na geldiğiniz zaman kız mıydın?

— Hayır!

— Kocan var mıydı?

— Hayır!

— Hiç kocaya vardın mı?

— Ne evet ne hayır!

— O nasıl lakırdı?

— Sormayınız dedim ya?

— Yok ama ben soracağım!

— Ben de söylemeyeceğim!

— Hiç mi söylemeyeceksin? Yoksa bu gece mi söylemeyeceksin?

Kalyopi bu soruya cevap vermedi. Ahmet Efendi, bu soruyu sorduğu zaman, gözleri tavanın sıvasını yokluyor gibi bir durumda ve zihni kim bilir ne kadar meşgul olduğundan, kızın yüzünü görmüyordu. Kızın sessizliği üzerine yüzüne

bakınca, düz bir çayır içinden şamatasızca akan nehir gibi gözyaşlarının gayet sessizce aktığını gördü, merhameti arttı. "Vah zavallı kızcağız! Bu gece ağladığı artık yetti!" diye, sorularında ısrar etmemeye karar verip hatta kızcağızı teselli için birçok da yaltaklıklara başladı. Kalyopi'yi o kadar dostane öpüyordu ki, başka zaman olsa nefesinden bile tiksineceği bu kızın yanaklarına dudaklarını dokunduramazdı. Halbuki o gece tesellide o kadar çabaladı ki, Kalyopi ona "Kocacığım" diye hitap etmeye adeta hak kazandı.

Onuncu Bölüm

Ertesi sabah Ahmet Efendi uykudan uyanınca önceki gibi hemen yataktan çıkmaya lüzum görmedi. Ne garip bir değişim! Daha önce bu hanenin içindeki havayı bile solumaktan tiksinilecek bir hava sayarken, bu sabah içinde yattığı yatağı bile o kadar tiksinilecek bir şey bulmamaktaydı.

Ama Ahmet Efendi bu değişimi dikkate alarak daha önceki haliyle şimdiki halini karşılaştırırdı zannetmeyiniz. Bu karşılaştırma aklına bile gelmiyordu. Zihni yalnız Kalyopi'nin anlattığı konuyla meşguldü; zavallı maktul Mariola'nın uğradığı zulmü, Kalyopi'nin buralara düşmesi felaketiyle birleştirip, ikisini tek bir talihsiz varlık olarak hayal etmekte ve öyle acımaktaydı.

Kalyopi yerinden kalktı. Özenle elini yüzünü yıkadıktan ve Vasili'ye kahve emrettikten sonra gelip iki sigara yaparak tekrar yatağa girdi. Havanın fazlaca serinliği mevsime adeta bir kış süsü veriyordu; şöyle sıcacık bir yatak sefası hakikaten hoşuna gidecek bir şeydi. Kahveler gelip içildiği sırada Ahmet Efendi, Kalyopi'yi şöyle bir soruşturmaya başladı:

— Kalyopi! Müşterilerden alınmakta olan bir buçuk liradan ne kadarı kızların hissesine ayrılır? Ne kadarı Dudu'ya kalır?

— Yarı yarıya! Dört mecidiye kızlara dört mecidiye de Dudu'ya!

— Acayip! Bu ne kadar haksızlık! Halbuki birisini Dudu almalı ikisini kızlar! Zira asıl parayı kazanan kızlardır.

— Öyle ama Dudu hane kirasını veriyor. Bir de kızlar yemek parası vermezler.

— Yalnız yemek parası vermezler, öyle mi? Kızların çamaşırlarını kim yıkar?

— Çamaşırcılar vardır. Fukara kadınlar. Onlara veririz, yıkarlar.

— Onların ücretlerini de Dudu mu verir?

— Yatak takımı için Dudu verir. Mesela döşek çarşafı, yorgan çarşafı, yastık yüzü filan hep onundur. Ama bizim kendi çamaşırlarımıza gelince: Mesela gömlek, misu,[1] mendil, havlu filan... Onların parasını biz veririz.

— Ya sizin canınız mesela bir yemek, bir yemiş filan istemiş olsa?

— Müşteri geldiği zaman, eğer sizin gibi paralı adamlar olursa onlardan isteriz. Yoksa kendi paramızla alırız.

— Dudu sizinle beraber mi yemek yer? Yemekleriniz iyi midir?

— Evet! Bizimle beraber yemek yer. Yemeklerimiz orta hallidir.

— Bunları sorduğum için affet Kalyopi, çünkü...

— Biliyorum, biliyorum. Öğrenmek istiyorsunuz. Bazı efendiler öyle merak ederler. Biz normal insanlardan başka türlü olduğumuz için halimizi öğrenmek isterler. Zaten buraya şu ikinci defa gelişiniz de bana âşık olduğunuzdan değildir ya? Buraların alışkını olduğunuzdan da değildir. Sadece bu halleri öğrenmek konusunda bir merak, sizi buralara sürüklüyor. Ne soracaksanız sorunuz da bir daha gelmek zahmetine gerek kalmasın!

— Ya! Sen öyle zannediyorsun, öyle mi? Ya yüreğim senin için bir şeyler hissediyorsa?

— Benim için mi? Oo! Bunu bana söylemeyiniz! Bu gibi sözleri birçok adamdan işitmiş olduğumdan sizi de onları gördüğüm gözle görmek istemem.

---

1 Bir tür ceket.

— Yani yalancı diye bir görüş. Değil mi? Fakat ben sana yalnız bir şeyi temin ederim. O da sana asla yalan söylemeyeceğimdir. Ben zaten hiç kimseye yalan söylemem. Sana ise yalan söylemeye hiç de ihtiyacım yoktur. Neden yalan söyleyeyim? Ne zaman istersem buraya gelemez miyim? Seni alamaz mıyım? Fakat gerçek söylerim ki senin için yüreğim bir şeyler hissediyor. Lakin bu hissettiğim şeyleri bir sevgi sanma. Sevgiden ziyade merhamete benzer bir şey!

— Buna inanırım. Ama sevmiş olsaydınız inanmazdım. Zira sizin gibi bir adam bizim gibi kızlara sevgi duymaz.

— Neden duymasın? Siz de insan değil misiniz? Genç, güzel değil misiniz? Sen demiyor muydun birtakım zengin adamlar bu yollarda bütün servetlerini mahvederler?

— Evet! Ben diyordum. Lakin onlar sizin gibi adamlar değildir. Siz de onlar gibi adamlar değilsiniz.

— Öyle deme Kalyopi! Gönüldür bu! İnsanın gönlüne hükmü geçemez.

— Sizin gönlünüze hükmünüz geçer. Sizin yaşınızda, sizin kadar aklı başında olan bir adamı o kadar ilişkiler bağlar ki, gönlünüz bir tarafa ısınacak olsa bile hemen o taraftan gönlünüzü koparıp geriye almak zorunda kalırsınız. Bizim gibi kızlar için bütün dünyayı feda edemezsiniz ya? Bu bir deliliktir ki yirmi yaşından ve belki de yirmisinden aşağı olan gençlerin kanındaki hararetten kaynaklanır. Hatta farz edelim beni öyle delicesine sevmiş olsanız bile memnun olmam. Onu da tecrübe ettim.

— Neyi? Bu delicesine seven bir âşığı mı?

— Evet! Fakat ne kadar çabuk ve şiddetli sevdiyse o kadar da çabuk sonu geldi.

— Ne? Henüz 17 yaşındayken?

— Evet! Lakin bu uzun bir masaldır. Size hikâyesi lazım gelmez.

— Ama ben bu masalı mutlaka dinlemek isterim.

— Daha önce de dedim ya? Bunu mümkün değil, anlatamam. Konumuzda devam edelim. Beni öyle çıldırasıya sevseniz memnun olmam, dedim. Ben hiçbir çılgınlıktan

memnun olmam. Hatta bazı adamlar, bana o şekilde sevgilerini anlatırlar da ikinci defa geldikleri zaman ben onlara çıkmam. Kendilerinden saklanırım. Sizin gibi aklı başında bir adamın hakkımdaki merhametini, binlerce genç adamın çılgıncasına sevgisine tercih ederim.

— Sevgiden emin olamayan bir kadının, bari merhametten olsun emin olabilmesi yine bir mutluluk sayılır. Sana soracağım şey burada ne kadar para kazanabildiğinden ibarettir.

— Bizim kazandığımız, kazanmadığımız da belli olmaz.

— Ama tahmini bir hesap yapmak olsun mümkündür ya? Benim soracağım şeylere cevap verirsen ben bu tahmini yapabilirim. Öncelikle, her gece müşteri alabilir misiniz?

— Alan kızlar var. Mesela Agavni'nin yalnız kaldığı çok az olur. Fakat öyle düşünmeyiniz. Bir ay otuz gün değil mi? Bir kere, beş altı gün kirli olunduğundan müşteriye çıkılamaz.

— Ya! Bu kurala da uyulur ha?

— Evet! Ondan sonra haftada bir kere de evime giderim. İşte ayın on günü gitti demek. Kalan yirmi günde de her gece müşteri alamam. Bazı kere müşteriye çıkılır, herif beğenmez geri çevirir.

— Geriye de çevirir ha! Aman ya Rab! Ben olsam kızardım.

— Ya biz kızmıyor muyuz? Bir kız, bir kere müşteriye serbestçe çıkmak derecesinde bu sanata alışıncaya kadar neler çeker! Fakat hiçbir vakitte, müşteri yanından beğenilmeyerek çıktığı zaman bile serbest çıkmaya alışamaz.

— Ee! Kaç gece yalnız bulunursun, kaç gece müşteriyle? Şöyle bir tahmin olsun.

— Ortalama, gece aşırı deyivermeli!

— Öyleyse haftada üç ya da dört müşteri demek.

— Evet!

— Haftada dört olunca, ayda on altı eder. Halbuki sizin aylar yirmi güne inmiş olduğundan, yirmi günde on altı müşteri tahmin edersek az tahmin etmiş olmayız.

— Bazen o kadar olur, bazen daha az.

— Haydi, biz ayda on altı müşteri diyelim. Gecelikler yarı yarıya alındıktan sonra sana dörder mecidiye kalıyor. O halde on altı, otuz iki, altmış dört mecidiye demek oluyor. Bu da ayda on iki lira kadar bir para eder. Fena ticaret değil ha?

— Ayda on iki lira olursa haftada üç lira mı düşer? Halbuki...

— Ee! Halbuki?

— Hiç! Güzel hesap ettiniz. Pek iyi bir tahmin!

— Yok yok! Bir halbuki var! Hani ya sorduklarıma hep cevap verecektin ya?

— Bu kadar zahmetlere dayandıktan ve tehlikelere göğüs verdikten sonra...

— Tehlike mi? Vay, buralarda tehlike de var mıdır?

— Nasıl yoktur! Bazı herifler gelir. Şu yastığın altına kolumdan uzun kamalar koyarlar da öyle yatarlar. Ah, kız kardeşimin yaralarını gördükten sonra, o kamalar insanın yüreğini o kadar soğuturlar ki! Ya o revolverler?

— Bunları sizi öldürmek için mi getiriyorlar?

— Bizi öldürmek için değil ama...

— Aması nedir?

— Herifi darıltacak olsak bunlarla bizi okşayacak değil ya? Ya biz bir müşterideyken diğer bir belalı herif gelse?

— Gerçekten Kalyopi, hiç müşterilerden bazılarının sizi hırpaladıkları, azarladıkları da olur mu?

— Ne söylüyorsunuz efendim! Dayak yediğimiz bile çok olur. "Bre bilmem ne kız! Sen filancayla da yatmışsın!" diye öfkelenip de kızların kemiklerini kırarcasına döven çapkınlar az mıdır? İşte bu kadar tehlikelere, zorluklara göre haftada üç lira elime geçecek olsa daha ne isterim?

— Demek oluyor ki ayda on altı müşteri alamıyorsun.

— Öyle de değil! Bizim kazandığımızdan çok harcadığımızı düşünmeli. Benim yirmi beş lira borcum var ki o borç beni buraya esir ediyor. Onu verirsem kendimi satın almış olacağım. Bundan dolayı haftada altı mecidiye o borca vermeye mecburum.

— Ha! Şimdi anlaşıldı. Hani ya, kızları cariye gibi alıp satmak bahsi vardı da geçen sefer sen söylemek istemiyordun. Demek oluyor ki bu alım satım, şu borç meselesinden ibaretmiş. Fakat bu borç nasıl ortaya çıkıyor?

— Efendim, o alım satım basbayağı bir alım satımdır. Şimdi benim burada yirmi beş altın borcum yok mu? İşte o borç verilmezse buradan bir yere gidemem. Dudu'nun adeta cariyesiyim. Şayet bir başka kerhaneci beni buradan kandırıp alacak olsa veya ben başka bir yere gitmek istesem, o gideceğim hane sahibi borcumu verir, beni satın alır. Hem de o zaman yalnız yirmi beş lira vermez. Biraz da Dudu'ya kâr verir. Fakat o kârı da kesesinden vermez. Sonunda ben buraya yirmi beş lira borçluyken otuz lira borçlu olurum.

— Yalnız sen mi borçlusun yoksa başka kızların da borçları var mıdır?

— Borçsuz adeta hiçbir kız bulunmaz. Borcumuz olmasa, biz satılmamış olsak buralarda sürünmeye katlanır mıyız? Evimizde otururuz, müşteri çıktıkça birkaç yere gider, yine evimize geliriz.

— Ha, bak bu daha zararsız bir günahkârlık öyle değil mi?

— Ona şüphe yok! Elbette daha zararsız. Öyle olunca yalnız tanıdığımız ve istediğimiz adamlara çıkarız. Hem sadece bir haneye çıkmak zorunda kalmaz, istediğimiz yerlere gidebiliriz. Böyle olunca da beş altı hanede ikişer üçer eski müşteri edinirsek, hiç de boş kalmamış oluruz. Hem en iyi efendilerden, beylerden seçeriz.

— Niçin mösyölerden de demiyorsun?

— Frenklerden[1] mi?

— Yerli Hıristiyanlar da olsunlar.

— Aman aman! Allah yine Türkleri başımızdan eksik etmesin. Bize en güzel davranan Türklerdir. Ötekiler önce gecelik pazarlığına girişerek, bir buçuk lira istendiği halde üç mecidiyeden kapı açarlar. Bazı kere pazarlık uymadığı için bırakıp gittikleri bile olur. Ne bir kadeh rakı içerler, ne bir

1 Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad.

bahşiş, ne bir hediye! Hiçbir şey yok. Sabahlara kadar yataktan çıkmazlar.

— Demek oluyor ki kendi hanende oturup istediğin adamlara çıkacak olsan hep Müslümanlara gideceksin, öyle mi?

— İnsan kendi kendisine sahip olursa istediği gibi hareket eder.

— Birini bitirmeden diğerine başlıyoruz ama zararı yok. Şu borçların ilk kaynağını söyleyecektin. Mesela sen neden borçlandın?

— Ben kız kardeşim için borçlandım. Eğer vurulduğu anda vefat etseydi ben yine buralara düşmezdim. Fakat iki, üç gün yaşadı. Hekimler! Cerrahlar! İlaçlar! Sonra da cenaze masrafı!

— Başka kızlar?

— Ah! Bazı kere kızı, annesi babası satar.

— Nasıl satar?

— Basbayağı satar. Kızını götürür, kerhaneciden yirmi, otuz altın alıp satar.

— Acayip! Hükümet buna bir şey demez mi? Patrikhane yok mu?

— Onların nereden haberi olacak?

— Ee, kız satılmaya razı mıdır?

— Kız bir şey bilmez ki! Bir iki fistan, şapka gibi cicileri görünce bir ara soyunur bile! Sonra aklı başına gelip işi anlarsa da, o zaman da iş işten geçmiş olur.

— Aman ya Rab! Bu ne lanet iş!

Ahmet Efendi bu söz üzerine başını önüne eğip bir hayli düşündü. Onun inancına göre bizim memleketlerde kerhaneler Avrupa medeniyetinin yayılması üzerine ortaya çıkmış olduğundan, kendi kendine dedi ki: "Ey Frenkler! Türkiye'de esareti yasaklayacağız diye birtakım medeniyet taraftarı ve hürriyet âşığı gibi sözlerde bulunursunuz! Halbuki bizde hiçbir esir, böyle kerhanelerde bayağı kimselere ayak bezi olmak için satılmaz. İşte size asıl esirler ki anaları babaları onları fuhuş kiriyle kirletmek için satıyorlar."

Kalyopi ise sözlerine devam ediyordu. Diyordu ki:

— İşte ben şu borcu ödeyebilmek için haftada altı mecidiye veririm. Beş altı mecidiye de anneme veririm, evimize baksın diye! Üst tarafı ise çürür gider. Ama üst tarafı kalırsa!

— Üst tarafı neden kalmaz? Kalırsa neden çürür?

— Şundan çürür ki Dudu, bu hafta benim elimde birkaç mecidiye kalacağını hesap ve tahmin etti mi? Gider bir düzine mendil veya yarım düzine çorap getirir. On kuruşa aldığını, otuz beş kuruşa aldım, der.

— Kabul etme!

— Nasıl kabul etme? "Bu, bu kadar etmez!" denebilir mi? "Bu bana lazım değil!" denebilir mi? "Vay, ben yalan mı söylüyorum? Beni hırsız mı ediyorsun? Ben evimdeki kızların çorapsız ve yalınayak olmalarını istemem!" diye kıyametleri koparır, ne yaparsın? İster istemez kabul edersin. Bir de bazen bir hafta geçer de bir müşteri ancak gelir. Evime verecek para bile olmaz. O durumda Dudu'dan para alacaksın. Eğer Dudu ile hoş geçinirsen ne âlâ! Geçinmezsen para da vermez.

— Demek oluyor ki haftada senin asıl kazandığın şey altı mecidiye borç, altı da evine, on iki mecidiyedir.

— Bazen borç için para veremediğim haftalar bile olur. Bazı hafta da altı mecidiye veremem, üç veririm.

Burada kız lakırdıyı kestiği gibi Ahmet Efendi de sorularının arkasını kesti. Düşünüyordu ki haftada altı mecidiye olarak borca verilen para da kesilecek olursa, topu topu haftada beş, altı mecidiye için kızcağız bu pis sıfatı, bunca tehlikeleri göze almış oluyor. Zira birçok nüfusuyla ailesinin geçinmesine ancak bu kadar para verebiliyor.

Acaba Ahmet Efendi bunları neden düşünüyordu? Kızın haftada beş mecidiye kazanması veya on veya yirmi beş alması onun nesine lazımdı?

Doğrusunu isterseniz bunu niçin düşündüğünü henüz Ahmet Efendi'nin kendisi de bilmiyordu.

Derken merdivenden yukarıya doğru Hulusi Efendi'nin Agavni ile konuşarak çıktığını işitti. Geldiler. Bonjourlar! Merhabalar! Gecenin nasıl geçirildiğine dair sorular!

Hep birlikte içmek üzere birer kahve daha ısmarlandıktan sonra Fransızca olarak Hulusi bir söz açtı. Önce o gece Agavni'nin kendisine ne kadar keyifli bir gece geçirttiğini, daha önce kendisini terk ederek başka bir müşteriye gitmiş olmasından dolayı özrünü pek parlak şekilde göstermiş sayılacağını, karının kişisel özelliklerinin şöyle olduğunu, böyle olduğunu açıkladıktan sonra dedi ki:

— Azizim! Karı beni hoşlandırdı. Ben de onu hoşlandırmakta âciz kalmadım. Kendisine bir kerhane karısı gibi değil, adeta kadınlık vasıflarının tümünü kendinde toplamış bir kadınmış gibi davrandım.

— Zaten senin terbiyen, nezaketin bunu gerektirir.

— Kısacası kızcağız erkekler içinde bizim gibi adamlar olduğuna şaştı. Hatta şimdi istemiş olsam, bu haneyi terk ederek bana mantenuta[1] olmaya gelecek. Fakat bunun için de buradaki kazancını karşılamak gerektiği besbelli.

— Kendisine bu konuları açtın mı? Buna dair söz aldın mı?

— Doğrudan doğruya değilse de dolaylısından bazı sözler oldu. Bir adam, kendisine bir hane sağlayıp ayda yirmi, yirmi beş lira da verirse memnuniyetle şu pis yeri terk edebilecekmiş. Böyle bir karıyı insan Avrupa'da mantenuta edinecek olsa ayda kaç bin frank vermeli?

— Ayda yirmi, yirmi beş liradan başka, bazen bir fistan, ekseriya küçücük hediye filan da olacağını düşündünüz mü? Konuştunuz mu?

— Hayır, bunları konuşmadık ama verirsen senin efendiliğin, vermezsen senin bileceğin şey! Ne düşündün ya? Korkarım hesap zihnine pek uygun geldi.

Ahmet Efendi'nin düşündüğü şey Agavni'nin lüzum gösterdiği yirmi beş ile Kalyopi'nin ihtiyacı olan dört ve en fazla beş lira arasındaki farktı. Otuz günden oluşan bir ayda, karı her gece, yani otuz müşteri alabilecek olsa ancak yirmi beş lira kazanabileceği halde, kendisine bu meblağ yalnız bir tek adam tarafından verilecek olsa yetineceğini söylemesinin,

---

1 Metres.

Flemenk peynirinin içini delip yuvalandıktan sonra kanaatkârlığı ele alarak, artık dünyadan el çekeceğinden bahseden farenin kanaatkârlığı gibi bir şey olduğunu düşünüyordu. Bundan dolayı, şimdilik buralarını Hulusi Efendi'ye anlatmaya lüzum görmedi. İki kızın arasındaki farkı, arkadaşının bu hikâyesi üzerinden kıyaslayabildiği için kalben memnun olarak ona dedi ki:

— Eğer böyle ikinci defasında kızları kendimize metres etmeyi düşünürsek, birkaç defa sonra nikâha kadar düşünmeye de varacağımızı zannediyorum.

— Yok! Amaç o değil. Zaten bu kızlara güven duyulabilir mi? Birtakım heriflerin böyle metres tuttukları ve dünyalar kadar para verdikleri karıları da görmemiş değiliz ya? Adamlarının gelmedikleri geceler veya fırsat düşürdükleri gündüzler, dünyanın haltlarını ederler. Kızların durumunda, bu da dikkate alınmaya değer bilgiden olduğu için söyledim.

İki arkadaş Fransızca bu sözleri ederken öte tarafta iki kız da Rumca konuşmaktaydılar ki, Ahmet Efendi arkadaşıyla meşgul olmayıp da dikkatlice dinleyecek olsaydı, bu sözleri de anlayabilirdi. Herhalde kızlar da yine bu meseleyi konuşmaktaydılar. Agavni demişti ki:

— Kız! Kalyopi! Bu herifleri başka müşterilere kıyaslamaya imkân yoktur. Bunlar gibi adamlar nadir bulunur. Ben bu gece kendisine o kadar döküldüm ki adeta isterse ona mantenuta olmaya razı olacağımı bile anlattım. Hem kendileri pek zengin görünüyorlar.

— Ee! Seni mantenuta çıkarmaya razı oldu mu? İstemiş olsa çıkar mıydın?

— Daha rıza filan bahsine girişmedik, hem de ben çıkmam. Çıkmam ama kendisine o şekilde görünürsem başka şeyler çıkartırım. Acemiliği bırak! İşte asıl para çıkaracak adamlar bunlardır. Nasıl? Sen de bu yolda bulundun ya?

— Ben her şeyin doğrusunu söyledim. Fakat mantenuta filan konusu olmadı. Burada ne kazandığımı ve ne harcadığımı sordu. Dosdoğru söyledim.

— Eşek kız! Dosdoğru söyleyici seni mi koydular? Haftada kaç lira kazandığını söyledin bakayım?

— Haftada kaç lira kazandığımı ben biliyor muyum? Haftada beş altı mecidiye anneme ve altı mecidiye de borcuma verebildiğimi, ondan fazla bir şey kazanırsak çarçur olduğunu, kazanmazsak da Dudu'ya borçlu kaldığımızı söyledim.

— Hay Allah belanı versin! Kız, sen hiç adam olmayacak mısın? Bense gece müşterilerinden başka, gündüz vizitelerini ve dostlarımızdan aldığımız hediyeleri filan da hesaba katarak ayda kırk lira kazandığımızı söyledim ve kendisi gibi bir efendi eğer bana yirmi beş lira verecek olursa onunla beraber yaşamaya razı olacağımı anlattım. Demek oluyor ki herif sana, "Al haftada on iki mecidiye" diyecek olsa kendisine mantenuta olmaya can atacaksın ha?

— Haftada on iki mecidiye mi? Öyle söyleme! Borcumu versin de ben haftada beş mecidiyeye razı olurum. Fakat merak etme Agavni! Onlar öyle metres alacak adamlara benzemiyorlar. Buraya bir tesadüf gibisinden gelmişlerdir.

— Hayvansın hayvan! Sözüme darılma Kalyopi! Sen Rum'sun, ben Ermeni'yim ama seni kardeşim gibi severim. Hayvansın diyorum. Zira sen bu kafada kalırsan beş para sahibi olamazsın. Daha gelen heriflerin ne adam olduklarını bile anlayamıyorsun. Kurnaz ol kızım, kurnaz ol! Bu herifler gerçi kerhane müdavimi çapkınlardan değildirler. Buraya gelişleriyse tesadüf değil, sadece kendilerine birer mantenuta aramak içindir. Öyle olmasaydı ben ilk gecesi onu terk ettiğim halde bu defa beni alır mıydı? Diyelim ki aldı. Bu gece bana o kadar hürmet gösterir miydi? Şimdi sen onlara kendini böyle dört buçuk kuruş kazanabilir dörtlük bir karı gösterirsen ya seni hiç kabul etmezler veya yine dört buçuk kuruşa kabul etmek isterler.

— Ben yalan söylemeyi zaten sevmem. Bir de ben burada ömür geçirmek için gelmedim ki sanatın her hilesini öğrenerek yükseleyim. Şu borcumu bir kere versem, çıkar giderim.

— Kocaya varmaya mı? Hah hah hah!

— Belki kocaya da varmaya! Zaten vardığım herif seni beni kırk defa mantenuta eder bir adamdı. Hepiniz bilirsíniz. Sebep olanlar sebepsiz kalsınlar! Fakat kocaya varmayacak olsam da yine çıkar giderim. Babam var! Kardeşlerim var! Elbette biz de bir lokma ekmek kazanabiliriz!

— Burası balık sepetine benzer kızım. Buraya bir giren bir daha çıkamaz. Sen buraya geldiğin zaman borcun ne kadardı? O zamandan beri eksildi mi, arttı mı?

Bu söz Kalyopi'nin burnunu kıpkırmızı kızarttı ki utanmasa ağlayacaktı. Fakat müşterilerin yanında ve özellikle Hulusi Efendi oradayken ağlamaktan utanacağı için, gözlerinin pınarlarına kadar gelmiş olan gözyaşlarının taşmasına engel olmayı başarabildi.

Kalyopi'nin, "Zaten vardığım herif seni beni kırk defa mantenuta eder bir adamdı" diye söylediği sözü Ahmet Efendi işitmiş olsaydı, yeni bir merak hem de ciddi bir merak yolu daha açılacağı belliydi. Ancak bu söz Rumca söylendiğinden işitilip anlaşılamadı.

Sözün kısası, zaten buradan çıkılıp gitmek zamanı da gelip çatmış olduğu için bunlar hesaplarını gördüler. Ahmet Efendi, daha akşamdan hesabını etmişti. Şu kadar ki kendi hesabına ve işin aslına göre içilen rakı on altı şişeyken, Dudu tarafından on dokuz şişe olduğuna karar verildi. Dudu bir şeye karar verir de ona karşı çıkmak mümkün olur mu? Olur ama sonra Dudu'nun fazlaca edepsizliğini göze alıp uzun uzadıya kavga etmeli. Kavganın sonucundaysa ya yine Dudu haklı çıkar ya da, "Beyler üç şişe rakımı inkâr ettiler, varsın bu üç şişe rakı da Marianko Dudu tarafından kiras edilmiş[1] olsun" diye, insan bir mahcubiyet altında bırakılmış olur.

Bugün edilen veda, öncekinden daha başka türlü oldu; hatta Agavni, Hulusi'nin boynuna sarılarak ve bin buseler alarak beş gün sonra geleceği hesaplanan cuma günü yine gelineceğine dair de söz aldı.

---

1 (Arg.) Kiras etmek: Yollamak, göndermek.

On Birinci Bölüm

Hikâyemizden buraya kadar verilen bilgi ve açıklamalar üzerine bizim Ahmet Efendi'nin artık Marianko Dudu'nun hanesine devam mecburiyeti altına girmiş olduğu kendi kendine anlaşılabilir ya?

Fakat bu mecburiyetin, âşıklıktan kaynaklanan bir mecburiyet olduğu anlaşılmamalıdır. Ahmet Efendi, aşkın ne olduğunu görmemiş bir adam değildi. Lakin bu adam, aşk denen şeyin hiçbir hükümle mahkûm, hiçbir şartla bağlı olmayıp hangi gönlü, neden dolayı taht saymak isterse oraya şeref vereceğine inananlardan olduğu için, kendi elinde olmaksızın bir şekilde birkaç defa bu belaya tutulmuş ama hayli zamandan beri kalbi o histen uzak olduğu gibi, Kalyopi de kendisine böyle bir şey hissettirememişti.

Bununla beraber aşkın en büyük hükmü kalp üzerinde olduğuna göre acaba merhamet ve şefkat bu hükümde aşktan geride mi kalır?

Üstelik aşkta bir çeşit cinnet de bulunmasına, âşığın hareketlerinin hiçbirinde adeta deliden fark olmamasına karşılık, merhamet ve şefkate mağlup olarak bir harekette bulunan insan, o kadar akıllıca davranır ki akıl bile hayran kalır. Zira insanda övgüye değer huylar, her zaman kötü huylara yenilir ve insan iyi bir harekette bulunacak olursa nefis illeti, o insana karşı çıkarak, onu bu övgüye değer hareketinden caydırmak için bin türlü telkinde bulunur ki bu telkine bir başka deyişle "şeytan dürtmesi" de derler. Buna rağmen bir adam, bahsedilen uyarıya da karşı koyarak melek mizacı tarafından tavsiye edilen hayırlı işi işlemeyi başarırsa, bu hareket bir âşığın delice hareketlerine kıyasla her açıdan daha fazla takdire şayan görülür.

Şimdi herkes bu türlü eğlence yerlerine, "Gideyim, bu geceyi bir zevk ve sefayla geçireyim" diye gittikleri halde Ahmet Efendi, "Gideyim. Zavallı Kalyopi'ye bir gece daha rahat ettireyim" diye gidiyordu. Hem de bu şekilde gidişleri üzerinden hafta geçmiyor, bazen de haftada iki defa gittiği oluyordu.

Kalyopi bu devamın, Ahmet Efendi'nin kendisine ciddi ve özel bir sevgi beslemiş olmasından kaynaklandığını düşünmek istiyordu ama buna da bir durum mâni oluyordu. O ise birkaç defa olduğu gibi, Ahmet Efendi geldiğinde kendisi bir başka müşterideyse, Ahmet'in hiç itirazda bulunmayarak, sesini çıkarmaması, "Yarın akşam gelirim. Hem de erkence gelirim" diye dönüp gitmesi meselesiydi. Bundan dolayı kız, kendi kendine diyordu ki, "Eğer bu adam beni sevecek olsaydı bu gibi tesadüflerde üzülmesi, darılması gerekirdi."

Lakin Kalyopi'nin böyle yerinde bir düşünceyle Ahmet Efendi'nin kendisine âşık olmadığına hükmetmesi, Efendi hakkında kendi yüreğince büyük bir meyli engelleyemiyor, öyle kirlenmiş sevgilere Ahmet Efendi gibi ciddi adamların merhametlerini tercih ederek, "Bana sevgisi olup da onun için buraya gelse o halde kendi zevki için gelmiş olur. Halbuki sevgisi olmadığı halde gelişinin ve bana o kadar güzel sözler söyleyerek gönlümü almaya gayret edişinin, sadece beni teselli etmek ve bana bir geceyi daha rahat geçirtmek için olduğuna şüphe yoktur" diye, Ahmet'in bu yolda kendisine verdiği güvence ve açıklamaların hepsini cidden ve hakikaten doğru olarak kabul ediyordu.

Bu devamlar esnasında Ahmet Efendi, kızı sürekli sorguya çekerek bu pis yerlere ve onlara devam edenlere ve özellikle o zavallı kızlara dair o kadar bilgi almıştı ki bir adamın şu fuhuş halleri hakkında o derecelerde bilgisi olup da yine buralara devam edebilmesi hakikaten imkânsız hükmündedir. Mesela, buraların sağlık korumasına gösterdiği özene dair söz açıldığı sırada bir gün kıza sormuştu:

— Kalyopi! Sizin birtakım sarhoşların tehlikeli kucaklarına kendinizi teslim ederek bir tehlike içinde olduğunuz ortada. Hani geçen gün, Filomen isminde bir kızın böyle bir müşterisinden dayak yiyerek başının yarıldığını ve ağzından, burnundan kan geldiğini de hikâye etmiştin. Lakin sizin için en büyük tehlike, size gelen heriflerin hasta mı yoksa sağlam mı olduklarını bilmeden hemen koyunlarına girmenizde değil midir? Ya herifte bir hastalık varsa?

— Gerçi bu da büyük bir tehlikedir ama adamına göre bir tedbir almak üzere, bazen müşterilere bakarak bir hastalığı olup olmadığını muayene bile ederler.

— Oh! Değme doktorlar bile hastalıkların teşhisinde âciz kaldıkları halde siz bir adamın hasta olup olmadığını nereden anlayacaksınız? Ancak pek belli hastalıkların pek belli işaretlerini görebilirsiniz. Halbuki mesane hastalıklarından hangisi olursa olsun, ilk tedaviden sonra yara ya da akıntı gibi belli işaretler olmaz. Ama o adam yine de size hastalık geçirebilir. Hem de hastalık yalnız bunlardan ibaret değildir ya? İnsanın içinde, vücudunda daha birtakım hastalıklar vardır ki nefesten veya temastan başkalarına bulaşabilirler. Bu hastalıklar için ne yaparsınız?

— Artık Cenabıhak korusun. Fakat bazı erkekler de bize bakarlar, muayene ederler de öyle alırlar.

— Eğer hekimlerse belki bir şey anlayabilirler. Lakin öyle sarhoşluk halinde bir anlık muayeneyle, hekim bile olsa ne anlayabilir! Kalyopi, doğrusunu ister misin? Siz gerçi daima büyük büyük tehlikeler içinde bulunuyorsunuz ama size gelenler de sizden az bir tehlike içinde bulunmuyorlar. Eğer şimdi şu anda benim aklıma gelen şeyler diğer müşterilerin de akıllarına gelecek olsa, bu yerler rağbetsizlikten dolayı kendi kendine kapanırdı.

— Of, aman! Artık böyle şeyleri söylemeyiniz! Benim sizden bile iğreneceğim gelir. Mutlaka siz de benden iğrenirsiniz!

— Ben bunu inkâr etmem! Sana şimdiye kadar bir kelimecik bile yalan söyledim mi? Yine dosdoğru olarak söylüyorum, insanın kendine ait olan bir kadın ne kadar çirkin, ne kadar terbiyesiz, ne kadar sevimsiz olursa olsun, buralarda bulunan en güzel, en neşeli, en baştan baş kadınların hepsinden iyidir. Aynı şekilde koca da böyledir. İnsanın kendi kocası ne kadar çirkin, fakir, sevimsiz olursa olsun, buraya gelen müşteri beylerin hepsinden iyidir. Ama buralarda zevk ve sefa yolundaymış. Ama buralarda pek çok para oynamaktaymış! Nefes nefese gelinen kişinin nefesinden de iğrenmek

pek haklı olduğu halde o zevk ve sefa, o para, o hediye neye yarar? Fakat gerek karı, gerek koca için, senin kendi karın, kendi kocan olursa onun vücudu senin vücudun demek olur. Bir adam kendi vücudundan iğrenir mi?

— Hakkın var kocacığım! Ah, hakkın var! Fakat ne yaparsın?

İşte bu, "Fakat ne yaparsın?" cevapsız kaldı. Ahmet Efendi o zamana kadar kendisini alıp çıkarmak hakkında hiçbir teklifte, sözde bulunmamış, yalnız bir defa Kalyopi, annesine babasına verdiği para kadar bir parayı başka yerden kazanacak olsa hiç de bu yerlerde kalmayacağını Ahmet Efendi'ye söylemiş, bir kere de Ahmet Efendi bir konuşma gereğiyle kızı söylettiği sırada Kalyopi demişti ki:

— Ben buralarda süslü elbiseler giyeyim diye durmuyorum. İşte görüyorsunuz ki zaten matem kıyafetindeyim. Küpeler, bilezikler gibi şeyler için de durmuyorum. Onların hiçbirine hevesim yoktur. Zaten onları görmemiş de değilim. Burada ise işte üstümde başımda onlardan hiçbiri bulunmuyor, şimdiden sonra kazanmak da mümkün değildir. Ben burada yalnız bir ekmek için duruyorum. Bir kuru ekmek için. Eğer bir hamal bile çıkıp bana bir kuru ekmeğimi temin edecek olsa eteklerine sarılıp bir daha ondan ayrılmam. Şu kadar ki o bir kuru ekmeğin bir parçasını kendim yersem, diğer parçasını da anama babama veririm.

Kız bu sözü söylediği halde Ahmet Efendi yine kendisine, "O hamal da ben olurum" dememişti. Oysa diğer tarafta Hulusi ile Agavni arasında buna dair geçen sözler gittikçe ilerlemekteydi; Agavni, Hulusi ile dost tutunmayı sürekli hem de cidden teklif ediyor ve fakat bunu Hulusi Efendi zaten kabul etmediği gibi Ahmet Efendi de akla uygun bulmuyordu. Bu kabul etmeyişin asıl sebebinin Kalyopi olduğu söylense yeridir. Zira bu yerlerde bir karının bir erkekle dost olmasının ne demek olduğunu Kalyopi hakkıyla açıklamamış olsaydı, ihtimal ki Ahmet düşünür ve Hulusi de kabul ederdi. Fakat Ahmet Efendi, Kalyopi'den bu konunun da hakikatini açıklamasını isteyince Kalyopi demişti ki:

— Bir karının bir erkekle dost olması iki üç türlü olur. Önce karı o erkekten hoşlanır. Yani onu güya sever. Haftada bir gece o adamı alır. Bu durumda dost efendi, gecelik filan vermez. Fakat o dostlar öyle Hulusi Efendi gibi kibar ve terbiyeli adamlardan olmazlar. Zira karı onu sevmekten ziyade kendisini korumak için dost tutar. Bir kere filanca kadın, filanca herifin dostuymuş diye çapkınlar arasında şöhret buldu mu? Artık öyle olur olmaz çapkın o kadına ilişemez. İlişecek olursa karı, dostuna söyler. Dostu da arkadaşlarına haber verir, o herifin hakkından gelirler. Eğer böyle olan dost gerçekten belalı bir herif olursa, karıya bir şey vermediği gibi bilakis karıdan kendisi alır. Lakin bundan başka bir durumda karı, bir adamı dost tutacak olursa mutlaka onu yolmak için tutar. Haftada bir gece onu bedavaya kabul eder ve hatta dostu iki gece kalmak isterse ikinci gece için Dudu'ya kendi hakkını da karı verir. Zira kızların yalnız haftada bir gece dostlarıyla yatmaya hakları vardır; daha fazla yatarlarsa Dudu hakkını ister. Rakı filan alırlarsa bunların da parasını ayrıca verirler. Fakat karı, bu gösterdiği fedakârlığı fazlasıyla çıkarır. Dostundan bugün bir yüzük, yarın bir küpe, öbür gün potin sonunda fistan filan ister; hesap edilecek olursa herif, her geldiği zaman geceliğini verecek olsa daha kârlı çıkmış olacağını görür. Ama bazı adamlar vardır ki, filanca karının dostu olduğunu âlem görsün diye buna heves eder.

İşte Kalyopi, bu meseleyi de açıklamış olduğu için gerek Ahmet gerek Hulusi, Agavni'nin tekliflerini kabul etmiyor ama kesinlikle ret muamelesinde de bulunmuyorlardı. Agavni ise mutlaka Hulusi Bey'i dost tutmak için ona o kadar sevgi alametleri gösteriyordu ki sarhoş olduğu zaman güya aşkını ilan için öküz gibi hırlamak, kadehleri kırmak gibi hareketlerde bulunarak zavallı Hulusi'nin göğsünü, gerdanını öpmek vesilesiyle ısırmaya, emmeye kadar da varıyordu. Hulusi Bey pek terbiyeli ve mahcup bir adam olduğundan, üç dört defasında bu hallere ses çıkarmadıysa da Ahmet Efendi, bu rezalete razı olamayacağından, bu gibi hareket-

lerin namuslu bir adam için pek çirkin olduğunu uygun bir dille karıya anlatarak engellemeyi başarmıştı.

İşte bizim iki ahbap bu şekilde devama başlayarak, üç dört ay süre içinde on beş, on altı kere Kalyopi ve Agavni ile içki ve sohbet arkadaşı oldular. Bir gün, iki gece boyunca kalmaya karar vererek hanenin en üst katında ve terasa karşı bir sofacıkta içki sofrasını kurmuşlardı. Kâh şarkı söyleyerek kâh şakalaşarak uzun zaman eğlendikten sonra, Ahmet Efendi'nin biraz sessiz haliyle dalgınlığına Kalyopi dikkat etmiş, "Size ne oldu kocacığım?" diye, Ahmet'ten sessizliğinin sebebini sormuştu.

Ahmet — Bana bir şey olmadı. Fakat aklıma tuhaf bir şey geldi.

Agavni — Ne geldi?

Hulusi — Aklına gelen şeyin, mutlaka Kalyopi'ye dair olduğuna hükmederim.

Kalyopi — Neden hükmedersiniz?

Hulusi — Çünkü bizim hiçbir şeyi beğenmeyen ve dünyayı daima bir sıkıntı ve meşakkat evi gören filozof efendinin, senden gittikçe daha çok hoşlandığını görüyorum da.

Agavni — Allah muhabbetlerini artırsın, keşke siz de benden öyle hoşlansanız!

Kalyopi — Halbuki ben bilakis gittikçe benden daha fazla iğrendiğini görüyorum.

Hulusi — Artık ona laf derler kuzum.

Ahmet — Kalyopi daima en doğrusunu söyler.

Agavni — Ee, aklınıza gelen tuhaf şey nedir bakalım?

Ahmet — Şu bulunduğumuz yeri gözden geçiriyorum. İki buçuk metre genişliğinde, üç buçuk metre uzunluğunda bir sofacık. Şurada, yine bunun kadar küçücük bir tek oda! Şurada da bir hela! Şu karşı tarafta mini mini bir mutfak ki şu haliyle bir sandık odası gibi kullanılabilir, şurada da iki dolap.

Agavni — Ne derin felsefe! Doğrusu ya buna filozof olmayanlar asla dikkat edemezler.

Hulusi — Öyle ya! Biz filozof olmadığımız için zannediyorduk ki bu sofanın genişliği on, boyu on beş metredir. Şu tarafında birbirinden güzel dört oda ve bu tarafında...

Ahmet — Gördünüz mü bir kere! Bir filozofun budalalığı olmasaydı size böyle alaylarla yeni bir eğlence yolu daha açılmazdı. Fakat benim düşüncem yalnız bundan ibaret değildir.

Agavni — Dur bakalım, daha neler düşünürmüş.

Kalyopi — Daha neler düşündüğünü şimdi görürsün.

Hulusi — Vay! Neler düşündüğünü, düşüneceğini de keşfe gücünüz yetiyor mu? Demek oluyor ki dostunuzun yüreği içinde olanları da keşfe gücünüz yetiyor ha? Tebrik ederiz!

Ahmet — Düşünüyorum ki bu hane yapıldığı zaman elbette kerhane olacağı hesap edilerek yapılmamıştır. Bunun altındaki katta da bir mutfak var. Halbuki en alt katta yani zeminde de mükemmel bir mutfak bulunuyor. Bu durumda zannediyorum ki bu hane, yapıldığı zaman, bunu birkaç aile halkına kiraya vermek için yapmışlardır.

Agavni — Oo! Gördünüz mü bir kere, felsefe gittikçe derinleşiyor.

Hulusi — Öyle ya! Öyle ya! Bizse filozof olmadığımız için zannetmiştik ki bir haneye, böyle üç mutfak yapmaktan maksat en alt kattaki mutfakta tuzlu yemekler, orta kattaki mutfakta tatlı yemekler ve üst kattaki mutfakta da...

Ahmet — Hanenin böyle birkaç aileye kiraya verilmek üzere bina edildiğine hükmederken sonra da...

Agavni — Filozoflarda en sevdiğim bir hal varsa o da hiçbir şakaya darılmayarak sözlerine devam etmeleridir.

Ahmet — (Hakikaten hiç sözün ortasını kesmeyerek devam ederek) Düşündüm ki bu katta da mini mini bir karıyla ona âşık bir koca bulunacaktı. Şu oda, onların hem salonları hem yatak odaları olacaktı. Akşam için yalnız bir çeşit olmak üzere muhtaç oldukları yemeğin ne olmasına daha sabahtan birlikte karar verilmiş olduğu için, kadıncağız şu mutfakta kömür yakarak gümüş gibi kalaylı bir tencereyi ocağa koymuş ve tıkır tıkır kaynatmakta olacaktı. Kadın odasını düzeltmeye gidecek, dün geceyi içinde çeşit çeşit âşıklık muhabbetiyle geçirmiş oldukları yatağı düzeltirken, bu gece de nasıl gönül sefasıyla orada yatacaklarını düşüne-

rek, ihtimal ki kocamın kokusu yatakta kalmıştır diye, birkaç defa eğilip koklayacaktı. Akşam olup da kocasının geleceği zaman yaklaşınca, kulağı kapıda ve gözleri merdivende kalacak, daha alt kattan kocası görününce hemen koşup karşılayacaktı. Herif eğer bir elli dirhemlik şişeyi beraber getirmişse birer ikişer kadeh çakıp ve birbirlerinden alacakları şeftalileri meze ederken, koca o gün nasıl çalıştığını ve kaç para kazandığını karısına anlatmakla ve karı da o günü şu yuvacığında nasıl geçirdiğini kocasına hikâye etmekle keyiflerini tamamladıktan sonra, bir sahancık yemeklerini yiyip sonra uzanarak muhabbetlerine bakacaklardı. İşte bu daireciğin o zamanki şu haliyle şimdiki bu halini düşünüyorum da zihnimden neler geçiyor! Şu karı koca zevk ve sefası, acaba dünyada hiçbir şeye kıyaslanır mı diye düşünüyorum.

Bu söz üzerine Kalyopi bir göğüs geçirdi. Agavni alaylı tavrına bir kat daha kuvvet ve açıklık vererek dedi ki:

— Şu karı kocalığı o kadar tatlı anlatıyorsunuz ki adeta size varacağım geliyor. Şu kadar ki o zaman üstüm başım yemek kokarak ve saçlarım da oda süpürmekten dolayı toz toprak içinde kalarak yanınıza geldiğim zaman, benden tiksinirsiniz diye korkuyorum. Hele gündüz ne iş görüp kaç para kazandığınızı sorduğum zaman bana, "Vallahi karıcığım, bugün siftah bile etmedim" cevabını da vermek ihtimalinizi düşününce, o züğürtlükle hiç de zevk ve sefa mümkün olamayacağını düşünmekteyim.

Ahmet — Dahası var mı? Daha söyleyeceksen sözünü bitirmelisin!

Agavni — Dahası çok! Mesela birbirimizi o kadar sever karı kocalardan değiliz; ben düşünüyorum ki şu züğürt köpek bu gece gelmeseydi de dostuma gideydim! Ya da siz benden bıkmış, usanmış olduğunuz için kendi kendinize diyorsunuz ki, canına yandığım şu pis karı olmasa ben de zengin olsaydım da sokakta gördüğüm süslü ve güzel karıların birisini de ben sarsaydım!

Ahmet — Bitti mi?

Agavni — Haydi artık bitmiş olsun.

Ahmet — Karı ile koca eğer birbirini sevmiyorlar ve sevmeyeceklerse, herif siftah etse de etmese de, Karun kadar zengin olsa da yine karı onu sevmez. Aynı şekilde, karı ne kadar süslense, özense, bezense herif yine ondan memnun olmaz. Ama birbirlerini severlerse o durumda ne karı herifin fakirliğinden şikâyet eder ne de herif karının üstü başının yemek kokmasından ve saçlarının filanlarının tozlu topraklı olmasından! Zaten fakirlik ve servet hep göreceli şeylerdir. Birbirlerini gerçekten seven karı koca için güzel elbiseler, elmaslar filanlar sevilecek şeyler sayılmaz. Onlar, birbirlerine "elmasım" dedikleri zaman, az çok pahalı olan bir taş parçasını istemezler. Belki dünyada hiç paha etmeyecek olan birbiri gibi birer vefalı dostu isteyerek, "elmasım" derler. Hem benim dediğim karı eğer hayalimdeki kadar kadın kadıncık olursa neden üstü başı yemek koksun, neden saçları filanları tozlu topraklı olsun? Her işini görüp bitirdikten sonra akşamüzeri güzelce yıkanıp, daha temiz olan elbiselerini giyer. Süs başka, temizlik başkadır. Süslü elbise çok parayla alınırsa da elbisenin temiz olması için beş paralık sabun yeter. Yalnız karının kadın kadıncık olması lazımdır.

Ahmet Efendi'nin bu açıklamalarını Agavni ne kadar alaycı ve küçümseyici bir tavırla dinliyorsa Kalyopi de o kadar ciddiyet ve özlemle dinliyordu. Hatta Hulusi Efendi de bu hale dikkat etti. Yalnız Hulusi değil Agavni'nin kendisi de durumu fark etmişti. Zira artık Ahmet'in felsefesini alaya alışı, önceki gibi topluluk tarafından, yani Hulusi Efendi tarafından neşeyle karşılanmıyordu.

Halbuki Agavni her konuda kendini beğenmiş bir kadın olduğundan, bu noktada da kimsenin altında kalmak istemeyerek ve Kalyopi'nin masumane tavrının müşteriler nezdinde takdir edildiğini fark ederek, kızın güya bu meziyetini küçültmek için, alaycı ve küçümseyici tavrını bırakmaksızın dedi ki:

— Kalyopi de bu sözleri o kadar dikkatle dinliyor ki görenler sanki kocanın ne olduğunu hiç görmemiş, hiç tanımamış zanneder.

Ahmet — Vay, Kalyopi kocaya varmış mı?

Hulisi — Pek genç olduğu için ben de kocaya varmamış sanırdım.

Agavni — Hem varmış hem de...

Ahmet — Ee, hem de?

Agavni bu sözü söylerken sanki, "Nasıl? Söyleyeyim mi? Olanca esrarını ortaya koyayım mı?" gibi bir soru tavrıyla Kalyopi'nin yüzüne bakmıştı; Kalyopi sapsarı kesildiği için de Ahmet Efendi'nin merakı artmış, sözün alt tarafını da söylemesini Agavni'ye bir daha hatırlatarak soruşturmaya başlamıştı. Kalyopi bu durumu söyleyip söylememesi için Agavni'ye hiçbir cevapta bulunmadı. Gerçi hal ve tavrı bu sırrın açık edilmemesi ricasında bulunduğunu açıkça anlatıyorduysa da, Agavni zaten her şeyi söylemek gayretiyle söze başlamış olduğundan, dedi ki:

— Hem de Müslüman olarak bir Müslüman kocaya varmıştır.

Ahmet — Müslüman olarak mı?

Hulusi — Müslümana mı varmıştır? Acayip! Ya sonra buralara düşmesine kim sebep olmuştur?

Agavni — Evet, Müslümana varmıştır. Lakin buralara düşmesine kimin sebep olduğunu bilemem.

Kalyopi'nin çehresi ölü çehresine döndüğü için, efendiler bu sorunun cevabını kendisinden almak konusunda ısrar etmediler. Ahmet Efendi'ye kalsaydı belki bu ısrarda bulunurdu. Zira zaten merak ettiği ve merakından dolayı buralara müdavim olup kaldığı mesele, bundan başka hiçbir şey değildi. Ancak Hulusi Efendi, gerçekten iyi terbiye görmüş ve doğuştan da nazik yaratılmış bir adam olduğu için, hiçbir kimsenin kendisini mahcup edecek esrarını soruşturmayı uygun görmediğinden sözü başka yöne çevirip bir de, "ya della della!" diye bir Arap şarkısına başladığından ve öncelikle Agavni'den başlayarak diğer arkadaşlar da kendisine ayak uydurduklarından, Kalyopi'nin hikâyesi yalnız bu görülen dereceden ibaret kaldı.

O gün iki üç saat daha hep bu şekilde eğlendikleri halde felsefi fikirlere ve kalbi hislere dair hiçbir söz söylemediler.

Kuşluk yemeği olmak üzere rafadan yumurta pişirtmeye karar vererek on beş yumurtayı dört kişi yuttuktan sonra, bir on beşe daha ihtiyaç görerek onları da temizlediler. Böyle dört kişinin otuz yumurta yemesi her zaman rastlanacak hallerden olmadığı için bu halle de bir hayli şakalaştılar. Kimi, "Karnımız folluk kesildi" diye diğerlerini güldürüyor, kimi "Yirmi bir gün sonra civcivler çıkaracağız" diye kahkahaları artırıyordu.

Nihayet bir ara sözün arası kesildi. Cemiyeti bir sessizlik aldı. Agavni, "Oh! Bugün ne kadar eğlendik!" diye bir söz daha açmak istediyse de onu izleyen olmadı. Fakat bu söz Ahmet'le Hulusi arasında başka bir bahis açmış oldu. Bu konu öncelikle Fransızca başladı ama sonraları kadınların merakı gıcıklanmaya başladığı ve halbuki Ahmet Efendi bu bahsi kadınların da işitmesini amaçladığı için işi Türkçeye bozdu.

Bahis Ahmet Efendi'nin Hulusi'ye, "Gerçekten bugün güzel eğlenebildin mi?" diye bir soru sormasından başlamıştı. Hulusi'nin, "Sen eğlenebildin mi?" diye soruyla karşılık vermesi üzerine Ahmet demişti ki:

— Vallahi ne diyeyim bilmem! Ben, buraya gelmeye başlayalıdan beri ya daima hem de pek çok eğlendim ya da hiç eğlenemedim.

— Senin felsefelerin olmasa da buraya gelindiği zaman nasıl eğlenmek lazımsa öyle eğlenseydik pekâlâ eğlenmiş olurduk. Neyimiz eksik?

— Ben zannediyorum ki beni burada eğlendirebilen bir şey varsa o da felsefelerimden ibarettir.

— Beni de eğlendiremeyen bir şey varsa o da senin felsefelerinden ibarettir! Azizim! Ben kadınların çoğunu pek severim. Zengin olsaydım iki düzine cariye alırdım. Bundan dolayı şimdiye kadar böyle gizli dostluklar ortaya çıktıkça pek ilgilenmekteydim. Sen ise filozofluğu buralarda ele almayı kendine zevk saydığından, beni şimdiye kadar zevkim olan şeyden tiksindirmeye başladın.

— Ama dosdoğrusunu söyle! Gerçekte bu yerler eğlenecek yerler midir? Yoksa tiksinilecek yerler mi?

— Evet, tiksinilecek yerler. Fakat bunların yasaklanması, senin, benim elimizde mi?

— Evet!

— Evet mi?

— Evet! Senin, benim gibi, herkes de kendi hissesine düşen çabada kusur etmeyecek olsa böyle yerlere gerek mi kalır?

— Beni öyle birdenbire hesaba katma! Şu benim kusur etmemem lazım gelen çaba neymiş? Bir kere onu göster bakalım?

— Sana sorarım ki memleketimizde bu kerhaneler acaba ne zamandan beri ortaya çıkmıştır?

— Oo! Beni tarihten sınav mı yapacaksın? İtiraf ederim ki tarihten hiç nasip almamışımdır. Ha! Enderunlu Fazıl'ın *Zenannâme*'si olduğuna bakılırsa epeyce bir zamandan beri buraların var olduğu anlaşılır.

— Enderunlu Fazıl, her memleket kızlarını haber verdiği sırada Rum ve Ermeni ve Frenk kızlarını da öyle bir şekilde tasvir ediyor ki, o zaman ile bu zamanın hemen hiçbir farkı olmadığı anlaşılır.

— Demek oluyor ki bu zina evleri daha eski şeylerdir.

— Evet! Hem de kaynağını bulmak güç de değildir.

— Bana sorarsan benim zihnim işte ancak Fazıl'ın *Zenannâme*'si zamanına kadar varabildi. Ondan ötesini bilemem.

— Pekâlâ bilirsin. Pekâlâ anlarsın. Şu var ki bu bahsi Türklük ve Müslümanlık bakış açısından mı halledeceğiz yoksa Frenklik bakış açısından mı?

— Ne bileyim ben? Sen her ne dersen ben de onu kabul ederim. Çünkü başka türlüsünü ispat için ne gücüm vardır ne de yorulmak isterim.

— Ben diyorum ki Türklükte, İslamiyet'te ve Osmanlılıkta bu iğrenç şey yoktur. Ancak Frenklikten gelmiştir. O şapkalar yok mu şapkalar? İşte onlar hangi memlekete girmişlerse orada bu pislik türemiştir.

— Acaba? Fakat aklıma bir şey daha geldi ki sana itiraz için ileri sürebilirim. Kuranıkerim'de zina yapan kadın ve

erkekler için ceza bellidir. Hem de ne ceza! Bekârlarsa yüzer değnek, evlilerse recmle idam! Nasıl? Cezanın hafifini tercih edelim. Buradan çıkınca hasır ovasına[1] tahammüle göğüs gererek, ulvi fikrinizden yüz kırbaç yemek hoşunuza gider miydi?

— Keşke bu kanunların hükmü yerine getirilseydi! Bu cezadan kurtulmak için buralara gelmemek yeterlidir. Fakat işte Kuranıkerim'de zina için cezaların belli olması da ispat eder ki İslam'da bu pis iş yokmuş. Zira bir şey suç olarak kabul ediliyorsa o şey yasa ve örflerde yok demektir. Var olsaydı varlığı hoş görülür, cezası da olmazdı. Şimdi Beyoğlu'nda olduğu gibi adeta sakıncasız sayılırdı. Ne gerek? İşte Anadolu, işte Asya! Henüz şapkaların girmemiş olduğu yerlere gidiniz de, haydi bakalım bir kerhane bulunuz! Gündüzün ışığından korkarak ve gecenin karanlığına sığınarak, önce bin belayla hazırlanabilmiş olduğunuz bir adi karıya gidecek olsanız bile, halk haber alacak olursa hemen basılıp ya âleme rezil olursunuz ya da ölüm derecelerinde belalar muhtemeldir. Beyoğlu ahalisi yüz bin nüfussa, binden fazla aleni fahişesi ve yirmi bin civarında da zina yapan adamı vardır. Yüzde bir zinaya bulaştığı bilinen kadını ve yüzde yirmi aleni zinaya bulaşmış adamı, Anadolu ve Asya'nın içeri taraflarında hangi memleketlerde bulabilirsiniz? Bir seyahatimde Kozan taraflarında bir muhtarla konuştum. Memleketlerinin iffetinden pek memnun görünüp, "Şu var ki, askere verdiğimiz adamlar döndükleri zaman tek tük bazı haşarılıklarda bulunmaya başladılar. Birtakım akılsız karıları kandırabildiler. Gerçi terbiyelerini verdikse de işin ilerisinden korkulur" demişti. Demek oluyor ki o delikanlılar da buralarda alışıyorlar da memleketlerine de bu ayıp âdeti götürüyorlar. Kısacası bizde İslam'da olsun, Hıristiyan'da olsun aslında bu uğursuz âdetin bulunmadığına ve sadece Avrupalılarla beraber memleketimize girmiş olduğuna asla şüphe etmem.

---

1 Eskiden kışla meydanlarında askerlere dayak cezası verilen yer.

— İslam olsun, Hıristiyan olsun mu dedin? Bu sözü de pek onaylayamam. Beyoğlu için tahmin ettiğin miktara yakın fuhuş erbabını Müslümanlar arasında görebilir misin? Ben iddia ederim ki Frenk, Leh, Maltız, Ulah gibi yabancı Hıristiyanlarla Rum, Ermeni gibi yerli Hıristiyanlar arasında fuhşun yayılması İslam ahalisine asla kıyas kabul edemeyecek bir orandadır.

— Ee, sanki muradın nedir?

— Muradım şu ki İslam'da hamdolsun bu kötülük çok azdır. Hatta Müslüman ahali arasında mevcut olan fuhşun başlıca temeli, birtakım lanet kadınların, o yolda zevk aramalarından ibaret olup, bu kötülüğü bir kazanç sayanlar ise, her biri bir memleketten sürülmüş olan dört beş rezil kadından ibarettir; onlar da mezarlık aralarında, şurada, burada kötülüklerini icra ederler. Hıristiyanlarda ise fuhşun meydan almasına asıl sebep, kızların kocaya verilmesi hususunda muhtaç görüldükleri drahoma maddesidir. Bir kız, kocasını adeta satın almalıdır. Parası yoksa koca bulamaz. Bayağı hali vakti yerinde olan bir Hıristiyan'ın üç kızı mı oldu? Herif battı gitti. Halkta fakirler her zaman zenginlerden daha çoktur. İşte drahoması olmayan kızlar zorunlu olarak yasal olmayan yollarda haz aramaya mecbur olurlar. Eğer patrikler, şu drahoma âdetini kaldırsalar hakikaten bu pisliği azaltmaya büyük bir hizmet etmiş olurlardı. Bir de şu Hıristiyan hanelerinde beslemelik eden kızlar yok mu? İşte onlar da büsbütün kerhanelere aday demektirler. Bir fakir kız, bir haneye besleme gider. Orada birkaç genç bulunur. Kız bunlarla mercimeği fırına verir. Derken iş duyulur. Kız kovulur. Bir kere ismi fenaya çıkınca başka aileler zavallıyı kabul etmezler. Anası babasıysa fakir! Halbuki kız güzel güzel elbiseleri, süsleri filanları görmüştür. Hevesi uyanmıştır. Bundan dolayı ondan sonra gireceği yer kerhanedir. İşte bu hallerin her biri birer gerçektir ki, senin gibi bir filozof bunları asla inkâr edemez.

— Pek doğru söylüyorsun. Lakin bu sözler beni reddetmiyor. Bilakis benim davamı ispat ediyorlar. Ben dedim ki,

bizim yerli Hıristiyanlarda da bu kötü âdet yokken, şapkalar türediği zamandan beri bu da türemiştir. Drahoma âdeti zaten Hıristiyanlıkta var mıdır? Hâlâ başlarına yerli başlıkları giyen Hıristiyan kavimlerinde çeyiz denen şey aynıyla bizim Müslümanlarda olduğu şekildedir. Fakat yerli Hıristiyanlarımızdan birçoğu başlarına şapka giydikleri zamandan başlayarak Avrupa adetlerini de almış, drahomayı nikâhın temeli saymışlardır. Ermeni karılarının düne kadar yaşmaklı olduklarını unuttuk mu? Hâlâ Anadolu ve Arabistan'da Hıristiyan karılarının İslam kadar kapalı olduklarını görmüyor muyuz?

— Gerçi buraları da böyledir.

— Evet! Dediğim gibidir! Doğu kavimlerini Batı kavimleri bozmuştur. Osmanlı idaresi altında bulunduğu zaman Yunanistan'da Solyotlar, Manyotlar gerçekten kahraman kavimdiler. Kadınları, kızları adeta başka milletlerin erkeklerinden daha kahramandılar. Fuhuş ve zina hemen hemen bilinmeyip meşru aşkları bile kahramancaydı. Şimdi ise Atina'ya, Şire'ye[1] git de bak. Besleme ve hizmetkâr kızların hepsi "dağlı" adıyla anılan kızlardandır ki bunlar arasında Solyot ve Manyotlar da çoktur. Sen ise en doğru bir söz olarak kendin dedin ki, beslemeler kerhanelerin adaylarıdır!

— Pekâlâ! Bu fenalığı ortadan kaldırmak senin muradın mıdır?

— İnsanım diyen herkesin muradı olması lazım geldiği gibi, benim de muradımdır.

— Bunun için senin benim kadar, herkesin de üzerine düşeni yapması lazımdır demiştin. O çaba neden oluşacak? Şimdi kalkıp da kerhane kızlarıyla evlenecek değiliz ya?

— Sana bunu teklif eden var mı? Diyelim ki bunu teklif edenler bulunsun. Ayıplayan hak kazanabilir mi? Yüce Osmanlı ahlakında yer tutmuş olan bir fikrin tercümesi olarak derler ki, başına iki tas su döküp de tövbe edince, en pis karılar bile ulvi iffetlerine dönerler. Fakat istediğim çaba bu değildir.

---

1 Yunanistan'ın Kiklad Adalarından Siros.

— Ya nedir?

— Bu yerlere rağbet etmemekten ibaret bir çaba!

— Amma tuhaf söz ha! Halbuki bu yakınlarda en çok rağbet eden biz olduk.

— Fakat bir daha hiç rağbet etmemek için.

— İyi ama ikimizin rağbeti kesmesinden ne olur? Bütün gençleri buralara rağbeti terk fikrinde bir anlaşma dairesine sokabilmek mümkün müdür?

— Zaten insanoğlunun bir nokta üzerinde genel bir anlaşma kurması ne zaman mümkün olmuş ki şimdi bu meselede de bu imkânı arayabilelim? Bir meselede eğer yüz adamdan altmışının fikri aynı olursa büyük bir şeydir. Bu oranda bir fikir birliği bile bu meselede ortaya çıksa yeter. Bir hükümet, kendi mülkü içinde bu gibi halleri zaten istemez. Hükümetler, milletinin babasıdır. Bir baba kendi ailesi halkı için bu yoldaki fenalıkları uygun bulur mu? Ama böyle herkes şu pis yerlere lüzum görür ve gösterirse, bunun halkın arzusunun zaruri gösterdiği bir şey olduğuna hükmeder. Fakat dediğim gibi yüzde altmış oranında fikri, bunların aleyhinde görürse geride kalan azınlığın hiç önemi kalmaz. O zaman hükümet her şeyi yapabilir. Azınlığı, rezilliği terke mecbur bile eder. Bekârlığı genel kanuna aykırı sayarak, bekâr kalacak olanlardan bir vergi almaya kadar varıp, o vergiyle yalnız fakirliğinden dolayı koca bulamayan kızları evlendirmek veya terbiye yokluğundan ve cehaletinden dolayı bu korkunç vadiye giren kızları daha çocukluklarında talim ve terbiye etmek gibi taraflara harcamak tedbirine de kalkışır.

— Ne geniş hayal!

— Evet! Sonradan hakikat olan şeylerin hepsi başlangıcında birer hayalden ibaretti. Bir adamın düşüncesi doğru bile olsa ona "hayal" demek mümkündür. O düşünce, birçok adamlara yayılınca ismi "genel kanı" olur. Genel kanıların hükmettiği bir şey ise pek az bir zaman içinde ve kolaylıkla mutlak gerçeğin suretini almakta gecikmez.

— Fakat birçok âkilin düşüncesine göre bir medeni cemiyet için şu zina erbabları da lazımmış. Hatta eski zaman-

larda bilmem hangi memlekette bu gibi yerler yasaklandığı için zevk ve heves düşkünleri, namuslu ailelere sarkıntılık ve hücum etmişler.

— Evet! Tarihte böyle bir rivayet vardır. Fakat o memleketteki hükümet uykuda mıymış? Toplumun selameti aleyhine bu şekilde savaş ilan eden birkaç çapkına karşı asker çekerek hepsini kökünden kazıması lazım gelmez mi?

— Ne kadar olsa cemiyet içinden bu fenalığı tamamen yasaklamaya gücü yetmek, imkân sınırları dışındadır.

— Biz tamamen yasaklayabiliriz davasında değiliz. Varsın rezil yaradılışlılar kötülüklerinde devam etsin. Fakat bu kötülük, övülecek ahlakta olanlardan gizlensin. Böyle aleni şekilde olmasın. Şimdi iş bu kadar aleniyken fenalığın önünün gittikçe kapanacağını değil gittikçe daha fazla açılacağını beklemek lazım gelir.

Ahmet'in bu son sözü üzerine Hulusi Efendi cevap vermedi. Bir hayli sessizlikten sonra akşam hazırlıkları kaygısına düşüldü. İçki ve yemek bundan önce de örneğini görmüş olduğumuz şekilde geçerek sonunda gece saat onu bulunca herkes yerli yerine çekildi.

On İkinci Bölüm

Ahmet Efendi'ye kalsaydı o gece içkiden, yemekten filandan vazgeçerek hemen Kalyopi ile bir odaya çekilmeyi tercih ederdi. Zira Kalyopi'nin kocaya varmış olması konusu o kadar zihnini meşgul etmekteydi ki bir an evvel bu ayrıntıyı almak için merakından çıldırıyordu.

Odaya girdikleri zaman her ne kadar Kalyopi yatma hazırlıklarını görmeye davrandıysa da Ahmet Efendi, kızı elinden tutarak, "Gel şuraya otur!" dedi. Ama bu sözü öyle bir tavırla söyledi ki Kalyopi bu tavrın dehşetinden bayağı ürktü. Ahmet dedi ki:

— Sen bir kocaya varmışsın! Demek oluyor ki sonra ayrılmışsın. Bu iş nasıl oldu?

— İşte kocaya varmışım sonra da ayrılmışım. Bundan ibaret!

— Hayır! Öyle değil! Bu hikâyeyi bana ayrıntılarıyla nakledeceksin. Hem de hiç naz etmeyeceksin. Eğer şimdiye kadar bana gösterdiğin tavır ciddi bir tavırsa, eğer sen de öteki kızlar gibi yalancı, düzenbaz bir kız değilsen bu hikâyeden bir harf eksik bırakmayarak bana hepsini nakledeceksin. Etmediğin takdirde sen bunların hepsinden çok daha kötü bir kaltak olacağından, şu anda ben buradan çıkıp gidiyorum.

Ahmet Efendi'nin ifade tarzı bu sözünün tamamıyla ciddi olduğu konusunda asla şüphe bırakmadığından, Kalyopi gözleri fındık tanesi kadar yaşlarla dopdolu olduğu halde dedi ki:

— Evet! Ben o kızların hepsinden daha yalancı ve alçak ve düzenbaz bir kaltağım! Size her ne söyleyecek olsam inanılacak şeyler değildir.

— Ya! Son cevabın bu mudur?

Kız buna bir cevap vermeyince Ahmet Efendi yerinden bir anda fırladı. İkinci hamlede arkasındaki gecelik entariyi atarak üçüncü, dördüncü hamlede potinleri, pantolonu giyip kolunun birisini de yeleğin bir deliğinden geçirdi. Diğer kolunu da takmaya davrandığında Kalyopi kolundan tutup engelleyerek dedi ki:

— Gerçekten gidiyorsunuz demek!

— Ya burada başka ne işim kaldı? Ben buraya bir aşüfte karıyla eğlenmeye mi geliyorum sanıyordun?

— Oturun da hikâyeyi söyleyeyim.

— Hayır! Teşekkür ederim. Artık lüzumu kalmadı. Zira siz bana olan dostluğunuza itibar ederek söyleyecek olsaydınız, bu davranışımdan önce söylerdiniz. Şimdiyse bir müşteriyi, hem de bizim gibi budala ve müsrif ve parasının gittiği yerleri düşünmez bir müşteriyi kaybetmek korkusuyla söyleyeceksiniz. Bu durumdaysa söyleyeceğiniz şeyler yalandan ibaret olacak. Bense yalan işitmeye de buraya gelmiyorum.

— Maceramı ne maksatla öğrenmek istiyorsunuz? Bana hakkıyla lanet okumak için değil mi? O halde istediğiniz kadar lanet okuyunuz, ben hak ediyorum!

— Orasını sizden sormazlar. Ne maksatla öğreneceksem öğreneceğim.

— Öyleyse oturunuz! Soyununuz! Mademki öğrenmek istiyorsunuz dosdoğrusunu söyleyeceğim.

— Dosdoğrusunu!

— Evet, dosdoğrusunu! Ben doğrusunu söyleyeceğim dediğim zaman, doğrusunu söylerim. Zaten Ayastefanos'ta, İstanbul'da yüz elli, iki yüz adam vardır ki maceramı pekâlâ biliyorlar. Her ne zaman sözlerimde tek bir söz yalan olduğu ortaya çıkarsa, o zaman beni istediğiniz gibi rezil edebilirsiniz. Oturunuz, çıkarınız bunları da yine entarinizi giyerek oturunuz!

Ahmet Efendi kızın bu lakırdısına güvenerek tekrar soyundu. Yatağın içine girip oturdu. Kalyopi de soyunarak yanına geldi. Önce bir sigara yakıp Ahmet'e vererek sonra bir de kendi eline alıp şöylece anlatmaya başladı:

"Benim yalnız buradaki ismim değil her zamanki ismim Kalyopi'dir. Bazı kızlar, güya asıl isimleriyle günahkârlık etmekten utanırlar da isimlerini değiştirirler. Babamın adı Yorgaki'dir. Ayastefanos'ta tütüncülük ederdi. Hem de köyümüzde bir ve İstanbul'da iki dükkânımız olup, tütünü Yenice'den, Samsun'dan, Ayaslug'tan[1] getirtir, iyice bir tacirdi. Evimiz köyce orta halin biraz daha üstünde, idare olunur hanelerdendi; babamın annesiyle kardeşleri ortak olduğu halde hâlâ da mevcuttur.

Ne zaman ki tütünü tekel altına aldılar, babamın alım satım düzeni tamamen bozuldu. Bir zaman Reji'den tütün ve sigara paketleri alıp satmak suretiyle uğraşmaya başladıysa da bunda bir fayda göremeyince tütüncülüğü meyhaneciliğe dönüştürdü. Bu sanat, gerçi önceki kadar paralı bir şey değildi ama geliriyle giderini orantılayarak yaşamak konusunda annemin çok yardımını gördüğünden yine güzel güzel yaşardık.

O zamanlar ablam Avrupa'dan gelen tabaklardan ve sarı çanaklardan asla ayırt edilemeyecek şeyler ve sırlı, çinili tuğ-

---

1 İzmir, Selçuk.

la yapmakta olan aslen Arnavut bir delikanlıyla nişanlıydı; şimdi ayakları topal olan kardeşim de onun yanında çalışırdı. Bir ara bu adam mesleki bazı işleri için Selanik'e gitti. Bir seneden fazla mektupları gelir gider ve ablama arada bir harçlık bile gönderirdi. Sonraları mektubu filanı kesildi, bir doğru haber alamadık. Ama zannederiz ki Bulgarların fesatlarına katılarak bir tarafta kaçırılıp gebertilmiştir.

Ben, o zaman ancak on üç yaşında vardım. Yine o ara topal kardeşimin ayağında bir hastalık oldu. Doktorların rivayetine göre ayaklarıyla çamur çiğnemekten ortaya çıkan bir hastalıkmış. İşte bizim perişanlığımıza asıl sebep bu çocuk oldu. Babam, çocuğa o kadar para harcadı ki hesaba sığmaz. Fakat bu derde çare bulmak mümkün olamadı. Nihayet boşa tedavide biraz daha devam edecek olursa toptan iflas edeceğini anlayıp vazgeçti. Hatta sonraları Reji için bir başka düzen yapmışlar. Bir adamın sermayesi varsa ister tek başına ister birkaç adam ortak olarak bir fabrika açabilirlermiş. Babam içini çekerek, 'Ah önceki sermayem elimde olsaydı, şimdi ben de bir fabrika açabilirdim' demekten başka söz bulamazdı.

Kısacası babam meyhanecilikte devam ederdiyse de sermayesi azalmış olduğu için bu meyhanecilikte de o kadar para kazanamaz oldu. Her taraftan fakruzaruret yüz göstermeye başladı. Bu dediğim hal bir seneden fazla sürdü. Ben de on beş yaşıma yaklaştım, yani âdetim yerini bularak kadın oldum.

Akşamları babamın meyhanesine gelen kişiler içinde Yümni Bey isminde genç bir Müslüman vardı. Her ne kadar ben kadın oldumsa da zaten çocukken babamın meyhanesinde aşağı yukarı gezmekte olduğumdan, büyüdükten sonra da ayağım meyhaneden kesilmedi. Gerçi annem birkaç defa yasakladı ama meyhane zaten hanemizin altında olduğu için benden küçük olan bir erkek kardeşim hep oralarda oynuyordu ve ben de ablamdan çok bu küçük kardeşimle arkadaşlık etmekte olduğumdan yine meyhane içinden ayrılmıyordum. Özellikle sarhoşların keyfinden ve şarkı çağırışlarından da hoşlanırdım.

Artık boyum posum meydan aldığı ve göğsümde memelerim yumrulanmaya başladığı için birtakım müşterilerin benimle şakalaşmaları gibi o dediğim Yümni Bey de şakalaşırdı. Ancak onun şakası diğerlerinin şakalarına benzemezdi; benimle konuştuğu zaman gözleri gözlerime isabet edecek olsa sanki gözleri kamaşırmış gibi gözlerime bakamaz olurdu. Bazen de rengi kıpkırmızı, bazen sapsarı olur, bazen konuşurken nefesi tıkanır, söyleyeceği sözü de şaşırırdı. Halbuki ben henüz sabilikten dün çıkmış bir çocuk olduğumdan Yümni Bey'in bu hallerinin nasıl bir hal olduğunu bir türlü anlayamaz, onunla konuşmaktan çekinmediğim gibi, bana daima şekerler ve yemişler aldığından herkesten çok onun yanına sokulmaya da içimde bir meyil hissederdim.

Her durum itiraf ederim ki Yümni Bey bana öyle aşka, sevgiye dair hiçbir söz söylemedi. Zaten söylemiş olsa da bende anlama yeteneği yok ya? Fakat sonraları iş bir dereceye kadar bana anlatıldığı halde bile kendisi ona dair bana bir şey söylememiştir. Her işi yapan, beceren Nikolidis isminde bir Rum uşaktır.

Bu Yümni Bey kibardan bir adamın oğluymuş. Babası çoktan vefat etmiş. Kendinden büyük bir erkek kardeşiyle bir de kendinden küçük bir kız kardeşine gayet fazla mal bırakmış. O zamana kadar malın birçoğunu Yümni Bey yemiş. Zira ben tanıdığım zaman, yirmi beş yaşında bir adamdı, etrafında da birçok adam görülürdü ki bunların birer rezil dalkavuk olduklarını şimdi anlıyorum. Böyleyken Yümni Bey'in o zamanki hali bile kendini zengin tanıtırdı. İşte Nikolidis bunun uşağıydı. Hayır! Öyle doğrudan doğruya uşağı da değil. Nikolidis de epeyce varlıklı bir adamın evladı olduğu halde malını fena yollarda yemiş. Artık Yümni Bey'e arkadaşlık tarzı hizmetlerde bulunup ondan bir hayli para da alırdı.

Bir gün öğle vakti, ki meyhanede kimseler bulunmaz, Nikolidis beni kapının önünde bularak bana dedi ki, 'Kalyopi! Sen bir şeye dikkat ediyor musun? Hem artık böyle şeylere dikkat edecek kadar büyüdün de. Maşallah artık gelin ola-

cak kızsın! Bak memelerin bile büyüdü. Kısacası dikkat ediyor musun ki Yümni Bey seni pek seviyor?' Ben bu 'sevmek' ne demektir bilmediğim gibi öyle memelerimin büyüdüğüne ve gelinlik kız olduğuma dair söylediği sözler de hoşuma gitmişti. Bu halde Yümni Bey'in de beni öyle memeleri büyümüş bir gelinlik kız diye görmüş olduğunu hayal ederek, 'Ben de onu seviyorum!' dedim. Nikolidis kıpkırmızı oldu. 'Sen de onu mu seviyorsun?' diye şaşkınlığını belirtti. Dedim ki, 'Elbette severim, şüphesiz! Bana her zaman dondurma alıyor. Şekerlemeler getiriyor!'

Bu sözüm üzerine Nikolidis kahkahalarla güldü. Dedi ki, 'Öyle sevmek değil. Onun seni nasıl sevdiğini bilsen ve öyle sevmesine razı olsan, istersen sana altınlar, elmaslar bile verir.' Ben hâlâ öyle sevmenin ne demek olduğunu bilmediğim için Yümni Bey'in beni nasıl sevmek istediğini ve nasıl sevdiğini sordum. 'Mesela senden bir buse isterse ne derdin?' dedi. Bu defa da ben kızardım. Lakin öpmenin, öpülmenin ne demek olduğunu hakkıyla bildiğim için değil. Eğer Nikolidis bana altın, elmas lafını anmamış olsaydı öpmek, öpülmek meselesine hiç önem vermezdim. Hatta Yümni Bey, beni herkesin içinde öpmek istemiş olsaydı hiç karşı koymazdım. Altın ve elmas vereceğini söylediği için işte ben buna önem verdim. Onun için kızardım.

Nikolidis dedi ki, 'Neden korkuyorsun? Seni öptüğünü kim görecek? Böyle şeyleri bir sen, bir o bilirsiniz, bir de Allah! Ama ben de bilirsem hiç bilmemişe dönerim. Hem Kalyopi, eğer Yümni Bey sana elmaslar, inciler verirse bana da elbette bir iyilik eder. Sen bilirsin ki ben paraya muhtaç bir adamım! Bana da iyilik etmiş olursun.' Bu söz üzerine benim korkum arttı. Zira Yümni Bey'in beni öpmesi gizli olacakmış! Neden gizli olacakmış? Halkın görmesi ayıp olacağı için! İşte burası besbelli bir şey! Ya halk görürse?

Bu halde benim aklıma birçok şey geldi ki o zamana kadar o şeyleri çok defa işittiğim halde hiçbir önem vermezken onların da önemini şimdi anladım. Mesela ben önceleri, 'Filancanın kızı, filanca kız ne açık bir kızdır! Delikanlılarla

korte[1] ediyor! Filancaya yazdığı mektup ele geçmiş!' gibi sözler işittiğim halde hiç önem vermezken şimdi o 'korte' denen şeyin işte Yümni Efendi adına Nikolidis'in bana teklif ettiği şey olduğunu anlayınca, ya halk benim için de bu sözleri söylerse, diye korkmaya başladım! Ah, halkın şimdi bana söyleyeceği ve söylediği sözleriyle onları karşılaştırsam nasıl çıldırmadığıma ben de şaşarım!

Bu esnada sokaktan bazı adamlar geçince Nikolidis, sözünü kesmeye mecbur olduğu gibi biraz sonra da babam meyhaneye geldiğinden o gün söz bu kadarla kaldı. O gece ben Nikolidis'in sözlerini bile hatırlamadım. Bu sözler benim uykumu bir saat geciktirecek kadar bile bende bir tesir oluşturmadı. Fakat iki gün sonra Nikolidis beni bir daha görüp teklifini tekrar etti. Hatta, 'İnanmazsan bu akşam Yümni Bey geldiği zaman kendisinden güzel bir elmas yüzük iste, bak yarın akşam nasıl getirir' dedi. Gerçi ben o akşam da Yümni Bey'in yanına her zamanki gibi gittim, o da bana her zamanki gibi güler yüz gösterdiyse de şimdi pekâlâ aklım eriyor ki gösterdiği güler yüz ancak bir olgun adamın bir çocuğa gösterdiği güler yüzün aynıydı. Ben kendisinden yüzük filan istemediğim gibi o da bana öyle teklifte değil hatta öyle bir imada bile bulunmadı.

Bir yandan günler geçiyordu. Nikolidis, her fırsatta beni bulup sözlerini, tekliflerini tekrarlayarak mutlaka dediklerini kabul etmem için beni zorlar ve işte acele bile ederdi. Hatta bir defasında beni yakalayıp birkaç defa öptü, dedi ki, 'İşte ben de seni öptüm. Sanki şimdi sana ne oldu? Yümni Bey de seni böyle birkaç defa öpecek olsa kim ne anlar?' Gerçi benim de aklım erdi ki bunda hiçbir kötülük yoktur. Ancak zihnime sığdıramadığım şey şu elmas ve inci konusuydu. Çocukluğa bakınız ki benim de elmaslarım, altın bileziklerim filanlarım olmasını pek canım isterdiyse de Yümni Bey bana bunları, bir gizli buse için yine gizli vereceğinden bunları nerede saklamalı diye endişe eder ve sadece bundan ürker oldum.

---

1 Flört.

Nikolidis'in beni öpmesi de bir defaya mahsus kalmadı. Hemen artık her görüşte beni öper ve göğsü üzerine sımsıkı bastırıp, 'Ah Kalyopi! Seni ben de seviyorum. Hem Yümni Bey'den çok seviyorum. Ah, seni alsam, sen benim karım olsan ne kadar iyi olurdu! Ama ne yapalım ki senin babanda para kalmadığı gibi bende de kalmadı. Eğer sözümü dinlesen de Yümni Bey'in yüzüne gülsen, o sana ne kadar paralar verir, ne kadar elmaslar alırdı! Bana da çok para verirdi. Nihayet ikimiz de zengin olunca birbirimizi alırdık!' demeye de başladı. Özellikle Nikolidis'in bu sözü bana daha çok tesir etti. Kocaya varmak, evlenmek meselesini gizliden öpüşmek meselesinden çok anlamaktaydım. Zira annemin annesi olan bir kadın vardır ki gayet usta bir ebedir. O bize masallar söylerdi. Kızların gelin olduklarını anlardım. Zaten birçok defa da gelinleri görmüştüm. Yanlarında güveyiler de vardı. Gelin ile güveyi arasındaki karı kocalık bağının neden oluştuğunu bilmezdiysem de her durumda bir kızın bir kocaya varacağını pekâlâ zihnime yerleştirmiştim. Kısacası Nikolidis'in benimle evlenmesine aklım erdi ve Yümni Bey'in ona para ve bana elmaslar ve inciler vermesi lüzumunu da anlamaya başladımsa da, ailem halkı haberdar olmadığı halde bu kadar büyük bir işe kendi kendime girişmeye cesaret edemediğim gibi, böyle karışık bir işten aileme bilgi vermekten de korkuyordum.

İş bu dereceye geldiği halde Yümni Bey'in henüz tavrı değişmedi. Çocuğa gösterilecek muameleden başka bir muamelede bulunmazdı. Hatta bazen kendi kendime düşündükçe Nikolidis'in söylediği sözlere inanamayacağım gelirdi. 'Eğer bunlar gerçek olsaydı elbette Yümni Bey de bana bir şey söylerdi. Nikolidis yalan söylüyor,' derdim. Lakin bu şüphelerimden Yümni'ye hiçbir ipucu vermezdim. Vermeyişim de akıllıca bir hesap üzerine değildi. Bana darılır diye bir şey söylemezdim.

Sadece Nikolidis'in bana olan sevgisi gittikçe artıyor gibi görünüyordu. 'Sen de beni öpsene Kalyopi! Bana Nikolidisçiğim desene! Ah benim seni ne kadar sevdiğimi bilsen!'

diye mahzun mahzun suratlar bile göstermeye başladı. Bense hislerimce Nikolidis'ten ziyade Yümni Bey'e meyilliydim. Niçin derseniz sebebini şimdi bile söyleyemem. Besbelli bana elmasları, incileri o verecek olduğu için olmalıdır.

Bir yandan da evimizde fakruzaruret artmaktaydı. Babam lüzumsuz diye birtakım imbikleri filanları sattığı gibi annemin küpe, yüzük gibi birkaç parça şeyini de satmıştı. Hatta ablamın bir broşu vardı ki ona nişanlısı vermişti. Babam güya yine zengin olduğu zaman daha iyisini alacağından bahisle kız kardeşimin broşunu da satınca, kardeşim Mariola'nın babamın yüzüne karşı bir şey demediyse de, akşam bahçede gezinirken bir tarafta ağladığını gördüm. Yanına sokulup niçin ağladığını sorduğumda, 'Sen çocuksun, anlamazsın!' dediyse de ben broş için ağladığını anladığımdan bahisle, 'Sen ağlama Mariola! İstersen ben sana bir broş aldırırım' dedim. Çocukluğa bakın! Güya ablamı teselli edecektim. Hatta, 'Deli kız! Sen broşu nereden alacaksın? Nereden bulacaksın?' dediği zaman Nikolidis'in teklif ettiği şeyi de söyledim.

Kız kardeşim bir kere derin derin düşündü. Bana hiçbir cevap vermedi. Bu sessizlikten ben bir aralık korktum. O zaman Mariola yirmi yaşında vardı, zira benden altı yaş kadar büyüktür. Nihayet o gece yemekten sonra beraber tekrar bahçeye çıktık. Beni uzun uzadıya sorguya çekti. Ben de işin dosdoğrusunu söyledim. Bana dedi ki, 'Gerçekten Yümni Bey gayet zengindir. Sana çok şeyler verebilir. Zaten birtakım fena karılar, birçok dalkavuklar kendisini yiyip bitirirler. Haydi sen de birkaç parça şey iste. Birkaç defa öpmekle ne olur? Bak Kalyopi! Babamız fakir oldu. O bize çeyiz, drahoma filan hiçbir şey vermeyecek. Gerçi benim nişanlım var ama senin yoktur (O zaman hâlâ nişanlısından ümidi vardı). Alacağın şeyleri saklarız. Sonra Nikolidis mi olur yoksa seni bir başkası mı ister? Kısacası senin için çıkacak kocaya onları gösterip sana koca buluruz. Anladın mı?'

Kız kardeşim de bana bu şekilde sırdaş çıktığı için sevindim. Ancak şunu da söyledi: 'Nikolidis'in sözüne tamamı

tamamına inanmak da olamaz. İhtimal ki seni kendisi öpsün diye bu yalanları söylüyor. Bundan dolayı seni bir daha gördüğü zaman sen ona söyle ki, Yümni Bey sana bir çift iyi küpe göndersin. Eğer küpeyi gönderirse Nikolidis'in sözleri gerçektir. İlerisini de başkaca ve beraberce düşünürüz.'

Ben, bunu Nikolidis'e söylediğim zaman herifin yüzünde o kadar sevinçli bir ifade görüldü ki, küpeyi getireceğine daha o zaman şüphe kalmadı. Gerçekten iki gün sonra küpeler geldi. Şimdi tahmin edebileceğime göre bir çift küpe adeta otuz lira kadar ederdi. O kadar sevindim ki, dünyada sevinç denen şeyin bu derecesini de ilk defa hissettim. Hemen kız kardeşime koştum. Onu beraber alıp bahçeye indik. O da küpeleri beğendi. Bana dedi ki, 'Kalyopi bu iş şaka değilmiş. Demek oluyor ki Yümni Bey seni gerçekten seviyormuş. Sevmese bu kadar pahalı bir hediye öyle çocuk oyuncağı olmak üzere bir kıza verilemez. Hem sen de artık bir küçücük kızcağız, bir çocuk değilsin. Kadın oldun. Hem güzelsin de. Hangi erkek olsa seni sevebilir. Fakat vereceğim nasihatleri güzelce dinle! Yümni Bey pek zengindir. O şimdi seni öpmek ister, okşamak ister, anlıyor musun? Her şey ister! Sen daima nazlanmalısın. Ne kendisinden kaçmalı ne de öyle kucağına atılıvermelisin! Eğer her söylediğini yapacak olursan çok hediye alamayız. Böyle nazlı davranırsan daha neler alırız! Şimdi ben sana ne kadar söylesem her şeyi söyleyip bitirmiş olamam. O,sana her ne söylerse hemen bana haber vermelisin, ben sana onların cevaplarını verir, gereken aklı öğretirim!'

Kız kardeşimin sözleri içinde aklıma en çok uyanlar benim artık bir kadın oluşum ve Yümni Bey'in beni çok sevdiği meseleleriydi. Zira komşularımız olan Frenk kadınları birbirlerine 'madam' diye hitap ettikleri zaman o kadar hoşuma giderdi ki, 'Ah ben de madam olsam! Büyüsem de bana madam deseler!' diye gönülden arzu duyardım. Bir de sevilmek tabii hoşuma giderdi. Yümni Bey değil a, her kim beni sevse o adam bana da sevimli görünürdü. Ya bir adam hem beni sevsin hem de böyle gözleri kamaştıracak kadar parlak hediyeler versin, artık bu adam sevilmez mi? Bundan

dolayı kendi kendime demeye başladım ki, 'Ah akşam olsa da Yümni Bey meyhaneye gelse, bana kim bilir ne güzel sözler söyleyecek!'

Akşam oldu, Yümni Bey geldi. Gerçi bu her akşamki gelişe benzemiyordu. O kadar süslenmişti ki iki dirhem bir çekirdek denebilir. Bana da o kadar güler yüz gösteriyordu ki, hiçbir zaman öyle bir güler yüzü kendisi bana göstermemiş olduğu gibi kimseden de görmemiştim. Ben bu durumdan hem utandım hem sevindim. Niçin utandım? Onu bilemem. Niçin sevindim? Onu bilirim. Bu adam beni seviyor ki böyle güler yüzler gösteriyor. Beni sevmekten başka, kız kardeşimin dediği gibi, bana kim bilir daha ne kadar hediyeler verecek!

Fakat Yümni Efendi bana her akşamdan fazla yaklaşmadı. Her akşamdan fazla lakırdı da söylemedi. Rumca olarak, 'Ne yapıyorsun kızım, iyi misin?' dedi. Her zaman olduğu gibi dondurma da ısmarladı. Ben dondurmayı yerken yavaşça, 'Küpeleri beğendin mi?' dedi. Bense 'evet' cevabını bir baş işaretiyle verdim. Bir aralık daha bulup bana dedi ki, 'Ben babana hesabımı verip buradan çıkmak üzereyken sen daha önce çıkıp sokağın başındaki meydancıkta, çınar ağacının altında beni bekler misin? Sana söyleyeceğim sözler var.' Ben buna rıza gösterdim. Zira orada bana hiçbir fenalık yapamayacağından emindim.

Tam Yümni Bey babamla hesabını görmeye davrandığı anda ben çıkıp kendisini bekledim. Oraya geldi. Ben zannederdim ki beni öpecek. Zira Nikolidis öyle anlatırdı. Halbuki hiç öpmedi. 'Kalyopi! Ben seni gerçekten seviyorum. Eğer sen benim karım olursan sana daha ne kadar elmaslar, ziynetler alırdım!' dedi. Ben hiçbir cevap vermedim. Sonra, 'Sen de beni sevmiyor musun Kalyopi?' diye sordu. Rumca yalnız, 'malista' dedim ki, 'evet' demektir. 'Öyleyse bana karı olursun değil mi?' dedi. Buna hiçbir cevap vermedim. Elini cebine sokup çıkardı bana birkaç tane para verdi. Ve 'Adiyo![1] Yine görüşür, konuşuruz!' diye çıktı gitti. Ben doğ-

1 Hoşça kal.

ruca kız kardeşime koştum. Baktım ki verdiği paralar altınmış. Beş lira vermiş.

Bunun üzerine Mariola bana dedi ki, 'Bu adam seni gerçek seviyor, hem de temiz bir sevgiyle seviyor. Baksana öpmek bile istememiş! Hem seni kendisine nikâh etmek istemiş fakat Kalyopi acele etme. Dur bakalım işin sonu nereye varacak. Bir vesile düşerse Yümni Bey'den bir de gerdanlık isteriz.' Bu vesilenin düşmesi için çok vakit geçmedi. Ertesi günü Nikolidis beni görüp o kadar memnuniyet gösterdi ki, çıldırmış zannettim. Sanki beni kendisi için kandırıvermiş gibi sevincinden çıldıracaktı. 'Aman Kalyopi sakın Yümni Bey'den çekinme, kaçınma her ne derse kabul et, her ne isterse yap! Daha sana çok şeyler verecektir' dedi. Fakat Yümni Bey'in dediği gibi beni kendisine karı edeceğine dair bir şey söylemedi. Şu kadar ki, 'Seni ne kadar sevdiğini anlamak istersen, gerek benim vasıtamla gerek kendi kendine ondan bir hediye daha iste, bak nasıl o anda verir' dedi. Ben de bunu gerdanlık için bir vesile sayarak söyledim. O akşam Yümni Bey meyhaneye geldiği zaman gerdanlığı da göstermesin mi?

'Kalyopi, gerdanlığı da getirdim. Haydi bahçe içine gir. Havuz başında beni bekle. Ben bir aralık, kimse görmeksizin gelir, gerdanlığı veririm' dedi. Ben havuz başında bulundum. Gerçekten geldi. Kocaman bir gerdanlık ki küpelerin iki misli değerinde! Havuz başında biraz oturdu. Beni de yanına aldı. 'Ah Kalyopi! Senin için ölüyorum, çıldırıyorum! Eğer sen de beni sevmezsen kendime kıyarım. Nasıl edelim? Seni babandan istemiş olsam vermez. Ah, nasıl bir çare bulalım?' dediyse de ben bazı Rumca şarkılarda söylenen, 'Senin için ölüyorum, çıldırıyorum!' ve 'Ben bu dertle yok olacağım!' gibi sözlerin bana da söylendiğini işittiğimden dolayı seviniyor, Yümni Bey'in sorularına cevap vermeyi aklıma bile getirmiyordum. 'Kalyopi! Gerçekten sen beni sevmiyor musun? Beni istemiyor musun?' diye tekrar edince işte o zaman yalnız bir 'malista!' daha dedim. 'Malista ile iş bitmez. Ne yapalım? Seni nasıl alayım?' dedi. Buna dair hiçbir fikrim

yoktu ki cevap vereyim. Fakat kız kardeşim, 'İşin ötesini biz düşünürüz' demiş olduğu için Yümni Bey'e, 'Mariola bilir' cevabını vermiştim. 'Ya! Mariola'ya söyledin mi? O bizim bu işimize ne dedi? Küpeleri gördü mü? Darıldı mı?' diye birçok sorulara başladı; ben de küpeleri gördüğünü, darılmadığını ve fakat ben çocuk olduğum için kendi başıma iş görmem uygun olmayacağından, her ne söylenir işitilirse kendisine bilgi vermem için emir aldığımı söyledim. Gerçi pek ahmak bir çocuk değildiysem de besbelli tecrübesiz olduğum için bu derece saflık ediyormuşum.

Yümni Bey düşünmeye başladı. Ben fena bir şey söylemişim zannederek korkmaya başladım. Nihayet, 'Zararı yok Kalyopi! Ben Mariola ile de konuşurum' diye kalktı, meyhaneye girdi. Meğer Mariola bizi gözlüyormuş. Yümni Bey gider gitmez, kız kardeşim yanıma geldi, kendi tembihlerini Yümni Bey'e söylediğim için bana bayağı darıldı. 'Ben daha Yümni Bey meyhaneye gelince bakayım sana ne tavırda bulunacak diye sizi gözlüyordum. Tembihlerimi ona söylediğine iyi etmedin. Fakat zararı yok. Herif seni gerçekten seviyor. Ben onunla konuşurum' dedi. Hele gerdanlığı görünce aklı başından gidecek gibi şaşırdı. Eve geldik. Bu gerdanlık ile küpeleri nereye saklayalım diye bir hayli düşündük. Zira anamızın, babamızın bunları görmelerini hiç istemiyorduk. Bir büyük kanepemiz vardı. Onun altında telden yayların konduğu enli şeritlerin arasında saklamaya karar verdik. İkisini bir çıkına koyup oraya sokuşturduk.

Ben kız kardeşime Yümni Bey'den önce Nikolidis ile görüşmesinin iyi olacağını söyledim. Yarın değil daha ertesi günü Nikolidis gelince kız kardeşime de haber verdim. Beraber konuştular. Nikolidis, Yümni Bey'den birçok hediyeler, paralar filanlar aldıktan sonra benimle kendisinin evleneceğini kız kardeşime söyledi. Kız kardeşim buna muhalefette bulunmadıysa da sonra benimle yalnız kaldığı zaman, 'Rofyanos![1] Bak ne halt ediyor? Seni Bey'in kucağına

1 Kadın tüccarı, pezevenk.

attıktan sonra sadece elmasların, paraların için evlenmeye razı olacak. Sakın ha, o hınzırın bu sözlerine inanma! Zira seni değil, elmaslarını, paralarını almak için böyle yapıyor.' demişti. Halbuki Nikolidis'e böyle hiçbir renk vermeyerek dedi ki, 'Gerçi fena olmaz. Yümni Bey'den pek çok şey alabiliriz. Hem Bey beni de görmek istiyormuş. Kendisine söyle de bu akşam olamazsa da yarın akşam, ben herkes uykuya vardıktan sonra havuz başında bulunurum. Uzun uzun konuşabiliriz.'

Ben böyle herkes yattıktan sonra havuz başında bulunmak kararından ürkmüştüm. Ama bunun yalnız ağır bir suç olacağı düşüncesiyle değil! Belki gece böyle geç vakitte havuz başında cinler, periler de bulunacağı için korkmuştum. Hatta Nikolidis'ten ayrıldıktan sonra bu korkumu Mariola'ya da söyledim. 'Deli! Hâlâ çocuksun. Cinleri, perileri filanları çocukları korkutmak için, arsızlık etmesinler diye söylerler. Hem böyle büyük bir işe kalkışıp hem de korkmak olur mu?' dedi. Ben de cesaretimi artırdım. Yümni Bey o akşam gelince Nikolidis'in bu sözleri kendisine yetiştirmiş olduğundan bahisle, yarın akşama kadar beklemeyerek mutlaka bu akşam havuz başında bulunmayı rica etti. Ben de gittim Mariola'ya söyledim. Onun da rızasının olduğu haberini getirip yine eve döndüm. O akşam, Mariola güya keyifsizliğinden bahisle erkence yattı. Zaten ikimiz bir odada yattığımızdan ben de yatmaya mecbur oldum.

Meyhanede ışık filan kalmadı. Anladık ki meyhane kapanmış. Hanemiz içinde de ses seda kalmadı. O zaman Mariola bana, 'Kalk Kalyopi giyinelim!' dedi. Kalkıp giyinmeye başladıksa da ben sanki zemherideymişiz gibi üşümekte, donmakta, zangır zangır titremekteydim. Mariola vaktiyle nişanlısıyla pek çok korte etmiş olduğundan ve geceleri sabaha kadar bahçede geçirmiş bulunduğundan bahisle bana cesaret veriyordu. Kısacası havuz başına vardığımızda Yümni Bey'i orada bulduk ki sigara içiyordu. Zaten fazlaca sarhoş olduğu halde yanında yüz dirhemlik bir şişe daha vardı.

Bizi görünce, 'Ah, Kyria[1] Mariola! Beni ayıplamayınız! Hırsızlar gibi duvar atlayarak buraya girdim. Kendimi de artık rakıya vurdum. Yanıyor, Kalyopi için çıldırıyorum. Helak olacağım! Kendi kendime kıyacağım!' diye daha birçok söz söyledi ki, o zaman Türkçem daha az olduğu için hepsini de anlayamıyordum. Lakin Mariola pekâlâ anlıyordu. O da ona cevaplar verdi. Bayağı konuştular. Benim özet olarak anladığıma göre Mariola, kendisine anlattı ki babam fakir olduğundan çokça bir mal görüp dayanamazsa da bu işte o kadar acele de olamayacağından, eğer Kalyopi'ye yavaş yavaş biraz mücevher daha verir ve biraz da para gösterirse bunları kendisi babama gösterip onu razı edebilecektir. Yümni Bey bu sözlerin hepsini kabul etti. Elini pantolonunun cebine sokup, içini dışına çevirdi. İçinde ne kadar para varsa Mariola'ya verdi ki, sonra saydık, yirmi sekiz lira ile birkaç mecidiye çeyreği bulduk.

Sözü uzatmayalım efendim, üç ay kadar böyle âşıklık ettik. Gerçi ben Yümni Bey'i sevmeye başladım hem de fazlaca sevdimse de sözün doğrusu hâlâ sevmek, sevilmek nedir layıkıyla bilmez, sadece babam pek fakir olduğu ve bize önceki gibi bakamadığından, üstümüz başımız yırtık pırtık ve karnımız yarı aç, yarı tok kaldığından, eğer ben Yümni Bey ile evlenirsem böyle yokluk içinde yaşamayacağımız gibi inciler, elmaslar içinde boğulacağımı gözümün önüne getirdiğim için onu severdim. Nikolidis de gittikçe bana daha fazla sevgi gösterip bir yandan da beni kendisi için kandırırdı. Yümni Bey'den önce beni Nikolidis öpmeye, kucaklamaya başladı. Ben ona da muhalefet göstermemeyi bir politika kabul etmiştim. Yümni Bey ise hakikaten bana çapkıncasına hiçbir muamelede bulunmayıp havuz başında birkaç defa öptüyse de doğrusu ya, kendisi bile utanarak öptü.

Nihayet bizde bir iki çift küpe, iki saat ve kordon, bir gerdanlık, üç dört tane bilezik, bir iki tane yüzük ve yüz liradan fazla para birikti. Yümni Bey Mariola'ya, 'Babanıza ne

---

1 Madam, lady, hanımefendi gibi bir unvan.

zaman söyleyeceksiniz?' diye her görüşmede sorar, biraz da sıkıştırırdıysa da Mariola her defasında birer yalan uydurup Yümni Bey'i aldatırdı. Fakat yalanlar da tükenmeye başladı. Yümni Bey ise gerçekten sarhoşluğa vurup meyhanede ah etmek, kadeh kırmak gibi taşkınlıklara da başladığından babam işi anlayıp bir daha meyhaneye gelmememi, eğer gelirsem ayaklarımı kıracağını bana söyledi. Bu ise Yümni Bey'i de beni de üzdü. Geceleri yalnızca havuz başına kadar gitmeye cesaret ederek orada konuşurduk. Yümni Bey bana, 'Mariola bu işi babana söyleyemeyecek. Haydi, seninle kaçalım' dediyse de ben korktuğumdan razı olamadım. Fakat bu sözü Mariola'ya söylememem için bana pek çok yeminler ettirdiği için bundan kız kardeşime bahsetmedim.

Yümni Bey'de bir hal olduğundan köylüler de şüphe ederek, beni görenler birbirlerine parmak ucuyla göstermeye ve bir şeyler söylemeye başladılar. İşi ben de anladığımdan sokağa bile çıkamaz oldum. Zavallı Yümni Bey, günde yüz defa kapımızın ve meyhanemizin önünden geçerdiyse de beni ancak pencerede görebilirdi. Babam gerçi yüz yüze bana bir şey söylemezdiyse de sofrada filanda Yümni Bey'in ne kadar çapkın bir herif olduğunu ve rakıyla, karıyla, birtakım dalkavuklarla paralarını yiyip hemen hemen bitirmek üzere olduğunu ve böyle giderse bir iki aya kalmaz, elinde avucunda bir para kalmayacağını söylerdi. Lakin bu sözler benim hülyalarımı engellemeyip bilakis, 'Aman bir gün önce Yümni Bey beni alsa da paraları boşa gitmese, bana güzel güzel elbiseler, hediyeler verse' diye arzularım artardı.

Bir gün köyümüzde bir düğün oldu. Ben de gittim. Akşamüzeri Mariola, hanemize dönmemiz gerektiğini söylediyse de, ben biraz daha kalmak arzusunda olduğum için, çok kalmamamı akşamdan önce gelmemi emrederek o gitti. Ben de hemen güneş batmak üzereyken dönmeye kalkıştım. Deniz kenarından yürümekteydik. Bir de yol üzerinde Nikolidis'i görmeyeyim mi? Yanıma sokuldu. Nereden gelip nereye gittiğimi sordu. Beni lafa tutarak tam deniz kenarında bulunan bir kayığa doğru yaklaştırdı. Kayık, üç çifte bir balık kayı-

ğıydı. Derken kayıktan iki adam çıkarak beni yakalamasınlar mı? Bağıracak oldum. Nikolidis, 'Bre divane, ne bağırıyorsun? Seni Yümni Bey'e götürüyoruz' dedi. Ne dersiniz? O anda yüreğimi bir sevinç aldı. Bağırmak, ağlamak şöyle dursun hatta yüzüm bile gülmeye başladı. O zaman Yümni Bey, ...'da bir yalıda kardeşiyle birlikte oturuyordu. Kayık doğruca o yalıya yanaştı.

Yümni Bey, beni rıhtımdan karşılayıp yukarıya çıkardı. Bir odaya girdim. Orada imam, muhtar gibi birkaç efendi, bey mevcuttu. Anlayabildiğime göre bana yüz lira nikâhla[1] bir nikâh kıydılar. Zaten gece olmuş olduğundan herkes yerli yerine gitti. Yümni Bey de benimle zifaf oldu!"

On Üçüncü Bölüm

Kalyopi'nin buraya kadar naklettiği hikâyeyi Ahmet Efendi can kulağıyla dinlemiş, hiçbir lakırdıyla kızın sözünü kesmemişti. Hatta bu süre içinde sigara filan da içilmedi. Tam zifaf konusu da anlatıldıktan sonra Ahmet Efendi sordu:

— O zaman kaç yaşındaydın?

— Henüz on altı yaşımda yoktum. On beşten biraz fazlaydım!

Ahmet Efendi başını önüne alarak hem düşünmeye hem de bir sigara sarmaya başladı. Sigarayı gaz lambasından yaktıktan sonra kendi kendine mırıldanarak dedi ki:

— Buraya kadar Yümni Bey için ayıplanacak hiçbir nokta yoktur.

Bu sözü Kalyopi de işitti. "Yümni Bey için bana olan sevgisince ayıplanacak bir nokta, bundan sonra da yoktur" diyerek, hikâyesinin alt tarafını da aşağıdaki gibi anlatmaya başladı:

"Ertesi gün Yümni Bey, beni bir odaya soktu ki duvarlarda beş altı tane güzel fistan, şapka, hotoz, potin, özetle

1 Nikâh sırasında erkeğin kadına borçlandığı para.

bir kadına lazım olacak süs ve ziynetlerin hepsi vardı. Artık bunları görünce benim ne kadar sevindiğimi tarife hacet kalır mı? Hemen beni aldı. Soyundurdu. Adeta bir modistra[1] karı gibi maharetle beni giydirmeye başladı. Koca bir boy aynası bile vardı. Onun karşısında bir güzel süslendim. Beni bin defa öperek, 'Madam Kalyopiciğim!' diye severdi. O gün akşama kadar böyle vakit geçirdik. Sadece yalının içinde benden başka hiçbir kadın olmadığına şaşardım. Yümni Bey'e bunu söylediğim zaman, 'Başka kadın ne lazım? İşte buranın kadını, hanımı sen olursun' dedi.

Akşam oldu. Yümni Bey'in kardeşi de geldi. Bu adam gerçekten melek gibi bir adamdı; bana o kadar düzgün sözlerle o kadar güzel lakırdılar söyledi ki hiçbir zaman unutamam. O gece üçümüz birlikte pek güzel zaman geçirdik. Bir de ertesi gün sabahleyin babam gelmesin mi?

Yümni Bey'i çağırıp, 'Kızım buradaymış?' diye sordu. Yümni Bey hiç inkâr etmedi. 'Allah'ın emriyle aldım!' dedi. Fakat beni babama göstermek istemedi. Besbelli korktuğu için olmalıdır. Sonra babam, 'Hayır beyim! Ben de çiğ bir adam değilim. İslam dinince Hıristiyan kızlarını almanın caiz olduğunu bilirim. Ben de Müslümanlar içinde büyümüşüm. Fakat ele güne karşı bir rezalet çıkarmayalım. Benim de rızamla bu iş olmuş sayılsın!' deyince Yümni Bey, muhalefet etmedi fakat üzerinde bir silah bulunup da bana bir fenalık yaparsa diye üzerini arayarak silah filan bulamayınca, babama olan güveni bir kat daha arttı. Beni babamın yanına getirdi.

Sarıldık, sarmalaştık, ağlaştık. Bu üzüntüler geçtikten sonra babam beni daha çok yanına yaklaştırarak uzun uzadıya nasihatler verdi. Hatta kendisi hiçbir şey talep etmeyeceğinden bahisle eve gittiği zaman, ertesi gün annemle, Yümni Bey'in vermiş olduğu elmasları, filanları toptan bana gönderdi. Lakin halkı ne yapmalı? Bir kere, 'Kalyopi Yümni Bey'e kaçmış, Müslüman olmuş, ona varmış' sözleri köyümüzün içinde yayılınca herkes ayağa kalktı. Gerçi babam

1 Terzi.

benim Müslüman olmadığımı ve Osmanlı kanununda, bir kız Hıristiyan olduğu halde hiç dinine takılmaksızın onu bir Müslümanın alabilmesine müsaade bulunduğunu anlattıysa da kim anlar? Kim dinler? Hısım, akraba bile köylüyle beraber oldu. Bir kızılca kıyamettir koptu."

Hikâyenin bu tarafında Ahmet Efendi derin bir göğüs geçirip, "Sen razı, kocan razı, baban razı, kanun müsait! Halka ne oluyor ki?" diye, öfkesinden burnu kıpkırmızı oldu. Ve dedi ki:

— Anladım anladım! Senin için her felaketin başı, işte halkın bu bağnazlığı oldu. Halbuki böyle pis yerlere düşen kızlar için neden gayret etmiyorlar?

Kalyopi gözlerinden iki damla yaş yuvarlayıp, yine hikâyesinde devam etti:

"İşte halkın ve hısım akrabanın bu muhalefetlerine babam da dayanamadı. Artık söylenen sözleri işitmeliydi. Beni Müslümandan ayırdıkları anda iyi bir Hıristiyan koca bulunacakmış! Şöyle olacak, böyle gidecekmiş. Hatta babam bile inandı. Patrikhane'ye, Babıali'ye arzuhaller verildi. Zavallı Yümni Bey, bu haberler üzerine üzüm üzüm üzülerek bana gelip, 'Ah Kalyopi! Ben sana fenalık mı ettim ki hısım akraban böyle kalkışıyorlar?' diye ağlardı. Yine derdi ki, 'Eğer sen beni istersen, bize hiçbir şey yapamazlar. Kanun böyledir. Şayet zabitlerin karşısına çıkacak olursan sana sordukları zaman sen de ki, ben kocamı severim, isterim, bana hiçbir fenalık yaptığı yoktur. O da beni sever, beni ister. Eğer böyle söylersen davacılar hiçbir hak kazanamaz, sen benim olur kalırsın!'

Dava açıldı. Ben kocamın öğrettiği gibi söyleyecektiysem de her taraftan haberler geliyordu, eğer Yümni Bey ile kalacak olursam beni öldüreceklerinden bahisle tehdit ediyorlardı. Yok, eğer zabitlerin karşısında kocamı istemediğimi söylersem milletçe bana iki bin lira toplanacağını ve bir güzel kocaya verileceğimi temin ediyorlardı.

Çocukluk bu ya! Ben de iki bin liraya tamah etmekten ziyade ölümden korktum. Zabitlerin karşısında Yümni Bey'i istemediğime dair cevap verdim!"

Bu noktada Ahmet Efendi'nin sigarası artık parmaklarını yaktığı için, o zamana kadarki dalgınlıktan kendisini kurtardı. Dedi ki:

— Eyvah! İşte bu cevap her felaketin önünü açan bir hüküm demek oldu.

— Evet! Öyle oldu. Hatta ben "istemem" deyince, Yümni Bey, o zamana kadar bana her ne vermişse hepsini iade etmek lazım geldi. Yüz lira nikâhtan bile vazgeçtik.

— O zaman Yümni Bey ne yapıyordu? Ne yaptı?

— Zavallı çocuk! Gözlerinden bela seli gibi yaşlar akıtarak, "Ah Kalyopi! Seni benden ayırdılar! Ben sensiz ne yaparım?" diye hâlâ benden medet umuyordu.

Kalyopi hikâyenin burasında adeta hüngür hüngür ağlamaya başladığında, Ahmet Efendi'nin de gözleri doldu. Sigaraların birisi bittikçe birisi yakılmak suretiyle epeyce zaman sessizlikle geçti.

Görünüşteki sessizliklerin çoğunun içten konuşmak için olduğu bilinir. Bu süre içinde acaba Ahmet Efendi içinden neler söylüyordu? Kalyopi'nin bu macerasını ne şekilde düşünüyordu? Bu fenalıklara dair kimleri kabahatli ve kimleri mazur görüp, kimleri zalim, kimleri mazlum görüyordu?

Bu düşünme pek manalı, pek uzundur. Zaten yeri ve zamanı geldikçe ortaya konacakları da bellidir. Ama şimdi, şu anda, Ahmet Efendi'nin hiç kabahatsiz ve her hal ve hareketinde mazur ve meselenin sonucunda mazlum gördüğü kişi Yümni Bey'den ibaretti, Kalyopi'yi ise adeta mazurluğu, mazlumluğu hatta zalimliği bile kaleme gelmeyecek bir çocuk olarak görüyordu. Ahmet Efendi'nin Kalyopi'yi bu kadar çocuk ve bu derece masum görmesi, zihninde o kadar büyümüştü ki, hikâyenin bundan sonrasını da söyletmesi, yani kocası olan Yümni Bey'in hanesinden çıktıktan sonra şu pis haneye gelinceye kadar nerelerde, ne gibi olaylara tesadüf ettiğini hikâye ettirmesi kendisine bayağı güç geldi. Kalyopi bunları da hikâye edecek olursa, çocukluk haliyle ve bu haldeki masum ve mahcup sıfatıyla ters düşecek bir ayıp harekette bulunmuş olacak gibi hissediyordu.

Bundan dolayı Ahmet Efendi için Kalyopi'nin hikâyesi şimdilik burada bitmiş oldu. Yalnız kızın kendi düşüncesini de öğrenmek için sordu ki:

— Yümni Bey için gözlerinden akıttığın yaşlara memnun oldum. Zavallı çocuk!

— Hayır, ben bu yaşları şimdi Yümni Bey için akıtmadım. Kendi halim için akıttım.

— Demek oluyor ki Yümni Bey'i sevmiyordun. O zaman ondan ayrıldığın için memnun bile oldun. Öyle mi?

— Hayır, öyle de değil! Nasıl olduğunu nasıl söyleyeyim? O zaman ben hâlâ çocuktum.

— (Kendi kendine) Sanki şimdi hâlâ çocuk değilmiş! Henüz 17 yaşında!

— Yümni Bey'den ayrıldığıma mı yoksa elmaslarımdan ve güzel elbiselerimden mahrum kaldığıma mı üzüleceğimi veya Patrikhane'den ve köylü Rumlardan işittiğim güzel sözlere ve aldığım büyük büyük vaatlere mi sevineceğimi fark edemiyor, sadece bu derece gürültü patırtının hep benim için olduğunu görerek gururlanıyordum.

— Ayrıldıktan sonra Yümni Bey seni yine ele geçirmek için hiç gayrette bulunmadı mı?

— Hayır! Bana bir daha hiçbir haber göndermedi. Köyümüze bile gelmedi. Lakin sonra şundan bundan haber aldığıma göre ayrılığımızdan dolayı pek fazla üzülmüş. Pek çok ağlamış.

— Zavallı adamcağız! Seni hakikaten seviyormuş. Hem de iyi bir ahlakı varmış. Gerçi her kim olsa öyle yapar. Zira seni korumaya resmen de gücü yetmeyince, şayet sana yine el uzatacak olursa seni daha zor ve tehlikeli bir konumda bırakmış olacağı düşüncesiyle, kendi kendine yanıp kavrulmayı tercih etmiştir.

Söz burada yine kesildi. Hatta Ahmet Efendi, yatak içinde bir bu yana bir de diğer tarafa yuvarlanarak güya uykuya varmak hazırlığında olduğunu Kalyopi'ye gösterdi. Kız da kendi rahatını aramaktan ziyade Ahmet Efendi'yi rahatsız etmemek için, artık yatağı içinde kımıldanıp deprenmeye-

rek uykuyu davet edenlerin sessizliğiyle yattı. Lakin uyku denen şey, ne Ahmet Efendi'ye geliyordu ne de Kalyopi'ye! Kalyopi'nin ne düşüncede olduğu şu anda bize lazım değil ama Ahmet Efendi kendi kendine diyordu ki: "Bak bak! İşin içinde neler varmış! Hikâyenin ucu nerelere kadar gidiyormuş! Zavallıları daha ilk görüşte belki insanlık onurundan nasibini almamış bir başka mahlukmuşlar gibi kabul ederiz. Halbuki yaradılışta bunlar da bütün medeniyet üyeleriyle eşit! Biz, bir hasta gördüğümüz zaman sanki bu adam, anasından böyle doğmuş ve onun yaradılışı bundan ibaretmiş de, bu yaradılışa karşı hiçbir tedbir, hiçbir çare yokmuş diye düşünürüz. Uzman hekimse o hastalığın sonradan ortaya çıktığını bilir. Bundan dolayı hastayı, hastalığını geçirerek ilk haline döndürme düşüncesiyle kabul eder. Öyle ya! Şu kızlardaki bu rezil ve taşkın hal de bir hastalıktır. Hem de yalnız kızların kendi beden ve ruhlarındaki hastalık değil, medeniyetin şimdiki cemiyetinin beden ve ruhundaki bir bulaşıcı hastalıktır. Bundan dolayı buraları görenler, bu hastalığın tedavisi gayretiyle görmezlerse adeta kör demektirler."

Ahmet Efendi bu düşüncesinde bir adım daha ileriye attı. Kendi kendine dedi ki: "Hem yalnız hastalığı geçirmeye gayret etmek de yeterli değildir. Doktorlar ne güzel düşünmüşler! Sağlık korumasını hastalık tedavisinden daha önemli bulmuşlar. Öyle ya! Bir adam koruma kanunlarına uymada kusur etmezse öyle olur olmaz şeylerle hastalanmaz ki hastalık tedavisine lüzum görülsün. Bundan dolayı şu medeniyet hastalığını da bu kurala uydurmalıdır. Bunun için icat edilecek koruma kanununun ismine 'sağlık koruması' demeyip belki 'iffet koruması' demelidir. O kanunların temel noktası da Hulusi Efendi'ye söylediğim şeylerdir. Bahsedilen kanunlar konursa bu fuhuş hastalığının şiddet derecesi o kadar azalır ki kalan kısmı için ruh ve beden doktorları asla zahmet çekmezler."

Bu düşünceler Ahmet Efendi'nin zihnini o kadar meşgul etmişti ki zavallı adamcağız uykuya daldığı halde zihni hep bunlarla meşgul olduğundan uykusunda bile olaya dair dü-

şünceler canlandı, sanki hiç uyumamışa döndü. Bir aralık, kulağına gelen bir sesle uyanarak gözlerini açtı. Baktı ki ortalık günışığıyla aydınlanmış olduğu için, henüz yanmakta olan lamba, güneşin doğuşundan sonra gökyüzünde parıltısız bir bulut parçasına benzeyen ay gibi fersiz kalmıştı.

Ahmet Efendi'yi uyandıran ses yine Kalyopi'nin sesiydi. Zavallı kızcağız rüyasında sayıklayarak, "Aman! Ligor, Mariola'ya kıydı. Sen de bana mı kıyacaksın! Aman Allah aşkına merhamet et! Anneme, kardeşlerime kim bakar!" diye yatağı içinde kıvrım kıvrım kıvranıyordu.

Ahmet'in aklı başından gitti. "Kalyopi! Kalyopi!" diye, kızı uyandırdı. Zavallı kız! Gözlerini açıp da kendisini Ahmet'in koynunda görünce geniş bir nefes alarak, "Kocacığım! Kocacığım! Korktum" diye, Ahmet'in boynuna sarıldı. Ahmet onu rahatlatmaya çalıştı.

Meğer rüyasında bir sarhoş zampara kendisini öldürmeye yürümüşmüş. Zavallı kızcağız o kadar korkmuş ki buz kesilmişti. Öyle ya! İnsan nasıl bir ortamda yaşarsa rüyasında da hep o hal ve yere layık olan şeyleri görür. Perhizkâr bir dini bütün adamın kendisini rüyasında böyle pis yerlerde görmesi mümkün olabilir mi? Bu kızsa, zaten uyanıkken bile gördüğü muamele bu gibi tehditlerden başka bir şey olmadığından, rüyasında da kendini hep o tehditlerle karşı karşıya görüyor!

Bu düşünce bile o anda Ahmet Efendi'nin kendi düşüncesiydi. Bundan dolayı kızın yüzüne baktı, baktı, hem de ibret bakışıyla baktı da derin bir göğüs geçirerek kendi kendine dedi ki: "Vah zavallı kızcağız! Henüz 17 yaşında!"

On Dördüncü Bölüm

Bu sabah Ahmet Efendi hesap görme işini arkadaşı Hulusi Efendi'ye bırakarak, hakikaten hiçbir şeyle aklını yormaya gücü yetebilecek bir halde olmaksızın haneden dışarıya çıktı. Nereye gittiğini bilmeden, yalnız arkadaşının sürüklemesine tabi olarak Galata'ya kadar inip, arkadaşı kahvaltı için Cen-

yo Kahvesi'ne[1] doğrulunca Ahmet de ona uyarak kahveye girdi. Hangi yemeği seçeceklerini anlamak için uşak geldiği zaman Ahmet Efendi, oraya gelme maksatlarının yemek seçmek olduğunu bile fark edemeyerek uşağın yüzüne alık alık bakakalmıştı. Arkadaşı bu dalgınlığına neyin sebep olduğunu sormaya kalkıştıysa da, ona da açıklama yapmayıp uşağa, "Efendi için ne yemek getirirsen bana da onu getir" emrini verip yine zihninin meşguliyet dairesinde kaldı.

Ahmet Efendi'nin bugünkü kahvaltısına "kahvaltı" adını vermek hataydı. Gelen tabaklara elini sürmedi demek doğru olamazsa da yemek yiyişi hakikaten istemsizce yapılan bir hareket türündendi demek pek yerindedir.

Yemekten sonra arkadaşı, o gün ne işle meşgul olacağını Ahmet'e sorup da bir muhakemesi olduğu için mahkemeye gideceği cevabını aldığı zaman, bu cevabın ciddiyetine güvenmeyip, "Bu kafayla nasıl muhakemede bulunabilirsin?" diye alayla karışık bir bahis açacak olduysa da, arkadaşının öyle şaka tavrı olmadığını görünce onu kendi haline terk etmenin daha hayırlı olacağını anlayarak, "Ben de bugün Boğaziçi'ne gideceğim" cevabıyla veda edip ayrıldı.

O gün Ahmet Efendi'nin haline dikkat eden biri olsaydı mutlaka delirdiğini düşünürdü. Galata'nın köprü yanındaki meydanında beş on defa serseri gibi dolaştıktan sonra hâlâ ne yapacağını bilmeden tekrar Cenyo Kahvesi'ne girdi. Kapı yanındaki köşeye oturup gelen geçeni izlemeye başladı. Ne garip hal! İnsan dünyaya hangi bakış açısından bakarsa dünyayı o bakış açısının gerektirdiği bir şekilde görür. Meyhanenin birisinde yükünü tutmuş, rakının parlaklığı gözlerine yansıyıp gözleri parıl parıl parlayarak sokağa fırlayan bir sarhoşun attığı naralar, yalnız neşesinden ibaret değildir; belki o halde gözlerinin bütün âlemi neşeli görmesinden dolayıdır. Keder ve ümitsizliğin son noktasında olan insan da dünyaya baktıkça, âlemi de kendisi gibi kan ağlıyor zanneder.

---

1 19. yüzyılın sonlarında Karaköy'de, ana cadde üzerinde, köprüye yakın bir noktada bulunan tanınmış meyhane. Filip'in Gazinosu'nun yerine açılmış ünlü bir birahanedir.

Ahmet Efendi ise o günkü bakış açısı gereğince köprüye doğru giden veya köprüden doğru gelen kadınların tümüne, kadınlık meziyet ve şanına leke getirmiş olmaktan ibaret birer bakışla bakıyor, yani genç kızların hepsine Kalyopi'nin mesleğine aday ve genç kadınlara onunla meslektaş ve ihtiyarlara da o meslek ve sanattan emekli olmak üzere birer hüküm veriyor, bundan dolayı erkeklerin de hepsine bu facianın esas sebebi olmak hükmünü vermekle beraber, fazladan bir de kin ve düşmanlık duyuyordu.

Bu şekilde seyretmek bir ara canını sıktı. Tenha mahallerde gezinmeye lüzum görerek kahvenin kapısından çıktı. Fakat kahve parasını vermeyi unuttuğundan uşak bunu kendisine hatırlattığı zaman, Ahmet Efendi gerçekten uşağın kendisine kahve getirip getirmemiş olduğunu anlamak için oturduğu yere baktı; getirilmiş olan kahve, konulduğu fincan içinde buz kesilmişti.

İçmediği kahvenin de parasını verdikten sonra kalktı. Köprü başından bir kayığa bindi. Kayıkçıya eliyle Haliç içlerini işaret ettiyse de hangi iskeleye çıkacağını göstermediğinden, kayıkçı da besbelli, "Varacağı iskeleyi gördüğü zaman elbette söyler" diye, aralıksız kürek çekmeye koyuldu.

Fakat Azapkapı Köprüsü'nden geçildiği ve Balat ve Hasköy karşısına varıldığı halde Ahmet Efendi henüz hiçbir iskeleyi işaret etmemiş olduğundan kayıkçı, "Beyefendi Eyüp'e mi?" diye sorduğunda Ahmet Efendi hâlâ eliyle ileriyi işaret ediyordu.

Eyüp de geçildi. Kâğıthane deresine girildi. Ta Çağlayanlar dibine varıldığı halde kayıkçının, "Yanaşalım mı?" sorusuna Ahmet eliyle ileriyi göstermekten ibaret bir cevap veriyordu. Kayıkçı dedi ki:

— Cendere Boğazı'na kadar kayıkla gidilmez ya! Kayık kanatlanıp uçmaz ya!

Ahmet azarla karışık bu söze, yalnız bir mecidiye fırlatmakla karşılık vererek ağzını açmadan Kâğıthane çayırına daldı. Bereket versin ki tesadüf olarak yolu Kâğıthane'den Beyoğlu'na gelen şoseye çıkmıştı. Yavaş bir yürüyüşle Pan-

galtı'ya kadar geldiği halde hakikaten ne yaptığını ve nereye gittiğini fark edemiyordu. Zavallı adamcağızın zihninden geçen şeyleri bir sayfa üzerine yazıya geçirmek mümkün olsaydı, gerçi deli saçması gibi bir gariplikler defteri olurdu ama adı geçen gariplikleri her biri de birer filozofa çalışma konusu olabilirdi. Dilinden düşürmediği "Henüz 17 yaşında" tabirinin altındaki macera olan Kalyopi'nin Yümni Bey'den ayrılıncaya kadar hikâye ettiği maceranın her noktası Ahmet Efendi'nin sorgulayıcı bakışı önünde enine ve boyuna açılarak birer düşünce sahası oluşturuyor ve o saha üzerinde serseri gibi koşan zihni yolunu şaşıp kayboluyordu. Fikri hiçbir nokta üzerinde durmaksızın, daima ileriye doğru adım atan ayakları gele gele Marianko Dudu'nun kapısı önüne kadar geldi. Orada eli kapının tokmağına dokundu, kapı açıldı.

Oğul Alexandre Dumas bir romanında, gittiği yere böyle istemsizce giden bir âşık için, "Sanki yüreği zavallının önüne düşüp de istediği yerleri gösteriyormuş" tarzında zarif bir tabir kullanmış. Acaba bizim Ahmet Efendi de bu türden sayılabilir mi?

Kesin olarak bilmelidir ki Ahmet Efendi, Kalyopi'ye âşık değildir. Fakat şu düştüğü hal, sevda illetinden bin kat beterdir. Kalyopi gibi kavuşulması kolay bir kıza âşık olmaktan ne zorluk doğabilir? Fakat Ahmet Efendi'nin sağlık koruma ilmine karşılık kurulmasını hayal ettiği iffet koruma ilmi, adeta deliliğe denk bir hastalıktır ki onun tedavisi Kalyopi'ye kavuşmak kadar kolay olamaz.

Kim bilir hal ve görünüşü ne kadar perişandı ki kapıdan içeriye girdiği zaman uşaktan başlayarak, salona vardığında kızlar ve özellikle Kalyopi'nin yanına geldiğinde o zavallı da Ahmet'in hal ve tavrından adeta ürktü.

Böyle bir görüşme başlangıcında müşterisine neşeli ve güleç bir yüz göstermek, Kalyopi'nin sanatı gereğiyken, besbelli Ahmet Efendi'nin hal ve tavrından ürktüğü için olmalı, onun da çehresinde neşeden eser yoktu. Fakat sabahtan yani Ahmet ve Hulusi Efendilerin ayrılmasından beri kızın halin-

de bir durgunluk olduğu da arkadaşlarının dikkatli bakışlarından kaçmamıştı.

Ahmet oraya vardığında saat beşe yaklaşmış olduğundan kızlardan bazıları ve özellikle Agavni, o akşam bir iyi eğlence yapmak için içki filan teklifine kalkıştılar ve hatta biraz da arsızlık ettilerse de Ahmet Efendi, bunlardan hiçbirinin yüzüne gülmeyip doğruca Kalyopi'nin odasına çıktı ve zihince son derece yorgun olduğu gibi vücutça da belli olan yorgunluğundan dolayı minder üzerine yığılıp kaldı.

Kalyopi sanki dünyayı altüst edecek bir kabahat kendisinden dolayı ortaya çıkmış da Ahmet Efendi'nin perişanlığı, çatkınlığı da bundan kaynaklanmış gibi büyük bir korku ve çekinceyle yanına sokularak, hazırlayıp yakmış olduğu sigarayı verdi. Ahmet sigarayı kabul etti. Kalyopi bundan cesaret alarak bir şişe de mastika teklif ettiyse de Ahmet kafasını sallayarak ret işareti verdi. Ancak üçüncü teklif olarak sunduğu kahve kabul olununca Kalyopi uşağa bir kahve ısmarladı.

Kahve gelinceye ve Ahmet Efendi içinceye kadar sessizlik devam etti. Ondan sonra Ahmet doğrulup dedi ki:

— Bu akşam sende bir durgunluk görüyorum Kalyopi! Hasta mısın yoksa birine canın mı sıkıldı?

— Hayır! Hasta değilim! Hem kime canım sıkılacak? Üç dört saat öncesine kadar sizinle beraberdim. Siz gideliden beri hiç odamdan çıkmadım.

— İyi ya işte, bana canın sıkılmış olabilir.

— Size neden canım sıkılsın?

— Nasıl neden? Sana o kadar fena şeyler söylüyorum, o kadar fena sorular soruyorum!

— Bilakis o sorular, o sözler bana rahatlık veriyor. Size derdimi döktükçe içim boşalıyor zannediyorum.

— Bu sözlerin doğru olduğuna inanabilir miyim? Başından geçen halleri senden ilk rica ettiğim zaman o kadar naz ve inat göstermiştin!

— Söyledikten sonra ettiğim naza, inada pişman oldum.

— Neden?

— Çünkü başlangıçta sözlerime inanmayacak ve benimle alay edeceksiniz zannettiğim halde aksine derdime ortak olarak ciddi bir tavırla dinlediğinizi gördüm.

— Hikâye ettiğin şeylere büsbütün inandığımı yalnız bu ciddi tavırdan mı anlıyorsun? Halbuki o hikâyeyi adeta bir masal olarak dinlemiş olabilirim.

— Buna asla ihtimal veremem. Durumun gerçeğini ben nasıl dosdoğru söylemişsem sizin de dosdoğru olarak kabul etmiş olduğunuzdan eminim. O kadar üzüntü öyle yalan dolanla ortaya çıkabilir mi?

— Çocuk! İnsan bir tiyatroya gidiyor! Oynanan oyunun sırf düzme ve yalan dolandan ibaret olduğunu bildiği halde yine kahkahalarla gülüyor.

— Tiyatroya mı? Tiyatro nedir?

— Vay, tiyatronun ne olduğunu bilmez misin?

— Nereden bileyim?

— Sen baloya, tiyatroya gitmedin mi?

— Baloya çok gittim. Dansları bile öğrendim. Çünkü kış mevsiminde müşterilerin çoğu balolarda bulunur.

— Tiyatroya gitmedin ha?

— Hayır!

— Ben sana tiyatroları da gösteririm.

Bir adamın tiyatroya gitmesi veya gitmemesi o adamın insanlık mertebesini alçaltma veya yükseltme hususunda hemen hemen hiçbir tesir göstermeyecek olduğu halde Ahmet Efendi, Kalyopi'nin tiyatroya gitmemiş olmasını çok önemli buldu. Müşteri bulmak için balolara ve fuhuş mesleğini yapmak için şu pis hanelere gitmiş ve düşmüş olan bir kız için henüz tiyatroya gitmemiş olmayı büyük bir meziyet sayarsa şaşılmaz mı? Kendi kendine dedi ki: "Zavallı kız! Henüz dünyayı görmemiş ki! Bir tiyatroya bile gitmemiş! Dünya olarak gördüğü bir şey varsa o da Yümni Bey'le olan macerasından sonra şu pis haneye düşmesinden ibaret."

Ahmet Efendi'nin kendi kendine yöneltiği bu sözlerin yüzüne yansıması Kalyopi'nin dikkatini çekti. O anda ne düşündüğünü sordu. Ahmet saklamadı, bu sözleri açıkça

Kalyopi'ye de tekrar etti. Kalyopi gülmekten çok ağlamaya benzer bir gülümsemeyle dedi ki:

— Dünyayı gördüm mü? Bu dünyayı öyle bir görüş gördüm ki Cenabıhak onu kimseye öyle göstermesin. Yümni Bey'in hanesinden çıktıktan sonra hemen buraya geliverdim zannediyorsunuz ha? Ben neler gördüm beyim, neler çektim!

— Bu akşam o gördüklerini, çektiklerini dinlemeye hiç vaktim yok. Zaten dün geceki hikâye sinirlerime öyle tesir etti ki adeta hasta gibi bir haldeyim. Onu da bir başka zaman söylersin.

— Evet söyleyeceğim! İstemeseniz bile söyleyeceğim! Başımdan geçenleri büsbütün bilmenizi arzu ediyorum. Hikâyemi dinler, iğrenirseniz de benim bu pis yerden kurtulmam için siz de Cenabıhakk'a dua edersiniz. Ben her zaman Panayia'ya (Hazret-i Meryem'e) dua ediyorum ama besbelli günahkâr bir kız olduğum için Panayia da duamı kabul etmiyor.

Ahmet Efendi tekrar susup kendi kendine düşündükten sonra dedi ki:

— Gerçekten Kalyopi! Buradan bu derecelerde tiksiniyor musun?

— Zannedebileceğinizden pek çok fazla!

— Ee, senin buradan kurtulman neye bağlıdır?

— Borçlarımı vermeye!

— Borçların ne kadara ulaşır?

— Tefeciye senetli borcum ve şuna buna senetsiz borcum, kısacası hepsi bir otuz liraya ulaşır.

— Çok para! Fakat farz edelim sana birisi bu parayı vermiş olsa artık buralara devamdan vazgeçer miydin?

— Bir daha tövbeler tövbesi! Anam, babam, kardeşlerimle bir kuru ekmek kazanabilirsem onunla yetinerek tövbe ve istiğfar ederdim.

Kız bu sözleri, o kadar ciddi bir tavırla söylemiş ve acaba Ahmet Efendi'nin buna ne cevap vereceğini anlamak için merakla ve dikkatle gözünü o kadar açmıştı ki çıldırıyor zannolunurdu. Ahmet Efendi, "Bu söze inanmanın da

ne kadar güç olduğunu bilirsin ya?" deyince, kızın bu tavrı birdenbire değişti. Derhal güzel gözleri yere dikildi. Uzunca siyah ve latif kirpikleri gözyaşlarından ibaret birer elmas parçasını delmiş gibi görünüyordu. O da düşündü, düşündü, hatta lüzumundan fazla düşündü de, dedi ki:

— Hakkınız var. Bu lakırdıma kimse inanmaz. Ve inanmamalıdır. Zira ben de inanamayacağım!

— Sen de inanamayacak mısın? Neden?

— Neden olacağını anlatmak için Yümni Bey'den ayrıldıktan sonra buraya nasıl düşmüş olduğumu hikâye etmeliyim. Onu dinlemeye de sizin vaktiniz ve gücünüz yoktur. Eğer borçlarım verilecek olsa yapabileceğim bir şey olabilir ki, o da kerhanede oturmaksızın kendi hanemde oturup, çıkacak müşterilerle yetinerek daha akıllıca yaşamaktır.

— Yine bu hale gelmek ha? Demek oluyor ki sen buraya gelmezden önce bir kere o hale geldin de ondan sonra buralara düştün. Öyle mi?

— Evet!

— Evet mi?

— Evet! Hikâyemden dinlediğiniz yere kadar anlayabildiğiniz Kalyopi'nin kocasından ayrılır ayrılmaz buraya düşmesi mümkün olur mu? Ah, beni buraya ne belalar sürükledi! O belalardan kurtulmak mümkün değildir. Panayia'ya ne kadar yalvarsam mümkün olamaz. Ben bu dertler içinde helak olmaktan başka kurtuluş yolu göremiyorum. Bundan sonra benimle kim evliliği kabul eder? Kim hanesine hizmetçi olarak alır? Kim bana bir sadaka verir?

— Of, Kalyopi! Bir şişe rakı ısmarla da hikâyenin alt tarafını da anlat!

Kalyopi her belaya katlanmayı göze almış olan insanların keder ve cüretiyle dolu bir tavırla kalktı, bizzat aşağıya inerek birkaç dakika sonra da bir tepsi üzerinde iki şişe ve iki kadeh bulunduğu halde geldi. Ahmet Efendi daha kızın doldurmasını beklemeden bir kadehi silme doldurup içti. Sonra içtiği sigarayı kendisi yaparak kibrit kutusunu eline aldı, çıkardığı kibritin, beş on defa sürttüğü halde ne hikmet-

ten dolayı yanmadığını neden sonra anladı. Meğer kibritin yanıcı ucunu değil diğer ucunu sürtüp durmaktaymış!

Kalyopi de ilk kadehi parlattıktan sonra Ahmet'in karşısında bir sandalyeye oturarak hikâyeyi nakletmeye başladı:

"Yümni Bey'den ayrıldıktan sonra artık bende köye dönmeye yüz kalmadığı gibi bazı dostlar da belki Yümni Bey, Müslümanlar vasıtasıyla bizden intikam alır diye bizi korkutmuşlardı. Gerçi Yümni Bey'in terbiyesi bunlara müsait değildiyse de bizi bir korku sardı. Kasımpaşa'da bize uzaktan uzağa akrabalığı olan bir adam, 'Kalyopi'yi bana verin, ben ona hem bakarım hem de iyi bir koca bulurum' deyince, bu teklifi hepimiz cana minnet bildik; beni o adamın hanesine gönderdiler.

Bu adamın bir karısı, bir kart kızı vardı; dikiş dikmek ve tersane taraflarında bulunan bekâr heriflerin çamaşırlarını yıkamakla geçinirlermiş. Ben, bu hali görünce bana bakacak ve beni kocaya verecek olan adamın, benden besbeter bir halde bulunduğunu ve hatta benim yardımıma da muhtaç olduğunu anladım. Halbuki benim ve kız kardeşim Mariola'nın yardımına muhtaç birçok insan vardı. Onlar kendi ailemiz halkıydılar ki babamın elinde avucunda bulunan son serveti de Yümni Bey'le olan davalarımızda bitmiş, tükenmiş olduğundan adeta akşama yiyecek ekmeğimizi düşünmek gerekmiş ve annemin daha çocukluğundan beri göğsünde taşımakta olduğu azıcık elmas ve bir istavrozu rehin bırakılarak alınan on beş kadar mecidiye, ekmek parası edilmişti.

Bu hal üzerine bulunduğum yerin, bize hiçbir yardımı olamayacağını anladım. Hatta bunu kız kardeşime de söyledimse de, 'Dur bakalım işin sonu neye varır'dan başka bir karar bulamadık. İki ay kadar bahsedilen hanede vakit geçirdim. Ama ne şekilde vakit geçirmek? Önce herifin karısı, 'Kız sen çok ekmek yiyorsun!' diye, yediğimiz kuru ekmek olduğu halde ondan yediğim miktarı da çok görmekteydi. İkincisi her gömleğin üzerinde yirmiden, otuzdan az biti olmayan bekâr çamaşırlarından her gün otuz kırk parça şey yıkadığım ve bütün hane hizmetini ben gördüğüm halde ka-

dın yine memnun olmaz; işlerimi daha çabuk bitirip de dikişe de yardım edemediğimden dolayı beni azarlardı. Halbuki dikişe hangi elimle yardım edeceğim? Hava kış! Çamaşır yıkarken kollarımdan süzülen sular dirseklerin hizasında donuyor. Ellerim parça parça ayrılarak kan fışkırıyor. Bu eller, iğne tutar mı ki dikiş dikebileyim?

Yalnız ellerime bakmayınız! O zaman ayaklarımı görseydiniz merhametinizden Allah bilir hüngür hüngür ağlardınız. Buzla karışık çamur içinde topuklarıma kadar gömülmüş olan ayaklarımın çatlaklarına ve parmaklarına geceleri yağ mumundan eritip dökerek yaraları haşlamazsam, ertesi sabah ayaklarımın üzerine kalkıp basabilmem mümkün olamazdı. Bu ilacı da o karı öğretti. Öğretti ama zaten babasının hanesinde gücü yettiği kadar naz ve nimet içinde yaşayıp Yümni Bey'den de o kadar güler yüz görmüş olan bir kız için bu felakete tahammül mümkün değildi.

Bir gün Mariola geldi, halimi görüp hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ben de yalnız vücutça değil fikirce de çektiğim ıstırapları, ağlayarak bir kat daha açıklıkla anlattım. Sonunda Mariola, bari bu güçlüğe ailemizin diğer üyelerinin de ortak olmasını ve o güçlüklerin de yalnız kendi menfaatimiz için çekilmesini öne sürünce sanki felaketten kurtulmuş kadar memnun oldum. Zavallı ben! Hâlâ çocukmuşum! Hiç haberim yokmuş; meğer ailemin halkı gerçekten böyle bekâr dikişi dikerek ve bekâr çamaşırı yıkayarak ekmek parası çıkarmaya çalışmazsam açlıktan ölmek derecelerini bulmuş!

Kısacası ailece Kasımpaşa'ya taşınıldı. Ayda altı mecidiyeye bir kulübecik kiralandı; annem ve kardeşimle bir de ben dikiş dikmeye, çamaşır yıkamaya başladık. İşte kız kardeşimin katili olan bakkal o zaman ortaya çıkmış, bize dikiş ve çamaşır getirerek hanemize sokulmuştu. Ancak bu şekilde para kazanabilmek, birçok vakitten beri birçok müşteri alıştırmış olmaya bağlıydı; biz henüz yeni ve müşterisi az bir dikişçi ve çamaşırcı olduğumuz ve içimizde çalışmaya gücü yetmeyen bir topalla dört de çocuk bulunduğu için, yaşamak değil adeta can sürümek suretiyle bizi yedirip içir-

mekteydi. Evet, can sürümek! Zira her bir parçasını otuz paraya yıkadığımız çamaşırların sökük ve yırtıklarını dikip yamamaktan geçtim, bazılarını ütülemek de lazım geldiği için haftada ancak iki nöbet yetiştirebilir ve her birinde otuz kırk parça şey yıkarsak ondan da ancak yirmi otuz kuruş alırdık ki, su, odun ve kola parasıyla hane kirası çıkarıldıktan sonra bize bir kuru ekmek parası bile pek güç kalırdı.

Evet, pek güç kalırdı. Her akşam, iki okka ekmeğe muhtaç olduğumuz halde yalnız bir okka bularak onu aramızda bölüşüp karnımız yarı aç, yarı tok yattığımız pek çok olurdu. Bir kere hiç parasız kaldık. Ekmekçiye altı okka ekmek borcumuz olduğundan veresiye de vermedi. O akşam adeta hepimiz aç kaldık. Gerçi biz büyükler, gözümüzün yaşlarını yutarak veya ciğerlerimiz üzerine akıtarak görünüşte renk vermemeye çalıştıysak da küçük çocuklar bu ihtiyatı da gösteremeyerek bağıra çağıra ağlaşmaya başlayınca, o anda ayrı ayrı hepimiz ölümümüzü diledik. Ama ölüm denen yüce nimet de onu dileyenleri bahtiyar eder mi? Babam bütün mahalleyi dolaştı. Bir çeyrek mecidiye ödünç verecek hiçbir dini bütün ve insaf sahibi Hıristiyan bulunamadı. Evimizde tencere kaynadığı günler bizim için sanki bayram gelmiş sayılırdı. Bu tencere kaynadığı günlerin hangi günler olduğunu da bilmelisiniz! Kasımpaşa'da pazar kurulduğu günler babam pazara giderdi. Bir şey almaya mı zannettiniz? Pazara bir şey almaya gidenlerin ceplerinde beş parası bulunur. Halbuki babam sebzecilerin kesip koparıp attıkları pırasa uçlarıyla lahana yapraklarını toplamaya giderdi. Bunları ne yapacağını soranlara kaynatıp çocuklarına yedireceği cevabını vermekten utanırmış da, 'İneklerim var. Onlara yedireceğim' dermiş. Tek süprüntü ortadan kalksın diye, 'Şunları da al, o kadar yaprak inekleri doyurur mu?' diyenlere de, 'Benim ineklerim bunlarla doyar' dermiş. Bir gün Yahudi'nin birisi, 'Bana beş kuruş verirsen sana şu pazarda yığılıp kalmış olan sebze kırıntılarından beş yük taşırım da ineklerin birkaç gün doyar' deyince, babam Yahudi'ye gözyaşlarından başka verecek cevap bulamamış!"

Kalyopi, bu hikâyeyi gözü yaşsız olarak anlatıyordu. Ahmet Efendi de gözü yaşsız olarak dinliyorum zannediyorsa da bu zan göz pınarlarından sessizce akan gözyaşlarından kendisinin haberdar olmamasından kaynaklanıyordu. Nihayet Kalyopi, babasının ağlamaktan başka Yahudi'ye verecek cevap bulamadığını da hikâye ettiği zaman istemeden ağlamaya başlayınca, kelime silsilesinde bir kesinti oldu. Ahmet Efendi dedi ki:

— Ya hani ya sana paralar, kocalar vaat eden millettaşlarınız ne oldular? Niçin bu halinizde size yardıma koşmadılar?

— Onlar değil hatta akraba ve yakınlarımız bile semtimize uğramaz oldular. Ben Hıristiyanlık dininden İslam dinine dönmüş olduğum için Hazret-i Yesu[1] bizi bu şekilde cezalandırıyor diye hepsi bizi lanetlediler.

Bu üzüntünün sebep olduğu hararet birkaç kadeh rakıyla söndürülmeye çalışıldıktan sonra Kalyopi hikâyesinde devama başladı:

"Karnımız yemekten bu derecede boşsa sırtımızın elbiseden çıplak olduğunu açıklamaya gerek kalır mı? Rengi solmuş ama yaması bulunmayan sadece bir tek fistanımız vardı ki hangimiz sokağa çıkacak olursak onu giyerdik. Ondan başka bacaklarımızı sardığımız eteğin, yama yama üzerine vurulmaktan artık yama tutabilecek yeri kalmamıştı. Gömleğimiz kalmayınca eski yatak çarşaflarını gömlek yapmıştık ki onlar da giyilmeyecek hale geldikten sonra hem çarşafsız hem gömleksiz kaldık. Eskiden kalma ve artık eskici Yahudi'nin bile eline almaktan tiksineceği kadar eskimiş, paltomsu şeyleri çıplak vücudumuza giyerdik; onlar da vücutlarımızı kaşındırdığı için hepimiz cüzzam hastalığına uğramışa döndük.

Bu hale en çok üzülen bir kimse varsa o da zavallı kardeşim Mariola'ydı. Hanemizin idaresini hemen hemen yalnız kendisi üstlenmişti; annem çamaşır yıkamak ve babam da şuradan buradan yonga parçaları toplamakla uğraşırdı. Ben kız kardeşimle bir odada yattığımdan bazı geceler uykumuz

---

1 İsa Peygamber.

kaçarak halimizi düşünürdük. Bu düşüncelerimizin sabahlara kadar devam ettiği olurdu. Bana derdi ki, 'Ah Kalyopi! Herkesten çok sana acıyorum. Sen pek iyi bir koca bulmuş olduğun halde seni ayırdılar. Bir hanım olacakken hizmetkâr hem de yalınayak, sırtı çıplak, karnı aç bir hizmetkâr oldun.' Bense zaten üzgün olan kız kardeşimi bir kat daha kahretmemek için halimden hoşnut olduğumu söylerdim. Bu yüzden açılan sözler, bir zaman olup da bizim de birer koca bulabilip bulamayacağımıza kadar varırdı. Artık kendi nişanlısından ses seda çıkmadığı için Mariola'nın ümidi kesilmişti, Yümni Bey'den ayrıldıktan sonra bana bir daha koca bulunamayacağı belliydi. Birkaç defa aklımıza geldi ki benden küçük olan kız kardeşimle ben, bir aile yanına besleme gidelim. Hatta bu konuda bir teşebbüste bile bulunduk. Fakat bir yere besleme olmak için büyükçe aileleri tanımak lazımdı; bizim tanıdığımız ailelerse Yümni Bey meselesini bildikleri için beni kabul edemeyecekleri gibi tanımayan ailelerin yanına varmak için de bize bütün yollar kapalıydı.

İşte günler bu şekilde geçmekteyken günün birinde hanemize Amalia geldi. Bu Amalia'ya biz teyze kızımız gözüyle bakardık. Ama gerçekten teyze kızımız değil! Kız kardeşim çocukken onun annesine, teyze diye hitap edermiş. Ondan sonra hepimiz de bu hitapta bulunarak annesi güya teyzemiz olmuş. Zamanla bu aile köyden Beyoğlu'na taşındığından, birkaç seneden beri birbirimizin sağlığından bile haberdar değildik. Bizim halimizi, nasılsa Ayastefanoslulardan haber aldığı için o, bizi aramaya gelmiş. Özellikle bize yardım için birkaç mecidiye bile getirmiş olduğundan, bu dostluğu hepimizi minnettar etmişti.

Amalia'nın anlattığına göre kendisi Beyoğlu'nda modistralık edermiş. Beyoğlu'ndayken işleri pek çokmuş. Epeyce para kazanıp rahatça yaşamaktaymış. Bundan dolayı eğer bir de ben Beyoğlu'na gidecek olursam aileme daha çok yardım edebilecekmişim.

Bu hesaba hepimizin aklı yattı. Bütün aile halkı sevinerek Amalia'ya teşekkürler ettik. Ancak o gece kız kardeşim

benimle değil Amalia'yla beraber yattı, geç vakte kadar da mumları yandığından onların konuşacak daha başka sözleri olduğuna şüphem kalmadı. Bir ara yerimden kalktım. Yavaşça onların yattıkları odaya sokulup dinlemek istedimse de içinde oturduğumuz kulübe zaten bir buçuk odayla bir de sofa gibi bir yerden oluştuğu için kapıda onları dinlediğimi annem görerek beni azarladı.

Ertesi gün Mariola beni bir tarafa çekip, 'Kardeşim! Böyle ellerimiz ayaklarımız yarılarak, kanlar fışkırtarak bitli çamaşırları yıkamakla karnımızı doyuramayacağız. Gerçi Amalia'nın teklifini kabul edecek olsak senin ailemizin yanından ayrılıp yabancı yerlerde sürünmen gerekecekse de, artık çare ne? Bu kadar nüfusun selameti için sen de bu fedakârlığı göze almalısın! Eğer burada benim gördüğüm işi sen görebilecek olsan Beyoğlu'na ben giderdim. Lakin benim burada varlığıma ihtiyaç var' dedi.

Zaten Mariola'nın bu kadar ikna etmesine ne hacet? Ben Amalia'yla beraber gitmeye çoktan can atıyordum. Açlıksa burada onun son derecesi var. Çıplaklıksa mahrem yerlerimizi örtmeye bile gücümüz yetmiyor. Dünyada sefaletin bundan fazlası düşünülebilir mi ki buradan çıkıp ellerin hanesine gidersem daha fazla sefil olacağımdan korkayım? Kısacası Amalia ile beraber Beyoğlu'na gelmeye oy birliğiyle karar verdik; Amalia bizde bir gece daha yattığı için ertesi gün birlikte kalktık, Beyoğlu'na geldik. Malum ya, ben Beyoğlu'na gelirken hallice olan fistanı da götürmüş olduğumdan artık evimizde kadınların sokağa çıkmak imkânı da tamamıyla yok olmuştu."

Kalyopi hikâyesinin bu noktasına gelince sessizleşti. Ahmet Efendi hikâyenin alt tarafını da bekleyerek kızın yüzüne bakınca, kız bunu şişelerde rakı kalmadığından yeniden doldurulması için bir emir, bir uyarı olarak alıp uşağı çağırdı. Şişelerin yenilenmesini emretti. Ancak Ahmet Efendi, hikâyeye devam etmesini söyleyerek uyardığı halde Kalyopi kâh sigara yakmak kâh kadeh doldurmak bahaneleriyle hikâyeye devamda gecikme gösterdi. Ahmet Efendi dedi ki:

— Ee! Amalia'nın hanesinde bari iş bulabilmeye başladın mı?

— Evet!

— Demek ki Beyoğlu'nda dikiş işlerinin çok olduğuna ve modistralıkla para kazanabileceğine dair size söylediği sözler gerçekmiş.

— ...

— Neden susuyorsun?

— Evet gerçekmiş!

— Yok yok! Senin tavrında yine bir değişme görülüyor. Dikişçilikle kaç para kazanabilmeye başladın?

— ...

— Canım niye gözlerini yere dikiyorsun?

— İşte hikâye artık burada son buldu.

— Hikâyeyi anlamıyor değilim. Fakat anladığım şeyleri de sana söyletmek istiyorum. Amalia'nın asıl sanatının modistralık olmaması lazım gelir. Utanma! Böyle bir hanede karşılaşılan kız için utanmak ne demek?

— Amalia'nın asıl sanatı modistralıksa da yanında çalıştığı kadın kendisine günde ancak bir çeyrek mecidiye veriyordu. Bu durumda...

— Ee! Bu durumda? Söyle söyle! Zavallı kızcağız bu durumda ne yapsın? Günde bir çeyrek alan kız size birkaç mecidiye yardım edebilir mi? Hem Amalia'nın üstü başı da temiz! Öyle değil mi? Yeni moda şapkalar filanlar, ha?

— O kadar değil! Fakat her halükârda bizim gibi hırpani de değil.

— Ee, söyle bakalım! Sen söylemeyeceksen ben söyleyim. Her ne kadar dikiş diktiği modacı kadının hanesine devam ediyorduysa da geceleri bazı ufak tefek alışverişleri de kaçırmıyordu. Değil mi?

— Evet!

Tuhaf! Kalyopi bu "evet" kelimesini telaffuz ettiği zaman patlıcan gibi mosmor kesilmişti. Ahmet Efendi, hikâyenin en canlı yerinde kızın utancına yenilmemesi için, işi yarı şakaya yarı rezalete bozarak önünü açmaya çalıştıysa da başarılı

olamadı. Kalyopi biraz ağladı. Birkaç kadehi daha art arda çakarak sarhoşluktan gözleri cam gibi parlamaya başladı. Bu kadar çok içmenin kendisi gibi nahif endamlı kızlara zararlı olduğunu Ahmet Efendi'nin belirtmesi üzerine Kalyopi dedi ki:

— Zarar denen şey insanı öldürür değil mi? Keşke daha tez öldürse de ben de kurtulsam.

— Daha tez öldürür de hikâyenin alt tarafını söylemeye imkân kalmazsa sonra ben ne yaparım? Ama artık bir şakadan ibaret olan bu hikâyeye sen lüzumundan fazla ciddiyet vererek bayağı da üzülüyorsun.

— Siz üzülmüyor musunuz? Üzülmüyorum derseniz, kalbinizde olanı dosdoğru söylemiyorsunuz derim.

— Benim üzülmem sence kabul edilemez değilse, hikâyede devam et ki ben de üzülmede devam edeyim.

— İşte hikâyenin alt tarafını anladın ya? Amalia beni baştan çıkardı vesselam.

— Yok! Öyle koskolay baştan çıkmak da mümkün olamaz ya? Hem Amalia böyle yerlerin sermayesi değilmiş, öyle anlaşılıyor.

— Yok! İşte daha önce de dedim ya... Kendi hanesinde oturur ve terzinin hanesine devam eder ve bazı kere bazı yerlerden çağrılırsa giderdi.

— Bu halle buraya sermaye olmak arasında büyük bir fark vardır. Bir de daha o farkı söylemeksizin Amalia'nın seni nasıl olup da baştan çıkardığını anlatmalısın. Hemen o teklif etti sen de kabul mü ettin? Nasıl oldu?

Kalyopi bu soruya cevap vermezden önce dolu bir kadeh daha yuvarlayarak sarhoşluktan dolayı bayağı dili dolaştığı halde hikâyenin kalanını şu şekilde anlatmaya başladı...

On Beşinci Bölüm

"Amalia'nın hanesine gittiğim zaman gerçekten bir modistranın hanesinde görülecek bazı eşya ve edevat gördüm. Hele ki bir günahkâr kızın hanesinde bulunduğumu

ima edecek hiçbir hale tesadüf etmedim. O akşam Amalia birçok nasihat verdi. Bizim gibi fukaralık yükü altında ezilmekte olanların pek çok fedakârlığı göze almaları lazım geleceğini söyledi. Hatta dedi ki: 'Kalyopi seni Yümni Bey'e varmaya mecbur eden şey de baban Yorgaki'nin fakir olması değil midir? Öyle ya! Haliniz vaktiniz yerinde olsaydı seni iyi bir Hıristiyan alır, bir Müslüman'ın hanesine firar etmeye hiç de mecbur olmazdın. İşte bu da bir fedakârlık sayılır. Ne yapalım, başkaları gibi zenginliğimizden yararlanarak yaşamak mümkün olmayınca böyle fedakârlıklarla yaşamaya mecbur oluyoruz.'

Ben Amalia'nın bu sözünden amacının ne olduğunu anlamamış değildim. Ancak damarlarımda kanım buz gibi donmuş olduğundan bir türlü verecek cevap bulamadım. Ertesi gün, Amalia mensup olduğu modistrahaneye gitti. Akşamüzeri bir hayli dikiş almış olarak geldi. Gece beraber çalışmak için işleri ve dikişleri bölüşmeye, sıralamaya başladık. Hatta ben, ilk hevesle hemen iğneme iplik takıp kumaş parçalarını da birleştirmeye koyuldum. O ara kapı çalındı. Amalia kapıyı açmaya indiği zaman, kapı dibinde bir herifle bir hayli homurdandı. Neler söyleştiklerini anlayamadım. Biraz sonra yukarıya çıktı. Bana, 'Kardeşim! Beni modistra çağırmış, şu günlerde işleri pek çoktur. Gidip orada biçki biçmekle meşgul olacağız. Şayet ben gece dönemezsem merak etme. Annemle yatarsın' diye, kendisi giyinmeye gitti. Bir şekilde giyindi. Öyle süslendi ki o geceyi modistrahanede işle geçirecek bir kıza hiç de benzemiyordu. Benim şüphem bir kat daha arttıysa da yine kendisine hiçbir söz söylemedim. O gitti, ben işimle meşgul oldum.

Amalia'nın gece gecikmesi asla merakıma yol açmadı. Zira dönmeyeceği zaten şüphelerim doğrultusundaydı. Bundan dolayı uyku zamanım gelince yatıp pek güzel uyudum. Ertesi gün erkence kalkıp yine işimle uğraşmaya başladım. Öğle vaktine yakındı ki Amalia geldi. Çehresi yemyeşil kesilmiş, üstü başı, ağzı burnu içki kokuyor. Yarı gülerek yarı utanarak yanıma sokulup ne yaptığımı sordu. Diktiğim

dikişleri gösterdim. Soyunmaya başlayınca elbiselerinin içinden dört mecidiye düşüp oda içinde her biri bir tarafa yuvarlanmaya başladı. Amalia bunları toplamaya koştuysa da rengi kıpkırmızı olmuştu. Topladığı sırada, 'Modistra bu gece gündeliklerimi de verdi, bunlar o paralardır' demeye başladıysa da ben artık o ağızlara gelemiyordum.

Tavrımdaki şüphe belirtisini Amalia görünce onun da inkâra mecali kalmayarak boynuma sarıldı ve beni öperek dedi ki, 'Kardeşim! Kusura kalma. Yümni Bey'in sana elmaslar, altınlar vermesiyle bu durumun arasında hiçbir fark yoktur. Sen o vakit kızdın. Bir aile kızıydın. O kadar hediyelere değerin vardı. Benim gibi bir kızınsa öyle elmas küpelere, gerdanlıklara artık değeri yoktur. Belki değeri şu dört mecidiyeden ibarettir. Ne yapacaksın? Parmaklarının uçları iğne darbıyla delik delik oluncaya kadar çalışsan, günde ancak bir çeyrek alabilirsin. Halbuki o bir çeyrek burada yalnız sana bile yetmez. Ailen halkına ne yardımın olabilir? Bazen böyle geceleri savuşup gidersen kimin haberi olur? Anne ve babana modistralıkla kazandım dersen anlamazlar, onlara yardım etmiş olursun.'

Dikkat ediyorsunuz ya? Amalia'nın sözleri beni de teşvik şekline dönmüştü. Ben hiçbir cevap vermedim. Fakat Allah biliyor ya yürekten kızcağızı onaylamıştım. Gerçekten Yümni Bey'in hediyelerini, paralarını kabul etmekle şu dört mecidiyeyi kabul etmek arasında ne fark olabilir? Bundan dolayı, günde güç bela bir çeyrek kazanmanın ne aileme ne de bana fayda etmeyeceğine ve benim de Amalia'nın gittiği yoldan başka gidecek yolum olamayacağına yürekten hükmettim. Bu hüküm vücudumda, sıtma titretişi gibi bir şeylere sebep olduysa da yine de hüküm kuvvetliydi. Lakin henüz iffet ve ahlakımla gurur duyduğumdan, Amalia'nın hareketini açıkça onaylamaya ve benim de onu taklide şu kalan tertemiz gururum mâni olduğundan, kıza beğenmek veya küçümsemek yollu hiçbir söz söylemedim.

Aradan iki üç gün daha geçti. Amalia bir gece daha kayboldu. Ertesi günü yine dört mecidiyeyle gelip ikisini bana

vererek dedi ki, 'Al bunları komşu çocuğu Kostaki ile anene gönder. Sonra seninle hesaplaşırız.' Ben bu 'sonra hesaplaşırız' sözünün de hükmünü anladığım halde baba ve annemin sıkıntısını hafifletmek için paraları kabulde tereddüt göstermedim. Kostaki ile bu iki mecidiyeyi anneme gönderdikten sonra Amalia'ya şöyle bir soru sordum, 'Amalia! Ben bugüne kadar kaç para kazandım?' 'Kendi başına henüz hiçbir iş yapmadınsa da bana olan yardımın için sana yarımşar gündelik vereceğim.' 'Öyleyse sekiz günde yirmi kuruş eder. Halbuki ben burada yiyip, içip, yatıp kalkıyorum. Bu yirmiyi de ona sayarsan anneme gönderdiğim iki mecidiyeyi ne zaman ödeyeceğim?'

Bu soru üzerine Amalia hem kızardı hem güldü. Ben de gülmeye çalıştığımı biliyorsam da yüzümün ne renge girdiğinden haberdar değildim. İki gün daha geçti ama geceleri adeta gözüme uyku girmiyordu. Amalia'ya uymaktan başka çarem olmadığını iyice anladığım halde bir türlü buna cesaret edemiyordum. Candan bir insanın cesaret vermesine ihtiyaç duyduğumdan Mariola'nın gelmesini bin canla bekliyordum ama o da gelmiyordu. Nihayet üçüncü gün... Gün değil geceydi. Çatal sakallı bir herif gelip fena bir Rumcayla beni Amalia'nın çağırdığını söyledi. Hatta koltuğunun altında bulunan bir bohçayı da bana vererek, 'Amalia dedi ki, Kalyopi'nin giyecek elbisesi yoktur, bunları giysin de gelsin' dedi ki, eğer herif bu sözü söylemeseydi ben gerçekten Amalia tarafından çağrılmış olduğuma inanamaz, gitmeye cesaret bulamazdım.

Amalia'nın beni nereye çağırdığını anladım. Zaten yüreğim de bu kararı vermişti ya. Fakat kendimi şu kadarcık olsun aldatmış olmak için işi anlamamışa bozdum. Bundan dolayı Amalia'yı hiç de modistrahaneye benzemeyen bir süslü hanede görünce, güya şaşıp kalmış gibi göründüm. Hatta Amalia bana oraya gelmekten maksadın ne olduğunu yarı utanarak, yarı gülerek ve herhalde kahırlanarak anlattığı zaman da son derece şaşkınlık gösterdim. Kalbime gelince, nasıl kanlar fışkırdığını tarif edemem. Hem bu mecburiyeti

kendi kendime kabul ediyor hem de benim için artık cihanda namusumla yaşamaya dair hiçbir ümit kalmadığını ve bu gece iffetimi, gençliğimi, dinimi, imanımı ayaklar altına atmakta olduğumu görerek bir dakikada bin baygınlık geçiriyordum. Meğer iki ahbap müşteri gelmişler. Birisi zaten Amalia'nın tanıdığıymış, beni de diğeri için çağırmışlar.

Sözün kısası müşterinin yanına çıkmak lazım geldi. Bazen ekmekçi fırınlarının yandığını açık bulunan kapılarından görmüşümdür. Oda kapısı açıldığında, aydınlık olan oda içini öyle ekmekçi fırını gibi müthiş bir alev içinde gördüm ve oda hakikaten ateşler kusan bir fırın olsa ne cesaretle girmek gerekiyorsa o cesaretle girdim. Dinime yemin ederim ki oda içinde iki erkek bulunduğu halde gözlerime kimse görünmedi. Etrafıma bakıp adam arıyordum. Az kır sakallı ve gayet güzel ve güler yüzlü bir efendi yerinden kalkıp elimi tuttu. Kendisini gördüğümde bilemem ki ne oldum? Neden ürktüm? Sanki yüreğime hançer sokmuşlar gibi bir ürküntüyle gerileyip, hane sahibi olan karıyla Amalia arkamdan yolumu kesmek istediklerinde bütün bütün şaşırıp kaldım. Beni teşvik için birtakım sözler söylüyorlardıysa da ben hiçbirisini anlayamıyordum. Bir ara bütün bütün kendimi kaybetmişim. Ayaktayken dizlerimin bağı kesilip yere yıkılmışım. Ağzımdan burnumdan kan gelmiş. Bu durumdan Amalia ile hane sahibi kadar müşteri efendiler de korkmuşlar. Hele bana elini uzatan efendi, 'Vah! Zavallı kıza ne oldu? Hastalıklı mıdır, nedir?' diye sorguya bile kalkışmış.

Ben gözlerimi açtığım zaman, üstümü başımı su içinde buldum ki beni ayıltmak için testilerle başıma su dökmüşlermiş. Sakallı efendi, benim ilk defa müşteriye çıkmış olduğumu anlamış olduğu için kalbi merhametle dolarak, gönlümü rahatlatmak için birçok nasihate başlamıştı. Bana asla dokunmayacağını ve yalnız şöylece bir sohbetle yetineceğini uzun uzadıya anlatarak güven verdi. Gerçi onun bu güvenine şiddetle ihtiyacım varmış. Ben bir müşteriyle Yümni Bey arasında ne büyük fark olacağını hiç aklıma bile getirmemiştim. Meğer bir kıza canıgönülden âşık olan veya

kanuni bir bağla bağlı olunan âşık veya kocayla bir gecelik müşteri arasında o kadar büyük bir fark varmış ki, bunu o gece anladım. Hem de o farkın en büyük derecesini ancak o gece gördüm; ondan sonra bahsedilen dereceye tenezzül ede ede, işte ilk görüşmelerimizde beni payladığınız vesileyle, ilk gördüğüm her herife 'Kocacığım' hitabını ettiğim halde bu tabirin gerçek sahibi olan adamla karşımdaki müşteri arasında fark bile aramayacak kadar alıştım.

Ah! Bir âşık nedir? Âşık, sevgilisine tapan bir köledir ki âşığı zerre kadar incinmesin diye aşkını gizleme derecelerine kadar fedakârlık gösterir. Bir âşık nedir? Âşık, sevgilisinin o yeni muhafızıdır ki kendi gözlerinin bile üzgün, hasret çeken bakışları eğer sevgilisinin iffet ve mahcubiyetinin şanına dokunacak olursa gözlerini çıkarmak türünden bir gönül almayla, hasret dolu gözlerini sevgilisinden çevirerek yerlere diker.

Koca nedir? Koca, karısının o ikinci bedenidir ki ilk bedeninden daha önde ve önemli olup karısının vücuduna kendi vücudunu zırh eder. Kaza ve belaya kendisini siper edip, eşinin korumasına bedenini feda eder. Karının kocasına olan nazı, kendi kendisine olan nazından fazla olup başı bir derece ağrıyacak olsa kocasına beş derece ağrıyormuş gibi naz gösterdiği halde koca, o nazı karısının başı beş yüz derece ağrıyormuş gibi sayarak ve sanki sergileyeceği sevgi ve şefkat gösterileri karısına acil deva olacakmış gibi davranarak, buselerle okşamalarla onun tedavisine can atar.

Ya bunlara karşılık bir müşteri nedir? Artık onun ne olduğunu yorumlama ve açıklamaya gerek mi kalır?

İşte ben, dünyada erkek olarak yalnız bir Yümni Bey'i görmüştüm ki bana ilk olarak âşık, ikinci olarak koca olmuştu. Halbuki zavallı adamcağız ne âşıklığında ne kocalığında başkalarıyla kıyaslanamayıp, ikisinin de gerçek hükmünü bana layıkıyla gösterecek kadar meydan bulamadan ayrılık gerçekleşmişti.

Bereket versin ki bu gece tesadüf ettiğim müşteri, göğsü imanlı bir Müslümandı. Benim halimdeki bir kıza ne kadar merhamet edilebilirse onun beş on katını gösterdi. Eğer be-

nim gibi bir aşüfte karıyı layık olduğu kadar veya layık olduğundan beş on kat fazla hakaretle görmeye akçesi kuvvetiyle kendisini haklı gören müşterilerden olsaydı, o gece ölümüm muhakkaktı. Ah! Keşke o yolda müşterilerden olsaydı!"

Kalyopi yine sustu. Ahmet Efendi, kendisinden az sarhoş olmadığından, her harfi zihnine birer gülle gibi çarpan bu kelimeleri zaten zihninin âcizliğiyle mağlubiyetin en son noktası saymakta olduğundan, onun da böyle bir araya ve o arada biraz yorgunluk atmaya ihtiyacı vardı.

Bir de artık akşam yemeğini düşünmek değil, yemek zamanı gelip belki de geçmekte olduğundan Ahmet Efendi, Kalyopi'ye bunu da hatırlattı. Kalyopi cidden yemek filan düşünebilecek bir halde değildi. Bundan dolayı Efendi'nin yazdığı bir pusulayı, uşak Vasili'ye vererek, götürülmesi lazım gelen lokantaya gönderdi. Yemek gelinceye ve yeninceye kadar konuşulanlar her ne kadar Kalyopi'nin hikâyesinin dışında değildiyseler de tamamıyla o hikâye sınırı içinde de değildiler. Ahmet Efendi kızı hikâyeye devamda teşvik etmek için bu olaydaki haklı gerekçelerini ispat edecek bir hayli söz söyledi.

Yemekten sonra kahve fincanları ellere alınarak Efendi tarafından ortaya atılan sorulara Kalyopi de cevapları ve gereken izahatı vermeye başladı ki, şu şekilde meydana gelen konuşmada Kalyopi'nin anlattığı şeyleri hikâye gibi anlatmak lazım gelseydi şöyle demeliydi:

"O gece acemilik nedeniyle başımdan geçenlerin birçok yönlerini müşterime de anlattım. Zira zavallı adamcağız için başka şekilde eğlenme imkânı kalmadığından ve sizin gibi o da maceramı merak ettiğinden kendisini bu şekilde eğlendirmiş oldum. Ertesi gün, iki ahbap bir yere gelerek hesaplarını gördükleri sırada, bu efendi bana ayrıca beş mecidiye verdi. Dört mecidiye de gecelikten hissemi aldığımdan, avcumda dokuz mecidiyeyle Amalia'nın hanesine ücreti eline verilmiş bir kaltak sıfatıyla dönüşüm gerçi beni son derece üzüyorduysa da Allah'ın bildiği bir doğruyu sizden ne saklayayım? Elimdeki paradan dolayı içimde bir de büyük sevinç vardı.

Amalia tekrar nasihat ve teşvike başladı. Böyle ağzımdan burnumdan kan gelmek derecesindeki üzüntülere yer olmadığını, pek çok defa iyi müşterilerle zevk ve sefa etmenin bile mümkün olduğunu, insan bir kere birkaç iyi müşteri edinir de haftada üç dört defa davet edilirse onlardan geceliklerden başka işte bugün benim almış olduğum gibi bahşişler de alabileceğini, cümle âlem kendisini dikişçi zannettiği ve hiçbir kimse şu gizli alışverişten haberdar olmadığı için insanın namusuna da halel gelmeyeceğini ve hatta insanın ana babasının bile kızlarının kazandığı parayı el emeği olarak kazandığına hiç şüphe edemeyeceğini söyledikten sonra dedi ki, 'Kalyopi! Şu dokuz mecidiyeden annene bir para göndermezsin. Zira ona daha pek yakında para gönderdin. Kendine güzelce bir fistan yapmaya çalışırsın. Her zaman ödünç fistanla dışarıya çıkmak olmaz ya?'

Bu yeni sanatımda cesaretime kuvvet vermek ve işlerimi düzenlemek için Amalia'nın nasihat ve teşviklerine artık ihtiyacım olmadığından onun söylediği sözleri pek de önemseyerek dinlemiyordum. Hele kendime bir fistan yapmak lüzumu, daha ödünç fistanı giydiğim anda benim de aklıma gelmişti. Bu işlerde danışmak için kız kardeşimi görmek istiyordum. Bundan dolayı Amalia'nın modistrahaneye gitmiş olmasından fırsat bularak komşu çocuğuna beş on para verdim ve mutlaka o gün gelip beni görmesi tembihiyle çocuğu Kasımpaşa'ya, kız kardeşime koşturdum.

Bir buçuk iki saat sonra Mariola geldi. O gelinceye kadar yeni sanatımdan dolayı yeni cesaretim gittikçe artmaktayken kız kardeşim geldiği zaman bilmem bana ne oldu? İstemsizce ağlamaya başladım. Gözyaşlarım kız kardeşime kendimi anlatmama fazlasıyla yetti. O da ağlayarak dedi ki, 'Beni ne için çağırttığını anladım kardeşim! Ben zaten işin sonuçlarını bekliyordum. Amalia bize geldiği zaman, bu işi ikimiz beraber müzakere edip kararlaştırdık. Affet kardeşim! Bundan başka çaremiz kaldı mı? Sen kendin söyle! Gerçi ailemizi açlık pençesinde helak olmaktan kurtarmak için kendi vücudumu şu bela ateşi içine atmak fedakârlığı bana düşerdi.

Bunu inkâr etmem! Lakin bu işin günahından veya halkın diline düşersem uğrayacağım kınamadan korkarak değil, belki başka hesap üzerine bu fedakârlığı sana yükledim. Ne kadar olsa ben hâlâ kızım. Nişanlıyım. Gerçi nişanlımdan ümidim yoksa da başka bir koca bulmaktan ümit kesmedim. Sense bir Türk'e varmış, ondan ayrılmış, herkesin diline düşmüş bir kızsın. Sana bir Hıristiyan koca bulmak zaten imkânın dışına çıkmış. Ne kadar kızoğlankızlar var ki azıcık drahomaları da olduğu halde yine koca bulamıyorlar. Bundan dolayı bu fedakârlığı benden çok sana yüklemek gerekti. Bakalım neler olur? Belki babama biraz daha güç verebiliriz. Belki ben de bir koca bulabilirim. O zaman sen de bu beladan kurtulursun. Köyümüze de gidebiliriz.'

Mariola'nın sözleri arasında yalnız köyümüze de gidebilmek sözünden başka hepsi bence kabul olundu. Zaten bu sözler benim de zihnime gelmemiş olan sözler değildi. Bu fuhşu, babam ve annemden gizlemek tedbirini de düşündükten sonra elde bulunan ve henüz yarısı fuhşumun ve yarısı masumiyet ve mazlumluğumun ücret ve mükâfatı olan akçeyle bir fistan yapmayı kararlaştırdık. Koyuca renkli lâhurakiden[1] bir fistan yapıldı ki on beş mecidiyeye mal olduğundan o dokuzun üstüne altı mecidiye borca girdik. Fakat çırılçıplak bir vücuda yalnız bir fistan giymek yetemez ya? Bir potin, bir şapka lazım. Özellikle biraz da çamaşır lazım. Şöylesi böylesi üstümüzü başımızı düzmek için bizim dokuz mecidiyenin üstüne otuz beş mecidiye daha borca girdik.

Şimdi siz bu otuz beş mecidiye borca girmenin ne demek olduğunu bilemezsiniz. Bunlar toptan bir yere borç olsalardı yalnız o yerin kahrını çekerdim. Fakat her biri bir tarafa edilmiş borç olup bunlara haftadan haftaya vereceğimi vaat ettiğim akçenin miktarı da beş mecidiyeyi aşıyordu. Halbuki kız kardeşim Mariola da dahil olduğu halde Amalia'ya hane masrafından benim hissem olmak üzere iki mecidiye vermeye

1 Hindistan'ın Lahor şehrinde dokunan çok makbul bir şal kumaşı olan lâhuri taklidi ince yünlü kumaş.

karar verildiğinden her hafta yedi mecidiyeden fazla para verdikten sonra ne kazanabilirsem onları aileme vermem lazım geliyordu. Böyle başka bir hanede oturan kız için ne zaman müşteri bulunabilir? Ne zaman müşterilerin gittiği yerlerde kız kalmaz veya beğenilmezse o zaman! Bu haldeyse haftada iki müşteri bulmak, bizim için pek güçtü. Şimdi anlıyor musunuz? İki müşteriden sekiz mecidiye alırsam onların yedisi borca ve hane masrafına verilecek, kız kardeşime yalnız bir mecidiye gönderebilecektim. Haftada yalnız bir mecidiye için bu sanata girerek dünya ve ahiretimi berbat etmiş oldum!

Hesabın bu tarafı da doğru çıkmadı. Haftada iki müşteri bulmak da her zaman kolay olmadı. Bazı hafta bir, bazı hafta da hiç olmadı. Bundan dolayı beş altı haftada borçtan kurtulacağımı hesap ederken elime geçen paradan daima iki üç mecidiyeyi kız kardeşime göndermeye gayret ettiğimden ve elime para geçmediği zaman da şundan bundan ödünç aldığımdan, eski borcum yirmi mecidiyeye inmediği gibi yeniden yirmi beş mecidiye kadar daha borçlandım. Zira ilk alınan elbise ve çamaşırlar yeterli olmadığı gibi yeniden bazı süslere ihtiyaç görülmüştü. Üstelik artık çamaşırlarımı kendim de yıkayamaz olmuştum. Bu halde masraf ve satın alınanlar artmış olduğundan haftada üç müşteri bulabilirsem ancak masrafımı ve borç taksitlerimi ödeyerek haneme de birkaç mecidiye gönderebilecektim. Ya o kadar revaç bulamazsam?

Evet! O revacın da ne kadar güç olduğunu anladım. Bir taraftan çağrılıp da giyinip kuşanarak gittikten sonra beğenilmeyerek kovulduğum da çok oldu. Dünyada bir kadın için acaba bir erkek karşısında beğenilmeyerek kovulmak kadar felaket düşünülebilir mi? Bazı namuslu hanımlar kendi iffetli adlarını daha çok parlatmak için bizim fuhşumuzu sadece çapkınlıktan ibaret bir şey olarak düşünürler. Heyhat! Bu yolda zevk ve sefa aramak ne kadar uzaktır. Bu yolda ne kadar zevk ve sefa ihtimali üzerinde durulsa ve hayal edilse de, yalnız şu bir müşteri önünde beğenilmeyip de kovulmak felaketini düşünmek, o zevkin sefanın hepsinin cehennem azabından beter olduğunu göstermeye yeter. Bir

erkek bekâr, ırzı, iffeti, ahlakı bütün olan bir kadının yalvararak ayaklarına kapanır. Kapanır da o kadın yine o niyaza karşı naz eder. Aynaya baktıkça kendini kadın cinsinin hepsinden daha güzel bularak, sokakta hangi erkeğin kendi yüzüne biraz fazlaca dikkatle baktığını görse, 'Hiç şüphesiz bu herif beni pek beğenmiştir. Kim bilir bana ne kadar heveslenmiştir' diye gururlanmaya başlar. Şimdi buna karşı bir de o erkeğin karşısına çıkıp da hiç beğenilmeksizin kovulmak tarafı düşünülsün! İşte o zaman bizim ne kadar boşuna ayıplanan zavallılar olduğumuz anlaşılır."

Daha önce de anlatıldığı üzere Kalyopi'nin bu ifadelerinden her bölüm, Ahmet Efendi tarafından yöneltilen bir soruya veya ortaya atılan bir düşünceye cevaben söylenmiş bir konuşmanın özeti olmakla beraber, bir iki saat sürede ancak hikâyenin bu noktasına gelinebilmiş ve zaten hikâyenin zihni yargılamaları Ahmet Efendi'ye fazlasıyla etki ettiği için artık içtiği rakı bile ekşiyerek mahmurluktan gözleri kapanmaya başlamış olduğundan, hemen kendisini yatağa atıp, o gün sabahtan bu zamana kadar zihince ve vücutça olan yorgunluğa bir de mahmurluk ilave olunca hareketsiz bir ölü gibi derin bir uykuya dalmış, gitmişti.

Zavallı Kalyopi, Ahmet Efendi'yi bu şekilde uyuttuktan sonra kendisi bir sigara daha yakarak yatağın kenarına oturdu. Ve iki gözünü Efendi'nin yüzüne dikerek derin derin düşünmeye başladı.

Acaba Kalyopi o anda neler düşünüyordu?

Bu soruya kendisinin cevap vermesi gerekse de Ahmet Efendi'nin yüzünde pek büyük birtakım şefkat ve saflık belirtisi gördüğüne ve bu adamdan kendisine bir merhamet ümit olunabildiğini düşündüğüne dair açıklamaya girişse, acaba inanır mıydınız?

Ancak sonradan Kalyopi, o derin derin düşünmesi esnasında gerçekten bunu düşündüğünü yine kendine mahsus bir kalp temizliğiyle ispat edebilmiştir. Zira düşüncesinin bundan ibaret olduğunu anlattıktan sonra hiç çekinmeyip şunu da ilave etmiştir:

— Bu ulvi çehreli adamdan her sebeple merhamet ve cömertlik ümit olunabileceğine ihtimal verdimse de bir de kendi halimi düşününce o verdiğim ihtimali de geriye aldım. Zira o anda bana bir merhamet göstermenin otuz kırk liraya bağlı olduğunu, bu zamandaysa otuz kırk lira sadaka verecek adam olmadığını ve olsa bile o adamların böyle pis yerlerde bulunamayacağını gözümün önüne getirdim. Bununla beraber, başıma gelenleri bir merhamet tavrıyla dinlenmiş olması da bana büyük bir teselli vermişti. Zira insan derdini anlatınca hafifliyor; hele derdini anlattığı adam, bu hikâyeden biraz da etkilenirse adeta derdine ortak olmuş gibi kabul ediyor.

On Altıncı Bölüm

O gece Kalyopi ne zaman ve nasıl uyuduğunu kendisi de fark edemedi. Oda içinde birinin gezinmesinden kaynaklanan ayak patırtısı kendisini uyandırdığında Ahmet Efendi'yi gördü ki, sigara bulmaya uğraşıyordu. Artık gündüz de olduğundan kızcağız yerinden fırlayıp müşterisine sigara tedariki ve kahve takdimi gibi sabah hizmetlerine girişti.

O sabah Ahmet Efendi'nin gayet neşeli olması garipsense yeridir. Yüzü gülüyor ve hatta içinin de güldüğünü her hal ve tavrındaki güleçlik ispat ediyordu. Bu hale, Kalyopi dikkat ettiyse de hiç dikkatini bildirmedi. Ahmet Efendi ise ikinci kahveden sonra mırıldanarak bazı şarkı parçaları bile söylemeye başladı. Sonunda Kalyopi'ye dedi ki:

— Bu sabahki keyfime artık bir diyeceğin yok ya?

— Allah sefanızı artırsın efendim! Beraber geceyi geçirdiğim adam sabahleyin böyle neşeli olursa, rahat etmiş olduğuna işaret edeceğinden, bundan doğal olarak ben de memnun olurum. Bense gece sizi pek rahatsız ettim diye kahırlanıyordum.

— Hayır! Anlattığın hikâyeler bende bu neşeyi uyandırdı. Kalyopi! Sana bir örnek vereyim de neşemin sebebini anla! Bir kedinin pençeleri arasında bir âciz kuş görsen ki

o pençelerle parçalanıp mahvolmak üzeredir. Bu durumda yüreğinde bir merhamet, bir acı hissedersin ya?

— Tabii! Hele ben o kadar zayıf yürekliyim ki adeta hüngür hüngür ağlarım bile!

— Pekâlâ! Bir sopa yakalayarak kediyi def ettikten sonra kuşu kurtarıp ve üzülmüş büzülmüş olan kanatlarını düzeltip uçurmayı başardığın zaman, yüreğinde bir başarı sevinci ortaya çıkar. Bu sevinci de anlayabilir misin?

— Elbette!

— Öyleyse işte, bu sabah bende olan bu neşe ve ferahlık öyle bir sevinçten kaynaklanıyor. Ama henüz keyfim tam değildir. Eğer sen gözüktüğün kadar masum ve mazlum bir kız olup da senden beklediğim bir fedakârlığı esirgemezsen, asıl keyfim o zaman olacak.

— Benden bir fedakârlık mı bekliyorsunuz?

— Evet!

— Öyleyse hata ediyorsunuz. Benim elimden ne gelir ki? Size ne fedakârlık...

— Sen beni dinle! Soracağım sorulara birer birer cevap ver. Ortalama bir hesapla annene haftada kaç mecidiye veriyordun?

— Beş, altı, dört, bazı kere yedi, sekiz.

— Demek oluyor ki ortalama altı!

— Evet!

— Oturduğunuz hanenin kirası?

— Ayda on mecidiye!

— O halde haneniz için ayda otuz mecidiye kadar bir paraya muhtaçsın. Yirmi mecidiye masraf, on mecidiye de kira! Öyle değil mi?

— Evet!

— Pekâlâ! Bir kimse sana bu otuz mecidiyeyi verse şu pis yeri terk edip annenin yanına çekilir miydin?

— Aa! Sorar mısınız? Zaten kazancımdan asıl benim masrafıma bundan fazlası harcanmıyor ya? Babamın, annemin, kardeşlerimin yedikleri zeytin ekmek, soğan ekmek, tuz ekmek, hep ekmek hep ekmek! Elime geçen paranın üst tarafıysa ya borca gidiyor ya süse filana!

— Ha! Bir de borç var. Bütün borcun ne kadara ulaşır?

— Senetli borcum yirmi beş liradır ki bu borç için buraya satıldım.

— Satıldın mı?

— Öyle ya? Size daha önce söylememiş miydim? Hane sahibine bu borç ödeninceye kadar ben onun adeta cariyesi gibiyim. Şuradan şuraya gidemem.

— Hay canına yandığım! Sen bu borca ne zaman girdin? Bak bana burasını hikâye etmemiştin.

— Zaten ben buraya o borç için girip yerleştim kaldım. Dudu'nun belli başlı sermayesi oldum. Yoksa borcum olmasaydı önceki gibi kendi hanemde oturabilirdim.

— Ee! Hikâyenin bu tarafı nasıl oldu?

— Pek kısa! Pek sade! Kız kardeşimin o katil eliyle vefat etmesi, işte dün akşam hikâye ettiğim şekilde yaşayıp geçinmekte olduğumuz esnada oldu; bir hafta süreyle kız kardeşime cerrah parası, ilaç parası ve vefatı üzerine kefen ve defin masrafları olarak on sekiz lira kadar para borçlandık. Bu borç şuna bunaydı. Bari hepsi bir yere olsun diye bir çerçiden yirmi lira aldık. Yirmi beş liraya senet verdik. Bu parayla her tarafa borcumuzu ödedikse de asıl yirmi beş lirayı o zamandan beri ödeyemedik. Bir yandan veriyoruz, bir yandan da taze borçlar biniyor.

— Böyle çerçiden para alıp da kendini Dudu'ya sermaye etmek çaresini kimlerle görüştün?

— Annemle!

— Babanın bundan haberi yok muydu?

— Yoktu.

— İyi ama sen burada yerleşip kaldığın zaman baban seni aramıyor muydu?

— Çalıştığım modistranın yanında filan diyorlardı. Fakat doğrusunu isterseniz babam işin gerçeğini pekâlâ biliyorduysa da bilmezliğe vurmuştu.

— Ya! Neyse... Fakat senin kerhanede olduğun bir gün olup da açığa çıktı mı?

— Evet!

— Ya o vakit nasıl oldu? Yani baban ne dedi?

— Vallahi nasıl olduğunu ve ne dediğini hatırlamıyorum. Zaten bildiği bir şey, bir gün de meydana çıkıverdi vesselam. Ama ben haftada bir gece evime giderim, onun da bazı defalarında babam sarhoş olarak ağlamaya başlar, "Ah kızım Kalyopi! Biz senin kanını yiyip içiyoruz" der.

— Ya! Senin kanını yiyip içiyorlarmış ha? Neyse... Yine sözümüze gelelim: Bir kimse, senin şu borçları verdikten başka sana da ayda otuz mecidiye verirse burayı terk ederdin ha?

— Canıma minnet!

— Ama dikkat et! Borcun verilmiş, hanenin masrafı da veriliyor. İşte asıl aşüftelik ederek para kazanacağın zaman bu zaman olmuş oluyor. Bunu hesap ederek mi canına minnet olduğunu söylüyorsun?

— O zaman da mı aşüftelik edeceğim? Allah göstermesin!

— Hem de iş ne kadar müsait! Seni bu şekilde kurtaran adam, seni bu para karşılığında kendisine metres etmek de istemiyor. Seni kendi başına terk edecek. Yani bu dostluğu sana kendi zevki için değil sadece senin kendi rahatın için yapacak!

— Aman efendiciğim! Bırakınız bu hülyaları! Açık gözle rüya görüyorum zannediyorum.

— Nasıl hülya? Nasıl rüya? Galiba çekilip kadın kadıncık ailenin yanında oturmak işine gelmedi de onun için böyle söylüyorsun!

— Estağfurullah! Hayal ettiğiniz şey olacak ve yapılacak bir şey olmadığı için öyle söylüyorum.

— Yapılabilecek bir şey değil mi?

— Bu asırda bunu kim yapar?

— Ben!

— Siz mi? Benim gibi bir kız için o kadar büyük fedakârlığı neden gösteresiniz? Hem demin fedakârlığı benden istiyordunuz. Teklif ettiğiniz fedakârlığı bana kabul ettirmek istiyormuşsunuz demek!

— Senin gibi bir kız için bu fedakârlığı neden gösterdiğimi daha önce söyledim ya? İşte bu sabahki zevkimi, neşemi esaslandırmak ve artırmak için! Zevkin ardından bu kadar masraf edilmiyor mu? Zevk, sefa denen şey yalnız içki ve fuhuştan mı ibarettir? Bir kedinin pençesinden bir kuş kurtarmanın memnuniyet ve ferahlık getiren bir başarı olduğuna karar vermiştik. Senin gibi bir kızı en korkunç bir pençe demek olan fuhuş pençesinden kurtarıp da hanesine göndermek az ferah, az sefa mıdır? Buna karşılık senden istediğim fedakârlıksa yalnız bu benim fedakârlığımı kabulden ibaret değildir. Bu söylediğim iyiliği kabul etmeyecek dünyada bir budala düşünülebilir mi? Halbuki benim senden istediğim fedakârlık, buradan bir kere çıktıktan sonra bir daha artık burayı tamamen unutmaktır. Buraya düşüşün sanki fena bir rüyaymış da uyanmışsın o rüya da geçmiş, gitmiş! Ben seni iffetli ve ahlaklı bir güzel kız olarak görmek istiyorum. Bunda büyük bir sefa vardır ki o sefayla hiçbir şey kıyaslanamaz. Ama istediğim toptan tövbe fedakârlığını benden esirgeyecek olursan o zaman yaptığım şeyi yıkmış olursun. Hem de şimdikinden fena, pek fena bir kız olursun. Adeta bir melun olursun ki seni görmektense şeytanın yüzüne bakmak daha iyi olur. Zira şimdiki durumda her ne kadar bir günahkârsan da özü doğru bir günahkârsın. O zaman ise, “Ahmet duymaksızın yine işimi görürüm” diye hareketlerini saklayacağından yalancı ve hain olmuş olacaksın. İşte onun için diyorum ki bu fedakârlığı...

— Anladım efendim! Sizin düşündüğünüz gibi kadınlar da vardır. Bir adama metres giderler de dışarıdan da alışverişlerinde devam ederler. Fakat onlar bu yolda zengin olmayı kurmuş olanlardır. Bense bu yolda ekmek yemeyi ve kısmetimi bu sıfatta aramayı bile istemem. Eğer Cenabıhak beni şu ateşten kurtarmak için gerek sizin gerek başka bir adamın kalbine bir merhamet verecek olursa, bundan dolayı Hak Teala Hazretleri’ne o kadar minnettar olacağım ki beni bu felaketlere düşürmüş olmasından dolayı ettiğim küfürleri de o minnettarlığımla temizleyeceğim.

— Şimdi ben bu sözlere inanayım öyle mi?

— Bence tamamıyla inanmanız lazımdır derim. Ama siz bu sözü bana bir şaka olarak söylüyorsanız bile yine inanınız ki hangi adam, ne zaman bana böyle bir efendilik yapacak olursa onun kulu kurbanı, sadık minnettarı olup kalacağım!

— Öyleyse sen de inan ki ben bu işi yapacağım. Lakin bana birkaç gün müsaade ver. Zira borcun için lazım gelen akçeyi bulmalıyım. Hem bize biraz daha para lazım olacak ki... Neyse! Orasını ben bilirim. Sen hiç kimseye renk verme!

Ahmet Efendi'nin verdiği bu teminat kızı tatmine yetmeliydi. Zira Ahmet Efendi'yi henüz bu edepsiz yaşayıştan başka çeşit bir hal içinde görmedikse de çapkınlığı bu tarzda olan bir kişinin insanlığının ne kadar mükemmel olduğunu pek kolay kıyaslayabiliriz. Bundan dolayı böyle ciddi bir kişinin, Kalyopi gibi bir kızı boş ümitlere düşürerek aldatması hiç de akıl ve hayale sığmazsa da zavallı Kalyopi, Efendi'nin vaat ettiği şeyi o kadar büyük görmüştü ki, dünyada bunu yapabilecek hiçbir kahraman bulunmadığına inanmıştı.

Vakit artık öğleye yaklaşmakta olduğu için Ahmet Efendi kalktı. Elbisesini giyindi, Kalyopi ile gerçekten dostça vedalaşarak dışarıya çıktı.

Son çıkışıyla bu çıkışı arasında o kadar fark vardı ki iki hale de dikkat etmiş olanlar Ahmet Efendi'nin daha önceki halini adeta kara sevdaya ve şimdiki haliniyse sevda sefasından sersemleşmeye bağlarlardı.

Doğruca köprü başındaki kahveye inip mükemmel bir kahvaltı ısmarladı. Bir de arkadaşı Hulusi Efendi çıkagelmesin mi? Son ayrılıklarında Ahmet Efendi'yi suratından düşen bin parça olacak kadar asık suratlı ve üzgün bıraktığı halde bugün aksine yüzünde güller açılıyor derecesinde mutlu ve şen görünce, sevinerek yanına sokuldu. Dedi ki:

— Vay birader! Seni pek neşeli görüyorum. Adeta davasını kazanmış avukat gibi! Korkarım dediğin muhakemeyi kazandın!

— Daha büyüğünü bile! Adeta bir kale fethettim.

— Nasıl şey? Hikâye et bakalım!

Ahmet Efendi, Kalyopi ile son görüşmelerini ve özellikle onun neticesinde verdikleri kararı, uzun uzadıya Hulusi'ye hikâye etti. Hulusi, bu hikâyeyi büyük bir dikkatle dinledi, hikâye bittikten sonra biraz da derince düşünmeyle dedi ki:

— Korkarım bu kararın ciddidir. Zaten sen ciddiden başka hiçbir iş görmezsin ki!

— En ciddi olarak gördüğüm veya göreceğim bir iş varsa o da budur.

— İyi ama bu işin sonu?

— Her işin sonunu kim bilir? Yalnız Cenabı Allah bilir.

— İyi ama Allah bilir demek yetmez. Üç ay sonra kızı tekrar o yere başvurma mecburiyetine düşürmek de vardır.

— Üç ay sonra ne olacağımızı bilmediğim için bu sözünüze ne, "evet vardır" diyebilirim ne de "hayır yoktur." Birader, ben mevcut şartlar için maddeciyim. Zira mevcut şartlar insanın isteyerek yaptığı hareketler zamanıdır; hareketlerindeyse tedbirli davranıp nefsi zaaflar ve kalbi hislerden hiçbirine mağlup olmadan yapacağı işi iyice düşünerek yapması lazımdır. Gelecekteki şartlar için tamamıyla kadercilik inancına yakınım. Geleceği keşfe hiç kimsenin gücü yetmediği için mevcut durumda gelecek için tedbir alırım, hüküm veririm diyenler adeta yalan söylemiş olurlar. "Evdeki hesap çarşıya uymaz" sözü gide gide buraya varır. Hareketlerimize ve yaptıklarımıza dikkat et! Gelecek günler birer birer gelip çattıkça yaşanan olayların hangisi önceki tahminimize uyar? Bir iş tahminimizden iyi çıkarsa, "Bu kadar ummazdım ama umduğumdan güzel oldu" deriz. Fena çıkınca da, "İşte şu sebep çıktı da işi bozdu. Bense orasını daha önce kestirememişim" deriz. Halbuki işlerimizin hepsinin Allah'ın takdiri elinde olduğunu hatırlamayız bile.

— Bu felsefeler iyi ama...

— Felsefe yapmıyorum. Kendi inancımı söylüyorum. Ben bugün, şu saatte denize bir zavallının düştüğünü görüyorum. Onu kurtarmak için paçalarımı sıvamalıyım. Ama dizden yukarıya kadar suya girer, ıslanırsam hasta olacakmışım, sonradan o hastalık şiddet bularak vefat edebilecekmi-

şim. Eğer ben öyle bir hastalıktan vefat edeceksem o zavallıyı kurtarmak için denize girmediğim halde de, testiden su içerken testi göğsümden aşağıya boşalıp ıslatır, hastalanırım.

— Vallahi birader çocuk değilsiniz, aklı başında bir filozofsunuz. İş ve hareketlerinizde de kendi bildiğinizi okursunuz. Ne isterseniz yapınız. Ben de memnun olurum. Zavallı kızcağız...

— İnşallah birkaç güne kadar artık zavallı sayılmaz.

İki arkadaş bu konuşmayla beraber kahvaltılarını da yaptılar. Ondan sonra Ahmet Efendi, cidden işleriyle meşgul olmaya gitti. Akşama kadar çalıştıktan sonra gece evine gelerek gelir ve giderleri ve alacağı vereceği hesaplarını yokladı. Hesabın neticesi Kalyopi için vaat ettiği şeyi yapmaya müsaittiyse de kendisinin daha bazı başka niyetleri olduğundan bu sonuçtan pek de memnun olmadı.

Ertesi, daha ertesi günleri de hep mükemmel bir çabayla çalışarak işlerini o kadar sağlamlaştırdı ki inandığı kadarı olduğu gibi biraz daha fazlası için de bu sağlamlıktan ümitli olabilirdi. Sonunda bir hafta süre bu işkoliklikte devam etti. Halbuki diğer tarafta Kalyopi, böyle bir hafta geçip de Ahmet Efendi'den hiçbir işaret görünmemesi üzerine, zaten ümit etmediği bu kurtuluştan tamamen ümit kesmişti.

On Yedinci Bölüm

Ahmet Efendi'nin Kalyopi'nin yanına gelmesi perşembe günü oldu, hatta arkadaşı Hulusi Efendi de yanındaydı. Geldikleri vakit saat ancak gündüzün ikisiydi ki bu yerlerde oturanlar için bu saat sabah vakti sayılır. Zira geceki müşteriler gittikten sonra hanenin süpürülüp silinmesi ve kızların ellerini yüzlerini yıkayıp gündüzlük elbiselerini giymesi ancak bu saatte tamamlanabilir.

Dostunun geldiği Kalyopi'ye haber verilince üst kattan alt kata can atarcasına inip Ahmet Efendi'yle kucaklaştığı gibi, arkadaşı Hulusi Efendi'ye de ondan az bir güler yüz

göstermeyi insanlığına yakıştıramadığından onun da boynuna sarılıp gelişlerinden dolayı memnuniyetini gösterdi. Hulusi Efendi'nin gelişi Agavni'ye de haber verildiği için o da gelmiş ve son derece şevk ve neşe göstermekle beraber epeyce bir zamandan beri gelmediğinden dolayı şöyle kederli, böyle üzgün olduğundan bahisle adeta ağlamak tavırları göstermişti. Hulusi Efendi gereken özürleri fazlasıyla sundu.

Agavni'nin, bunca vakittir gelmemesi kabahatini affedebilmek için ancak bu akşam bir güzel eğlenmeyi şart koşacağını ileri sürmesi üzerine Hulusi:

— Hayır! Bana kalırsa bu akşam buraya gülüp oynamaya gelmedik.

Agavni — Ya ağlayıp matem tutmaya mı geldiniz?

Hulusi — Hayır öyle de değil! Bilakis hayırlı bir iş için geldik.

Agavni — Ha! Anladım anladım! Hiç kimse bir mana veremiyordu. Ama ben anlamıştım. Bir hafta, on gündür Kalyopi Hanım'ın hastalığa vurarak hiçbir müşteriye çıkmak istememesinin sebebini şimdi anladım. Demek oluyor ki Kalyopi Hanım'ı çıkarmaya geldiniz.

Ahmet — (Kalyopi'ye) Gerçekten bir haftadan beri kimseye çıkmadın mı?

Kalyopi'de gülümseme ve çekinmeyle karışık bir sessizlik görüldü.

Ahmet — Öyleyse pek fena ettin! Daha fol yok yumurta yokken?

Kalyopi — Sizin bana verdiğiniz hayaller, ümitler beni o kadar başkalaştırdı ki eğer bu bir hafta süre içinde müşteriye çıkmış olsaydım herifi ya rezil ederdim veya biraz kendisini savunacak olsaydı canına kastetmeye varırdım. Ben bu bir hafta içinde iffetli, eteğine el uzatmak ölüm derecesinde tehlikeleri gerektirecek namuslu bir kadın oldum da o sefayı sürdüm! Ah! Namuslu olmak ne kadar lezzetli, ne kadar sefalıymış!

Hulusi — İyi ama işte, Ahmet Efendi o niyetinden vazgeçti. Siz bu hayali boş yere kurdunuz!

Agavni — Ben demedim mi? Ben demedim mi? Bizi buradan çıkarmayı her kalburüstü zampara teklif eder ama o teklifleri eden rakı hazretleridir. Rakının etkisi geçti mi teklif filan da kalmaz.

Bu sözler üzerine Kalyopi'nin çehresinde bir şaşkınlık belirtisi görüldüyse de belli etmemek için kendisini zorlayarak dedi ki:

— Ne zararı var? Zararı varsa o da bana ait olacak değil mi? Bir hafta tatil ettimse alışverişten ben mahrum oldum. Ahmet Efendi, bana bundan büyük iyilik yapamazsa bu kadarı da yeterlidir. Ondan başka hangi adam bana bir hafta süre günahkârlığımı unutturup da beni bu hale getirebilirdi?

Kalyopi bu sözleri söylerken Ahmet Efendi de Fransızca olarak Hulusi'ye, "Haydi sen aşağıya Dudu'nun yanına git de borcun ödenmesi meselesini hallet! Zira benim ona gücüm yetmeyecek! Çünkü daha şimdiden garip bir hisle duygulanmaya başladım" dediğinden, Hulusi Efendi, Agavni'ye Dudu'nun aşağıda ve görünebilecek bir halde olup olmadığını sorarak, "evet" cevabını alınca Agavni ile beraber aşağıya indi.

Ahmet, Kalyopi ile beraber yalnız kalınca dedi ki:

— Haydi, ufak tefek nen varsa hazırla! Zira bu akşam çıkıyoruz. Burada bir zerren bile kalmasın.

— Gerçek mi?

Ahmet Efendi'nin bu sözünün gerçek olduğuna Kalyopi'nin de şüphesi bulunmadığı halde bu sorusu pek fazlaydı. Fakat bu soru, cevabı beklenen sorulardan değildi. Zira kızcağızın yüzü, gözü hatta elleri bile mosmor kesilerek buz gibi dondu. Gözleri değişti. Hemen ağlayarak Ahmet Efendi'nin boynuna sarıldı. "Ben artık orospu değilim! Değil mi? Ben artık namuslu bir kadınım! Öyle değil mi?" sözlerini, sanki deli ağzından çıkıyormuş gibi söylüyordu.

Ahmet Efendi, kıza gereken güvenceyi, rahatlatma ve ferahlatma tarzında vererek, "Haydi kuzum, haydi hazırlan" dediyse de, Kalyopi'nin elinin işe varmayacağı belliydi. "Hayır, hiçbir şeye el vuramam! Biz gideriz. Annem gelir, her

şeylerimi alır" diye, deli gibi şuraya buraya başvurmaya ve sürekli ayna önüne gelip bakmaya başladı.

Biz Kalyopi'yi bu şaşkınlık halinde ve Ahmet Efendi'yi de onu izleme hayretinde bırakalım da meraklı bakışları, aşağıya inen Hulusi Efendi'nin arkasından gönderelim.

Hulusi Efendi, Dudu Hanım'ın odasına gidip de hal hatır sormadan filandan sonra dedi ki:

— Dudu! Arkadaşım Ahmet Efendi'nin özel selamı vardır. Matmazel Kalyopi'nin borcu, hesabı filanı neyse ödeyerek kendisini buradan çıkarmayı arzu etmiş. Bu işe de beni görevlendirdi. Elbette böyle bir duruma siz de memnun olursunuz. Çünkü Kalyopi'yi kendi kızınız gibi seversiniz. Bundan dolayı şu işi bitirelim.

— Baş üstüne! Şüphe yok ki ben de sevinirim. Darısı öteki kızların başına! Bu asırda borcu verilerek buradan çıkmak bir kız için az saadet midir? Fakat Ahmet Efendi'nin, kendisi de burada olduğu halde kendi gelmeyip de sizi vekil etmesi... Sakın bize bir dargınlığı olmasın? Biz ise...

— Hayır Dudu! Sizden biz saygıdan başka hiçbir vakit hiçbir şey görmedik. Müteşekkiriz. Fakat kendisi keyifsiz gibi bir haldedir de bu işlerle uğraşmaya vakti yoktur.

Bu giriş üzerine Kalyopi'nin asıl borcunun bir çerçiye olması nedeniyle senedi alıp getirmesi için çerçiye haber gönderildi. Bu iş çabucak hane içine ilan olunduğundan kızların hepsi Dudu'nun odasına toplanarak, "Vay, Kalyopi çıkarılıyor muymuş?", "Ah ne iyi! Kalyopi kurtuluyor!" sözleri her ağızda dolaşmaktaydı. Bir aralık Kalyopi de inince herkes kızı sorgulamaya başladı. Bazısı Ahmet Efendi'ye mantenuta olmak için ayda kaç liraya pazarlık ettiğini soruyor, bazısı borcundan başka kendisine elmas filan da verip vermeyeceğini anlamaya çalışıyor, bazısı da eğer yalnız borcunu vermekten ibaretse bunun tam bir kurtuluş sayılamayacağı hakkında fikir beyan ediyorlardı. Kalyopi ise bu soruların hiçbirisine gereken açıklamayı bulamayıp yalnız, "Ben bilmem! Efendi ne derse, ne yaparsa öyle olacak!" sözüyle yetindi.

Senet sahibi olan çerçi gelinceye kadar bir köşede toplanan Dudu, Hulusi ve Agavni arasında özel olarak şöyle bir konuşma bile geçti:

Hulusi — (Agavni'ye) Ah, Agavni! Sen de kabul etmiş olsaydın da ben de seni çıkarsaydım!

Agavni — Keşke! Fakat ben Kalyopi gibi çürük tahtaya basmam kuzum! Biz, Dudu ile de onun sözünü ettik.

Dudu — Öyle ya! İki ay sonra yine buraya dönecek olduktan sonra!

Hulusi — Neden dönsün?

Agavni — Dönmemesini neyle sağlayacak? Kalyopi'ye toplu bir para verecek mi?

Hulusi — Hayır!

Agavni — Bir ev satın almak filan?

Hulusi — Hayır!

Agavni — Ee, öyleyse neyle sağlayacak? (Gülerek) Nikâh mı kıyacak? Ama biz nikâh kıyanları da gördük. Ben size doğrusunu söyleyeyim mi? Bir iki ay muhabbetten sonra usandıkları gibi herifin gideceği yer yine çapkınlık âlemi, karının geleceği yer de yine burasıdır.

Hulusi — Bu düşünceler adamına göredir. Ahmet Efendi için bu düşüncelere yer yoktur.

Dudu — Ahmet Efendi, Mehmet Efendi! Kim olursa olsun, sonu ne olacak? Bunu anlamalı. Bu kızla nikâhlanacak değil a? O adamda evlenme fikri olsa hem de cidden bu niyette bulunsa, buradan bir kız alacağına iffet ve ahlak perdesi yırtılmamış hem zengin olan hem de kendi din ve milletinden ne kızlar var, koca bulamayıp bekliyorlar. Bundan başka Ahmet Efendi'nin ettiği harekete ne anlam verebileceksiniz?

Hulusi — Oralarını bilemem.

Agavni — Yok ama bu düşüncelerde hakkımız yok mudur onu söyle. Sevdayla yapılan bir hareket sevda ateşi söndükten sonra adeta abes bir hareket olarak meydana çıkmaz mı?

Hulusi — Pek hakkınız yoktur da diyemem.

Agavni — Ha bak! Kıza bir ev alsa, toplu bir para verse yüzükler, gerdanlıklar filanlar gibi sonradan para edebilecek

takılar, hediyeler alsa, kısacası Kalyopi'yi zengin etse ona diyeceğim bulunamazdı. Ben metres olarak çıkarım ama böyle çıkarım. O durumda dostum benden soğuyup ayrılacak olursa ben de elimde avcumda bulunanlarla başımın çaresine bakabilirim.

Hulusi — Şimdiki halde en kuvvetli bir şey varsa o da Kalyopi'nin bir kuru ekmeğe rıza göstermek derecesindeki fedakârlığından ve Ahmet Efendi'nin de bu fedakârlığı takdir etmesinden ibarettir. Demek oluyor ki bu işin devamını sağlayan şey Kalyopi'nin tokgözlülüğüyle Ahmet Efendi'nin de cömertliği olacaktır. Ben Ahmet Efendi'nin cömertliğine kefil olabilirim fakat Kalyopi'nin gösterdiği tokgözlülük fedakârlığına, doğrusu ya kefil olamam. Çünkü kendisini tanımam. Üç beş defa böyle bir yerde gördüğüm bir kızdır.

Dudu — Bense Ahmet Efendi'nin cömertliğine de büyük bir önem veremem. Otuz yıldır bu yoldayım. Kerhane cömertliğinin en yüksek derecesinin neden ibaret olduğunu pek çok görmüşümdür. Kalyopi'nin yetinmesine gelince buna da hiç bel bağlayamam. Onun bir anası, bir babası vardır ki... Görür anlarsınız. Doğrusunu isterseniz ben Ahmet Efendi'ye yazık oldu derim. Birtakım boşa masraflara giriyor.

Bu konuşma geçinceye kadar senet sahibi olan çerçi de geldi. Hulusi Efendi hesaba başladı. Akçenin aslı üç beş hafta içinde yapılan parça parça ödemeler ve yine o süre içinde yeniden alınan eşya değeri, faiz filan hep hesaba katılarak, yirmi yedi lira verilirse Kalyopi'nin azat olacağı görüldü. Hulusi Efendi çıkarıp eksiksiz olarak parayı verdi. Dudu da Kalyopi'nin borç senedini Hulusi Efendi'ye vererek manalı bir bakışla dedi ki:

— Bunu alınız, Ahmet Efendi'ye veriniz, güzelce saklasın, ne olur ne olmaz.

Hulusi — Nasıl güzelce saklasın? Ne olur ne olmaz demek, ne demek?

Dudu — Bu senet elde bulundukça Kalyopi için de bir baskı olur. Faydasız değildir.

Hulusi — Acayip! Kalyopi'yi burada esaretten kurtarıp da kendi esaretimiz altına mı alacağız zannediyorsunuz? Arkadaşım bana böyle bir şey söylemedi. Bu senet şöylece yırtılıp atılacak ve Kalyopi de serbest kalacaktır.

Senedi parça parça edip o ara orada bulunan Kalyopi'nin eline verdi. Kalyopi, senedin parçalarını toplayıp büyükçe parçaları birkaç defa daha yırttıktan sonra Ahmet Efendi'nin yanına geldi; sonsuz teşekkürlerini yalnız halindeki şaşkınlık ve olağanüstü hayretle göstererek, parçaları Efendi'nin önüne attı. Hulusi Efendi'nin söylediği sözden anlaşılan büyüklüğünü, Kalyopi çocukluğu ve saflığına rağmen tamamıyla takdir etmişti.

Bu işler görülünceye kadar saat beşi geçti. Artık hane içindeki dedikoduyu tamamıyla yazmaya imkân var mıdır? Kızların bazılarında gıpta, bazılarında hasetle beraber hepsinde bir de memnuniyet görülüyordu. Kalyopi'yi görenlerin her biri, "Oh! Kalyopi senin borcun verildi. Sen kurtuldun!" diyor, o da, "İnşallah siz de kurtulursunuz" cevabını verdikçe karşılık olarak hep bir ağızdan, "inşallah" diyorlardı.

Bundan sonra Ahmet Efendi, Hulusi Efendi ve Kalyopi üçü yalnız toplanarak konuşmaya başladılar. Lakin bu konuşma yazılsaydı adeta deli saçması gibi bir şey olurdu. Zira Kalyopi art arda dört kelime söyleyemeyecek kadar fikren perişan olup, bir dakika öncesine gelinceye kadar neydi, şimdi ne oldu, bundan sonra ne olacak, ona dair fikir yürütmeyi asla başaramayacağından, en manidar lakırdısı Ahmet Efendi'nin yüzüne baktıkça gülümseyerek, "Kocacığım!" ve Hulusi Efendi'nin yüzüne baktıkça şükran duyarak, "Kardeşçiğim!" sözlerinden ibaretti. Ahmet ise derin bir düşünce içindeydi; bir yandan Kalyopi'ye teselli ve güven vermek için gülümsüyor, bir yandan da soru sorulsa da kendisine bir cevap verilse de hep, "evet" sözüyle karşılık veriyordu. Aklı düzgün ve zihni yolunda olması gereken yalnız Hulusi'ydi; o ise gerçekten Kalyopi'nin kurtulduğuna pek ziyade sevindiği halde, Ahmet Efendi'nin bu kızı şuradan çıkardıktan sonra ne yapacağını bilmediğinden, işin ilerisi için saçma sapan

birçok keşifler, tahminler söylüyor ve fikirler beyan ediyordu ki bunların hepsine Ahmet Efendi tarafından, "evet" cevabıyla karşılık veriliyordu.

Nihayet akşamın saat yedisini buldular. Sonra Kalyopi sokağa çıkabilecek bir şekilde, hani ya şu bahsi geçen matem kıyafetini giyerek yola koyulmaya hep birlikte hazırlandılar. Öncelikle hanede mevcut kızların hepsiyle birer birer vedalaştı, bu veda gerçekten dokunaklı bir şekilde oldu. Allah kimseye göstermesin, bu vedaya bir örnek, bir benzetme lazım gelirse deriz ki Kalyopi'nin arkadaşlarıyla vedası adeta zindandan kurtulan bir suçlunun, orada kalacak olan arkadaşlarıyla vedasına benziyordu. Birisi cidden kurtulduğuna henüz inanamayarak, diğerleri oradan kurtulacaklarına hiç inanamayarak, birbirlerine özgürlük ve esenlik temennisiyle attıkları gıpta eden ve hatta kıskanan bakışlar dikkatli bir göze o kadar gariplikler gösterir ki, tarife sığmaz.

Nihayet Hulusi ve Ahmet, Kalyopi'yi önlerine katarak merdivenden aşağıya indirdiler ve en alt katta bir yemek odası vardı ki Dudu hazretleri, sermayelerinden bir kızla beraber kendi dostu olan izbandut gibi bir herifle birlikte yemek yiyordu. Hulusi ile Ahmet odanın kapısında durdu, Kalyopi ise son teşekkür ve vedasını yerine getirmek için Dudu'nun yanına vardı, saygıyla dizleri üzerine eğildi, Ahmet Efendi'nin kin ve hışım dolu bir gözle görmekte olduğu karının dizlerini öperek o zamana kadar kendisinden gördüğü iyiliklere teşekkürlerini sundu ve bundan sonra da hayır duasını diledi.

Bu sırada Hulusi ile Ahmet Efendi birbirlerinin yüzüne baktılar. Daha önce Hulusi'nin Dudu'dan işittiği sözler malumu değildiyse de Hulusi hemen tek bakışta bu sözleri, Ahmet Efendi'ye anlatmış oldu. Hele Kalyopi'nin Dudu'dan hayır duası dilemesi o kadar safça bir ahmaklıktı ki iki ahbabın ikisini de istemsizce güldürdü. Böyle bir karının hayır duasının dostlar hakkında değil düşmanlar hakkında bile kabul olmaması için temiz kalpli ve içten insanlar Cenabıhakk'a başkaca dualar ederlerse yeri vardır.

Ne dersiniz? Kalyopi, Dudu'nun dostuna da veda ettiği zaman herif "Uğurlar olsun"dan ibaret bir nazik söz bile söylemezse beğenir misiniz? Lakin Dudu hazretlerinin bu dostu bir arabacıymış ki o çeşit bir adamdan şu kadarcık olsun bir nezaket beklemeye hakları olmadığını daha sonra iki ahbap teslim ettiler.

Hanenin kapısından çıktıktan sonra Ahmet Efendi bu pis kapıyı, Kalyopi için bir daha açılmayacak temennisiyle kapadı. Hulusi Efendi, Doğruyol'dan[1] bir araba kiralamaya gidip üç dört dakika içinde arabayla dönünce üçü birden binip yola düzüldüler.

On Sekizinci Bölüm

Kalyopi'nin baba, anne, erkek ve kız kardeşlerinden oluşan aile halkı Tatavla'ya yakın bir hanede ikamet etmekte olup, kızcağız hanesinin semtini arabacıya tarif ettiğinden arabacı gideceği yeri bilen arabacılar gibi serbestçe sürmeye başladı. Bir hayli gittikten ve birtakım sokaklara dönüp büküldükten sonra nihayet bir yerde durdu. Kalyopi'nin, "Artık buradan öteye araba işlemez. Sokaklar fenadır" demesiyle, üçü birden arabadan indiler.

Dar, inişli yokuşlu ve özellikle karanlık sokaklardan bir süre daha yürüyerek gittikten sonra küçük ve müstakil bir hanenin önünde durdular. Kalyopi'nin, "İşte hanemiz burasıdır!" demesiyle Hulusi Efendi hanenin kapısını çaldı.

Kapı açılınca önce Kalyopi içeriye girip karşısına çıkan otuz beş, kırk yaşında, fakirlik ve mahrumiyetin yol açtığı düşkünlük ve yoksulluk olanca parlaklığıyla halinde görünen bir kadının boynuna sarılarak, "Anacığım! Ben kurtuldum! Beni kurtardılar!" diye çıldırmışçasına bir sevinçle kurtuluş müjdesini verdiyse de annesi hayrete düştüğünden midir, yoksa kızının kurtulmasının kendi ev idarelerine ku-

---

1 Pera caddesi.

sur vereceği aklından geçtiğinden midir, nedir, her neyse karıda öyle olağanüstü değil adi bir sevinç bile görülmediği gibi, Hulusi ile Ahmet Efendi'nin yüzlerine dik dik ve dikkatle bakarak ağzından dökülen birkaç kelimede mana ve bağlantı aramak da boşuna bir arama olurdu.

İki arkadaş, karının bu haline dikkat ederek birbirlerinin yüzüne baktılar. Ve Fransızca birkaç kelimeyle karının bu halinin dikkate değer olduğunu birbirlerine anlattılar. Zaten o zamana kadar Ahmet Efendi, Kalyopi'nin macerasını arkadaşına anlattıkça bu maceraya dahil olan olay kişilerinin her biri hakkındaki görüşlerini de muhakeme yoluyla ileri sürmüş olduğundan, adı geçen kişilerin hepsi hakkında Hulusi ile Ahmet'in birer ortak fikirleri olduğu gibi bu kadın hakkındaki fikir de zaten ortak olarak ortaya çıkmıştı.

İki arkadaşı valide hanım yukarıya, salonları olması lazım gelen ve hanenin diğer odalarından daha büyükçe olan bir odaya çıkardı. Hane, ikisi alt katta, ikisi üst katta dört odadan ve sofa denemeyecek kadar küçük iki gezinti[1] ile bir de merdivenden ibaretti ama sokak kapısından girildiği zaman adım atılan alt kat sofasıyla merdivenler ve üst kat sofası gerçekten temiz olduğu gibi salon da pek fakirane döşenmişse de yine temizdi.

Pek fakirane döşenmiş dediğimiz salon, yere arşını yüz paraya, üç kuruşa verilen ve kenevir ipliğinden dokunan Moskof halısı serilip, sokak tarafında ve pencereler hizasında olan bir yan kerevet üzerinde alaturka bir sedir yani bir ot minder ve onun üzerinde bir makat[2] ve duvarlarda yastık ve üzerlerinde beyaz örtü bulunmasından ibaret bir şekilde döşenmiş olup, odanın sağ tarafında bulunan duvar önüne konsol ya da büro yerine geçmek üzere gayet kötü bir masa ve onun üzerine bir küçük ayna ve iki tarafına, iki kadeh konulmuş, ikişer üçer kuruşa verilen basma resimlerden birkaç tanesi de duvara ve ayna hizalarına asılmıştı.

1 Sofa, koridor.
2 Oturmak için kullanılan minder üzerine yayılan, ön kenarı saçaklı örtü.

Bunlardan başka minderin karşı hizasına yani odanın kapı tarafındaki kenarının, kapıdan girildiği zaman sağına isabet eden tarafına bir de temizce yatak koyarsanız salonun eşyası tamamlanmış olur. Ancak bu yatak için "temiz" sıfatı yalnız çarşaflarına mahsustur; yoksa karyolasının birkaç tane gaz sandığı ayak olarak kullanılarak üzerine bir iki tahta uzatılmak suretiyle oluşturulduğu, daha sonra haneden başka haneye göç edildiği zaman görülmüştür.

Salonun bu döşemesi iki ahbabın dikkatini o kadar kuvvetle çekmedi. Valide hanım, kendilerini yukarıya çıkardıktan sonra aşağıda kalmış olan kızının yanına indiğinden, iki ahbap salonda yalnız kalmışlardı. O zaman gözleri, masa üzerinde bulunan beş altı kadar çinili tuğlaya ilişti.

Malumdur ki çinili tuğlalar Şark'ın enfes eserlerinden olup büyük cami, hamam, saray ve köşk gibi eski binalarda görülen bu tuğlalara Avrupalılar "fayans" diye pek büyük önem verirler. Bunları taklide pek çok çalışırlarsa da tamamıyla başarılı olamazlar. Doğrusu bu çiniler, o kadar önem vermeye değer kıymetli şeylerden olup hâlâ Kütahya taraflarında eskiden kalan bazı ustalar, eski çinileri bir dereceye kadar taklit etseler de, bu sanatın yeniden canlanması için devletçe Nafîa Nezaret-i Celîlesi[1] vasıtasıyla o kadar emek harcandığı halde yine tam bir başarı ortaya çıkmamıştır.

Burada masa üzerinde görülen çinilerin bazıları Arap nakışlarını taklit yoluyla yapılmış, bazıları da Frenk nakışlarıyla işlenmiş olup hele birisinin üzerinde Fransız harfleriyle bir Frenk ismi nakşedilmiş olduğundan bizim iki ahbap, bu tuğlalara dikkatle bakarak Kalyopi'nin öldürülen kız kardeşiyle nişanlı olan ve bu sanattaki yeteneği daha önce Kalyopi'den işitilen adamın maharatinin eseri olduğunu anladılar.

İki arkadaş salonda bu işle meşgulken alt katta Rumca birçok sözler söyleniyordu ki bundan Kalyopi'nin anasına babasına durumunu anlattığı anlaşılıyordu. Bu konuşma yarım saat kadar devam ettikten sonra, önce anne sonra baba

1 Bayındırlık Bakanlığı.

salona çıktılar. Ahmet Efendi'ye kızlarını kurtardığından teşekkürlerini sundularsa da bunlar hâlâ bir garip hayretten kendilerini kurtaramamışlardı. Onların arkasından Kalyopi ile küçük bir kız kardeşi ve daha sonra topal olan büyük kardeşiyle sobacı çırağı olan küçük kardeşi de gelip Hulusi ve Ahmet Efendilerin ellerini sıktılar. En küçük olan bir erkek kardeşi uykuda ve kendisinden dört beş yaş küçük olan diğer bir kız kardeşi de akrabalarından birinin hanesindeymişler.

Hepsi salonda toplanan aile halkı arasında yalnız iki kişi bizim iki ahbabın özellikle dikkatini çekmişti; Fransızca pek kısa manidar sözlerle bunlar hakkındaki görüşlerini birbirlerine anlatmaya başladılar.

Bunlardan birisi babaydı; kırkını aşmış, izbandut gibi uzun, iri, sağlam bünyeli bir adam olup bununla beraber, güzel bir yüzü ve güzel yüzünde kendisinin düşünceli bir adam olduğuna dair alametleri vardı. Bu görünüşte, bu kuvvette bir adamın nasıl olup da kızı için öyle bir felakete rıza göstermiş olduğuna şaştılar. Bu adamın hal ve tavrı tek bakışta kendisini o namuslu ve çalışkan insanlardan olarak gösterir ki namusuna bulaşacak adi bir lekeyi ancak kanıyla temizleyebilir. Eski tütüncü, eski meyhaneci, şimdiyse kızının namusu pahasıyla yaşayan bu Yorgaki eğer şimdiki hal ve mevkiine layık olacak lanet suratlı adamlardan olsaydı bizim iki ahbap asla şaşırmayarak bu hali pek münasip bulacaklardı. Ancak bu adamın çehresini kızının düşmüş olduğu halle taban tabana zıt bulunca ikisi son derece hayrete düştüler.

Ya herifin konuşması? Türkçeyi o kadar güzel söylemekte ve jest ve mimiklerini sözlerine o kadar güzel uydurmaktaydı ki görenler kendisini aslen Boşnak veya Arnavut'ken bir büyük paşa dairesinde terbiye olmuş da yalnız aksanında Boşnaklığına veya Arnavutluğuna işaret edecek hafif bir hal baki kalmış zannederlerdi.

Dikkate değer olan ikinci kişiyse sobacı çırağı dediğimiz çocuktu. Bu çocuk henüz on altı, on yedi yaşında, üstelik kusursuz bir yüz güzelliğine sahip olduğu halde, böyle genç ve güzel bazı fakir Rum çocuklarında örneği pek de nadir

olmadığı üzere, güzelliğinden ve gençliğinden istifade ve daha doğrusu istifade etme yoluna meyilli gençlerden olmadığına, sanatı gereği bileklerinden yukarıya doğru cildinin simsiyah kesilmiş ve ellerinin yarık ve patlak bir halde olması şüphesiz şahitlik ederdi. Bu çocuk Rumların palikarya[1] tabirlerine hakkıyla yakışacak bir kahraman adayıydı; ortada böyle bir tosun kardeş de bulunduğu halde nasıl olup da Kalyopi'nin öyle pis yerlere düştüğüne bizim arkadaşlar bir kat daha şaştılar.

Bizim arkadaşların bir kat daha, bin kat daha kısacası katbekat şaşmalarına sebep olacak haller daha sonra daha fazla ortaya çıkacaksa da o gece, şu aile halkının ve özellikle babanın durumu üzerine kendilerinde oluşan hayret de yeterliydi; meselenin aslı hakkında öyle açık ve ayrıntılı konuşmaktan adeta utanmak derecesine geldiler. Masa üzerinde görülen çinileri yapmada topal kardeşin de yeteneği olduğuna ve fakat zavallının bacakları öyle sakatlandığı için şimdi hiçbir işe yaramadığına dair birkaç sözden sonra lakırdı öldürülen kıza geçerek, aile halkı Ahmet Efendi'nin oturmakta olduğu köşenin, tam katilin kızı vurarak yıkmış olduğu yer olduğunu söyledi.

Gariptir ki Ahmet ve Hulusi Efendi kan dökülmüş, insan katledilmiş bir yerde ve kızının birisi kerhanelere düşmüş bir aile arasında bulundukları halde, bu aile halkından hiçbirinin çehresini bu hallere layık bulamamaktaydılar. Malumdur ki çehreler, kalplerin yansıması olacak kadar aynasıdır, hatta bazı bilimadamlarının bizce de doğru olan düşüncelerine göre, insan hangi yerde yaşarsa o yere mahsus bir de çehre edinir. Hele suç ve cinayet işleyenlerin yüzlerinde bu hallerini gösterecek işaretler pek açık olup, insana kıyan, can yakan melun insanların kötülükleri gözlerinden ve yüzlerinin her gözeneğinden dışarıya vuruyormuş zannolunur.

Kalyopi'nin ailesi halkındaysa öyle insanın içini ürpertecek bir hal olmadığı gibi, özellikle şu topal çocukta bile o

---

1 Rum kabadayısı.

kadar sessiz ve sakin bir tavır vardı ki yirmi, yirmi bir yaşında olduğu halde yüzüne bakanlar kendisini masum bir kız zannederlerdi.

Saat dokuzu buluncaya kadar bunlar, meselenin aslına dair hemen hiçbir söz söylemeyip baba ve anne, Ahmet Efendi'nin iyiliği üzerine birkaç defa teşekkür ettikleri halde Ahmet Efendi, teşekkürlere hoşça karşılıktan ibaret cevaplar vererek başka türlü açıklamaya girişmemişti. Nihayet baba, bir teşekkür daha ederek kendileri için yapılmış olan bu iyiliğin pek büyük olduğunu ve ne kadar teşekkür etseler hakkını ödeyemeyeceklerini tekrar edince Ahmet Efendi dedi ki:

— Bir iki ayda meydana gelip bu gece kesin neticesini göstermiş olan bir meselenin her yönü hakkında yine bu gece konuşarak bizde olan fikir ve hisleri size de anlatmaya imkân yoktur. Yavaş yavaş birbirimizi tanır, fikir ve emellerimizi anlarız. Bu gece yalnız şunu bilmenizi isterim ki beni bu harekete sevk eden şey, kızınıza aşk ve alakam gibi bir mecburiyet değildir. Ben kırkına yaklaşmış bir adamım! Hovardalığın, aşkın, alakanın ne olduğunu bilmez de değilim ki şimdi yeniden başlamış olayım. Biz unumuzu eledik, eleğimizi astık. Kalyopi'nin düştüğü yerlerin müdavimlerinden de değiliz. Nasılsa tesadüf türünden bir uğrayıştı.

Baba — Sizi oraya Allah gönderdi. Kızımı kurtarmak için sizi Cenabıhak gönderdi.

Ahmet — Eğer beni öyle kerhaneden karı çıkarır, metreslerle yaşar, parası çok, kendi müsrif bir hovarda diye düşünürseniz hem pek büyük bir hata etmiş olursunuz hem de siz zararlı çıkarsınız. Fakat Kalyopi'nin samimi dostu olup merhamet ve insaniyetin sevkine bağlı bir baba olarak düşünürseniz zannederim ki hakkınızda daha hayırlı olur. Bu işte benim bir zevkim varsa o da Kalyopi'yi iffetli bir kadın olarak ailesi halkı arasında görmektir. Bu kızcağızı ne kadar mesut görürsem ben de o kadar mutlu olacağım. Çıkardığım yere tekrar müracaata mecbur olmaması öncelikli maksadımdır. Kalyopi bir daha oraya dönmeyecek! Bunun için Allah'a yemin ettim. Eğer siz de Kalyopi'nin benim kadar

dostuysanız bu maksat sizin de maksadınız olur, siz de Kalyopi'nin o pis yerlere dönmemesine gayret ederek geçmişi tamamen unutmasına yardım edersiniz.

Baba — Ah, hiç bizim de Kalyopi'ye dost olmamamız mümkün müdür?

Babanın bu sözü üzerine Hulusi Efendi sanki sabrını tüketmiş bir adam gibi yerinden kalkarak:

— Sen Ahmet Efendi'nin dediğini anladın mı? Galiba iyice anlayamadın. Sizin hiçbiriniz Ahmet Efendi kadar Kalyopi'nin dostu olamazsınız. Sizin dostluğunuzun nihayeti, kızcağızı o pis yere düşürmüş. Ahmet Efendi'nin dostluğuysa onu o beladan kurtardı. Fakat bu sözler burada çocuklar içinde söylenmez. Gel seninle tenha bir yere gidelim de sana birkaç söz ben söyleyeyim! diye babayı elinden tutarak dışarıya çıkardı.

Hulusi ile baba neredeyse bir saate yakın aşağıdaki odada konuştular. Hem de sesler gittikçe yükselmiş, Ahmet Efendi bir ara, "Acaba bunlar kavga mı ediyorlar?" diye merak bile etmişti. Nihayet konuşmalar yavaş yavaş şiddetlerini azaltarak yukarıya geldiler ki Ahmet Efendi, babanın yüzüne dikkatle bakınca herifin yüzünün sapsarı kesilmiş olduğunu gördü.

Hulusi'nin Yorgaki'ye neler söylediğini Ahmet Efendi çok merak ediyorsa da bu soruşturmaya yer yoktu. Hulusi yalnız Fransızca olarak dedi ki:

— Azizim Ahmet! Bu herif ya düşündüğümüzün üstünde fena bir adamdır veya yine düşündüğümüzün üstünde iyi bir adamdır. Bunu pek yakın bir zamanda bize tecrübemiz anlatacaktır.

Saat on ikiye yaklaşmış olduğundan Ahmet Efendi, yerinden kalkıp gitmek kararını gösterdi. Baba ve anne bu saatte Tatavla'dan İstanbul'a kadar gitmenin münasip olmadığından bahsederek orada kalmalarını tavsiye ve hatta ısrar bile ettilerse de zaten yatak bir taneydi, bir dahasının tedariki mümkün olsa bile yine arkadaşlar kabul etmedi, aile halkıyla vedalaşarak çıktılar, gittiler.

Yolda Ahmet Efendi'nin, "Pedere neler söyledin?" diye sabırsızlıkla ortaya attığı sorusu üzerine Hulusi Efendi dedi ki:

— Ne diyeceğim! Hepsini dedim! Senin Kalyopi'ye alakanın sebebinin neden ibaret olduğunu anlattım. Bizi adi zamparalardan saymanın ne kadar hata olduğunu söyledim. Bu işte nasıl bir şefkat hissiyle harekete geçtiğimizi anlattım. Bununla beraber Kalyopi'nin mazlumluğundan ibaret olan bu faciada, kafası ezilecek en büyük bir zalim varsa o da babanın kendisi olduğunu söyledim. İhmalini hafifletmek ve belki de kendini temize çıkarmak için ticaret düzenine sekte geldiğinden ve pek fazla fakirliğe düştüğünden bahse kalkıştıysa da asla kabul etmeyerek dedim ki: Gücün kuvvetin yerinde, yaşın genç, aklın başında olduğu halde hiç olmazsa köprü üzerinde su satmaya da gücün yetmez miydi? Böyle henüz 17 yaşında melek gibi bir kızcağızı en büyük bir felakethaneye düşürüp de, onun her şehvet düşkününün ayakları altına serdiği namusunun melun parasıyla yaşamaktan niçin utanmadın? Allah'tan niçin korkmadın?

— Sen herifle adeta kavga etmişsin!

— Yezit'in kafasına bir de yumruk vurmadığıma dua etsin! Namusuyla en bayağı bir hizmeti kabul ederek çocuklarına bir kuru ekmek olsun götürmekten utanıyor da kızını fuhuşhanelere göndermekten niçin utanmıyor? Nihayet asıl meramımı pek güzel anlattım. Dedim ki: Sen artık kerhanecilik sıfatını tamamıyla takınmışsın. Bundan dolayı her kim olsak bizi müşteriden başka bir gözle görmezsin. İhtimal ki kıza da bu yolda telkinler verirsin. İhtimal ki kızı, Ahmet Efendi'den bir şeyler koparmaya yönlendirirsin. Hatta ihtimal ki biz duymaksızın yine kızı, bazı alışverişlere yönlendirmeye yeltenirsin. Fakat aç gözlerini ha! Sonra seni berbat ederiz. Kalyopi bizi senin gördüğün gözle görmez. O, bulunduğu yerden ciddi ve gerçek bir tövbeyle çıkmıştır. Bundan sonra kızı tekrar bozarsanız siz bozmuş olacaksınız. Fakat Kalyopi yine bozulmaz. Ahmet Efendi'nin korumasından mahrum kalmaz. Siz Kalyopi'den mahrum, hem de sonsuza kadar mahrum kalırsınız. Zira bir baba, bir kere kızını ker-

haneye kadar gönderdikten sonra artık onun üzerinden babalık hakkı düşmüştür. Bir adam da bir kızı öyle bir yerden kurtarınca o kız üzerinde her hakka, o adam sahiptir. Anladın mı baba Yorgaki! Sana bu sözleri henüz bu gece gördüğün bir dost söylüyor ki o dostluk da sadece Kalyopi'nin babası olduğun içindir. Eğer Kalyopi'ye gerçekten babalık eder de babalık hakkını kaybetmezsen ebediyen dostunum. Ahmet Efendi de dostundur. O hakkı kaybettikten sonraysa kanına susamış düşmanın oluruz.

— Ee, herif bu sözler üzerine ne dedi?

— Ne diyecek, ağlamak derecelerini buldu. Belki de biraz ağladı. Dedi ki, ben de sizin dostluğunuza layık olduğumu ispat ederim. Emin olunuz!

On Dokuzuncu Bölüm

O gece Hulusi Efendi ile Ahmet Efendi bir arabaya binerek İstanbul'a kadar beraber geldilerse de her birinin ayrı ayrı kendi düşünceleriyle meşgul olmasından ziyade, araba gürültüsü mâni olduğu için Kalyopi olayına dair konuşamadılar.

Araba önce Hulusi Efendi'yi sonra Ahmet'i evlerinde indirdi. Ahmet Efendi evine vardığı zaman, kendisini zihnen çok büyük bir rahatlıkta hissederek, hatta karnı da aç olduğu için birkaç lokma yemek de yedikten sonra yatağına girerek derin ve huzurlu bir uykuya daldı.

Sabahleyin uyanınca iki gün sonra görülecek bir muhakemesinin vekâleti için gereken evrakı okuyarak davayı kazanmaya yardımcı olacak kanun kayıtları ve yargılama usulleri üzerine bir de güzel yazı hazırladı. Bu uğraş, zihince kabiliyetinin mükemmel olduğunu gösterdiği için buna kendisi de memnun oldu.

Saat dokuz civarı, hanesinde kahvaltı ettikten sonra, "Gideyim bakayım bizim tövbekâr ne halde" diye, soluğu Beyoğlu'nda aldı. Ancak Kalyopi'nin bir minnettarlık ve memnuniyet tavrıyla kendisini karşılayacağını beklerken

kızcağızı yatakta görünce, işte o zaman Ahmet Efendi'nin keyfi kaçtı.

Ahmet — Ne oldun Kalyopi! Neden hastalandın?

Kalyopi — Hastalığım korkacak bir hastalık değildir: İsmini söylemek ayıp sayılan bir yerde büyük bir kan çıbanı çıktı ki beni yerimden kımıldatmıyor. Daha garibi, çıban bu gece çıktığı halde zonklamasına bakılırsa şimdi, neredeyse olgun gibi bir haldedir zannediyorum.

— Hekim getirelim!

— Hayır! Hekime ne gerek? Annem zaten ebe olduğu gibi ebelik derslerine de devam eder. Birkaç ilaç yaptı, geçer!

— Annen ebe midir? Acayip!

— Evet! Hem annem hem annemin annesi onun da annesi bile soydan ebedirler.

— Ebe olsun, ne olursa olsun. Böyle şeyler herkesin anlayacağı işlerden değildir. Mutlaka hekim getireceğim.

— Hayır, efendim hayır. Ben hekime açılamam!

— Hekime açılamaz mısın? Bu daha acayip!

Ahmet Efendi'nin bu ikinci şaşkınlığı o kadar manidar bir tavırla söylendi ki bunun manasının, "Düne kadar herkese açılmak işi gereği olan bir kızın bugün tabibe açılamaması gülünçtür!" demek olduğunu zavallı Kalyopi de anladı. Hem de bunu öyle kalpten anladı ki utancından mosmor olmasını takiben o morluk, bir sarılığa çevrilerek benzi ayvaya döndü.

Bu hal Ahmet Efendi'nin de dikkatini çekip gösterdiği şaşkınlığa pişman olduysa da özür dilemek gibi ayrıntılar, işi daha fazla uzatacağı için ona da gerek görmeyerek, "Hayır! Hekimlerden sıkılmak olamaz! Şayet tehlikeli bir hastalıksa hemen şiddetlenmeden önce önünü alır. İşte ben tabibe gidiyorum, bir saate kalmaz gelirim!" diye bastonunu aldığı gibi odadan çıktı. Hatta valide kadın elinde kahve tepsisiyle Ahmet Efendi'ye merdivende rast geldiği halde, Efendi kahve içmek için de oyalanmadı.

Bir saat sonra beraber getirdiği tabip, işinde yetkin olduğu gibi yaşça da olgunluğa ermiş, yetmiş yaşında bir Yu-

nan'dı. Tabip efendi, hastayı muayene edince böyle en nazik bir yerde çıkarak bir gecede bu kadar irin oluşturan çıbanın ya aşırı derecede korkudan veya aşırı derecede sevinçten kaynaklanacağı fikrinde bulununca, gerek Kalyopi ve gerek annesi, maceralarını özetle ve kurtuluşlarını da ayrıntılarıyla doktora anlattılar.

Koca ihtiyar! Olaydan o derecelerde duygulandı ve etkilendi ki Fransızca olarak Ahmet Efendi'ye, "Dost elinizi bana uzatınız! Büyük bir sevgiyle sıkayım! Bir can kurtarmışsınız! Bir büyük zafere ulaşmışsınız! Zaferinizi tebrik ederim!" dedi. Ahmet Efendi, bu tebrike mütevazı bir teşekkür ederek hasta için en acil tedbirlere başvurmayı rica edince tabip efendi, "Merak etmeyiniz! Ben şimdi neşteri avcumu içine saklayarak onu yardığım gibi, gözü açılır. Bir merhemli lapa[1] bir de toz veririm ki hem yara iki güne kadar iyileşir hem de kendisine kuvvet gelerek hiçbir şeyi kalmaz" dedi.

Gerçekten dediği ameliyatı yaptı. Neşter darbesinden dolayı Kalyopi'nin ettiği feryat anne ve babasından çok Ahmet Efendi'nin yüreğini tırmalamış olduğuna hüküm verilse yanlış hükmedilmiş sayılmaz. Fakat çıbanın pislikleri çıkar çıkmaz, hastanın gözü açılarak yatağı içinde hareket etmeye başlaması hepsinin ve hepsinden çok yine Ahmet Efendi'nin yüzünü güldürdü.

O gün akşama ve gece de saat ona kadar Ahmet Efendi Kalyopi'nin yanında kaldı. Anne ve babasıyla geleceklerine dair bir hayli fikir alışverişinde bulunmakla beraber kendinin asıl fikir ve emelinin ne olduğunu ve Kalyopi için ne yapacağını açıkça belli etmedi. Yalnız bu mahalle ve bu hane uygun olmadığı için güzel bir mahallede dört beş odalı güzel bir hane aramalarını emretti. Bundan başka anne ve babadan maceralarına dair bazı tarafları sordu; bunlar elbette her kabahati Yümni Bey'e yüklemeye çalıştıkları ve en başta kızı baştan çıkaranın o olduğunu anlatmaya savaştıkları halde,

---

1 Keten tohumu vb. bitkilerin kaynatılarak yumuşak bir hamur durumuna getirildikten sonra, vücutta ağrılı ve hastalıklı yere konmak üzere sıcak bir tülbente yayılması şeklinde hazırlanan bir ilevi ilaç.

Ahmet Efendi kendilerini engelleyerek, bu meselede asla ayıplanmayacak bir adam varsa onun da Yümni Bey olduğunu ve kızı Yümni Bey'den ayırmaya kimler kalkışmışsa onların lanetlenmeye ve nefrete layık olduklarını söylemekten asla çekinmediği gibi, şunu da sözlerine ekledi:

— Dün gece arkadaşım Hulusi Efendi'nin sana hususi olarak söylemiş olduğu sözlerin hepsi benim de şahsi ve hususi düşüncelerimdir.

Bu söz peder efendinin yüzünde kan bırakmadı, rengi kavun gibi sapsarı oldu. Ahmet dedi ki:

— Bundan dolayı geçmiş şeylerin hepsi unutulmalıdır. Hem de rüyada görülmüş kadar da akılda saklanmayıp büsbütün unutulmak hükmüne girilmelidir. İnşallah Kalyopi'yi bundan sonra rahat ettirebiliriz. Kalyopi ne kadar rahat olursa siz de o kadar rahat olursunuz.

Bu gece de Ahmet Efendi'ye orada kalmasını rica ettiler ve hatta arkadaşsız olduğu için yatakça hiçbir sıkıntı olmayacağını imayla ısrarda da bulundular ama Ahmet Efendi kalmayıp İstanbul'a kadar döndü. Kendi kendine demişti ki: "Ben sizin hanenizde kalacağıma siz benim haneme gelmiş olursanız hesabıma daha uygun düşer."

Üç gün içinde Kalyopi tam olarak iyileştiği gibi Ağa Camii semti gibi saygın bir mahallede yeni yapılmış beş oda, bir mutfak, bir de terastan ibaret kuyulu, sarnıçlı iyi bir hane bulundu ki ayda üçer lira kirayla hemen kontratı yapıldı, hatta altı aylığını peşin isteyen hane sahibinin bu şartı da kabul olundu.

Gerçi paraca Ahmet Efendi gücünde olan bir adam için dün otuz lira masraf edilmişken bugün de on sekiz lirayı yalnız kiraya sayarak vermek kolay olmayıp bunu büyükçe bir fedakârlık saymak gerekirse de Ahmet Efendi, bu fedakârlığın manevi kazancını derhal görmüş olduğunu daha sonra Kalyopi'nin ifadesinden anlamıştı. Meğer anne ve babası Ahmet Efendi'nin Kalyopi'yi kurtarmasının kızlarının inandığı kadar içten bir şey olduğuna inanamamış ve beş on gün sonra bu âşığın foyasının meydana çıkacağını zannettikleri

halde, Ahmet Efendi hane kirası için bir senelik bir sözleşme altına girip altı aylığını da peşin olarak verince düşündüklerinde isabet edemediklerini anlamış ve bu durumda Kalyopi'nin övünmesine karşın kendilerini pek mağlup bulmuşlar.

Kalyopi'nin ev eşyası denmeye değer şeyleri yeni hanenin alt katında bulunan iki odayı döşemeye ancak yetebildi. O da minder ve yastık yüzlerinin yeniden alınması şartıyla! Orta katta salon sayılacak bir odayla üst katta yatak odası sayılacak iki odanın malzemelerinin hazırlanmasını Ahmet Efendi üstlendi.

Yatak odasının iki olmasının anlamı, Hulusi ile Ahmet'in birbirlerinden ayrılmaları neredeyse mümkün olmayan sadık dostlardan olmaları sebebiyle Ahmet Efendi'nin arkadaşı için de o hanede bir yatak bulunmasını istemesinden ibaretti.

Yalnız Ahmet Efendi, bu sözünü hemen yerine getiremedi. Hazırlanmasını arzu ettiği eşya en az kırk elli lirayla tedarik olunabilecek derecedeydi; Kalyopi'nin borcunu ödedikten ve altı aylık kirayı peşin verdikten sonra bu kırk elli lirayı da hemen harcayıvermeye cidden imkân yoktu.

Koca adam! Himayesi altına almış olduğu kızı hiçbir şekilde aldatmak düşüncesinde olmayıp belki kıza öğretmek arzusunda olduğu iyi ahlakı, kendi hal ve hareketleriyle anlatmaya karar vermiş olduğundan, hali vaktinin neden ibaret olduğunu ondan asla saklamayıp tamamıyla anlattı. Fakat anlaşma anında vermeyi üstlenmiş olduğu miktar akçeden elbette daima daha fazlasını vereceğini de Kalyopi'de asla şüphe kalmayacak şekilde temin etti. Kalyopi'ye dedi ki:

— Senin mini mini bir hanen olacak. Her takımı tamamlanacak. Ama gücümüz dahilinde! Mesela güzelce döşenmiş bir salonun olacak. Onun bir tarafında bir dolap bulunacak ki içinde bir genç kadına ne lazımsa hepsi eksiksiz olarak bulunacak. Gömlekten çoraba, toplu iğneye varıncaya kadar! O dolabın üzerinde güzel lambaların, şamdanların, büyükçe bir de aynan, vazoların bulunacak. Yatak odanda mükemmel bir karyola ve her takımıyla yatağın ve tuvalet takımın

olacak. Altı kişilik bir sofra takımın olacak ki çatalları, bıçakları, kaşıkları öyle altı hafta sonra bakır olacak cinsten değil gücümüzün yettiği kadar güzel madenden olacak. Tabakları, kadehleri ince cinsten, örtüleri, peşkirleri hep ketenden yapılmış olacak. Mutfak takımı da buna denk.

Kalyopi bu sözleri can kulağıyla ama adeta tatlı bir masal dinler gibi dinliyordu. Ahmet Efendi yine sözüne devam etti:

— Ama bunlar yarın olacak dersek yanlış olur. Bunların en lazımlarından başlanarak yavaş yavaş sağlanacak. Çünkü benim binlerce keseye sahip bir mirasyedi olmadığımı ve harcadığım parayı günlük mesaimle kazandığımı biliyorsun. Para mevcut ve hazır olmadığı durumda insanın arzuları zamanla gerçekleşir. Hatta senin insan içine çıkabilecek gibi güzelce iki fistanın da olacak. Kulaklarına takacak güzelce bir çift küpen, bileğine takacak bir bileziğin, boynuna takacak bir madalyonun, parmağında yüzüğün, koynunda saatin de olacak!

Söz bu derecelere yükseldiği zaman zavallı Kalyopi, bir özlemle içini çekti. Ahmet Efendi dedi ki:

— Yalan söylüyorum mu zannediyorsun? Sözleşmemizde böyle şeyler bulunmadığı için seni aldatıp aldatmadığımı mı ölçüyorsun?

— Hayır efendim! Siz asla yalan söylemezsiniz! Sizi bu yolda yalan söylemeye kim zorlayacak ki yalan söyleyesiniz?

— Ya öyleyse niçin içini çektin?

— Aklıma bir şey geldi de...

— Aklına geleni bana söylemelisin! Aklına her ne gelirse hep bana söyleyeceksin! Hatta anne ve babana söyleyemeyeceğin şeyleri de bana söyleyeceksin. Beni kendine anne ve babandan daha yakın bileceksin. Zira onlar seni baba evinden çıkarıp atmışlardır. Şimdi yeniden yapmaya çalışacağımız yuva senin kendi yuvan olacaktır. Söyle bakayım aklına ne geldi?

— Aklıma gelen şey annemin bana vermiş olduğu iki elmas yüzük, bir elmaslı istavrozla bir de güzelce kordon vardı ki bunlar şimdi rehinde. Başımız pek sıkışmış olduğu zamanlar birkaç mecidiyeye bunları rehin bırakmıştık.

— Hepsi kaç mecidiye eder?

Kalyopi zihninde bir hayli hesap ettikten sonra dedi ki:

— Daha doğrusunu babam bilir ama sanırım kordondan başka, yani istavrozla yüzükler yirmi beş mecidiye için rehindir. Kordon da dört lira için.

— Pekâlâ! Bunlar da kurtarılacak!

Ahmet Efendi'nin bu son sözü Kalyopi'nin hayretini artırdı. Kız derin derin düşünmeye daldı, Efendi de kızı bu dalgınlığında serbest bıraktı. Nihayet Kalyopi dedi ki:

— Bu söylediğiniz şeylerin hepsinin yapılacağına hiç şüphem yoktur. Bence yapılıp bitmiş gibidir. Fakat ben size ne yaptım ki kendimi bu kadar iyiliğe layık ettim? Sizin bana alakalı ve âşık olmadığınızı da biliyorum.

— En doğru olarak bildiğin bir şey varsa o da budur. Dünyada alaka denen şey yalnız aşktan olmaz ya? Sen benim bu dostluğumu kazanmak için şimdiye kadar hiçbir şey yapmadın. Bundan sonra ne yapacaksın!

— Ne yapacağım? Ah! Her ne emrederseniz onu yapacağım değil mi? Sizin emrinizden tek bir kelime dışarıya çıkmayacağım değil mi? Teşekkürle birlikte efendim! Emrediniz! Büyük memnuniyetle sizin esiriniz olacağım!

— Allah göstermesin! Aksine bütünüyle serbest olacaksın! Canın nasıl isterse öyle hareket edeceksin. Sana yine gönlünden başka hiçbir kimse hükmetmeyecek. Ben de sana musallat olmayacağım. Senden istediğim şey bana esir olman değildir. Ben esaretten nefret ederim.

— Ya benden ne isteyeceksiniz?

— Ha, senden isteyeceğim şey pek büyüktür. Beni kendine kalben ve bedenen dost bileceksin. Bir! Gönlünde ne varsa hiç benden saklamayarak gönlün hangi erkeği severse bana söyleyeceksin. İki! Ta ki o erkekle seni insan gibi birleştireyim! Bir daha...

Ahmet Efendi sözünü bitirmedi. Kalyopi, "Hay!" diye bir nara atıp kendini Efendi'nin kucağına fırlattı; hüngür hüngür ağlayarak, "Gönlüm hangi erkekte mi?" diyerek, hakikaten gözyaşları içinde boğulmak derecesini buldu.

Bu hal Ahmet Efendi'ye de tesir etmedi değil. Kızı sakinleştirmeye çalışırken dedi ki:

— Söylediğim söz gayet ciddidir. Emin olmanı isterim ki sana beslediğim bağlılık, hiç senin güzelliğine tutulduğumdan değildir. Bu tutkunluğun bana lüzumu da yoktur. Bunu her zaman ispat edeceğim. Benim için bir merak, bir arzu, bir zevk, bir lezzet varsa o da seni kendi hanen, kendi yuvan içinde, kendi hürriyetine tamamıyla bağlı bir kız olduğun bir halde görmektir. Arzum bundan ibaret olursa, artık senin de başka nelerden çekinmen gerektiğini ve nelere dikkat edip önem vermen lazım geleceğini söylemeye hacet kalır mı? Hem ben artık sana böyle sözleri söylemekten utanırım da! Zira sen artık bu saatte dört gün önceki Kalyopi değilsin! İffetine, namusuna sahip bir kızsın!

— Hayır hayır! Söyleyiniz, söyleyiniz! Bana hepsini söyleyiniz! Siz söz söyledikçe zannediyorum ki Hristos (Hazreti İsa) yanıma gelmiş de beni paklamak için söz söylüyor. Söyleyiniz, rica ederim söyleyiniz! Nelerden sakınmalıyım? Nelere dikkat edip önem vermeliyim?

— Pekâlâ! Söyleyeyim! Geçirmiş olduğun fena günleri tamamıyla unutacaksın! Hiç sana o felaketler olmuş gibi gelmeyecek. Zira ihtimale pek yakındır ki şeytanlar asıl bundan sonra senin ayaklarına dolaşacak. Sana çok paralar gösterilecek. "Adam! Ahmet Efendi'nin nereden haberi olacak? Hazır şu kadar parayı kaçırmayalım!" denecek! Daha fazla açayım mı?

— Aman ya Rab! Bana bundan sonra böyle sözleri söylemeye kimin haddi vardır?

— Ananın! Babanın!

— Anamın babamın mı? Aa! Hiç umar mısınız ki...

— Ummak değil öte tarafa bile geçerim! Sen melek gibi iffetli bir kız olduğun halde seni o pisliğe atmış olanlar, şimdi bir fena yerden çıkmış kız olduğun halde böyle hiç kimsenin göremeyeceği, işitemeyeceği alışverişlerden mi çekinecekler?

— Hakkınız var efendim! Şimdi bu da benim aklıma girdi. Onların böyle bir şeye cesaret edebileceklerini hiç san-

mam ya? Fakat ihtimaldir. Dediğiniz gibi ihtimale pek de yakındır. Fakat ben ne yaptım siz biliyor musunuz? Hani ya içeriki odada Hazreti Meryem yok mu? Kandilini temizleyip, önünde diz çöküp bütün saflığımla istavroz çıkararak günahlarıma öyle bir tövbe ettim ki, anam da babam da orada olduklarından hüngür hüngür ağladılar. İnşallah bu pazar kiliseye giderek Hristos Efendimizin karşısında mumlar yakıp bir daha tövbe ettikten başka bütün günahlarımı papaza açıkça söyleyerek günahlarımı da çıkaracağım! Artık bundan sonra bana öyle bir teklif edecek olurlarsa Hazreti Meryem'i ve Hazreti İsa'yı inkâr etmiş olurlar. Hem de başım pek sıkılacak olursa derhal size söylerim. Papaza da şikâyet ederim. O zaman hepsini hanemizden kovarak sürüm sürüm süründürürüz. Zira bize merhamet etmeyen, bizim namusumuza düşman olan hainlere biz de merhamet borçlu değiliz.

— Eğer bu sözlerin canıgönüldense yüreğim rahat edecek Kalyopi. Senin gerçekten bir ev kadını olacağına gönlüm inanacak!

— Bu sözler canıyürektendir efendim! Bunu size zaman ispat eder. Ben şimdi cehennemden çıkıp cennete girmişken tekrar cehenneme giremem. Gebermiş gitmiş, mahvolmuşken yeniden doğdum. Kendimi bir daha gebertemem. Hem yapacağınızı saydığınız şeylerin bana kalırsa hiçbirini yapmayınız! Ben minder üzerinde yatar, basma fistanı yamayarak giyip, sade ekmeği tuza batırarak yemekle yetinirim. Hem gönlüm de hoş olur. Sizin himayeniz benim üzerimde baki olsun da bu dünyada başka hiçbir şey istemem. Size yemin ederek temin ederim ki ben dünyada her şeyi yalan gördüm. Süsler, israflar, zevkler, sefalar yalan ya! Bir ara sevgi denen şeyi gerçek zannetmiştim. Yümni Efendi gösterdi ki o da yalanmış. Hatta bütün cihanda en gerçek bir şey varsa o da ananın, babanın evlada olan sevgisidir zannettikleri halde, ben onun da yalan olduğunu anladım. Bugün gözümde gerçeğe benzer bir şey varsa o da sizin bana gösterdiğiniz dostluktur. Rica ederim, bunun da bana yalan

olduğunu gösterip de dünyada hiçbir gerçek ama hiçbir gerçek bulunmadığına büsbütün inandırarak beni tamamıyla üzmeyiniz! Zira ondan sonra ilahi merhamet ve belki Allah bile gözümde gerçekliğini kaybeder.

— İnanç ve imana halel getirme Kalyopi! Dünyada gerçi yalan olan şeyler pek çoksa da pek çok da gerçek olan şeyler vardır. Hatta yalan zannedilen şeylerin de pek çoğu gerçektir. Hele dostluğumuzun henüz dördüncü günü benim sana olan ilgimin de yalan olması ihtimalini aklına getirmene asla razı olamam. Bu düşünce sam yeline benzer, benim ümit tarlasına ektiğim kurtuluş tohumunu henüz yeşillenmekteyken yok eder. İnsanda daima ümit bulunmalı! Hatta ümitleri ihtimallerin üstüne çıksa bile o kadar zararı yoktur. Bir bakıma faydası bile vardır. Dünyada en ciddi mutluluk varsa o da insanın gerçekten mesut olduğunu kendi kendisine inandırabilmesinden ibarettir. Buna iç huzur derler ki o da ümitlerin kuvvet derecesi kadar kuvvetli olabilir.

Bu yolda giriştiği sözü, Ahmet Efendi o kadar uzattı ki Kalyopi'ye gerçekten taze bir hayat verdi. Hem Ahmet Efendi'nin Kalyopi'yle bu yoldaki hasbıhalleri bir defaya, beş defaya mahsus olarak kalmamıştır. Her fırsat düştükçe kıza bu yolda öğüt vermeyi Ahmet Efendi hiçbir zaman ihmal etmemiştir.

Yirminci Bölüm

Bir sabah Ahmet Efendi, İstanbul'daki ikametgâhında yine Kalyopi'ye gitmek için hazırlanırken kapı çalınıp arkadaşı Hulusi Efendi geldi, yanında bir adam daha vardı. Ahmet, "Acaba Hulusi sabahleyin kimi getirdi? Sabahleyin misafir ağırlamakla sıkılacağız" diye düşünürken, gelen kişinin Rahmi Bey isminde yine Hulusi Bey vasıtasıyla tanışılmış bir dost olduğunu anlayarak içi rahatladı.

Hulusi Efendi, Ahmet'i giyinmek hazırlığında görünce:

— Bu kadar erken hazırlık? Mutlaka Beyoğlu'nadır.

— Evet!

— Sana garip bir tesadüf getirdim.

— O nasıl lakırdı? Hiç tesadüf getirilir, götürülür, taşınır bir şey midir?

— Evet! Anlatayım da dinle: Ben bu gece Rahmi'de misafirdim. Sohbet için söz sermayesi lazım ya? Senin hikâyeyi anlatmaya başladım. Hikâye arasında bir ara Kalyopi için ayrıntılı açıklama vermek lazım geldi. Yümni Efendi ile nasıl aşk yaşadığını, sonra Yümni'nin kendisini ne şekilde kaçırdığını, sonra ne yolla ayrıldıklarını filanı kısaca anlatmaya başlayınca Rahmi, sözümü keserek dedi ki: "Bu kızın babasının ismi Yorgaki değil midir? Kendisinden büyük Mariola isminde bir kız kardeşi yok mudur? Kendisinden küçük diğer iki kız kardeşi, bir topal kardeşi, bir de..."

Bu tesadüf Ahmet Efendi'nin garibine giderek dedi ki:

— Rahmi bunları nereden tanıyormuş?

— Dinlesen a! Artık Kalyopi'nin hikâyesine dair benim ağız açmama lüzum kalmadı. Ta Yümni'den ayrılıncaya kadar olan hikâyeyi bizim Rahmi, o kadar etraflı söyledi, o kadar güzel açıkladı ki eğer söylediği gibi kaleme alınsa iyi bir roman olurdu. Hem de nasıl roman? Bizim hikâyecilerin öyle hayal dünyalarında uydurdukları soğuk şeyler, garip tesadüfler bunun yanında halt etsin!

— Ee!

— Sonunda Rahmi dedi ki: "Canım a Hulusi! Biraz düşünsen bu aileyi sen de tanırsın! Hani ya şu ... Paşa'nın ... Beyefendi'nin diğer birçok kibarın konaklarına giden meşhur Rum ebe kokona ... yok mu? İşte sizin Kalyopi onun kızının kızıdır. Hatta bu kız, henüz çocukken bizim evimize gelmez miydi? Babam kendisini pek çok severek ihtiyar herif bütün gün kendisiyle eğlenmez miydi?"

— Ee!

— Eesi, ben de düşündüm taşındım, gerçi ebeyi hatırladım ama bir türlü Kalyopi'yi, Rahmi'nin hanesinde ve babasının yanında olarak hatırlayamadım. Gerçi çocukken Rahmi'nin hanesine çok gider, kendisiyle kardeş gibi bera-

ber oynardım ama besbelli ihtiyar babasının yanına müdavim olmadığımdan Kalyopi'nin orada bulunduğu günleri hatırlamıyorum. Neyse kızın kalan macerasını Rahmi'ye anlattığımda uğramış olduğu felakete o kadar şaşırdı ve bu halin mümkün olmasını o derecelerde uzak gördü ki tarife sığmaz. "Kalyopi bu hallere düşsün ha? Tütüncü Yorgaki bu felaketlere katlansın ha?" dedikçe şaşkınlığı arttı.

Hulusi'nin bu hikâyesi Ahmet Efendi'de de bir şaşkınlığa neden olarak Rahmi'nin yüzüne bakınca Rahmi kafasıyla Hulusi'yi doğrulayarak dedi ki:

— Evet efendim! Kalyopi neredeyse beraber büyümüş olduğum bir kızdır. Her kızın o felaketlere uğrayacağı mümkün olsa bile Kalyopi'nin uğraması mümkün olmazdı. Kendisini gözden kaybedeli henüz üç dört sene olmadı. Yani babamın vefatından beri kızın haberini alamaz olmuştum. Her şekilde yaptığınız insanlık ne kadar büyükse bunu layık olan bir yere yapmış olduğunuz için derecesi bir kat daha artmıştır.

Hulusi — Hem bizim böyle sabahleyin buraya gelmekten asıl maksadımızın ne olduğunu biliyor musun?

Ahmet — Onu da söylerseniz bilmiş olurum.

Hulusi — Rahmi'yi Kalyopi'nin yanına götürerek görüştürmek için geldik. Bakalım eski dostu tanıyacaklar mı? Tanırlarsa ne halde bulunacaklar? Zaten maksadımız kızın zihninden o fuhuş fikrini silmek değil mi ya? Böyle çocukluktan masumiyet içinde beraber büyümüş oldukları bir adamı görmek ve bu durumda o adamdan bazı nasihatle karışık sözler işitmek Kalyopi'ye fazlasıyla etki eder diye hesap ediyoruz. Ama yine sen bilirsin!

Ahmet — Hay hay! Bu hesap bence de doğrudur. Elbisemi giyineyim. Biraz da kahvaltı edelim. Beraber gideriz. Zaten bugün ufak tefek bazı alışveriş işleri için senin de yardımına muhtacım.

Bir yandan giyinmekle beraber diğer taraftan da kahvaltı için ev halkına seslenerek hazırda ne varsa getirdiği kahvaltıyı bu defa sayıları üçe ulaşan arkadaşlar yediler. Sonra

çıkıp tramvaya binerek köprü başına ve köprüyü yaya olarak geçtikten sonra tünel yoluyla Beyoğlu'na varıp, oradan da yaya olarak konuşa konuşa Kalyopi'nin hanesine geldiler ki vakit de öğleye yaklaşmıştı.

Kalyopi bizim üç arkadaşı sanki her zaman gelen iki ahbap olarak karşıladı. Rahmi'yi birdenbire tanıyamadığı için ona hiçbir önem vermeyerek yalnız başıyla bir selam almaktan ibaret hareket gösterdi.

Ancak salona girip de Hulusi Efendi, "Kardeşimiz yerinde dostumuz olan Rahmi Bey" diye takdim ettiği ve Kalyopi de dikkatle delikanlının yüzüne baktığı zaman, kendisini tanıyınca kan kalbine toplanarak çehresi sapsarı kesildiyse de olanca gayret ve metanetini toplayarak halinden hiç renk vermemeye çalıştı.

Kalyopi'nin bu hallerinin üç arkadaşın üçünün de dikkatlerinden kaçmadığını açıklamaya hacet yoktur ya?

Kız bir ara kendisine bir iş bularak aşağıya indi. Anne ve babasıyla Rumca olarak söyleştiği sözlerdeki telaş yukarıda bulunanlar nezdinde de anlaşılacak kadar fazlaydı.

Biraz sonra annesi ve daha sonra babası ve en sonra Kalyopi yukarıya geldiklerinde kiminin çehresi al, kiminin mor, bazısının kül gibi olduğu halde Rahmi'nin yüzüne gülmeye çalışarak en önce baba dedi ki:

— Bizi tanıyamadınız mı Rahmi Bey! Gerçi tanınacak halde kalmadık.

Rahmi — Nasıl tanıyamadım? Hiç benim sizi tanıyamamam düşünülür mü?

Kalyopi — Ah kardeşim Rahmi Bey! Bak sizin Kalyopi ne hallere düştü? Babanızın, "Kızım, kızım, sevgili kızım" diye nasıl seveceğini bilemediği Kalyopi!

Anne — Başımıza gelen felaketleri tamamıyla bilmezsiniz ki bizi şu halimizden dolayı hoş göresiniz!

Rahmi — Hepsini öğrendim. Hem de daha yeni öğrendim! Fakat mademki Ahmet Efendi'nin himayesine ulaşmışsınız artık sizin için felaket zamanları, sizden başka adamların başlarına gelmiş bir hikâye hükmünde kalmıştır.

Hepsini unutmalı! Korkunç bir yoldan geçildiği zaman insan daima arkasına dönüp bakmaktan yüreğini engelleyemez ama siz daima önünüzdeki kurtuluş yoluna göz dikerek hiç arkanıza bakmamalısınız!

Baba — Keşke geberip gitmiş olsaydım da bu günleri görmeseydim.

Bu sözün cevabını Hulusi Efendi verdi:

— Hayır! Öyle de değil peder efendi! Gerçi bu meselede senin yerin, geberip giderek bu halleri görmemek lazım gelecek bir yerse de, eğer bundan sonra ailene gerçekten baba olarak hâlâ o şerefe sahip olma yeterliliğini ispat edecek olursan gelecek günler, geçmiş günleri tamamıyla unutturabilir.

Bugün, bu yolda başlanmış olan konuşma pek dokunaklı sözlerle biraz daha devam etti. Ahmet Efendi'nin en çok dikkat ettiği şey, Kalyopi'nin tavrıydı; zavallı Kalyopi beş altı gün içinde o kadar değişmişti ki çıktığı pis yere hiç de layık olmadığını masumluğuyla Ahmet Efendi'nin vicdanına ispatlamaktaydı. Bu masumluksa Rahmi Bey ile çocukluklarına dair birbirlerine hatırlatma yollu söyleştiği sözlerde daha parlak görülüyordu. Hiç şüphe etmemelidir ki bu hasbıhallerde Rahmi Bey de kendisini hâlâ babasının kucağında bulunan ve masum bir çocuk olan kızcağızla konuşurmuş zannediyordu.

Ya arada bir kere söz sırası geldikçe Kalyopi'nin, "Ne yapayım kardeşim? Benim için başka ne fedakârlık olabilir? Felakete uğrayan annem, babam ve kardeşlerim için işte iffet ve namusumu feda ettim. Canımı feda etseydim ne faydası görülürdü?" tarzındaki özürleri!

Bu özürleri kabul etmemek ve Kalyopi'nin fahişeliğinin gönüllü olduğunu düşünebilmek için insanın kalbinin mermerden değil belki çerçöpten yaratılmış olması lazım gelirdi!

Kızın bu yoldaki özürlerine karşılık Rahmi Bey de hoşgörüde kusur etmeyerek terbiye ve nezaketini fazlasıyla gösterdi.

Bu meclis, o gün akşama kadar devam ettiğinden Ahmet Efendi ufak tefek bazı alışveriş işleri için de vakit bulamadı. Fakat bu mecliste söylenen sözler yalnız Kalyopi'nin değil anne ve babanın da zihinlerindeki fuhuş ve kötülük bulaşıklarını temizlemeye o kadar yardım etti ki geçen konuşmayı dışarıdan bir kimse dinlemiş olsaydı, "Dün bir pis yerden çıkan kızın hanesinde üç çapkın konuşuyorlar" diye düşünmesi pek zorlama kalır; belki birbirlerinin felaketlerine, mutluluklarına ortak sayılan birtakım sadık dostların geçmiş bir sıkıntı üzerine üzülmekle beraber, gelecek bir mutluluk için sevindiklerini düşünürdü.

Üç arkadaşın akşamüzeri Kalyopi'nin hanesinden çıkmaları da sadece yemek ihtiyacı içindi. Eğer orada karınlarını doyurabilecek kadar yiyecek bulsalardı hiç de ayrılmazlardı. Bu arzu, yalnız arkadaşlarda bulunmuyordu; Kalyopi ve anne babası da o gün edilen sohbetin tadından adeta sarhoş oldukları için yeni dostlarının gitmelerini hiç istemiyorlardı. Ancak yemek, hem de güzelce bir yemek yemek ihtiyacı bu arzuya da galip gelerek ayrılmaya mecbur oldular.

Hulusi ile Rahmi önden çıktı; Ahmet Efendi, Kalyopi'ye bir miktar harçlık verdikten ve ertesi gün erken gelerek lazım olan şeyleri satın almaya başlayacağını haber verdikten sonra çıktı. Ahmet Efendi'nin bu haberine karşılık Kalyopi'nin boynunu bükerek gösterdiği tavır, "Siz her neyi münasip görürseniz onu yapınız! Bende her uygun gördüğünüze memnuniyetle uymaktan başka bir hal göremezsiniz" anlamına gelmekteydi.

Arkadaşlar doğruca soluğu Couronne Lokantası'nda[1] aldılar. Üçü bir masayı işgal ederek hemen herkes beğendiği yemeği sipariş etti. Birkaç kadeh parlatılıp parlatılmayacağına dair ortaya bir söz çıktıysa da içkiye en önce Ahmet Efendi iştahsızlık gösterdi. Hulusi dedi ki:

---

1 19. yüzyılın sonlarına doğru Beyoğlu'nda gündüz kahve, gece meyhane, çalgılı gazino olan mekânların en ünlülerindendir.

— İlk akşam meşhur şair Victor Hugo'yu ve gelmiş gelecek bütün filozofları alkışladığımız gibi bu akşam da hikâyeci meşhur Alexandre Dumas'yı ve Madam George Sand'ı ve Balzac'ı alkışlamamalı mıdır? Bana kalırsa pek münasip olur. Zira bu akşam, öyle bir olayın sonundayız ki bu hikâyecilerden birisinin eline malzeme olarak geçse koca bir cilt vücuda getirirdi.

Ahmet — Hayır! Sen az kaldı ki beni ayyaş bir sarhoş edesin. Benim Kalyopi ile kararı verdiğim günden beri ağzıma damla koyduğum yoktur. Hem yine de koymayacağım.

Rahmi — Canım herkes hal ve hareketinde mutlak hür değil midir? Ahmet Efendi içmesin. Bizimkiler gelinceye kadar birer ikişer çakıştırırız.

Dedikleri gibi yaptılar. Ahmet Efendi de dediği gibi ağzına bir damla koymadı. Çorbalar geldi. Kâseler boşalıp geri gitti. Tam bifteklerin de gelmiş olduğu bir zamanda Sait Efendi ve Cabir Bey isminde iki ahbap da lokanta kapısında belirdiler.

"Buyurunuz! Buyurunuz!" sözleriyle karşılama doğal değil midir? Onlar da, "Tamam! Hep birlikte!" diye teklifi kabul ederek sofra başında beş kişi toplandılar.

Ahmet Efendi ile Kalyopi meselesi bunların da bilgisinde olduğundan Cabir Bey, yarı şaka yarı ciddi bir tavırla:

— Ahmet Efendi'yi burada bulacağımızı hiç ümit etmezdik. Bir adam genç, körpe, güzel ve özellikle bir haftalık yeni bir metresi olur da yine lokantada mı yemek yer?

Ahmet — Öyle gerekti.

Cabir — Yoksa Ziynet Bey'le siz de aynı duruma mı düştünüz?

Hulusi — Nasıl Ziynet Bey?

Sait — Vay, haberiniz yok mu? Biz haberiniz var zannediyorduk.

Cabir — Ahmet Efendi'nin taklitçisi olan Ziynet Bey!

Hulusi — Hayır! Bizim bir şeyden haberimiz yok! Hikâye ederseniz lütfetmiş olursunuz.

Sait — Dur öyleyse ben hikâye edeyim. Dört kelimeyle, "Onlar ermiş muradına" ve daha doğrusu, "Onlar ermemiş muradına biz erelim muradımıza"ya kadar gelebilirim.

Ahmet — Ee!

Sait — Efendim! Ziynet Bey bilmem ne isminde cilveli ve güzel bir kızı seviyordu. Sizin Kalyopi'yi çıkardığınızı haber alınca o da bu hevese düştü. Hevesi esasen fena değil! İşin içinde yalnız bir fenalık varsa o da sevdiği kızın Kalyopi olmamasından ibaret!

Hulusi — Ee!

Sait — Pek sade, pek açık, pek doğal bir şey! Karı önce bir kuru ekmeğe bile razı olacağından bahsederek yalnız borcunun verilmesini ister. Borç verilir. Senet yırtılır. Ertesi gün karı, hanesi bulunmadığından bahsederek kendisine bir hane alınmasını istemekle beraber bu hanenin tüm masrafları ödendikten sonra kendisine de ayda kaç lira verileceğini sorar. Ziynet Bey bunun üzerine küplere biner. Ağzını açar, gözünü yumarsa da malumdur ki hiddet ve gazap haliyle ağzını açıp yuman adamdan daha gülünç hiçbir şey olamaz.

Ahmet — Sonu?

Cabir — Sonunu da ben söyleyeyim. Sonunda Ziynet Beyefendi darılıp karıyla alakasını keserse de karının da bundan iyi istediği ne olabilir? Kırk elli görüşmede yani üç dört ayda alamayacağı bir parayı bir defada alıp borcundan kurtuldu. Üç dört aya kadar ya Ziynet Bey'in tekrar barışacağını veya onun kadar hayırsever bir başka müşteri bulacağını hesapla, her durumda memnun ve müteşekkir kalır.

Hulusi — Demek oluyor ki bu aşüftelerin hepsi göründükleri kadar merhamete layık değildirler.

Sait — Ona ne şüphe? İçlerinde öylesi vardır ki yarım okka ibrişim boyu yerin dibine gömülseler yine kokusu dünya yüzünü karıştırır.

Ahmet Efendi şu son sözü işittiği zaman, "Zavallı Kalyopi!" dedi ama bu sözü kalbinden söyledi. Yemek bu yoldaki hikâyelerle hakikaten pek neşeli yenerek yemekten sonra Sait ile Cabir eğlencelerine ve bizim üç arkadaş da İstanbul'da hanelerine gittiler.

Kalyopi'nin bilinen suretle kurtuluşu üzerinden bir ay kadar zaman ancak geçmişti ki Ahmet Efendi, vaktiyle söylediği şeylerin hepsini fazlasıyla yapmış, bitirmişti. Yani kadınların tabirince nohut kadar oda, bakla kadar sofa denebilecek şekilde dört oda bir salonlu hanecik her takımıyla mükemmel bir şekilde donatılarak rehinde bulunan yüzükler ve istavroz ve diğerleri kurtarıldıktan başka Hulusi Efendi, Kalyopi'ye on liralık güzel bir altın bileziği ve bir çift küpeyi kardeşçe bir hediye olarak verdiği gibi Ahmet Efendi de güzel bir saat ve kordon hediye etmiş ve bundan başka kızın elbisesi ve çamaşırı da yoluna konmuştu.

Adeta hiçbir şeyi olmayan bir hanenin böyle her şeyinin tamamlanmasını bazı kimseler zavallı Kalyopi için çok görüyor, Ahmet Efendi'nin Kalyopi uğrunda binlerce lira harcadığını şurada burada söylüyorlarsa da, Ahmet Efendi'nin tüm serveti binlerce lira derecesine varmayıp, Kalyopi için ettiği fedakârlıksa kendi mevcut idaresini asla bozmamış olmasından da anlaşılacağı üzere yüz elli lirayı pek de geçmemişti.

Şu binlerce lira harcanması meselesi Kalyopi de bulunduğu sırada Ahmet Efendi'ye söylenince Efendi dedi ki:

— Dostların veya düşmanların böyle inanmalarına sevinmelidir. Keşke biz, bir Kalyopi için binlerce lira harcayabilsek! İnsan varından harcayabilir. Kalyopi ise o kadar harcamaya da layık olduğunu gösteriyor.

Ahmet Efendi'nin en son sözü, en doğru sözdü. Zavallı Kalyopi, Efendi'nin alışverişine kendi arzularını karıştırmak şöyle dursun, hiçbir zaman ondan hiçbir şey istemediği halde Ahmet Efendi ne yapmışsa sadece kendiliğinden yapmıştı. Ama Kalyopi göstermiş olduğu bu daimi kanaatiyle zararlı mı çıktı? Heyhat! Ayda otuz mecidiye hesapları, sözleşmeleri hep masal hükmünde kalıp Ahmet Efendi, bu haneyi adeta kendinin ikinci hanesi olmak üzere idareye başladı.

Bir hane için her ne lazımsa alınır ve hatta Efendi, bakkal alışverişine karşı olduğu için hane malzemesi topluca satın alınırdı.

Lakin Kalyopi'de ne kadınlık! Anne ve babası da kıza uymaya mecbur olduklarından hanenin nüfusu yedi sekiz kişiye ulaştığı ve Ahmet Efendi, haftada hemen dört beş defa burada yemek yediği ve sofrada daima bir iki dost da bulunduğu halde tüm masraflar ayda sekiz dokuz lirayı pek de geçmez ve sonunda on liraya varmazdı.

Üç dört ay böyle gül gibi geçinmiş oldukları halde bir gün, Hulusi Efendi tarafından ortaya atılan uyarı üzerine Kalyopi'yi bir denemek isterler. Böyle hanelerinde kadın kadıncık oturan kızları baştan çıkarmak şeytanlığıyla meşgul olan heriflerden birisini Kalyopi'ye musallat ederler; herif kendisine hevesi olan bir beyefendi tarafından gönderildiğini ve beyefendiyi hanesine kabul eder ya da onun davet edeceği bir yere giderse on lira vereceğini kıza anlattığı halde istediği cevabı alamaz. Kalyopi yalnız, "Benim hiçbir şeye ihtiyacım yoktur. Elimde on lira bulunmasına heves edecek olursam her arzumu yerine getiren adam onu da verir. Hem sen, bir daha buralara gelme! Zira ya babama ya da hamime söylersem seni fena ederler" cevabıyla herifi savar.

Zavallı herif, Kalyopi'yi baştan çıkarabilmek başarısıyla beyefendileri memnun ederse kendi de memnun edileceğine kanmış olduğu için birkaç defa daha Kalyopi'yi sıkıştırıp liraların miktarını otuza kadar çıkarırsa da Kalyopi'yi şaşırtabilmek mümkün olamadığı gibi Kalyopi, "Baba! Baba!" diye babasını çağırıp da izbandut Yorgaki, "Ne o kızım" diye koşunca Kalyopi'nin durumu anlatmasına fırsat kalmadan herifin ökçeleri kıçını döverek firardan başka bir önlem bulmaya gücü kalmaz.

Bu ret cevabını Hulusi ve Ahmet Efendilere getirdiği zaman yine bahşişini alınca herif bile bu duruma şaşar.

Garip olan şu ki aradan dört beş gün, bir hafta geçtiği ve o süre içinde Ahmet Efendi üç dört defa geldiği halde Kalyopi olaydan asla bahsetmez... Sonunda Ahmet Efendi bir defasında yüzünü biraz ekşiterek kıza der ki:

— Ben bazı şeyler haber alıyorum!

— Ne gibi şeyler?

— Öteden beriden sana adam gönderiliyor! Hiç inkâr etmeyerek doğrusunu söylemelisin! Zira bir de yalancı olduğunu düşünürsem sonra bozuşuruz.

— Öteden beriden adamlar gönderilmesinden bana ne? Gerçi gönderildi. Birkaç defa bazı fena karılar gelerek bana müşteri teklif ettiler. Bir iki de rofyanos geldi. Hele bir tanesi fiyatı artıra artıra otuz liraya kadar vardırdı. Bunlarda kabahat benim midir?

— Bu kadar çok ha? Bense yalnız otuz liraya kadar artıran herifi işitmiştim.

— O en sonraki olduğu için onu haber aldınız. Ee, şimdi bu olaydan dolayı siz bana gücendiniz mi?

— Bana hiçbir haber vermediğine canım sıkıldı. Demek oluyor ki bu evin içinde bazı haller oluyor da benden gizleniyor.

— Hayır! Sizden gizli bir hal diye haber vermemezlik etmedik. Bize böyle heves edenler çıktığını haber verirsek şayet, kendimizi birçok beylerce arzu olunur, beğenilen bir kızmışız diye size satmak olur düşüncesiyle söylemedik.

— Ee, benim bir gün olup da her halden haberdar olabileceğimi...

— Efendiciğim! Her ne zaman halden haberdar olursanız, mutlaka Kalyopi'nin size iyilikle şükrettiğinden ve bu rahatın değerini bilerek her zaman, burada olsun, kilisede olsun, sağlık ve esenliğinize duayla meşgul olduğundan, hanesinden dışarıya ayak atmadığı ve şayet hava güzel olup da bir bahçeye filan çıkacak olsa kız kardeşi ve babasıyla birlikte çıktığından ibaret gerçekleri öğrenerek Kalyopi hakkındaki iltifatınızın bir kat daha artacağından eminim. Benim kalbim her açıdan rahattır. Eğer siz rahatsızsanız, boş yere rahatsızlık olacağı için üzülürüm.

Gerçekten! Kalyopi'nin bu sözlerinde hiçbir abartısı yoktu. Konu komşu, bu kızın şu Türk'e nikâhlı mı olduğunu yoksa bu Türk'ün şu kızın babası mı olduğunu bilemeyerek, ne olursa olsun, Kalyopi adıyla mahallelerine yeni gelmiş bu genç ve güzel komşularının gayet kadın bir şey olduğunu

düşünüyorlardı. Zira Ahmet Efendi de buraya, öyle gözleri komşuların genç kızları ve genç karılarıyla bezenen pencerelerine bakmaktan önünü göremediği için ayaklarının ucu kaldırım taşlarına ilişerek tepe aşağıya gelenler gibi gelmeyip, gayet uslu akıllı geldiğinden ve yalnız iki üç kişiyle sınırlı olan dostları da hep kendisi gibi terbiyeli adamlar olduklarından şu küçük ve mesut haneden meraklı kulakları ve dikkatli gözleri davet edecek bir ses işitilmemesi herkesin övgüsünü kazanıyordu.

Ahmet Efendi bir yandan Kalyopi'nin ev ihtiyaçlarını ve kendi süslerini tamamlamaya çalıştığı gibi, bir yandan da babalarını canlandırmaya yardım ederek herife verdiği az bir sermayeyle ticarete teşvik etti. "Sen ailen için beş para harcamayacaksın. Her ne kazanırsan sermayenin üstüne ekleyeceksin. İşin yolunda gittiğini ve ticarette yükseldiğini görürsem ben de sermayeni çoğaltmaya gayret ederim. Arada bir sokağa atar gibi boş yere harcanan birkaç mecidiyeyi hep sermayeye eklersen yakın vakitte sermayen kabarır" demiş, Yorgaki de bu sözü, Hazreti İsa'nın sözü gibi hoş karşılamıştı.

Şunu da kesinlikle bilmelidir ki Ahmet Efendi'nin ettiği efendiliğin değerini bu hane halkı tamamıyla takdir ettiğinden Efendi her ne söylerse, "Hristos söylüyor! Küçük Hristos söylüyor!" diye hepsi can kulağıyla dinliyordu.

Birkaç ay içinde Yorgaki gerçekten sermayesini büyütmeye başladı. Sekiz on lirayla başladığı işi yirmi beş otuz liraya vardırdı. Kendi her ne kazanırsa sermayesinin üzerine eklediği gibi Kalyopi ve Ahmet Efendi de, ceplerinde oldu ki bir mecidiye gördüler de ona da o gün ihtiyaçları olmadığını anladılar mı, "Al baba, şununla dükkânına hiç olmazsa birkaç paket fazla kibrit alır da koyarsın" diye babaya veriyorlardı.

Artık kurtuluşunun sekizinci ayıydı ki Ahmet Efendi, Kalyopi'ye bir de koca buldu. Tanıdıklarından bir adamın uşağı olan bir Rum delikanlısı vardı ki hali tavrı Ahmet Efendi'nin de hoşuna giderdi; bu çocuğu yanına çağırıp Kal-

yopi'nin hikâyesini yukardan aşağıya kadar anlatarak, eğer kızı alacak olursa babasıyla da ortak olması için kendisine seksen lira drahoma vereceğini söyledi. Zira o zamana kadar Yorgaki'nin sermayesi seksen lira olmuştu.

Rum uşağı gayet zeki bir adam olduğundan Ahmet Efendi'nin teklifini memnuniyetle kabul etti. Dedi ki:

— Bir fena haneden çıkmış olması benim için mâni olmadıktan başka yararlıdır bile! Zira benim gibi bir adamın alacağı karı ne olabilir? Herhalde bir ara o pis yere düşmesi ihtimale pek yakın olan karılardan olur. Kalyopi ise bu felaketi tecrübe etmiş, nöbetini savmış. Ben onun geçmiş durumuna ne karışırım? Gelecekteki halinden ise, geçmişte o hallerden geçtiği için emin olurum.

Ahmet Efendi, çocuğun bu düşüncesini beğendi. Kalyopi'ye her zaman arzu edegeldiği üzere beyaz elbiseleri giydirerek Beyoğlu'nda Panayia Kilisesi'nde[1] kendisi de nikâhta bulunduğu halde resmi nikâhını yaptırdı.

O gün kiliseden çıkarlarken Kalyopi'den başka anası, babası, kardeşleri hatta kocası bile hüngür hüngür ağlıyorlardı. Hatta Ahmet Efendi de gözlerinden birkaç damla yaş döktüyse de bunların hepsi mutluluk gözyaşıydı. Cenabıhak zavallı Kalyopi'ye göstermiş olduğu acı günlerin mükâfatını, bundan sonra meşru kocasının vefalı kucağında ve ana baba yuvasında geçirdiği ve geçireceği tatlı günlerle göstermek takdirindeymiş. İşte kaderin bu hükmü de bu suretle yerini buldu.

1 Beyoğlu Panayia Eisodion Rum Ortodoks Kilisesi, Galatasaray Emir Nevruz Çıkmazı'nda 1804 tarihlerinde inşa edilmiştir.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ DİZİSİ

1. KUYRUKLUYILDIZ ALTINDA BİR İZDİVAÇ
   Hüseyin Rahmi Gürpınar

2. MÜREBBİYE
   Hüseyin Rahmi Gürpınar

3. EFSUNCU BABA
   Hüseyin Rahmi Gürpınar

4. İNTİBAH
   Namık Kemal

5. ŞAİR EVLENMESİ
   Şinasi

6. VATAN YAHUT SİLİSTRE
   Namık Kemal

7. KÜÇÜK ŞEYLER
   Samipaşazade Sezai

8. FELÂTUN BEY İLE RÂKIM EFENDİ
   Ahmet Mithat Efendi

9. TAAŞŞUK-I TALAT VE FİTNAT -TALAT VE FİTNAT'IN AŞKI-
   Şemsettin Sami

10. MAİ VE SİYAH
    Halit Ziya Uşaklıgil

11. REFET
    Fatma Aliye

12. TURFANDA MI YOKSA TURFA MI?
    Mizancı Murat

13. ÖMER'İN ÇOCUKLUĞU
Muallim Naci

14. DOLAPTAN TEMAŞA
Ahmet Mithat Efendi

15. GULYABANİ
Hüseyin Rahmi Gürpınar

16. SALON KÖŞELERİNDE
Safveti Ziya

17. FALAKA
Ahmet Rasim

18. A'MÂK-I HAYAL –HAYALİN DERİNLİKLERİ–
Filibeli Ahmet Hilmi

19. ŞEYTANKAYA TILSIMI
Ahmet Mithat Efendi

20. ÇİNGENE
Ahmet Mithat Efendi

21. SERGÜZEŞT
Samipaşazade Sezai

22. ZEHRA
Nabizade Nâzım

23. GENÇ KIZ KALBİ
Mehmet Rauf

24. BİZE GÖRE -VE BİR SEYAHATİN NOTLARI-
Ahmet Haşim

25. SEYAHAT JURNALİ
Âli Bey

26. GÖNÜL BİR YEL DEĞİRMENİDİR SEVDA ÖĞÜTÜR
Hüseyin Rahmi Gürpınar

27. HAZAN BÜLBÜLÜ
Hüseyin Rahmi Gürpınar

28. AŞK-I MEMNU
Halit Ziya Uşaklıgil

29. KÜRK MANTOLU MADONNA
Sabahattin Ali

30. LEVAYİH-İ HAYAT -HAYATTAN SAHNELER-
Fatma Aliye

31. İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN
Sabahattin Ali

32. KUYUCAKLI YUSUF
Sabahattin Ali

33. HENÜZ 17 YAŞINDA
Ahmet Mithat Efendi

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 33

Ahmet Efendi ile Hulusi Efendi, Fransız Tiyatrosu'nda sahnelenen bir oyunu izlemek üzere gittikleri Beyoğlu'nda fazlaca içip sarhoş olur, geç saatte yağmur bastırınca geceyi geçirmek için bir geneleve giderler. Ahmet Efendi'nin karşısına çıkarılan kız "henüz 17 yaşındaki" Kalyopi'dir. O geceyi izleyen günler, hem Kalyopi'nin hem de Ahmet Efendi'nin hayatını tümüyle değiştirecektir...
Tanzimat Dönemi eserlerinde "ahlaksız kadın" tiplemesine çoklukla rastlanır. Ancak bunlar, genellikle erkek başkişisini yolundan eden, hayatını karartan, uzak durulması gereken kadınlardır. Ahmet Mithat, bu yönüyle dönemin diğer yazarlarından ayrılır. O Kalyopi'ye kulak verir ve bu acılı hikâyeyi okuruyla paylaşarak, "ahlaksız" görülenin de içine, arkasına bakılmasını ister.



Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)
Tanzimat devrinin önde gelen yazarlarındandır. Gazetecilikle başladığı yazı hayatına hikâye ve roman yazarlığını da ekleyerek çeşitli alanlarda sayısı yüz elliyi bulan eser kaleme almıştır. Yazıyı halkı eğitmek için bir araç olarak gördüğünden ansiklopedik bilgilerle dolu eserlerinde okuyucuyla daima diyalog halindedir. Sofya'da *Tuna* gazetesinde önce yazar, daha sonra başyazar olarak gazeteciliğe adım atar. Mithat Paşa'yla gittiği Bağdat'ta ressam Osman Hamdi Bey, Muhammed Zühavi ve Şirazlı Bakır Can Muattar gibi isimlerin de bulunduğu oldukça geniş kültürlü bir çevreye girerek Batı ve Doğu kültürleri üzerine bilgisini derinleştirir. Tahtakale'deki evinde kendi matbaasını kurup kitaplarını yayımlamaya başlar. Bir yandan da yayımladığı *Devir, Bedir, Dağarcık, Kırkambar* gibi gazete ve dergilerle gazeteciliğe devam eder. Yazılarından dolayı Abdülaziz yönetimi Namık Kemallerle birlikte onu da sürgüne gönderir. Üç yıl süren Rodos sürgününde çocuklar için bir okul açarak ders vermeye başlar ve ilk romanlarını yazar. İstanbul'a döndüğünde çeşitli memuriyetlerde bulunur ve Türk basın tarihinin en uzun soluklu gazetelerinden *Tercüman-ı Hakikat*'i kurar.
Hemen her konuda, üstelik yeni tekniklerle de yazan Ahmet Mithat'ın seçme eserlerine Türk Edebiyatı Klasikler Dizimizde yer vermeyi sürdüreceğiz.





12 TL